ARTHUR C.CLARKE
ZPRÁVA O TŘETÍ PLANETĚ

Práce Praha 1982

The Nine Billion Names of God
Copyright © 1967 by Arthur C. Clarke
The Wind from the Sun
Copyright © 1962, 1963, 1964,1965,1967,1970,1971,1972 by Arthur C. Clarke
Translation © Zdeněk Volný, 1982

předmluva

Následujících jedenadvacet příběhů, výběr z povídkové tvorby žijícího klasika s-f, si klade především jeden, zato však upřímný cíl. Rád by potěšil všechny čtenáře, kteří nalezli zalíbení právě v téhle literární končině, a zaujal ty, kteří do ní dosud nepronikli.

Arthur Charles Clarke, podle amerických literárně-sociologických průzkumů druhý nejoblíbenější autor s-f všech dob, vydal dosud přes padesát beletristických a populárně vědeckých knížek, jejichž celkový náklad dosahuje solidní astronomické cifry dvaadvaceti miliónů, dnes možná už o něco víc. Napsal hodně přes stovku povídek — a snad není třeba podotýkat, že právě povídka je kořením s-f —, z nichž česky vyšlo jenom pár, zejména díky knížce Oceánem hvězd*. Clarka známe především jako spoluautora filmu* Vesmírná odysea 2001 *(2001: A Space Odyssey), vytvořeného na bázi jeho povídky* Hlídka *(The Sentinel) ve spolupráci s americkým režisérem Stanleym Kubrickem, mohli jsme se seznámit i s literární verzí scénáře. Je to rozhodně Clarkovo nejvěhlasnější dílo, obešlo bez nadsázky celý svět, ale na druhé straně sotva padesátina všeho, co dosud vytvořil, a kdoví, jestli padesátina nejlepší.*

Všichni předchozí Clarkové, generace za generací až do dob, kdy se stopy ztrácejí v šeru minulých století, byli angličtí farmáři. Pokud si Arthurův otec přál, aby syn, který se narodil před vánoci 16. prosince 1917, pokračoval v tradičním rodinném povolání, dopustil se osudné chyby, když mu v deseti letech věnoval sérii obrázků prehistorických zvířat na kartičkách z cigaret. Syn se totiž nadchl pro sbírání zkamenělin a od toho přešel k astronomii, a protože byl šikovný, zkonstruoval si sám malý teleskop. Když se dozvěděl o druhém patentu Alexandra Grahama Bella, vynálezce telefonu, s využitím světlometu z jízdního kola si postavil fotofon, přístroj, který přenáší zvuk pomocí měnící se intenzity světla. To mu ještě nebylo třináct.

Zároveň se mu dostal do ruky časopis Amazing Stories*, publikující fantastické povídky, a v patnácti letech, coby žák Huishova gymnázia v Tauntonu, je Clarke začíná sám psát, navíc se hrdě označuje za zástupce šéfredaktora školního časopisu. V roce 1934 vstupuje do Britské meziplanetární společnosti, založené o rok dříve v Liverpoolu.*

Protože po otcově smrti nemá prostředky na další vzdělání, po absolvování gymnázia odchází pracovat do Londýna a zároveň se rozhoduje, že se stane profesionálním spisovatelem. Spojuje se s Mauricem K. Hansonem, šéfredaktorem cyklostylovaného časopisu osmerkového formátu Novae Terrae*, který byl tehdy oficiálním orgánem* Science Fiction Association*, a s Williamem F. Templem, najímají pár místností a přeměňují je na místo pravidelných střetnutí spisovatelů a fanoušků.*

Mnohem prospěšnější však pro Arthura C. Clarka bylo setkání s Walterem Gillingsem, největším anglickým fanouškem s-f ve třicátých letech a

zároveň vydavatelem časopisu Scientifiction. Clarkovi otiskl a zaplatil dva články, v zimě 1938 a v létě 1939, jeden shrnoval soudobé poznatky o Sluneční soustavě, druhý uvažoval o možnostech letu raketou na Měsíc. Arthur C. Clarke se stal spisovatelem.

V letech druhé světové války ho oblékli do uniformy britského královského letectva a zařadili k tehdejší nejmodernější zbrani — sloužil jako radarový instruktor a vyučoval, jak zacházet s přístrojem a čtyřmi sty elektronkami — které tehdy obsahoval. V hodnosti poručíka R.A.F. pak otiskl v říjnu 1945 v časopise Wireless World *originální myšlenku, jak pomocí tří družic zajistit celosvětový příjem televizního signálu; protože však je v Británii k udělení patentu třeba dvou fungujících exemplářů vynálezu, Clarke se musel spokojit s tím, že v roce 1962, když se jeho myšlenka uskutečnila, publikoval v časopise* Rogue *článek* Jak jsem přišel o miliardu dolarů vynalézáním Telstaru ve volném čase*. V době války otiskl ještě jiný esej v* RAF Quarterly*, který mu přinesl první cenu v soutěži časopisu. Jmenoval se* Raketa a válka budoucnosti *a bohužel posléze se vyplnila i další Clarkova originální myšlenka, kterou esej obsahoval — spojení rakety s nukleární hlavicí.*

Na počátku roku 1946 znovu zahajuje činnost Britská meziplanetární společnost a Arthur C. Clarke je ještě téhož roku zvolen jejím předsedou. Společnost na sebe upoutává značný zájem veřejnosti a vstupuje do ní dokonce sám veliký George Bernard Shaw — když si v The Journal of British Interplanetary Society *v prosinci roku 1946 přečetl Clarkův článek* Výzva kosmické lodi*, který brilantně objasňoval vědecké i filozofické důvody pro kosmické lety a výzkum vesmíru.*

Radarové technice zůstal Clarke věrný i po skončeni války — pracoval na vývoji automatických přistávacích systémů. V letech 1946 až 1948 konečně vystudoval vysokou školu — s pomocí vládni podpory, udělované válečným veteránům — absolvoval londýnskou King's College a získal titul bakaláře fyziky a čisté a aplikované matematiky.

K literatuře ho to však táhnout nepřestalo, roku 1949 se stal zástupcem šéfredaktora časopisu Science Abstracts *a dál, po roce 1950, se věnuje výhradně psaní. Tráví krátký čas ve Spojených státech, především na Floridě, kde se seznamuje s fotografem Mikem Wilsonem, tehdy pracujícím pro* Life*, a společně se vydávají v roce 1954 k Velkému hradlovému útesu a na pobřeží Cejlonu — a od té doby žije Arthur C. Clarke v hlavním městě Srí Lanky Kolombu.*

Už v roce 1937 se v tajnosti pouští do prvního většího díla, které po pěti přepracováních dokončuje v roce 1946 a vydává pod názvem Proti příchodu noci *(Against the Fall of Night). V této době už publikuje povídky v nejrůznějších časopisech:* Astounding Stories, Fantasy, Amazing Stories, Science Fiction Quarterly, Startling Stories, F & SF, Super Science *a dalších. Jejich první soubor shrnuje pod název* Nebeské ostrůvky *(Islands in the Sky).*

V roce 1950 Clarke nejprve napsal na zakázku popularizující, mírně technicky zaměřenou knížečku Meziplanetární lety *s podtitulem Úvod do kosmonautiky, která však šla dobře na odbyt i ve Spojených státech. Téhož roku otiskl novelu* Anděl strážný *(Guardian Angel), vyprávějící příběh o všemocných tvorech, kteří na Zemi zastaví války a začnou lidstvo vychovávat. Zde poprvé ve své tvorbě navozuje myšlenku, která se později v jeho dílech objevuje znovu a znovu — téma setkání lidí s mimozemskou, neuvěřitelně vyspělou civilizací, která má možnosti pro člověka nepředstavitelné. V Andělu strážném se vyslanci cizí civilizace dlouho vyhýbají přímému kontaktu s člověkem, a protože novela vyšla ještě před ufologickou horečkou, připusťme, že Anděl strážný mohl posloužit jako jeden z ufologických inspiračních zdrojů. V roce 1952 Clarke novelu přepracoval na román* Konec dětství *(Childhood's End) a ironizující nadsázku proměnil v úžasný příběh o završení celé první etapy vývoje lidstva — celé lidstvo se sjednotí jako čirý intelekt a tak postoupí o další stupínek na vývojovém žebříčku. Závěr však vyznívá religiózně, a to tak, že Clarke dokonce považoval za nutné uvést knížku slovy: Názory vyjádřené v této knize nejsou názory autorovými.*

Autor se však rázem proslavil. Konec dětství měl 27. srpna 1952 rozsáhlou recenzi v New York Times*, celkový výsledek: Artur C. Clarke se stává jedním z nejznámějších a nejprodávanějších spisovatelů.*

Snad inspirován předchozím úspěchem, vrací se k nepříliš zdařilé prvotině, přepracovává ji, podstatně rozšiřuje a v roce 1956 vydává pod názvem Město a hvězdy *(The City and the Stars). Mezitím vydal jiná díla, v roce 1951 v* Galaxy Science Fiction Novels *román* Předehra k vesmíru *(Prelude to Space), která byla přijata celkem příznivě, hned nato román* Marťanské pouště *(Sands of Mars), který vydal v roce 1951 Sidgwick Jackson v Londýně. V roce 1957 potom Arthur C. Clarke vydává v New Yorku další velice úspěšnou novelu* Hluboké pastviny *(The Deep Range), kritizující drancování přírodního bohatství, zejména v oceánech, a popisující podmořské kovboje v jednomístných ponorkách, pasoucí stáda velryb. Knížku dedikuje svému cejlonskému příteli Miku Wilsonovi. V sedmdesátých letech publikuje své zatím poslední dva romány* Setkání s Rámou *(Rendezvous with Ráma) a* Prameny ráje *(The Fountains of Paradise).*

Přestože žije v Columbu už víc než dvě desetiletí, Clarke v sobě nezapře rodilého Angličana. Nejen strohým zjevem, ale především jemným, někdy ironickým a jindy až trochu černým humorem, který ve větší či menší míře prostupuje celým jeho dílem a obohacuje je o další dimenzi. Silně se například obráží ve sbírce patnácti příběhů Vyprávění od Bílého jelena *(Tales from White Hart), kam z tohoto výboru patří historka* Kterak se Hercules Keating v orchidej proměnil *(The Reluctant Orchid). V těchto příbězích se Clarkovi podařilo zachytit i neopakovatelnou, důvěrně známou a také jistě trochu směšnou atmosféru londýnské hospůdky Bílý kůň kousek na sever od proslulé novinářské Fleet Street, kde se dlouhá léta scházeli angličtí*

autoři s-f spolu s nejnadšenějšími fanoušky tohoto opěvovaného i vysmívaného literárního žánru.

Povídky obsažené v tomto výboru, který se pokouší zachytit průřez celou dárkovou povídkovou tvorbou, vycházely průběžně v celé řadě časopisů, např. Stěna z temnoty *(The Wall of Darkness) v* Super Science*,* Střílejte veverky *(Hide and Seek) v* Astounding Science Fiction*, potom v řadě souborů např.* Expedition to Earth *a nakonec v nejrůzněji komponovaných výborech. Přesvědčivě dokládají, s jakým množstvím nových myšlenek a nápadů Clarke do sci-fi vstupuje, respektive jak hluboko je umí rozpracovávat. Ve* Vesmírné odyseji *si znovu vybírá nikterak originální motiv střetnutí s mimozemskou civilizací nebo jakýmsi galaktickým společenstvím, tohle téma mu však v podstatě slouží především k úvahám nad vývojem, minulostí a především budoucností lidstva. Přemítá, jaké důsledky by přinesla komunikace s tvory mnohem vyspělejšími, než jsme zatím my. Zároveň však překračuje rámec pouhého antropomorfního pohledu a pohledu úzce spjatého s dosavadním vývojem naší civilizace, pokouší se klást otázky širšího, obecného dosahu. Co je smyslem vývoje hmoty? Jakými formami a cestami se bude vyvíjet myšlení, myslící hmota ve vesmíru? Na řadu otázek věda zatím odpověď nenalezla, Clarke proto — v naprosté shodě s dosavadními poznatky o vývoji a struktuře vesmíru — hledá alespoň odpovědi „literární". Ve své tvůrčí metodě umí velice působivě využívat rozsáhlého přírodovědného vzdělání a na rozdíl od mnoha jiných autorů až okouzluje přísně logickou výstavbou svých příběhů a hypotéz, přestože je třeba dodat, že — jak jsme viděli například u* Konce dětství *— raný Clarke nachází doušek inspirace také v mysticismu, u Howarda Phillipse Lovecrafta a dalších autorů.*

První významné ocenění přinesla povídka Hvězda *(The Star), která poprvé vyšla v listopadu 1955 v časopise* Infínity Science Fiction*. Následujícího roku za ni v New Yorku obdržel jednu ze dvou hlavních cen ve svém žánru — Huga — za nejlepší povídku roku 1955. V roce 1973 získal i druhou z nich — Nebula Award, a zcela mimořádně úspěšný měl Clarke rok následující, kdy obdržel dokonce ceny obě — a to za* Setkání s medúzou *(A Meeting with Medusa).*

V té době už ovšem měl pět roků Oscara, společně se Stanleym Kubrickem za Vesmírnou odyseu 2001*, a v roce 1971 mu na Pensylvánské univerzitě dokonce udělili čestný doktorát. Ale ze všeho nejvíc si Arthur C. Clarke považuje Cenu Kalinga, kterou mu roku 1962 udělilo UNESCO za popularizaci vědy. Do listiny laureátů se totiž před ním zapsaly takové osobnosti moderní vědy jako Bertrand Russell, Julian Huxley a další.*

Ale o ceny přece nejde, důležité je, že čeká jedenadvacet příběhů…

Zdeněk Volný

hvězda

Do Vatikánu je to tři tisíce světelných let. Kdysi jsem věřil, že vesmír nemá větší moc než víra, stejně jako jsem věřil, že nebe hlásá slávu díla božího. Teď jsem prohlédl to dílo a má víra je plná pochyb. Hledím na svatý kříž, zavěšený na stěně kabiny nad počítačem Markem VI. a poprvé ve svém životě přemítám, zda to není pouze prázdný symbol.

Ještě jsem o tom nikomu neřekl, ale pravda se utajit nedá. Fakta jsou všem na očích, zaznamenaná na nesčetných mílích magnetických pásek a na tisících fotografií, jež vezeme zpět na Zemi. Jiní vědci je mohou interpretovat stejně snadno, jako jsem dokázal já, a nepatřím mezi ty, kteří přehlížejí, že překrucování pravdy dávalo za dávných dob tak zlou pověst mému řádu.

Posádka byla skleslá až dost: byl jsem zvědav, jak tuhle poslední ironii snesou. Pár z nich bylo bez vyznání a přesto tuhle zbraň ve svém boji proti mně nevychutnají — v této soukromé, shovívavé, ale zásadní válce, trvající po celou cestu ze Země. Pobavilo je, že mají za hlavního astrofyzika jezuitu: dr. Chandler například se však přes to nikdy nedokázal přenést. Proč jen jsou lékaři takoví notoričtí ateisté? Čas od času mě potkával na pozorovací palubě, kde světla jsou vždy ztlumená, aby hvězdy zářily v nezmenšené nádheře. V temnotě přicházel až ke mně a stál, hleděl ven velikým oválným oknem, zatímco nebe se pomalu plížilo kolem nás, jak se loď otáčela kolem dokola reziduálním spinem, který jsme se nikdy nesnažili odstranit.

„No dobře, otče," řekl konečně. „Takhle to přetrvává dál a dál a připusťme, že to bylo Něčím stvořené. Ale jak můžete věřit, že to Něco mělo zájem zrovna o nás, o ten náš ubohý malý světíček — to je víc, než umím pochopit."

Tak začínal spor, zatímco hvězdy a mlhoviny rotovaly kolem nás v tichých, nekonečných kruzích za neposkvrněně čistým plastikem pozorovatelny.

Příčinou obveselení posádky byla, domnívám se, zdánlivá nepochopitelnost mého postavení. Marně jsem poukazoval na své tři vědecké práce otištěné v Astrofyzikálním časopise a pět v Měsíčních zprávách Královské astronomické společnosti. Připomínal jsem jim, že náš řád velmi dlouho slul svou vědeckou činností. Možná že teď je nás už málo, avšak od osmnáctého století náš příspěvek k astronomii a geofyzice podstatně převyšuje náš počet. Završí moje zpráva o mlhovině Phoenix naši tisíciletou historii? Ukončí, obávám se, mnohem víc než jenom to.

Netuším, kdo mlhovině dal její jméno, jež se mi ostatně zdá špatné. Pakliže obsahuje proroctví, je takové, že si je dokonce ani za několik miliard let nebudeme moci ověřit. Dokonce i slovo „mlhovina" zavádí: představuje mnohem menší objekt než ta úžasná oblaka mezihvězdné hmoty — látky nezrozených hvězd —, jež je rozptýlena po vší Mléčné dráze. V kos-

mickém měřítku, ovšemže, je mlhovina Phoenix nepatrná věcička — řídká skořápka plynu, obklopující jednu jedinou hvězdu.

Anebo to, co z ní zůstalo…

Rubensova rytina Ignáce z Loyoly se tváří, jako by se mi vysmívala — když visí tady nad záznamy spektrofotometru. Jak bys ty, otče, naložil s tímto poznatkem, jejž jsem získal do svého držení v tak nesmírné dálce od maličkého světa, který tobě představoval veškerý známý vesmír? Posílila by se víra tvá tváří tvář výzvě — stejně jako má se zhroutila?

Hledíš do dálky, otče, leč já jsem odcestoval do vzdálenosti přesahující vše, co sis uměl představit, když jsi před tisíci lety zakládal náš řád. Žádná z průzkumných lodí nebyla nikdy tak daleko od Země: jsme na samých hranicích prozkoumaného vesmíru. Vydali jsme se na cestu, abychom dosáhli mlhoviny Phoenix, dokázali jsme to a vracíme se domů obtěžkáni palčivostí toho, co jsme odhalili. Jak rád bych svrhl toto břemeno z beder svých, leč marně tě vzývám propastí staletí a světelných roků, jež leží mezi námi.

V knížce, již svíráš v dlaních, se dá snadno číst. *Ad maiorem dei gloriam* hlásá poselství, ale je to vzkaz, jemuž nemohu už víc důvěřovat. Věřil bys ty, kdybys spatřil to, co jsme nalezli my?

Věděli jsme, ovšemže, co to mlhovina Phoenix je. Každoročně jenom v samotné naší Galaxii vybuchne více než stovka hvězd, vzplanou na několik hodin nebo dní tisíckrát jasněji než zářily normálně, aby se poté ponořily do temna smrti a zapomnění. To jsou běžné novy — obvyklé kosmické katastrofy. Sám jsem pořídil spektrogramy a světelné křivky celých tuctů takových nov — od té doby, kdy jsem začal pracovat v Lunární observatoři.

Ale v průběhu každého tisíciletí se třikrát nebo čtyřikrát přihodí něco, vedle čehož dokonce i záře novy vybledne do naprosté bezvýznamnosti.

Když se hvězda stane *supernovou*, je schopna během několika okamžiků vyzářit hmotu všech sluncí v Galaxii. Čínští astronomové takový úkaz pozorovali roku 1054, aniž chápali, co vlastně vidí. O pět století později, v roce 1572, vzplála supernova v Cassiopeji tak jasně, že byla viditelná na obloze za dne. A od té doby se vyskytly ještě tři další výbuchy.

Naše výprava měla navštívit pozůstatky takové katastrofy, rekonstruovat události, jež jí předcházely, a — pakliže by to bylo možné — odhalit její příčiny. Zvolna jsme vstoupili mezi koncentrické vrstvy plynu, vyvrženého už před šesti tisíci lety, přesto však stále expandujícího. Byl ještě nesmírně vřelý, dokonce vyzařoval ostré fialové světlo, ale byl také příliš řídký, než aby nám mohl jakkoli uškodit. Když hvězda vybuchla, její vnější vrstvy byly vymrštěny takovou rychlostí, že zcela unikly z jejího gravitačního pole. Nyní utvořily dutou skořápku, tak objemnou, že by mohla obklopit na tisíc Slunečních soustav, a v jejím středu plápolal nepatrný, fantastický objekt, v nějž se teď hvězda proměnila — bílý trpaslík menší než Země, a přesto vážící miliónkrát tolik.

Sálající plynová skořápka se prostírala všude kolem nás a vykázala z vesmíru jeho normální stálou noc. Letěli jsme do středu kosmické bomby, jež detonovala před celými milénii a jejíž doběla rozpálené trosky stále ještě sršely jiskrami. Nesmírné měřítko exploze a fakt, že trosky už vyplňovaly objem mnoha miliard mil prostoru, uloupil scéně jakýkoli postřehnutelný pohyb. Trvalo by celá desetiletí, než by neozbrojené oko mohlo zjistit jakékoli hnutí mezi zkroucenými chomáči a víry plynu, přestože pocit divokého rozpínání člověka přímo ohromoval.

První cestu jsme si přepočítali a ověřili hodiny a hodiny předem a pomalu jsme se snášeli k palčivě zářící malé hvězdičce vpředu. Bývalo to kdysi slunce podobné našemu, ale během několika hodin promrhalo tolik energie, že by mu umožnila zářit na milión roků. Nyní to byl svraštělý lakomec hromadící si zásoby, jako by si usiloval nahradit marnotratnost v mládí.

Nikdo vážně neočekával, že bychom mohli nalézt planety. Jestli tady před explozí nějaké byly, vypařily by se ve vřelém zadutí výbuchu a jejich hmota by se ztratila mezi troskami samotné hvězdy. Avšak stejně jako vždycky, když jsme se přibližovali k neznámému slunci, zapojili jsme automatický průzkum a brzy jsme odhalili jeden jediný malý svět, obíhající hvězdu v nesmírné vzdálenosti. Musel to být jakýsi Pluto tohoto slunečního systému, po němž jinak nezbylo ani stopy, jeho oběžná dráha vedla na hranici věčné noci. Byl příliš vzdálený od centrálního slunce, než aby na něm kdy vypučel inteligentní život, a právě tato odlehlost jej zachránila před osudem všech jeho ztracených druhů.

Prolétající oheň sežehl jeho skály a spálil plášť zmrzlého plynu, který jej ve dnech před katastrofou musel pokrývat. Přistáli jsme — a tak jsme objevili Sklepení.

Jeho stavitelé si to ovšem pojistili. Z monolitického ukazatele, vztyčeného nad vchodem, zbýval sice jenom roztavený pahýl, ale už první fotografie teleobjektivy prokázaly, že to je výtvor inteligentních tvorů. O něco později naše detektory odhalily radioaktivní maják zakopaný do skal, široký jako celý kontinent. Dokonce i kdyby byl pylon nad Sklepením zničen, tohle by bylo zůstalo, nehybný věčný maják křičící ke hvězdám. Naše loď se snesla k tomuto obrovskému svítícímu návěští jako šíp do středu terče.

Sloup — když ho vztyčili — musel být snad na míli vysoký, nyní však vypadal jako svíčka, jež se roztekla do voskové louže. Týden nám trvalo, než jsme se roztavenou skálou provrtali, na podobné úkoly jsme totiž vůbec nebyli zařízení. Byli jsme astronomové a nikoli archeologové, uměli jsme však improvizovat. Původní účel naší cesty byl rázem zapomenut: tento osamělý monument, tak pracně vztyčený v největší možné vzdálenosti od slunce odsouzeného k záhubě, mohl mít jen jediný význam. Civilizace, jež věděla, že se připravuje na smrt, se pokusila získat nesmrtelnost.

Zabere nám celé generace, než prozkoumáme všechny poklady uložené do Sklepení. Měli spoustu času, aby se připravili, neboť jejich slunce muselo vydávat první varovné známky mnoho let před konečným výbuchem.

Všechno, co si přáli uschovat, všechny plody své inteligence snesli sem na tento vzdálený svět v těch dnech předcházejících konci a doufali, že jej nalezne nějaké jiné plémě, že nezůstanou pohřbeni v zapomnění. Dokázali bychom to stejně dobře, anebo bychom se natolik propadli do vlastní bídy, že bychom ani nepomyslili na budoucnost, jíž nikdy nespatříme a kterou už nebudeme sdílet?

Kdyby jen bývali měli trochu víc času! Mezi planetami sluneční soustavy mohli cestovat úplně volně, ale překračovat mezihvězdné propasti se ještě nenaučili, a nejbližší solární systém byl odsud na sto světelných roků. Avšak i kdyby pronikli do tajemství Transsvětelného cestování, nemohlo by se jich zachránit víc než pár miliónů. Snad to takhle bylo lepší.

Kdyby alespoň nebyli tak znepokojivě podobní lidem, jak jejich sochy naznačovaly, nemohli jsme se ubránit, abychom je neobdivovali a aby nás jejich osud nermoutil. Zanechali po sobě tisíce optických záznamů i s přístroji na jejich projekci společně s vypracovanými obrázkovými instrukcemi, z nichž se nebylo obtížné naučit jejich psanému jazyku. Prozkoumali jsme mnohé z těchto záznamů a poprvé po šesti tisíci letech oživili jsme teplo a krásu civilizace, jež musela předčít naši v mnoha ohledech. Možná že nám ukázali jenom to nejlepší, ale to jim těžko můžeme vyčítat. Avšak jejich svět byl nesmírně krásný a jejich města vybudována s takovým půvabem, že se jim nic lidského nemůže rovnat. Sledovali jsme je při práci i při hrách a naslouchali jejich melodické řeči zaznívající plynoucími staletími. Jednu scénu mám stále ještě před očima: skupinka dětí na pláži z podivně modravého písku dovádí ve vlnách stejně jako pozemské děti. Pobřeží lemují zvláštní stromy podobné bičům a jakési hrozně veliké zvíře se brodí mělčinou, ale nikdo mu nevěnuje ani špetku pozornosti.

A slunce klesá do moře, věčně teplého a laskavého a životadárného, to slunce, jež tak brzy zradí a vyhladí všechno tohle prosté štěstí.

Snad kdybychom se tolik nevzdálili od domova a nebyli tak zranitelní osamělostí, nebyli bychom pohnuti tak hluboce. Mnozí z nás spatřili ruiny prastarých civilizací na jiných světech, ale ty nás nikdy tak hluboce nedojaly. Toto byla výjimečná tragédie. Když některá z civilizací selže a vyhyne, jako se to stávalo národům a kulturám na Zemi — to je jedna věc. Ale být tak úplně zničen, se vším výkvětem toho, čeho se dosáhlo, nezanechat jedinou bytost, jež by přežila — jak se tohle dá uvést v soulad s boží milostí?

Kolegové z posádky se mě na to vyptávali a dával jsem jim takové odpovědi, na jaké jsem se zmohl. Možná že ty bys to zvládl lépe, otče Ignáci, ale já jsem v *Exercitia Spiritualia* nenalezl nic, co by mi tady pomohlo. Nebyli to špatní lidé: nevím, jaké bohy uctívali — jestli ovšem vůbec nějaké. Ale hleděl jsem na ně nazpět staletími a pozoroval je, zatímco krása, pro jejíž uchování vynaložili své poslední síly, se vynořila ve světle svraštělého slunce. Mnohému nás mohli naučit — proč byli vyhlazeni?

Předem znám odpověď, již budou dávat mí kolegové, až se vrátíme zpět na Zemi. Budou tvrdit, že Vesmír nemá žádný účel ani plán, neboť v naší Galaxii ročně explodu je na sto sluncí a právě v tomto okamžiku umírá v hlubinách vesmíru nějaká civilizace. Zda ti tvorové během svého života konali dobro či zlo, v tom koneckonců není rozdíl: boží spravedlnost neexistuje, protože žádný bůh není.

Nicméně to, co jsme spatřili, ještě nic takového nedokazuje. Každý kdo tak argumentuje, je ovládán emocemi, nikoli veden logikou. Bůh není povinen ospravedlňovat své počínání člověku. On, jenž vybudoval Vesmír, může jej zničit, kdykoli se mu zachce. A je to od nás drzost — nebezpečně blízko k rouhání — říkat, co smí, a co ne.

To bych ještě mohl přijmout, ačkoli není snadné hledět na celé světy a národy vržené do pece ohnivé. Avšak nadchází okamžik, kdy musí zakolísat i víra nejhlubší a právě nyní, když pohlížím na výpočty ležící přede mnou, vím, že jsem dospěl až do tohoto bodu.

Nebyli jsme schopni určit — předtím, než jsme mlhoviny dosáhli — před jakou dobou exploze proběhla. Teď podle astronomických úkazů a stop ve skalách té jediné planety, jež přežila, jsem schopen datovat ji velmi přesně. Vím, kterého roku dosáhlo světlo tohoto kolosálního vzplanutí naší Země. Vím, jak jasně kdysi zazářila supernova, jejíž mrtvé tělo se vytrácí za naší řítící se lodí, na pozemském nebi. Vím, jak musela planout dole na východě předtím, než vzešlo slunce, ve skvoucím se rozbřesku jako maják.

Nemůžeme být na pochybách: prastará záhada je konečně rozluštěna. Ale, bože, — měls přece tolik hvězd, které jsi mohl použít! Opravdu bylo nutné svrhnout ty lidi do ohně, aby symbol pomíjející velikosti vzplál nad Betlémem?

devět miliard božích jmen

„Tohle je požadavek poněkud neobvyklý," řekl dr. Wagner a jeho slova obsahovala — alespoň doufal — nanejvýš chvalitebné sebeovládání. „Pokud mi je známo, je to poprvé, co tibetský klášter žádá dodání počítače. Nerad bych byl indiskrétní, ale jenom stěží se můžu domnívat, že by váš podnik měl pro takový stroj seriózní použití. Mohl byste mi vysvětlit, co s ním zamýšlíte dělat?"

„S radostí," odvětil láma, upravil si své hedvábné roucho a opatrně odložil logaritmické pravítko, jež používal při přepočtu peněz. „Váš počítač Mark V. je schopen provádět jakoukoli běžnou matematickou operaci až do desátého řádu. My se ovšem při své práci zajímáme o *písmena,* ne o čísla. Když vás požádáme, abyste modifikovali výstupní obvody, stroj bude tisknout slova, a ne sloupce cifer."

„Tomu dost dobře nerozumím…"

„Tohle je projekt, na kterém pracujeme poslední tři století — fakticky co byla lámaserie založena. Odporuje to vašemu způsobu myšlení, a tak doufám, že než to všechno vysvětlím, budete naslouchat pozorně."

„Samozřejmě."

„Je to skutečně velmi prosté. Sestavujeme seznam, který má obsahovat všechna možná boží jména."

„Promiňte…?"

„Máme totiž důvod věřit," neochvějně pokračoval láma, „že všechna taková jména mohou být napsána pomocí ne více než devíti písmen — v abecedě, na kterou jsme přišli."

„A tohle už děláte tři století?"

„Ano; předpokládali jsme, že nám dokončení úkolu zabere okolo patnácti tisíc let."

„Ach." Dr. Wagner vyhlížel poněkud zmateně. „Teď chápu, proč si chcete pronajmout jednu z našich mašin. Ale jaký je přesně *účel* tohoto projektu?"

Láma na zlomek sekundy zaváhal a Wagner by byl rád věděl, jestli ho neurazil. Ale i kdyby, odpověď neobsahovala ani stopu popuzenosti.

„Jestli chcete, říkejte si tomu obřad, ale je to základní složka naší víry. Celé to množství názvů nejvyšší bytosti — Bůh, Jehova, Alláh a tak dál — to jsou jenom člověkem nalepené viněty. Skrývá se tu i trochu složitější filozofický problém, o kterém teď nemíním diskutovat, ale kdesi mezi všemi možnými kombinacemi písmen, jaké se mohou vyskytnout, je ta, kterou lze nazvat *skutečné* boží jméno. Systematickou permutací písmen se je snažíme všechna sestavit."

„Rozumím. Začali jste u A a propracujete se k Z."

„Přesně tak — ačkoli používáme svou vlastní abecedu. Upravit elektronickou rychlotiskárnu tak, aby s ní mohla operovat, je zajisté triviální. O něco zajímavější problém je vymyslet vhodný program k eliminaci směš-

ných kombinací. Tak například žádné písmeno se nesmí vyskytnout třikrát za sebou.“

„Třikrát? Snad jste chtěl říct dvakrát?“

„Ne, třikrát je správně. Obávám se, že by trvalo příliš dlouho vysvětlit vám proč, dokonce i tehdy, kdybyste našemu jazyku rozuměl.“

„Určitě,“ řekl kvapně Wagner. „Pokračujte.“

„Naštěstí adaptovat váš komputer pro tuhle práci bude snadné, stačí ho jednou naprogramovat, aby permutoval každé písmeno, jak jdou za sebou, a vytiskl výsledek. Co by nám zabralo patnáct tisíc roků, budeme moci stihnout za sto dní.“

Dr. Wagner si sotva uvědomoval slabě hučící manhattanské ulice hluboko pod ním. Dostal se do jiného světa, do světa hor vytvořených přírodou, nikoli člověkem. Vysoko ve svých odlehlých orlích hnízdech trpělivě pracovali tihle mniši, generace po generaci sestavovali seznamy slov postrádajících smysl. Má vůbec lidská pošetilost meze?

Jen klid, tyhle myšlenky nesmí ani naznačit. Zákazník má vždycky pravdu…

„Bezpochyby,“ odvětil doktor. „Můžeme Mark V. přizpůsobit, aby tiskl tyhle seznamy. Víc mě trápí problém instalace a údržby. Dostat se dnes do Tibetu, to taky nemusí být tak snadné.“

„Tohle můžeme zařídit. Součástky jsou dost malé, aby se daly převézt letecky — jeden z důvodů, proč jsme si vybrali právě váš stroj. Jestli je můžete dopravit do Indie, další transport už obstaráme sami.“

„Nepřejete si najmout dva z našich inženýrů?“

„Ano, na tři měsíce, které bude projekt vyžadovat.“

„Nepochybuji o tom, že to personální šéf zařídí.“ Dr. Wagner si načmáral poznámku na desky svého bloku. „Ještě jsou tu dva další body…“

Než stačil dokončit větu, láma předložil malý proužek papíru.

„Tady je potvrzený výpis z mého konta u Asijské banky.“

„Děkuji. Zdá se, že je — ano — dostatečný. Druhá věc je tak triviální, že se o ní až váhám zmínit, ale je překvapující, jak často lidé přehlížejí to, co je zřejmé. Odkud budete brát elektřinu?“

„Z Dieselova generátoru dodávajícího padesát kilowattů při napětí sto deseti voltů. Instalovali jsme jej asi před pěti lety a je celkem spolehlivý. Zpříjemňuje nám život v lámaserii, ve skutečnosti byl samozřejmě instalován proto, aby poháněl motory modlicích mlýnků.“

„Ovšem,“ ozval se doktor Wagner jako hluchá ozvěna. „Taky mě to mohlo napadnout.“

Pohled přes kamenné zábradlí působil závratně, ale člověk si časem zvykne na všechno. Po třech měsících už George Hanleyho neohromoval ani šestisetmetrový sráz rovnou do propasti, ani vzdálená šachovnice polí dole v údolí. Opíral se o větrem ohlazené kameny a mrzutě zíral ke vzdáleným horám, jejichž název se nikdy neobtěžoval zjišťovat.

Tohleto, přemítal George, byla ta nejbláznivější věc, jaká se mu kdy přihodila. Projekt Šangri-La — tak to pokřtila jakási vtipná hlavička ještě doma v laboratořích. Teď už řadu týdnů Mark V. vyklepával celé hektary listů pokrytých blábolem. Trpělivě, neúprosně přerovnával počítač písmenka do všech možných kombinací, vyčerpal všechny předchozí skupiny možností a přešel k dalším. Když se archy vynořily z rychlotiskárny počítače, mniši je pečlivě rozstříhali a vlepovali do obrovských knih.

Bohudík za další týden už bude konec. Jaký obskurní propočet mnichy přesvědčil, že se nemusí trápit dál se slovy o deseti, dvaceti nebo stu písmen, to George nevěděl. Míval jednu stále se navracející noční můru, a to, že se plán změní a Nejvyšší láma (kterému mezi sebou říkali Sam) znenadání oznámí, že se projekt prodlužuje kamsi do léta páně 2060. Určitě by toho byli schopni.

George zaslechl prásknout ve větru těžké dřevěné dveře, Chuck vyšel na terasu vedle něho. Jako obvykle pokuřoval jeden ze svých doutníků, pro něž si ho tolik oblíbili mniši — kteří, jak se zdálo, nebyli neochotni otevřít náruč menším a hlavně všem větším potěšením života. Tohle mluvilo v jejich prospěch; možná že měli o kolečko víc, ale nebyli žádní puritáni. Například ty časté výlety dolů do vesnice…

„Poslechni, Georgi," pronesl Chuck s naléhavostí v hlase. „Dozvěděl jsem se něco, s čím budou starosti."

„Nějaká nepříjemnost? Zlobí mašina?"

Tohle byla nejhorší nepředvídanost, jakou si George uměl představit. Tím se mohl oddálit návrat — a sotvaco mohlo být hroznější. Proti tomu, jak se cítil tady, by bylo i sledování televizních reklam přímo nebeskou manou. Aspoň by měl pouto s domovem.

„Ne — nic takového." Chuck se usadil na zábradlí, což nebylo obvyklé, normálně ho hloubka děsila. „Právě jsem přišel na to, k čemu všechno slouží."

„Co tím chceš říct? Myslel jsem, že to víme."

„Jistě — víme, oč se mniši snaží. Ale nevěděli jsme *proč.* Je to ta nejbláznivější věc…"

„Pověz mi radši něco nového," zavrčel George.

„…ale starouš Sam mi to právě vysvětlil. Znáš způsob, jakým každé odpoledne sestupuje a čeká na archy, které se odvinují z počítače. Tentokrát vypadal hodně rozrušeně, anebo přinejmenším tak, do jaké míry se vůbec vzrušit může. Když jsem mu řekl, že jsme vstoupili do poslední etapy, zeptal se mě s tím svým půvabným přízvukem, jestli jsem se nikdy nepodivil tomu, oč se pokoušejí. Řekl jsem „Ovšem" — a on mi to pověděl."

„Dál — tohle beru."

„Tak dobře. Oni prostě věří, že když sestaví všechna jména — a počítají, že jich je kolem devíti miliard, — dosáhne se božího účelu. Lidské plémě završí dílo, pro které bylo stvořeno, a nezůstane důvod, aby pokračovalo. Ovšem právě tahle myšlenka je něco jako rouhání."

„Ale co očekává, že budeme dělat? Máme spáchat sebevraždu?“

„Není třeba. Jakmile bude seznam úplný, vloží se do toho ten bůh a jednoduše nám odtroubí… Bum, a konec!“

„Aha. Už mi došlo. Až tenhle džob skončíme, bude to znamenat konec světa.“

Chuck se krátce, nervózně zasmál.

„Přesně takhle jsem to řekl Samovi. Víš, co se stalo? Podíval se na mne takovým způsobem, jako bych byl prvotřídní blbeček, a řekl: ‚Nic není snazší než *tohle.*‘„

George si všechno chvilku promýšlel.

„Tomu říkám vznešené myšlenky,“ řekl hned nato. „Ale co s tím podle tebe máme dělat? Nemyslím, že by to pro nás něco změnilo. Nakonec už víme, že máme kolem sebe blázny.“

„Ano — ale chápeš, co se může stát? Až se seznam dokončí a poslední troubení — nebo co vlastně očekávají — nikde, čí to bude chyba? Není to náš stroj, který používají? Tahle situace se mi vůbec nelíbí.“

„Rozumím,“ řekl George pomalu. „V něčem máš pravdu. Ale tyhle věci se stávaly už dřív, víš. Když jsem jako kluk žil dole v Louisianě, měli jsme praštěného kazatele, který jednou prohlásil, že konec světa nastane příští neděli. Stovky lidí mu uvěřily — dokonce prodávaly domy. A přece když se nic nestalo, nevylívali si vztek, jak bys čekal. Akorát se usnesli, že udělal chybu ve výpočtech, a věřili dál. Počítám, že některým to trvá dodnes.“

„Dobře, ale tohle není Louisiana, pokud jsi to nezaregistroval. Jsme tu dva a těch mnichů stovky. Mám je rád a bude mi líto starouše Sama, až mu krachne životní dílo. Ale stejně bych radši byl někde jinde.“

„Tohle si už přeju celé týdny. Ale dokud smlouva nevyprší a neodvedou nás na letiště, co můžeme dělat?“

„Ovšem,“ řekl zamyšleně Chuck, „mohli bychom se pokusit o malou sabotáž.“

„Sakra, jenom to ne! Tím bychom všechno jenom zhoršili.“

„Ne tím, co jsem vymyslel. Podívej. Počítač se zastaví ode dneška za čtyři dny — při téměř nepřetržitém provozu. Letadlo přiletí za týden. Oukej — všechno, co potřebujeme, je najít při kontrole součástku, která se musí vyměnit. Něco, co zdrží práci právě o pár dní. My jim to samozřejmě spravíme, ale nač spěchat? Když si všechno zařídíme s rozmyslem, až z tiskárny vyletí poslední jméno, můžeme už být dole na letišti. Pak už nás těžko budou chytat.“

„Tohle se mi nelíbí,“ řekl George. „Bude to poprvé, co uteču od práce. Kromě toho nás budou podezírat. Ne, já u toho zůstanu a vezmu všechno, jak to přijde.“

„Pořád se mi to nelíbí,“ řekl o sedm dní později, když je houževnatí drobní horští poníci snášeli serpentinami dolů. „A nemysli si, že utíkám,

protože se bojím. Jenom lituju ty chlapíky tam nahoře a nechci být u toho, až objeví, jací byli hlupáci. Jsi zvědavý, jak to Sam přijme?“

„Je to legrační,“ odpověděl Chuck, „ale když jsem se loučil, připadalo mi, že to ví. Že od něho utíkáme. A že je mu to jedno, protože taky ví, že počítač poběží hladce a brzy práci dokončí. Potom — no jasně, pro něho žádné potom neexistuje…“

George se otočil v sedle a hleděl zpátky na stoupající horskou cestu. Míjeli poslední místo, z něhož byl nerušený výhled na lámaserii. Siluety přikrčených, hranatých budov se rýsovaly proti plamenům, jež po sobě zanechalo zapadající slunce: tu a tam se blýskala světla jako okýnka v boku zaoceánského parníku. Elektrická světla, ovšem, ta, co se dělila s Markem o stejný obvod. Jak dlouho ještě? zajímalo George. Roztřískají mniši počítač vzteky a zklamáním? A nebo zase v tichosti usednou a začnou své výpočty všechny od začátku?

Přesně věděl, co se právě teď na vrcholku hory děje. Nejvyšší láma a jeho pomocníci sedí ve svých hedvábných róbách, prohlížejí listy, jak jim je novicové přinášejí rovnou od rychlotiskárny, a lepí je do velikánských svazků. Ani jeden z nich nemluví. Jediný zvuk představuje neutuchající pleskání, nikdy nekončící déšť kláves bušících do papíru, neboť i sám Mark V. je naprosto tichý, přestože mu mozkem jiskří milióny operací za sekundu.

Tohohle tři měsíce, přemílal George v hlavě, to je pro každého dost, aby začal šplhat po zdi.

„Tady!“ volal Chuck, který zacílil pohled dolů do údolí. „Jaké je nádherné!“

Aby ne, přemítal George. Staré otlučené DC 3 postávalo na konci rozjezdové dráhy jako nepatrný stříbřitý křížek. Za dvě hodiny je odnese s sebou směrem od nepříčetnosti ke svobodě. Tohle byla myšlenka, která stála za to, aby ji vychutnal jako nejlepší koňak. George si ji nechal převalovat v mozku, zatímco se jeho poník opatrně plahočil svahem dolů.

Z výšek Himaláje se prudce snášela noc a dospěla už téměř nad ně. Naštěstí byla cesta velice dobrá — na to, jaké cesty v tomhle koutu světa bývají — a oba dva nesli pochodně. Neskrývalo se tady ani to nejmenší nebezpečí, jenom trošku prochladli. Nebe nad hlavami měli úžasně jasné, zářily na něm ohýnky známých, přátelských hvězd. Aspoň odpadá nebezpečí, přemýšlel George, že pilot nebude moct odstartovat kvůli špatným povětrnostním podmínkám. Zbývala mu tahle jediná starost.

Dal se do zpěvu, ale po chvíli to vzdal. Tahle rozlehlá horská aréna, lesknoucí se ze všech stran jako přízraky s bílými kapucemi, nepovzbuzovala k takovému výlevu radosti. George mrkl na hodinky.

„Měli bychom tam být za hodinku!“ zavolal přes rameno na Chucka. Pak ho napadlo: „Rád bych věděl, jestli už počítač skončil. Měl by doběhnout asi tak teď.“

Chuck neodpověděl, a tak se George otočil v sedle. Mohl spatřit Chuckovu tvář, bílý ovál obrácený proti obloze.

„Podívej,“ zašeptal Chuck a George zvedl oči k nebi.
Všude nad jejich hlavami, v naprostém tichu, vyhasínaly hvězdy.

maelström II

Nejsem první na světě, pomyslel si hořce Cliff Leyland, kdo zná přesně okamžik a způsob vlastní smrti. V dávných dobách celá řada odsouzených zločinců očekávala své poslední svítání. Ale ti mohli doufat až do samého konce, že jim bude život darován — soudci-lidé mohou prokazovat milosrdenství, avšak proti přírodním zákonům není odvolání u žádné soudní stolice.

A přitom je to jenom šest hodin, co si vesele pohvizdoval, zatímco balil deset kilo svých osobních věcí a připravoval se na dlouhý pád domů. Ještě si vzpomínal — dokonce i teď, po tom všem, co se stalo — jak snil o tom, že už objímá Myru a že bere Briana a Sue na slíbený výlet dolů po Nilu. Za několik minut, až se Země vyhoupne nad horizont, bude moci Nil spatřit znovu, ale tváře ženy a dětí si bude moci vybavit jenom v paměti. A to všechno jenom a jenom proto, že se pokusil ušetřit devět set padesát nových dolarů tím, že cestoval domů nákladním modulem namísto raketoplánem.

Očekával, že prvních dvanáct sekund cesty bude tvrdých, až elektronické startovací zařízení vypustí modul po patnáctikilometrové rozjezdové dráze a vystřelí jej z Měsíce. Dokonce ani v ochranné vodní lázni, v níž byl uložený během odpočítávání a startu, se netěšil na počáteční přetížení dvacet g. Ačkoli když zrychlení modul sevřelo, jenom vzdáleně si uvědomoval nesmírné síly, které si s ním pohrávaly. Jediný zvuk představovalo slaboučké skřípění kovových stěn. Tomu, kdo zažil hromové dunění rakety při startu, ticho připadalo až zlověstné. Když reproduktor v kabině oznámil:

„Čas T plus pět sekund, rychlost tři tisíce dvě stě kilometrů za hodinu," stěží tomu uvěřil.

Tři tisíce dvě stě kilometrů za hodinu po pěti sekundách a s pevným startem — zbývalo dalších sedm sekund, během nichž budou motory svými hromy a blesky bušit do startovacího zařízení. Pilotoval měsíční blesk.

A v čase T plus sedm blesk vypověděl službu. Cliff vycítil dokonce i v hlubokém úkrytu nádrže, že něco není v pořádku. Voda kolem, až dosud pod vahou jeho těla skoro nehybná, jako by náhle ožila. Přestože se modul stále hnal po své dráze, tíže působená zrychlením opadla a jemu se zdálo, že jede na sáňkách.

Neměl čas, aby pocítil strach nebo údiv nad tím, co se stalo, protože selhání motorů trvalo jenom maličko déle než jednu sekundu. Potom se škubnutím, které otřáslo modulem od jednoho konce až k druhému a s celou sérií škrabavých třesknutí, které nevěštily nic dobrého, se tíha objevila znovu. Když se zrychlení konečně vytratilo, zároveň s ním zmizela i veškerá váha. Cliff na to nepotřeboval žádné přístroje, jeho žaludek mu říkal, že modul opustil konec rozjezdové dráhy a stoupal vzhůru nad měsíční povrch. Netrpělivě vyčkával, dokud automatické pumpy tank nevyčerpají a

sušičky dílo nedokončí pomocí horkého vzduchu, pak přeplul přes ovládací panel a protáhl se dolů do sedadla, které mělo podobu vědra.

„Řídící letové středisko," volal naléhavě, když si utáhl kolem pasu ukotvovací řemeny. „Co se k čertu stalo?"

Briskní, ale ustaraný hlas okamžitě odpověděl. „To pořád ještě zjišťujeme — zavoláme tě za třicet sekund."

Po chvilce odmlky dodal: „Jsme rádi, že jsi celej." Zatímco vyčkával, obrátil Cliff myšlenky k představě své budoucnosti. Před ním nebylo vůbec nic kromě hvězd — tak to mělo být. Přinejmenším odstartoval s větší částí plánované rychlosti a nehrozilo mu nebezpečí, že by se na měsíční povrch zřítil okamžitě. Ale dřív nebo později se s ním srazí — protože s největší pravděpodobností únikovou rychlost nedosáhl. Vzlétne do vesmíru po veliké elipse — a za několik hodin se vrátí na místo, odkud odstartoval. „Slyšíš, Cliffe," náhle se ozvalo řídící letové středisko. „Našli jsme, co se stalo. Zavinil to přerušovač obvodu, když jsi prolétal pátou sekcí dráhy. Takže máš rychlost o tisíc sto dvacet kilometrů za hodinu menší. To tě přivede zpátky přesně po pěti hodinách — ale tím se netrap, pomocné trysky, které bys použil na korekci dráhy, tě postrčí na stabilní oběžnou dráhu kolem Měsíce. Zapáliš je, až ti řeknu. Takže všechno, co máš zatím na práci, je sedět a čekat, dokud ti nebudeme moct poslat někoho, kdo tě stáhne dolů."

Cliffovi se pomalu ulevovalo. Na pomocné motorky modulu zapomněl. Ačkoli měly malý výkon, byly schopné vytlačit ho na orbitální dráhu, která by mu odklidila Měsíc z cesty. Mohl by sice spadnout zpátky až na pár kilometrů od měsíčního povrchu a skoro se otřít o hory a pláně rychlostí, která by mu brala dech od úst, ale přesto by byl v naprostém bezpečí.

Potom se rozpomněl na drásavé údery z té části lodě, odkud se ovládala, a jeho naděje znovu pohasly, neboť není v kosmickém dopravním prostředku příliš mnoho zařízení, která se mohou poškodit, aby to zároveň nepřineslo ty nejnepříjemnější důsledky.

Před ty následky byl postaven, když skončil kontrolu startovacích obvodů. Ani ruční ani automatické zapalování nefungovalo. Skromné zásoby paliva v modulu, které ho mohly zachránit, byly úplně bezcenné. Za pět hodin se jeho oběžná dráha uzavře — a vrátí ho na místo, odkud odstartoval.

Rád bych věděl, jestli nový kráter pojmenují po mně, pomyslel si Cliff. Leylandův kráter: průměr… Jaký průměr? Raději nepřehánět — nemyslím, že by měl víc než dvacet metrů. Sotva se dostane do map.

Řídící letové středisko stále mlčelo, ale to nemohlo nikoho překvapit. Není toho příliš, co se dá vyprávět člověku zaživa pohřbenému. A přece, ačkoli věděl, že nic na světě jeho dráhu nezmění, nemohl uvěřit, že bude zakrátko rozmetaný po větší části odvrácené strany Měsíce. Stále se ještě vznášel od Měsíce pryč, chráněný a v pohodlí své malé kabiny. Myšlenka na smrt byla naprosto absurdní — stejně jako je pro všechny lidi, kteří doufají do posledního okamžiku.

A pak, v okamžení, Cliff na svou starost zapomněl. Horizont vepředu už nebyl prázdný. Hvězdám vstříc se vznášelo cosi ještě třpytivějšího než plápolající lunární krajina. Jak modul opisoval oblouk nad měsíčním diskem, vytvářel jediný možný způsob východu Země — umělý. Během minuty byla už všude kolem, takovou rychlostí se řítil po dráze. I tak krátká doba stačila, aby se Země zřetelně vyhoupla nad horizont a prudce šplhala vzhůru po obloze.

Byla teprve ve třech čtvrtích — a přitom skoro až příliš oslepující, než aby se na ni dalo pohlédnout. Vznášela se jako kosmické zrcadlo tvořené nikoli temnými skalisky a prašnými pláněmi, ale sněhem a mraky a moři. Opravdu, skoro všude se rozkládalo moře, neboť se k němu obracela Tichým oceánem a oslepující odraz slunečních paprsků pokrýval Havajské souostroví. Závoj atmosféry — měkké přikrývky, která za pár hodin měla zbrzdit jeho pád — vymazal všechny geografické detaily; tmavší skvrna, vynořující se z noci, možná byla Nová Guinea, ale nemohl si tím být jistý.

Byla to hořká ironie, když si uvědomil, že teď míří přímo k tomuhle nádhernému, zářnému zjevení. Ještě tisíc sto dvacet kilometrů za hodinu a byl by to dokázal. Tisíc sto dvacet kilometrů za hodinu — ani o vlásek víc. Ale stejně dobře mohl chtít milión.

Pohled na vycházející Zemi mu neodolatelně připomněl domov, povinnost, ze které měl strach, ale kterou už dál nemohl odkládat.

„Řídící letové středisko," řekl a jenom s obrovským úsilím dokázal, že se mu nezachvěl hlas, „spojte mě, prosím, se Zemí."

Byla to jedna z nejzvláštnějších věcí, které v životě zažil: sedět nad Měsícem a poslouchat, jak v jeho vlastním domě, tři sta osmdesát tisíc kilometrů odsud, vyzvání telefon. Tam dole v Africe musí být asi kolem půlnoci a chvíli potrvá, než někdo zvedne sluchátko. Myra se ospale zavrtí, pak, protože je ženou kosmonauta, neustále v napětí, že se přižene katastrofa, bude vzhůru v okamžení. Ale ani jeden z nich neměl rád telefon v ložnici, takže potrvá nejméně patnáct sekund, než rozsvítí světlo, zavře dveře od dětského pokoje, aby děti nerušila ze spánku, seběhne ze schodů a…

Její hlas se nesl prázdnotou prostoru čistý a svěží. Kdekoli ve vesmíru by ho poznal a rozeznal v něm spodní tón úzkosti.

„Paní Leylandová?" řekl pozemský operátor. „Mám tu pro vás hovor, vašeho manžela. Prosím nezapomínejte na dvousekundové zpoždění."

Cliff by byl rád věděl, kolik lidí tomuhle hovoru naslouchá, jak na Měsíci, tak na Zemi a spojových družicích. Je to těžké naposledy mluvit s těmi, které máte rádi, když nevíte, kdo všechno slídí kolem. Ale jakmile začal mluvit, neexistoval už nikdo jiný než Myra a on.

„Miláčku," začal, „tady je Cliff. Obávám se, že se nevrátím domů, jak jsem slíbil. Je tu taková… technická potíž. V téhle chvíli jsem úplně v pořádku, ale jinak mám dost velké trable."

Polkl, jak se snažil dostat z úst sucho, pak rychle pokračoval, aby ho nemohla přerušit. Objasnil situaci tak stručně, jak jenom dokázal. Kvůli sobě i kvůli ní se neodříkal naděje.

„Všichni dělají, nač jim síly stačí," řekl. „Možná že sem dostanou loď včas. Ale kdyby ne… no, chtěl jsem s tebou a s dětmi mluvit."

Přijala to klidně a Cliff to věděl předem. Když z části Země zahalené nocí přišla odpověď, cítil, jak ji miluje a taky že je na ni hrdý.

„Nedělej si starosti, Cliffe. Jsem si jistá, že tě z toho dostanou a nakonec budeme mít dovolenou přesně tak, jak jsme si ji naplánovali."

„Myslím si totéž," zalhal. „Ale kdyby přece, nevzbudila bys děti? Neříkej jim, že se něco stalo."

Půlminuta, než uslyšel jejich ospalé a přece vzrušené hlasy, se zdála nekonečná. Cliff by byl ochotně daroval posledních pár hodin svého života za to, aby ještě jednou spatřil jejich tváře, ale modul neměl ve výbavě takový luxus jako televizi. A třeba to bylo právě dobře, protože by při pohledu do jejich očí nedokázal zastřít pravdu. Dozvědí se to brzy, ale ne od něho. Chtěl, aby jejich společné poslední okamžiky naplňovala pohoda.

A přece to bylo těžké, odpovídat na jejich otázky, říct jim, že se uvidí už brzy, slibovat, co nebude moci dodržet. Vyžadovalo to jeho veškeré sebeovládání — když mu Brian připomněl měsíční prach, na který už jednou předtím zapomněl, ale tentokrát ne.

„Vezu ho, Briane, mám ho v lahvičce přímo u sebe. Brzy ho budeš moci ukazovat kamarádům."

Ne: brzy bude zpátky na tom světě, odkud vzešel.

„A Susy — buď hodná holčička a poslouchej mámu. Poslední zpráva ze školy nebyla zas tak dobrá, že, zvlášť ty poznámky… Ano, Briane, ty fotografie mám a ten kus skály z Aristarcha …"

Je to kruté umírat v pětatřiceti, ale je také kruté pro chlapce, když v deseti ztratí otce. Vzpomene si na něj Brian někdy v budoucnu? Asi jenom jako na vytrácející se hlas, přicházející odněkud z vesmíru, vždyť strávil tak málo času na Zemi. V posledních několika minutách, během nichž se zhoupl směrem od Měsíce pryč a zase zpátky, neměl už skoro nic jiného na práci než promítnout svou lásku a své naděje prázdnotou prostoru, kterou už nikdy nepřeklene. Dál už všechno záleželo jenom na Myře. Když děti domluvily, šťastné, ale zmatené, bylo třeba vyřídit mnoho věcí. Musel prokázat chladnou hlavu, praktického a obchodního ducha, Myra sice bude muset čelit budoucnosti bez něho, ale aspoň ji může zlom usnadnit. Ať se s jednotlivcem stane cokoli, život jde dál; a život moderního člověka obsahuje hypotéky a vodovodní instalaci, pojistky a bankovní účty. Téměř neosobně, jako by se to týkalo někoho jiného — a brzy to bude pravda ažaž — začal Cliff všechny tyhle záležitosti probírat. Je čas srdce a čas rozumu. Srdce se ozve za tři hodiny, až se definitivně přiblíží k měsíčnímu povrchu.

Nikdo ho nepřehlušoval. Musely tam být mlčící monitory, udržující spojení mezi oběma světy, ale zdálo se, že oni dva jsou jediní živí lidé. Zatímco

hovořil, čas od času se očima zatoulal k periskopu a oslnil ho třpyt Země — nyní už výš než v půli nebeské báně. Bylo nemožné uvěřit, že je domovem pro sedm miliard lidí. Ale jemu teď záleželo jenom na třech.

Měli by to vlastně být čtyři, ale ani při nejlepší vůli nebyl schopný uvažovat o miminu stejně jako o ostatních. Svého mladšího syna ještě nikdy neviděl a taky ho už nikdy nespatří.

Nakonec už nemohl přijít na nic, co ještě dodat. Na některé záležitosti nestačí ani celý život — ale přitom jedna hodina může být až moc. Cítil se vyčerpaný fyzicky i duševně a Myra musela prožívat stejně ohromné napětí. Toužil, aby zůstal sám se svými myšlenkami a s hvězdami nad hlavou, aby si všechno urovnal v hlavě a došel smíru s vesmírem.

„Byl bych rád, kdybych to všechno mohl za hodinu vzít zpátky, miláčku," řekl. Nebylo třeba nic vysvětlovat, jeden druhému rozuměli až příliš dobře. „Zavolám ti za — zadlouho. Zítra sbohem."

Počkal si dvě a půl sekundy na rozloučení ze Země, potom přerušil spojení a prázdný pohled opřel o malou přístrojovou desku. Úplně neočekávaně, aniž by to chtěl, vytryskly mu slzy z očí a náhle se rozplakal jako děcko.

Plakal nad rodinou a plakal nad sebou. Plakal pro budoucnost, které se mohl dožít, a plakal pro zmařené naděje, jež se brzy promění ve žhavé páry, stoupající ke hvězdám. A plakal, protože nic jiného se už dělat nedalo.

Po chvíli se cítil mnohem líp. Vážně, uvědomil si, že má strašný hlad. Nebyl vůbec žádný důvod, aby umřel s prázdným žaludkem, a Cliff se pustil do prohlídky kosmického přídělu ve skromném prostůrku lodní kuchyně. Právě když si mačkal z tuby do úst pastu ze šunky a kuřat, zavolalo ho řídící letové středisko.

Na druhém konci se ozval nový hlas — pomalý, pevný hlas nesmírně schopného člověka, který dával najevo, že jeho majitel si nedává líbit nějaké výmysly bezduché mašinérie.

„Tady je Van Kessel, vedoucí záchranného oddílu sekce pilotovaných letů. Poslouchej mě, Leylande. Myslíme si, že jsme našli způsob, jak z toho. Je to krkolomná záležitost — ale jediná šance, kterou máš."

Proměna zoufalství v naději pořádně zatěžuje nervovou soustavu. Cliff náhle pocítil závrať, snad by se byl složil, kdyby tady byl nějaký směr, kterým by bylo možné spadnout.

„Pokračujte," řekl chabě, když se trochu vzpamatoval. Potom naslouchal Van Kesselovi s dychtivostí, která se zvolna proměňovala v nedůvěru.

„Tomu nevěřím," řekl nakonec. „To mi dokonce vůbec ani nedává smysl."

„Nechceš se přece hádat s počítačem," odpověděl Van Kessel. „Výsledky jsme zkontrolovali na dvacet nejrůznějších způsobů. A smysl to dává, tohle je v pořádku. V apogeu se nebudeš pohybovat tak rychle a nepotřebuješ ani silný odraz, jenom změnit svou oběžnou dráhu. Předpokládám, žes zatím nikdy neměl na sobě skafandr pro dlouhý pobyt ve vesmíru?"

„Ne, ovšemže ne.“

„Škoda, ale nevadí. Jestli se budeš chovat podle našich pokynů, nemůžeš udělat chybu. Skafandr najdeš ve skříňce na konci kabiny. Odlom plombu a vytáhni ho.“

Cliff odplul necelé dva metry od řídícího panelu na konec kabiny a zatáhl za páčku označenou POUZE V OHROŽENÍ — KOSMICKÝ OBLEK VZOR 17. Dvířka se otevřela a před ním ochable visela zářivě stříbřitá tkanina.

„Svlíkni se do spodního prádla a nasoukej se do toho,“ řekl Van Kessel. „O biobalíček se nestarej, ten si připneš později.“

„Jsem v tom,“ řekl brzy Cliff. „Co mám dělat teď?“

„Čekat dvacet minut — a pak ti dáme znamení, abys otevřel hermetický uzávěr a vyskočil.“

Náhlé důsledky slovesa „vyskočit“ pronikly až k němu. Cliff se rozhlédl po své útulné, pohodlné malé kabince a nato pomyslel na prázdnotu bez jediného človíčka — mezihvězdnou propast pohlcující všechny zvuky, propast, kterou může člověk padat až do skonání času.

Ještě nikdy nevstoupil do vesmíru — ani k tomu neměl důvod. Nebyl přece nic víc než farmářský synek s diplomem agronoma, přidělený sem od Projektu na rekultivaci Sahary a pokoušející se pěstovat obilí na Měsíci. Vesmír, to nebylo nic pro něho, patřil do světa hlíny a kamení, měsíčního prachu a pemzy, která se zformovala ve vzduchoprázdnu.

„To přece nemůžu,“ zašeptal. „Nějak jinak to nejde?“

„Nejde,“ odsekl Van Kessel. „Děláme sakra všechno, abychom tě zachránili, a není teď čas na to, abys propadal neuróze. Desítky lidí byly v daleko horších situacích — těžce zranění, uvěznění ve vracích milióny kilometrů od nejbližší pomoci. Ale ty nemáš ani škrábnutí a už skuhráš! Vzchop se — nebo se na to vykašlem a necháme tě, aby ses uvařil ve vlastní šťávě.“

Cliff pomalu zrudl a uplynulo několik sekund, než odpověděl.

„Už jsem v pořádku,“ řekl konečně. „Projděme ty instrukce ještě jednou.“

„To už je lepší,“ pochválil ho Van Kessel. „Od teďka za dvacet minut, až budeš v apogeu, se přesuneš k hermetickému uzávěru. Od toho okamžiku ztratíme spojení, vysílačka ve tvém skafandru má dosah řádově jenom desítky kilometrů. Ale budeme tě sledovat na radaru a budeme s tebou moci mluvit, až nás znova budeš přelétávat. A teď jak se s tím tvým skafandrem zachází…“

Dvacet minut uběhlo dost rychle. Na konci už Cliff přesně věděl, co musí udělat. Začal dokonce věřit, že by to mohlo fungovat.

„Čas vězně propustit,“ řekl Van Kessel. „Modul je prostorově orientovaný správně — hermetický uzávěr ukazuje směrem, kterým se máš dát. Ale směr není rozhodující. To, na čem záleží, je *rychlost*. Do skoku dej všechno, co v tobě je — a držíme ti palce.“

„Díky,“ řekl Cliff tónem, který do situace nezapadal. „Mrzí mě, že jsem…“

„Na to zapomeň,“ přerušil ho Van Kessel. „A teď do toho!“

Cliff se naposledy rozhlédl po své maličké kabince, jako by chtěl vědět, jestli tu není něco, nač zapomněl. Všechen svůj majetek tady musel nechat, ale ten se dá dost snadno nahradit. Potom si vzpomněl na malou lahvičku měsíčního prachu, který slíbil Brianovi, tentokrát by chlapce neměl zklamat. Směšně nepatrná hmotnost vzorku — jenom pár desítek gramů — na jeho osudu nic nezmění. Uvázal kolem hrdla nádobky kus provazu a upevnil jej k popruhu na skafandru.

Přechodová komora byla tak úzká, že tu doslova nebylo k hnutí; stál zapasovaný mezi vnitřními a vnějšími dveřmi, dokud automatický program neskončil vyčerpávání vzduchu. Potom se stěna před ním zvolna rozevřela a Cliff hleděl tváří v tvář hvězdám.

Prsty v rukavicích neohrabanými se vytáhl ven z přechodové komory a postavil na ostře zakřivený lodní trup, pomocí záchranného lana se držel těsně u něho. Nádhera scenérie ho skoro ochromila. Když se rozhlížel kolem sebe, už neomezený úzkým zorným polem periskopu, zapomněl na všechny svoje obavy ze závrati a z pocitu, že teď už ho nemá co ochránit.

Měsíc byl gigantický srpek, hranice rozdělující den od noci rozeklaný oblouk, sahající přes čtvrtinu oblohy. Tam dole právě zapadalo Slunce a začínala dlouhá lunární noc, ale vrcholky osamělých hor stále ještě zářily v posledním denním světle a vzdorovaly temnotě, která je už obklopovala.

Ještě se nesnesla úplná tma. Přestože Slunce už krajinu pod ním opustilo, zaplavovala ji svým nádherným světlem Země, stojící téměř v úplňku. V mihotavém světle Země viděl Cliff sice slabě, ale zřetelně, obrysy moří a horských oblastí, potemnělé hvězdy horských vrcholků, temná kola kráterů. Letěl nad přízračnou krajinou ponořenou ve spánek — krajinou, která si ho chtěla přitáhnout a zabít ho. Vznášel se nyní v nejvyšším bodě své dráhy, přesně na hranici mezi Měsícem a Zemí. Nastal čas, aby vyrazil.

Skrčil nohy a přidřepl si k trupu lodi. Potom, vší silou, se vymrštil směrem ke hvězdám a záchranné lano se svíjelo za ním.

Modul se vzdaloval překvapivě rychle, a jak odplouval, Cliff pocítil něco, co by nikdy neočekával. Předpokládal, že ho přepadne děs a závrať, ale rozhodně ne pocit, že tohle všechno důvěrně zná. Už se to kdysi stalo, ovšem, ale někomu jinému. Nebyl schopný přesně se rozpomenout a teď neměl čas, aby po tom pátral.

Vrhl rychlý pohled k Zemi, na Měsíc a vzdalující se kosmickou loď a rozhodl se, aniž by si své myšlenky uvědomil. Jakmile uvolnil pojistku, lano se začalo svíjet od něho pryč.

Teď zůstal sám, tři tisíce dvě stě kilometrů nad Měsícem, tři sta osmdesát tisíc kilometrů od Země. Nemohl už dělat nic jiného než vyčkávat, bude trvat dvě a půl hodiny, než se dozví, jestli bude moci žít — a jestli vlastními svaly zvládl úkol, na němž selhala raketa.

A jak se kolem něho zvolna otáčely hvězdy, náhle si uvědomil, odkud pochází to, co hledal v paměti. Bylo to už dávno, co četl Poeovy povídky, ale kdo by na ně mohl zapomenout?

Jeho taky chytila past maelströmu, která ho hnala dolů do záhuby, i on doufal, že unikne, když opustí loď. Přestože síly, které přitom působily, byly naprosto odlišné, paralela ho ohromovala. Poeův rybář se přivázal k soudku na vodu, protože válcovité předměty ohromný vír stahoval pomaleji než loď. Bylo to brilantní využití hydrodynamických zákonů. Cliff mohl jenom doufat, že využití zákonů nebeské mechaniky v jeho případě bude stejně duchaplné.

Jak rychle vyskočil z modulu? Dobrých osm kilometrů za hodinu, to určitě. I když podle astronomických měřítek to byla směšná rychlost, měla by stačit k tomu, aby ho vynesla na novou oběžnou dráhu — takovou, jak Van Kessel slíbil, že mu odstaví o pár kilometrů Měsíc z cesty. Nebylo to příliš, ale v tomhle v tomhle vzduchoprázdném světě, kde není atmosféra, aby ho svým pařátem strhla dolů, by to stačilo.

Náhle si Cliff s křečovitým pocitem provinění uvědomil, že Myře už podruhé nezavolal. Byla to Van Kesselova vina, inženýr mu nedopřál ani chvilku oddechu a nedal mu čas, aby se zahloubal nad svými problémy. A Van Kessel měl pravdu: v situaci, jako byla tahle, mohl člověk myslet jenom na sebe. Všechny zdroje svých sil, duševních i fyzických, musí zkoncentrovat, aby přežil. To není čas na to, aby se člověk oslaboval a rozptyloval pouty lásky.

Nyní se řítil směrem k noční straně Měsíce a jak si všiml, srpek denního světla se neustále scvrkával. Nesnesitelný sluneční kotouč, do nějž se nedalo ani pohlédnout, rychle zapadal za zakřivený horizont. Srpek měsíční krajiny se vytrácel v podobě žhavého pruhu světla, ohnivého oblouku zapáleného proti hvězdám. Potom se oblouk rozpadl do tuctu zářících korálků, které vyhasínaly jeden po druhém, jak se hnal do stínu Měsíce.

S ustupujícím Sluncem se světlo Země zdálo zářivější než kdykoli jindy, a jak se převracel zvolna po své dráze, pokrývalo jeho skafandr stříbrným jíním. Celá obrátka mu trvala asi deset sekund, neměl nic, čím by mohl svou rotaci ovládat, a pravidelně se měnící výhled se mu opravdu líbil. Teď, protože už neměl oči oslněné občasnými pohledy do Slunce, viděl tisíce hvězd tam, kde jich předtím byly jenom stovky. Důvěrně známá souhvězdí se mezi nimi rozplynula a dokonce i nejjasnější planety se mezi plápolajícími světly daly stěží nalézt.

Temný disk noční lunární krajiny ležel v poli hvězd jako stín, který je zatmíval, a jak k němu Cliff padal, pomalu se rozrůstal. Chvíli co chvíli některá z hvězd, ať jasná nebo slaboučká, minula okraj stínu, který ji vymazal z oblohy. Skoro to vypadalo, jako by ve vesmíru rostla díra a ohryzávala nebe.

Neměl žádnou jinou známku toho, že se pohybuje, nebo že čas plyne — s výjimkou své pravidelné desetisekundové rotace. Když se podíval na hodinky, překvapilo jej, že modul opustil už před půl hodinou. Pátral po něm mezi hvězdami, ale bezúspěšně. Teď už bude několik kilometrů poza-

du. Ale náhle se modul vynořil před ním, poněvadž se pohyboval po nižší dráze, a dosáhne Měsíc jako první.

Cliff si ještě pořád lámal hlavu tímhle paradoxem, když napětí posledních několika hodin společně s euforií beztížného stavu vyvolalo výsledek, o němž by sotva uvěřil, že je vůbec možný. Když se vznášel lehčeji než nejlehčí pírko na světě a otáčel se pod hvězdami kolébán tichým šuměním vzduchového ventilu, upadl do bezesného spánku.

Když jakýmsi vnuknutím svého podvědomí procitl, Země se blížila k měsíčnímu okraji. Pohled ho téměř zaplavil novou vlnou sebelítosti a musel na okamžik bojovat, aby svoje city zase ovládl. Možná že to bylo opravdu naposledy, co kdy spatřil Zemi, poněvadž jeho oběžná dráha ho vedla zpátky přes odvrácenou stranu, do míst, kam světlo Země nikdy nepronikne. Zářící antarktické ledovce, pásy mračen kolem rovníku, jiskření Slunce na hladině Tichého oceánu — to všechno klesalo rychle za lunární hory. A potom to bylo pryč, teď už neměl ani Slunce, ani Zemi, aby mu posvítily, a neviditelná krajina tam dole byla tak černá, až z toho bolely oči.

Bylo to k neuvěření, ale chomáč hvězd se objevil *uvnitř* temného disku, kde žádné hvězdy být nemohly. Cliff na ně v údivu několik sekund zíral, potom si uvědomil, že míjí jednu z osad na odvrácené straně. Tam dole pod hermetickými báněmi svého města lidé přečkávali lunární noc — spali, pracovali, milovali se, odpočívali, prováděli výzkum. Věděli, že se řítí jako neviditelný meteor jejich nebem, že se žene nad jejich hlavami rychlostí šest tisíc čtyři sta kilometrů za hodinu? Skoro určitě, neboť teď už o jeho nesnázích musel vědět celý Měsíc a celá Země. Možná že po něm pátrají radary a teleskopy, ale na to, aby ho nalezli, budou mít málo času. V několika sekundách neznámé město zmizelo z dohledu a Cliff zůstal opět sám nad odvrácenou stranou.

Bylo nemožné, aby odhadl svou výšku nad neúčastnou pustinou ubíhající dole, neboť mu scházelo jakékoli měřítko nebo perspektiva. Někdy se zdálo, že by se mohl natáhnout a dotknout temnoty, přes níž se řítil, a přece věděl, že ve skutečnosti musí ležet mnoho kilometrů pod ním. Ale také věděl, že neustále klesá a že by ho mohla nějaká z kráterních stěn nebo horský vrcholek v každém okamžiku z nebe srazit.

Někde v temnotě před sebou měl poslední překážku — nebezpečí, kterého se bál ze všeho nejvíc. Přes srdce odvrácené strany Měsíce, jako stěna dlouhá víc než patnáct set kilometrů, ležel Sovětský hřbet, překračující rovník od severu na jih. Když ho objevili, byl ještě kluk — v roce 1959, a stále ještě si vzpomínal na vzrušení, s nímž si prohlížel první snímky Luníku 3, plné skvrn a šmouh. Nikdy se mu ani nesnilo o tom, že jednoho dne poletí proti stejným horám a bude čekat, aby rozhodly o jeho osudu.

První výtrysk rozbřesku ho překvapením úplně ohromil. Světlo před ním vybuchlo, přeskakovalo z vrcholku na vrcholek, dokud nebyl celý oblouk horizontu zbarven plameny. Z měsíční noci se Cliff hnal rovnou do Slunce. Aspoň nezemře potmě, ale největší nebezpečí ještě přijde. Neboť nyní byl

téměř na stejném místě, odkud odstartoval, a blížil se k nejnižšímu bodu své oběžné dráhy. Pohlédl na chronometr ve skafandru a viděl, že uplynulo už celých pět hodin. Během několika minut se srazí s Měsícem — nebo se mihne kolem a bezpečně proletí do vesmíru.

Pokud mohl posoudit, byl níž než třicet kilometrů nad povrchem a stále klesal, i když teď už velmi pomalu. Pod ním prořezávaly měsíční úsvit dlouhé stíny jako dýky z temnoty, vbodnuté do noční krajiny. Šikmo dopadající sluneční světlo zveličovalo každý pahorek, takže malé kopečky vypadaly jako celé hory. A teď, bez veškeré pochybnosti, krajina vpředu se zvedala a vrásnila se pahorky na úpatí Sovětského hřbetu. Víc než patnáct set kilometrů odsud — avšak přibližovala se rychlostí jednoho a půl kilometru za sekundu — vyrůstala z tváře Měsíce hradba skal. Nemohl udělat vůbec nic pro to, aby se jí vyhnul, cestu měl pevně určenou a neměnnou. Všechno, co udělat mohl, už učinil — před dvěma a půl hodinami.

Nestačilo to. Přes ty hory, které vyrůstají před ním, nepřeletí.

Teď zalitoval, že se mu nepodařilo podruhé zavolat ženě, která pořád čekala, tři sta osmdesát tisíc kilometrů odsud, I když snad to bylo právě dobře, neboť už neměl co říkat.

Poněvadž se znovu blížil do dosahu řídícího letového střediska, v prostoru kolem něj se volaly cizí hlasy. Sílily a slábly podle toho, jak se řítil rádiovými stíny, které vrhaly hory. Mluvily o něm, ale Cliff to skoro neregistroval. Naslouchal s neosobním zájmem, jako by to byly relace z jakéhosi odlehlého místa v prostoru nebo času a jeho se netýkaly. Náhle zaslechl promluvit Van Kesselům hlas, dost zřetelně: „Oznamte kapitánovi *Callista,* že ho navedeme na záchrannou dráhu hned, jakmile se dovíme, že Leyland proletěl perigeem. Okamžik setkání by měl být od teďka za jednu hodinu pět minut.“

Příčí se mi myšlenka, že je zklamu, pomyslel si Cliff, ale tohle je jedna ze schůzek, na kterou nikdy nepřijdu.

Skalní stěna se teď tyčila jenom osmdesát kilometrů daleko a každý okamžik, během nějž udělal další bezmocný kotrmelec, ji přibližoval o nových patnáct kilometrů. Teď už na optimismus nezbývalo místo, poněvadž se proti nesmiřitelné hradbě řítil rychleji než střela z pušky. Tohle byl konec, a náhle mu připadlo strašně důležité vědět, jestli narazí čelem, anebo zády napřed jako zbabělec.

Poněvadž Cliff počítal zbývající sekundy, neprobleskla mu hlavou žádná vzpomínka na jeho uplynulý život. Pod ním se otáčela měsíční krajina, která se náhle rozhalila, všechny detaily ostré a zřetelné v drsném světle rozbřesku. Letěl teď odvrácený od hrozících hor a díval se nazpět na cestu, kterou urazil, na cestu, která měla vést k Zemi. Jemu nezbývalo nic víc než jeho tři desetisekundové otáčky.

A potom měsíční krajina vybuchla v tichém plameni. Světlo bylo tak pronikavé, že zahladilo dlouhé stíny vržené sluncem a na všech vrcholcích a

kráterech rozprostřených dole vznítilo ohně. Trvalo pouhý zlomek sekundy a pohaslo dřív, než obrátil hlavu směrem k jeho zdroji.

Přímo před ním, jenom třicet kilometrů daleko, se vzhůru ke hvězdám rozpínal ohromný oblak prachu. Bylo to, jako by v Sovětském hřbetu vybuchla sopka — ale tohle, samozřejmě, nebylo možné. Stejně absurdní byla i druhá Cliffova myšlenka — že se pracovníkům Měsíčního technického oddělení nějakým fantastickým organizačním a kooperačním počinem podařilo odstřelit překážku v jeho dráze.

Neboť byla pryč. Z přibližující se linie obzoru bylo vykousnuto ohromné sousto ve tvaru půlměsíce, z kráteru, který ještě před pěti sekundami neexistoval, stále vyletovaly kusy skal a trosek. Jenom energie atomové bomby, která by explodovala na přesném místě jeho dráhy, mohla způsobit takový zázrak. A v zázraky Cliff nevěřil.

Udělal další celou otáčku a byl téměř v horách, když si uvědomil, že celou tu dobu před ním letěl neviditelný kosmický buldozer. Kinetická energie opuštěného modulu — tisíc tun, pohybujících se rychlostí vyšší než tisíc pět set metrů za sekundu — úplně stačila, aby vyrvala trhlinu, kterou se teď řítil. Náraz umělého meteoritu musel otřást celou odvrácenou stranou Měsíce.

Štěstí při něm stálo až do konce. O skafandr mu zašelestily částečky prachu, nejasně zachytil pohledem žhnoucí skály a rychle se rozptylující oblak dýmu, zářící pod ním. Jak je to zvláštní uvidět na Měsíci mrak! Pak byl za horami a neměl už před sebou nic, jenom požehnané, prázdné nebe.

Kdesi tam nahoře letěl *Callisto* tak, aby se s ním v průběhu jeho druhého oběhu setkal. Ale teď už nebylo proč spěchat, z maelströmu unikl. Ať už mu život přinese dobré nebo zlé, dostal jej darem.

Pár kilometrů vpravo od své dráhy spatřil kosmodrom, rozjezdová dráha vypadala jako pěšinka táhnoucí se hřívou Měsíce. Během několika okamžiků bude v dosahu rádiového spojení. Teď, vděčně a s radostí, podruhé zavolá Zemi, ženě, která ještě stále čeká v africké noci.

stěna z temnoty

Mnohé a podivné jsou vesmíry, uplývající jako bubliny v pěně Řeky času. Některé — ale jen velmi málo z nich — se pohybují proti nebo napříč jejímu toku; a ještě méně je těch, jež navždy leží mimo její dosah a nic netuší o budoucnu či minulosti. Šervanův droboučký kosmos však mezi ně nepatřil: vyznačoval se jinou zvláštností. Obsahoval jeden jediný svět — planetu Šervanova lidu — a jednu hvězdu, obrovské slunce Trilorne, přinášející život a světlo.

Slovo noc postrádalo pro Šervana význam, neboť Trilorne vždycky stálo vysoko nad horizontem a klesalo jen za dlouhých zimních měsíců. Pravda, za hranicemi Stínové země nadcházelo období, kdy Trilorne mizelo pod okrajem světa a snášela se temnota, v níž se nedalo žít. Ale ani pak nebyla tma absolutní, přestože scházela jiná hvězda, aby ji zmírnila.

Nicméně když Šervan přehlížel zemi svého otce, měl stejné myšlenky, jaké by mohly napadat kterékoli lidské dítě. Pociťoval bázlivý údiv smíšený se zvědavostí, a taky trochu strachu, ale nejsilněji touhu vyrazit do toho ohromného světa před sebou. Na tohle byl ještě příliš mladý, ale prastarý dům se tyčil na nejvyšším místě široko daleko, a tak mohl hledět až daleko za půdu, jež jednou bude jeho. Když se obrátil k severu, Trilorne mu naplno zářilo do tváře a viděl na míle dlouhou linii hor, zakřivující se kruhem vpravo a rostoucí výš a výš, dokud nezmizela ve směru Stínové země. Jednoho dne, až bude starší, projde horským průsmykem, vedoucím do velikých zemí na východě.

Po levici měl oceán, jen kousek odsud, a Šervan někdy mohl zaslechnout hřmění vln, převalujících se po mírně svažitých píscích. Nikdo nevěděl, jak daleko oceán dosahuje. Lodě se přes něj vydaly, plavily se k severu, zatímco Trilorne stoupalo po obloze výš a výš a vedro pod jeho paprsky narůstalo ještě pronikavěji. Dlouho před tím, než dosáhlo obrovité slunce zenitu, byly přinuceny k návratu. Jestliže mytická Ohnivá země opravdu existovala, stejně žádný člověk nemohl doufat, že dosáhne jejích spálených břehů — pokud mluvily legendy pravdu. Kdysi prý existovaly rychlé lodě z kovu, na nichž se dalo křižovat oceán navzdory vřelému Trilorne a tak proniknout k zemím na druhé straně světa. Teď by se mohly dosáhnout jen úmornou cestou po pevnině a přes moře, která se dala zkrátit jenom docela nepatrně tím, že by se člověk pustil tak daleko na sever, jak jen by se odvážil.

Všechny obydlené země Šervanova světa proto ležely v úzkém pásu mezi spalujícím horkem a nesnesitelnou zimou. Daleký sever všude představoval oblast postiženou běsnícím Trilorne, k níž se nedalo přiblížit. A na jihu všech zemí se rozkládala nesmírná a pustá Stínová země, kde Trilorne sotva bývalo víc než bledý disk na horizontu a často se nedalo spatřit vůbec.

Tohle Šervan poznal už v dětství — a v těch letech nezatoužil opustit širý kraj mezi horami a mořem. Od úsvitu věků se jeho předkové a rasy, jež jim předcházely, lopotili, aby ze svých zemí udělali ty nejkrásnější na světě; a jestli neuspěli úplně, tolik nescházelo. Rozkládaly se tu zahrady zářící podivnými květy, řeky se jemně řinuly mezi mechem porostlými skalami, než se rozplynuly v čisté vodě moře, jež neznalo příliv a odliv. Vyrůstaly tady lány obilí, neustále šelestící ve větru, jako by k sobě hovořily generace ještě nezrozených zrn. Širými lukami a pod stromy se bezcílně potuloval přátelsky se chovající dobytek a vydával zvláštní zvuky. A stál tu veliký dům s ohromnými místnostmi a nekonečnými chodbami, dost rozlehlými i ve skutečnosti, ale ještě ohromnějšími v mysli dítěte. Tohle byl svět, v němž Šervan trávil svůj život, svět, jejž znal a zamiloval si. A co leželo za jeho okrajem, to ho zatím nezajímalo.

Jenže Šervanův vesmír nepatřil k těm, jimž čas nevládne. Obilí dozrálo a svezli je do sýpek; Trilorne se pomalu kolébalo oblohou po svém malém oblouku a s míjejícími ročními obdobími mohutněl Šervanův duch i tělo. Země se zmenšovala: hory se přiblížily a k moři byl z velkého domu už jen krůček. Začal se o světě, v němž žil, učit, aby se připravoval na úlohu, kterou musí sehrát v jeho utváření.

Něco z toho pochytil od svého otce Šervala, ale víc ho naučil Grayle, jenž přišel přes hory ve dnech otce jeho otce a byl vychovatelem už tří generací Šervanovy rodiny. Měl Grayla rád, přestože ho stařec naučil mnoho věcí, jež znát nechtěl. Chlapecká léta míjela docela příjemně, dokud nepřišel čas, aby se vydal přes hory. Před pradávnem se jeho rodina přistěhovala z rozlehlých východních zemí a nejstarší syn z každé generace se vždycky vydával na pouť, aby strávil rok svého mládí mezi bratranci. Byl to moudrý zvyk, neboť za horami prodlévalo ještě mnoho ze starého vědění, a člověk se tady mohl setkat s lidmi ze všech konců světa a seznámit se s jejich názory a způsobem života.

Poslední jaro před synovým odchodem vybral Šerval tři ze svých služebníků a spolehlivá zvířata, jež by se dala označit za koně, a vzal Šervana, aby si prohlédl ty pozemky, které ještě nenavštívil. Jeli na západ až k moři, jež sledovali po mnoho dní, dokud Trilorne nebylo zřetelně blíž horizontu. Stále mířili k jihu, jejich stíny se před nimi prodlužovaly, a obrátili se na východ až tehdy, když se zdálo, že sluneční paprsky nadobro ztratily sílu. Teď se už určitě nacházeli za hranicemi Stínové země a nebylo by moudré pokračovat dál k jihu předtím, než léto vyvrcholí.

Šervan jel vedle svého otce, pozoroval proměňující se krajinu s dychtivou zvědavostí chlapce, poprvé se seznamujícího s neznámou zemí. Otec vyprávěl o půdě, popisoval rostliny, které by se tu daly pěstovat, a říkal, že každý pokus by stejně ztroskotal. Ale Šervanova pozornost se upírala někam jinam, upřeně sledoval pustou Stínovou zemi, divil se, do jakých dálav se rozkládá a kolik záhad skrývá.

„Otče," tehdy řekl, „kdybys jel rovnou na jih jako po přímce, přes celou Stínovou zemi, dospěl bys na druhý konec světa?"

Otec se zasmál.

„Tuhle otázku si lidé kladou po staletí," řekl, „ale jsou dva důvody, proč se odpověď nikdy nedovědí."

„A jaké?"

„Tak za prvé je tu tma a mráz. Zimu tady nic nemůže přežít. Ale druhý důvod je silnější, ačkoliv chápu, že Grayle o něm nehovořil."

„Myslím, že ne, a když, nepamatuju se."

Šerval chvíli neodpovídal. Postavil se ve třmenech a hleděl k jihu.

„Tohle místo jsem kdysi dobře znal," řekl Šervanovi. „Pojeď, musím ti něco ukázat."

Odvrátili se od stezky, kterou sledovali až sem, a jeli dalších několik hodin se sluncem v zádech. Krajina se pomalu zvedala a Šervan spatřil, že vyšplhali na veliký skalní hřbet, jenž vyčníval ze srdce Stínové země jako dýka. Právě dorazili k tak strmému kopci, že na něj s koňmi nemohli, sesedli a zvířata nechali služebníkům.

„Cesta vede okolo," řekl Šerval, „ale pro nás je rychlejší šplhat než převádět koně na druhou stranu." Kopec byl příkrý, ale nevysoký a vrcholku dosáhli za několik minut. Nejprve Šervan nespatřil nic, s čím by se nesetkal už předtím, kolem se táhla stále stejná zvlněná pustina, která se zdála temnější a ještě víc odpuzující s každým metrem, s nímž se vzdalovala od Trilorne.

Trochu zmateně se obrátil k otci, ale Šerval ukázal kamsi daleko k jihu a pečlivě narýsoval čáru podél horizontu.

„Musíš trochu napnout oči," řekl tiše. „Ale mnoho let předtím, než ses narodil, ukazoval mi to můj otec taky z tohoto místa."

Šervan hleděl do šera. Jižní obloha byla tak tmavá, až se zdála skoro černá, skláněla se dolů, aby se setkala se samým koncem světa. Ale ne úplně, podél celého horizontu se táhla páska ještě hlubší temnoty, s jakou se Šervan ještě nikdy nesetkal. Obrovitá křivka oddělovala zemi od nebe, nenáležela ani dolů ani nahoru.

Dlouho na ni nehnutě hleděl, snad se do jeho duše vplížil náznak budoucnosti, neboť ztemnělý kraj se znenadání zdál oživlý a vyčkávající. Když konečně odtrhl oči, věděl, že nic na světě nezůstává neměnné, přestože byl stále ještě příliš mladý na to, aby chápal, k čemu je vyzýván.

Tehdy, poprvé v životě, uviděl Šervan Stěnu. Časně z jara se rozloučil se všemi svými a vydal se doprovázen jedním služebníkem přes hory do velikých zemí východního světa. Setkal se s lidmi, s nimiž měl stejné předky, studoval historii své rasy, umění vyrůstající ze starých dob a vědy, osvětlující pravidla života lidí. Za studií se přátelil s chlapci, kteří pocházeli ze zemí ještě dál na východ; nebylo pravděpodobné, že většinu z nich ještě kdy potká znovu, ale jeden měl v jeho životě sehrát větší roli, než si uměl představit. Brayldonův otec byl věhlasný architekt, ale jeho syn toužil, aby

ho zastínil. Cestoval ze země do země, všude se učil, pozoroval, kladl otázky. Přestože byl jenom o pár let starší než Šervan, svět znal nekonečně lépe — anebo se to mladšímu alespoň zdálo.

Spolu rozebírali svět na střípky a skládali jej zpět do podoby, v jaké ho toužili mít. Brayldon snil o městech, jejichž široké bulváry a vznešené věže zahanbí všechny divy minulosti, ale Šervanův zájem se přikláněl k lidem, kteří je budou obývat, uvažoval o způsobu života, jaký si zvolí.

Často hovořili o Stěně, kterou Brayldon znal jenom z lidových pověstí, sám ji nikdy nespatřil. Tam daleko na jihu všech světadílů, jak se Šervan poučil, tyčí se jako obrovitá hradba napříč Stínovou zemí. Uprostřed léta je možné proniknout až k ní — i když s obtížemi — ale dál už žádná cesta nevede a nikdo netuší, co se rozkládá za ní.

Ledové moře, omývající břehy Stínové země, obklopuje svět jakoby z jednoho kusu, nenarušeny ani ve výšce stokrát přesahující člověka. Nejeden cestovatel stál na opuštěných plážích, zřídkakdy ohřívaných posledním slabým paprskem Trilorne, a pozoroval, jak se temný stín Stěny valí do moře, aniž si povšimne jediné z vln. A dál na břehu jiní cestovatelé očekávali, až překročí oceán a přelétne je na své cestě kolem světa.

„Jeden můj strýc," říkal Brayldon, „se ještě jako mladík dostal až ke Stěně. Tehdy se s někým vsadil, musel jet deset dní, než k ní pronikl. Vůbec nebyl schopen říct, jestli je kovová nebo z kamene, a když vykřikl, vůbec se neozývala ozvěna, ale jeho hlas odumřel tak rychle, jako by Stěna polykala zvuky. U nás věříme, že je tam konec světa — dál už nic."

„Kdyby to byla pravda," odvětil Šervan s nevyvratitelnou logikou, „oceán by se přelil přes okraj dřív, než zeď postavili."

„Jestli ji Kyron postavil hned na počátku světa, tak ne."

Šervan nesouhlasil.

„U nás věříme, že je to lidské dílo — snad inženýrů První dynastie, kteří vytvořili tolik nádherných věci. Jestliže skutečně měli takové lodě, které mohly dospět k Ohnivé zemi — a dokonce lodě, které uměly létat — mohli mít i dostatek vědomostí, aby postavili Stěnu."

Brayldon pokrčil rameny.

„To museli mít moc pádný důvod," řekl. „Stejně se nikdy nedozvíme odpověď, tak proč se s tím trápit?"

Tahle navýsost praktická rada představovala všechno, jak Šervan zjistil, co mu normální člověk mohl dát. O otázky bez odpovědí se zajímali jenom filozofové: většina lidí se záhadou Stěny, stejně jako problémem samotné existence, zatěžovala zřídkakdy. A od každého filozofa, s nímž se střetl, dostal i odlišnou odpověď.

První, koho se vyptával po svém návratu ze Stínové země, byl Grayle. Stařec na něho tiše pohlédl a řekl:

„Podle toho, co jsem zaslechl, zbývá za stěnou už jenom jedna jediná věc. Šílenství."

Následoval Artex, který už byl tak starý, že Šervanovo nervózní vyptávání sotva slyšel. Zadíval se upřeně na chlapce zpod víček, jež se zdála příliš unavená, než aby se otevřela dokořán, a odpověděl až po hodné chvíli:

„Kyron postavil Stěnu třetího dne po stvoření světa. Co se za ní skrývá, objevíme, až zemřeme — neboť tam odcházejí duše všech mrtvých."

Irgan, žijící v témže městě, to zas rozhodně popřel:

„Jen vzpomínka může odpovědět na tvou otázku, synu. Za Stěnou se rozkládá země, v níž jsme žili před narozením."

Komu mohl věřit? Pravdu, tu nikdo neznal, a jestli přece, vytratila se už před celými věky.

Přestože neměl při hledání úspěch. Šervan se v průběhu roku studií mnohému naučil. S návratem jara se rozloučil s Brayldonem a ostatními přáteli, jež poznal za tu krátkou chvíli, a vydal se starodávnou silnicí zpátky. Ještě jednou se pustil na nebezpečnou cestu velkým průsmykem mezi horami, kde ledové stěny hrozily proti obloze. Přišel na místo, kde se cesta stáčela dolů, směrem k lidem, tam bylo teplo a tekoucí voda a dech nepálil v mrznoucím vzduchu. Tady za posledním stoupáním cesty, na svahu do údolí, mohl hledět napříč krajinou až ke vzdálenému záblesku oceánu. A tam, téměř v mlhách na kraji světa, Šervan rozeznal křivku stínu rodné země.

Po úzkém kamenném pruhu sestoupil až k mostu, který postavili lidé přes vodopád v pradávných dnech, kdy všechny ostatní cesty zničilo zemětřesení. Ale most zmizel: bouře a laviny časného jara smetly jeden z mohutných pilířů a nádherná kovová duha se válela jako pokroucené trosky v krůpějích a pěně o tři sta metrů níž. Léto se přežene dříve, než cesta bude moci zas být otevřená; když se Šervan smutně vracel, věděl, že mine další rok, než znovu spatří domov.

V poslední zatáčce prostál dlouhé minuty a hleděl zpět k nedosažitelné zemi, k níž se poutalo všechno, co měl rád. Ale mlha se zavřela a už ji víckrát nespatřil. Rázně se vydal zpátky, otevřenou krajinu nechal za sebou a opět ho objaly hory.

Když se Šervan vrátil, byl Brayldon stále ještě ve městě. Přítel ho překvapil a potěšil, společně probrali, čemu se věnovat v roce, který měli před sebou. Šervanovi bratranci pyšnící se svým hostem nelitovali, že ho opět uvidí, ale jejich laskavé návrhy, aby se věnoval další rok studiím, neměly úspěch.

Šervanův plán dozrával zvolna, tváří v tvář nemalému odporu. Dokonce ani Brayldon nebyl už tak nadšený jako dřív, Šervan spotřeboval mnoho argumentů, než začal spolupracovat. Od té doby se stal souhlas všech ostatních, kdo se o věc zajímali, pouze otázkou času.

Když se oba chlapci vydali do Brayldonovy země, nadcházelo léto. Jeli rychle, cesta je čekala dlouhá a musela se dovršit, dokud neuhodí zima. Když dosáhli kraj, který Brayldon znal, jejich dotazy vyvolaly mnoho potřásání hlavou. Ale dostávali přesné odpovědi a brzy byla všude kolem Stíno-

vá země a pak Ševran podruhé v životě spatřil Stěnu. Nezdála se daleko, když se objevila poprvé z pusté a opuštěné roviny. Ale jízda přes pláň nebrala konce, teprve pak se začala Stěna přibližovat a úpatí dosáhli dřív, než si uvědomili, jak blízko už jsou, neboť tu scházela jakákoli možnost odhadnout její vzdálenost, pokud člověk nemohl natáhnout ruku a dotknout se jí. Když Ševran upřeně zíral na monstrózní ebenovou plochu, tolik sužující jeho mysl, přišlo mu, že se vznáší nad zemí a chystá se ho svou vahou rozdrtit. Jenom s obtížemi odtrhl zrak od hypnotického obrázku a přiblížil se, aby vyzkoušel, z jakého materiálu je Stěna vybudována.

Byla to pravda, co říkával Brayldon — že je při doteku cítit chlad — a dokonce větší, než bylo v pořádku i v téhle zemi hladovějící po slunci. Nepřipadala mu ani tvrdá ani měkká, neboť její hmota se ruce uhnula. Ševran měl pocit, jako by cosi zabraňovalo přímému kontaktu s jejím povrchem, přestože ho zrak přesvědčil, že mezi Stěnou a jeho silou se opírajícími prsty nezbývá volný prostor. Nejpodivnější ze všeho však bylo tajemné ticho, o němž hovořil Brayldonův strýc: slovo za slovem pozbývalo síly a všechny zvuky vymíraly s nepřirozenou rychlostí.

Brayldon vyňal ze sedlových brašen nějaké nástroje a dal se do zkoumání povrchu Stěny. Velmi brzy odhalil, že se v žádném případě nedá poznamenat vrty či zářezy, a pak dospěl k závěru, který už udělal Ševran. Stěna nebyla z látky neproniknutelně tvrdé — jenom se k ní nikdo nemohl přiblížit.

Aby se definitivně přesvědčil, otráveně vzal bezvadně rovné pravítko a přitlačil jeho hranu proti zdi. Zatímco Ševran přidržel zrcadlo, odrážející sotva patrné světlo Trilorne, Brayldon se zblízka díval z opačné strany. Stalo se, co předpokládal: mezi oběma povrchy se objevil nekonečně tenounký proužek světla.

Brayldon zamyšleně pohlédl na svého přítele.

„Ševrane," řekl, „nevěřím, že je Stěna z hmoty, jak ji známe my."

„Pak by měly pravdu legendy, ve kterých se říká, že nebyla nikdy postavena, ale stvořená už v takové podobě, jak ji známe."

„Taky si myslím," souhlasil Brayldon. „Inženýři První dynastie měli takovou moc. U nás existují některé velice staré stavby, které vypadají, že vznikly jedinou operací ze substance, na níž se absolutně neprojevují povětrnostní vlivy. Kdyby byla černá namísto barevná, velice by se podobala tomuhle materiálu."

Odložil nepotřebné nástroje a pustil se do vztyčování jednoduchého teodolitu.

„Když nemůžu udělat nic jiného," řekl s nakyslým úsměvem, „tak aspoň přesně zjistím, jak je vysoká!"

Když věnovali Stěně poslední pohled. Ševran byl zvědavý, jestli ji ještě někdy spatří. Nezbylo nic, co by se dalo vypátrat: v budoucnu musí zapomenout na ten bláznivý sen, že by mohl odhalit její tajemství. A možná že tu ani žádné nebylo — že se za Stěnou rozkládá Stínová země všude ko-

lem světa, dokud nepotká znova stejnou překážku. Ale jestli to mělo být takhle, proč byla potom Stěna zbudovaná a kým?

S téměř zuřivým úsilím tyhle myšlenky odehnal a rozjel se vpřed ke světlu Trilorne, myslel na svou budoucnost, v níž Stěna už nebude hrát větší roli než v životech ostatních lidí.

A tak prošla dvě léta, než se Šervan mohl vrátit domů. Za dva roky, zvláště když je člověk mladý, se toho dá hodně zapomenout a dokonce i vzpomínky blízké srdci ztrácejí jasné obrysy, takže se už nikdy víc nedají jasně vyvolat. Když minul poslední pahorky pohoří a ocitl se znovu v kraji svého dětství, radost z návratu se smísila se zvláštním smutkem. Zapomněl tolik věcí, o nichž byl kdysi přesvědčen, že si je podrží v paměti navždycky!

Zpráva o jeho návratu se šířila před ním a brzy daleko vpředu spatřil šňůru koní cválajících po cestě. Hnal se dychtivě vpřed, zvědavý, jestli ho přivítá Šerval, a trochu ho zklamalo, že procesí vede Grayle.

Když stařec dojel k jeho koni. Šervan zůstal stát. Pak mu Grayle položil ruku na rameno a na okamžik odvrátil hlavu, nebyl schopen slova.

A náhle Šervan pochopil, že loňská bouře zničila víc než starodávný most a náhlý blesk proměnil jeho vlastní domov v trosky. Celá léta před stanovenou dobou přešla všechna půda patřící Šervalovi do majetku jeho syna. A ovšem i další, nejen tahle, neboť podle starého obyčeje se ve velikém domě zachváceném ohněm shromáždila celá rodina.

V jediném okamžiku se stal majitelem všeho mezi horami a mořem. Stal se nejbohatším mužem v zemi, ale všechno by býval obětoval, jen aby mohl pohlédnout do klidných šedých očí svého otce, které víckrát nespatří.

Od té doby, kdy se Šervan rozloučil se svým dětstvím a pustil se k horám, Trilorne mnohokrát vzešlo a zapadlo. Země jen vzkvétala a majetek, který mu tak náhle připadl, narůstal. Dobře hospodařil a teď už zas měl čas na sny. A co víc — i bohatství, aby je uskutečnil.

Přes hory se donesla řada zkazek o tom, co Brayldon na východě dělá, a přestože se oba přátelé od té doby nesetkali, pravidelně si vyměňovali zprávy. Brayldon už své ambice ukojil: nejenže navrhl dvě největší budovy všech dob, ale naplánoval celé nové město, které ani nestačí za svého života dokončit. Když o tom všem Šervan slyšel, rozpomněl se na aspirace svého vlastního mládí a ve vzpomínkách se vrátil až ke dni, kdy stáli společně pod majestátní Stěnou. Dlouho zápasil s myšlenkami, obával se oživit starou touhu, kterou nelze zmírnit. Ale nakonec se rozhodl a Brayldonovi napsal — k čemu je bohatství a moc, jestli se nedá užít k uskutečnění lidských snů?

Pak Šervan čekal, zvědav, jestli Brayldon po letech, jež mu přinesla úspěch, nezapomněl. Nemusel čekat dlouho: Brayldon sice nemohl dorazit okamžitě, protože musel dokončovat svá veledíla, ale až je uzavře, ke svému starému příteli se s radostí připojí. Šervan mu předložil výzvu hod-

nou jeho umění — takovou, že mu mohla přinést větší uspokojení než všechno, co zatím vykonal.

Dorazil následujícího roku hned zkraje léta a Šervan se s ním setkal na cestě pod mostem. Když se rozcházeli, byli ještě chlapci, teď se už blížili k polovině života, ale jakmile se pozdravili, léta uprchla a oba se potají radovali, jak lehce je čas poznamenal.

Řadu dní strávili v jednání, v úvahách nad plány koncipovanými Brayldonem. Představovaly nezměrnou práci a její dokončení zabere celá léta, ale pro člověka Šervanova bohatství to není nemožné. Předtím než dal konečný souhlas, vzal svého přítele na návštěvu ke Graylovi.

Stařec žil už několik let v malém domku, který mu postavil Šervan. Už dávno nevystupoval aktivně ve velkém světě, ale jeho rady byly vždy pohotově, když jich bylo třeba, a vždycky byly moudré.

Grayle věděl, proč Brayldon přišel, a nevyjádřil překvapení, když architekt rozvinul náčrty. Největší plán ukazoval výšku Stěny s velikým schodištěm stoupajícím z roviny podél její stěny. V šesti pravidelně vzdálených mezerách se zvolna stoupající rampa vyvýšila do širokých plošin, poslední z nich se nalézala těsně pod vrcholkem Stěny. Grayle přeskakoval pohledem ze schodiště na řadu míst podél jeho délky, kde se vznášely opěrné pilíře, které mu připadaly velice štíhlé a křehké na práci, již měly vykonat. Pak si uvědomil, že velká rampa bude do značné míry samonosná a všechen boční tlak bude z jedné strany odebírán samotnou Stěnou.

Chvíli mlčky pohlížel na nákres a pak tiše poznamenal:

„Ty si vždycky umíš najít cestu, Šervane. Měl jsem uhodnout, jak nakonec všechno dopadne."

„Zdá se ti to tedy jako dobrá myšlenka?" ptal se Šervan.

Nikdy by se do ničeho nepustil proti starcově radě a nyní po ní přímo dychtil. Jako obvykle Grayle přistoupil rovnou k věci.

„Kolik to bude stát?"

Brayldon mu to řekl a na okamžik se rozestřelo užaslé ticho.

„To už včetně," spěšně dodal architekt, „vybudování dobré silnice přes Stínovou zemi a malého městečka pro dělníky. Schodiště samo bude přibližně z milionu stejných kvádrů skloubených dohromady tak, aby tvořily pevnou stavbu. Uděláme je, doufám, z materiálu, který najdeme ve Stínové zemi."

Povzdechl si.

„Raději bych stavěl z kovových tyčí spojovaných dohromady, ale všechno by se jenom prodražilo, protože bychom museli materiál převážet přes hory."

Grayle prozkoumal plánek ještě důkladněji.

„Proč jste se zastavili těsně pod vrcholkem?" vyptával se.

Brayldon pohlédl na Šervana, který odpověděl se stopou rozpaků.

„Chci být jediný, kdo výstup dokončí," odvětil. „Závěrečnou etapu provedeme z nejvyšší plošiny pomocí zvedacího zařízení. Může se tu skrývat nebezpečí — proto půjdu sám."

Nebyl to jediný důvod, ale dost dobrý. Za Stěnou, jak jednou řekl Grayle, se prostíralo šílenství. Kdyby to byla pravda, nepotřeboval se s ním střetávat nikdo další.

Grayle svým tichým, zasněným hlasem promluvil ještě jednou.

„V tomto případě," řekl, „to, co děláš, není ani dobré ani zlé, neboť se to týká jenom tebe samotného. Jestliže byla Stěna postavena proto, aby něco ukryla našemu světu, bude stále ještě z druhé strany nepřekročitelná."

Brayldon přikývl.

„I na to jsme pomýšleli," řekl s nádechem pýchy. „V případě nutnosti se rampa dá v okamžení zničit výbušninou, uloženou na určených místech."

„To je dobře," odvětil stařec. „Přestože těm řečem nevěřím, je dobré být připraven. Doufám, že tady ještě budu, než se tohle skončí. A teď se pokusím vzpomenout, co jsem o Stěně slyšel, když jsem byl tak starý jako ty, Šervane, když ses mě na ni zeptal poprvé."

Než nastala zima, vyměřili silnici ke Stěně a položili základy dočasného městečka. Většinu materiálu, který Brayldon potřeboval, nalezli bez potíží, protože Stínová země byla bohatá na nerosty. Zároveň zkoumal samotnou Stěnu a vybíral místo pro schodiště. Když Trilorne začalo klesat k horizontu, Brayldon byl s výsledkem práce spokojen.

Do příštího léta byly vyrobeny první z myriády betonových kvádrů a vyzkoušeny k Brayldonově spokojenosti, a než znovu nastala zima, udělali jich několik tisíc a položili část základů. Brayldon předal výrobu spolehlivému asistentovi a mohl se vrátit k přerušené práci. Až se připraví dostatek kvádrů, vrátí se dohlédnout na stavbu, ale ne dřív, než bude zapotřebí jeho vedení.

Každoročně dvakrát nebo třikrát Šervan vyrazil ke Stěně, aby se rozhlédl, jak se stohy betonových kvádrů rozrůstají do velkých pyramid, a o čtyři roky později se s ním vrátil Brayldon. Kamenné pruhy se vrstvu po vrstvě plazily vzhůru po boku Stěny a štíhlé pilíře se vyklenuly do prostoru. Schodiště nejprve narůstalo pomalu, ale jak se vrcholek přibližoval, tempo se zrychlovalo. Každý třetí rok musela být práce opuštěna a dlouhá zima přinášela měsíce plné úzkosti, kdy Šervan stál na kraji Stínové země a naslouchal bouřím, jež hřměly nad ním ve tmě, odrážející jejich ozvěnu. Ale Brayldon stavěl dobře a každého jara nalézali dílo nepoškozené, jako by mělo přežít dokonce samotnou Stěnu.

Poslední kameny položili sedm roků po začátku prací. Šervan tehdy stál na míli daleko, aby mohl spatřit stavbu celou, a s údivem vzpomínal, jak to všechno vznikalo z několika málo nákresů, které mu před léty ukázal Brayldon. Poznal něco z pocitů umělce, jenž dokázal ztvárnit svůj sen. A také si připomněl den, kdy jako chlapec poprvé spatřil po otcově boku Stěnu daleko proti šerému nebi Stínové země.

Kolem nejvyšší plošiny vedlo zábradlí, ale Šervan nestál o to, přiblížit se k okraji. Země ležela v závratné hloubce, a aby na výšku zapomněl, pomáhal Brayldonovi a dělníkům vztyčit jednoduchou kladku, která ho zvedne zbývajících dvacet stop. Když byli hotovi, vstoupil do přístroje a obrátil se ke svému příteli s takovou jistotou, k jaké sebral síly.

„Budu pryč jenom pár minut," řekl s předstíranou netečností. „Ať najdu cokoli, okamžitě se vrátím."

Stěží mohl uhodnout, jak málo měl na vybranou.

Grayle téměř oslepl a tušil, že příští jaro už asi nepozná. Blížící se kroky přesto rozeznal a pozdravil Brayldona jménem dřív, než měl návštěvník čas promluvit.

„Jsem rád, žes přišel," řekl. „Přemýšlel jsem o všem, cos mi povídal, a věřím, že konečně znám pravdu. Možná žes ji už taky uhodl."

„Ne," řekl Brayldon. „Bál jsem se na to pomyslet."

Stařec se pousmál.

„Proč by se člověk měl něčeho bát jenom proto, že to je neobvyklé? Stěna je podivuhodná, ovšem — ale nic na ní není strašného pro člověka, který bude jejímu tajemství čelit bez zaleknutí.

Když jsem byl ještě chlapec, Brayldone, můj starý učitel jednou řekl, že čas nikdy nemůže pravdu zničit — může ji jenom skrýt mezi legendy. Měl pravdu. Ze všech bájí, které se kolem tajemství Stěny nakupily, můžu vybrat ty, jež tvoří součást historie.

Před dávnými časy, Brayldone, když se První dynastie skvěla ve své velikosti, Trilorne vydávalo větší žár než dnes a Stínová země byla úrodná a obydlená tak, jak snad jednoho dne může být Ohnivá země, až Trilorne ještě zestárne a zeslábne. Lidé mohli na jih tak daleko, jak se jim zachtělo, protože tu nestála žádná Stěna, aby jim zatarasila cestu. A mnozí se tam vydávali, když pátrali po nových krajích, kde by se usadili. Co se stalo Šervanovi, přihodilo se i jim, muselo to zničit mnoho mozků — tak mnoho, že vědci První dynastie postavili Stěnu, aby zabránili šíření šílenství.

Samotnému se mi nechce uvěřit, že je to pravda, ale legenda vypráví, že se to stalo jednoho jediného dne, bez práce, z mraku, který obklopoval svět."

Upadl do snění a Brayldon ho nerušil. Přenesl se v mysli daleko do minulosti a zobrazil si svět jako bezvadnou kouli proplouvající vesmírem, zatímco dávnověká civilizace zformovala podél rovníku pás temnoty. Tenhle obraz, přestože falešný v nejdůležitějším detailu, už nikdy nemohl vyhladit z mysli.

Když jeho oči míjely poslední metry Stěny, Šervan spotřeboval všechnu odvahu, aby nevykřikl, ať ho zas spustí dolů. Zřetelně si vybavoval hrůzostrašné příběhy, které kdysi se smíchem odmítal, protože vyšel z generace, jež se jednoznačně oprostila od pověr. Ale co když nakonec byly

tyhle historky pravdivé a Stěna byla vybudována proto, aby před světem ukryla nějakou hrůzu?

Pokusil se zapomenout na tyhle myšlenky, nebylo to těžké, jakmile překročil vrcholek Stěny. Nejprve nebyl schopen obraz, jejž mu oči předávaly, přetlumočit; pak poznal, že hledí přes netknutou černou plochu, jejíž šíři nemohl odhadnout.

Plošinka zůstala stát a on napůl bezděky s obdivem zaznamenal přesnost Brayldonových výpočtů. Potom, když naposled ujistil skupinku pod sebou, vystoupil na Stěnu a rozhodně vyrazil vpřed.

Rovina pod ním nejprve vypadala jako nekonečná, neboť nebyl schopen říct, ve kterých místech se stýká s oblohou. Ale kráčel dál bez zakolísání, zády k Trilorne. Přál si, aby mohl jako ukazatele směru využít vlastní stín, ale ten se ztratil v hluboké temnotě pod jeho nohama.

Něco tu nehrálo — tma narůstala s každým krokem. Ohromeně se obrátil a spatřil, že kotouč Trilorne vybledl a zešeřel jako pod začazeným sklem. S hromadícím se strachem si uvědomil, že to rozhodně není všechno: *Trilorne bylo menší než slunce, které celý život znal.*

Potřásl hlavou ve zlobném gestu vzdoru. Byl to jenom přelud, jenom se mu to zdá. Samozřejmě, bylo to v takovém protikladu s veškerou zkušeností, že potlačil zděšení a s jediným letmým pohledem na slunce vzadu za sebou rezolutně vykročil dál.

Když se Trilorne zmenšilo v pouhý bod a jeho obklopila temnota, nastal nejvyšší čas nechat všeho předstírání: moudřejší člověk by se v takové chvíli vrátil. Šervana náhle přepadla můra, vidina sebe sama ztraceného v tomhle věčném příšeří mezi zemí a nebem, neschopného nalézt cestu do bezpečí. Ale pak si uvědomil, že pokud je vidět Trilorne, nemůže mu hrozit skutečné nebezpečí.

Přesto pokračoval nejistě, ohlížel se k mdlému světýlku, jímž se nechával vést. Pak Trilorne zmizelo a na obloze po něm zbyl jen matný ruměnec, ale dál už jeho pomoc nepotřeboval.

Daleko vpředu se objevilo jiné světlo, nejprve jako docela slabý záblesk, a když si tím konečně byl naprosto jist, zjistil, že Trilorne zmizelo nadobro. Přesto cítil větší sebedůvěru, mířil vpřed a navracející se světlo tlumilo strach.

Potlačil úžas, i když bylo zřejmé, že se skutečně blíží k jinému slunci. Bude jenom pozorovat a zaznamenávat: doba, kdy porozumí, přijde později. Představa, že majetek jejich světa představují slunce dvě, každé ozařující ho z jiné strany, nakonec nepřekračovala meze představivosti.

Konečně teď spatřil — slabě vystupující z temnoty — ebenovou linii druhého okraje Stěny. Už brzy se stane prvním člověkem za celá tisíciletí, nebo snad od samé věčnosti, který zhlédne odtrženou část světa. Bude stejně krásný, budou tam dobří lidé, které rád pozdraví?

Ale že ho budou očekávat, to bylo víc, než si kdy vysnil.

Grayle natáhl ruku ke skříňce vedle sebe a zatápal po velkém listu papíru ležícím nahoře. Brayldon ho tiše pozoroval. Stařec pokračoval:

„Jak často se dohadujeme o velikosti vesmíru, jestli vůbec má nějaké hranice! Umíme si představit nekonečný prostor, ovšem naše myšlení se proti ideji nekonečnosti bouří. Někteří filozofové si představovali, že je prostor omezený zakřivením ve vyšším rozměru — předpokládám, že tuhle teorii znáš. Snad je to pravda v jiných vesmírech, jestli existují, ale náš problém je choulostivější.

Podél Stěny, Brayldone, náš vesmír končí — a přece ještě ne. Nebyla tam žádná hranice, než Stěna stála. Stěna sama je jenom člověkem utvořená překážka, která má stejné vlastnosti jako prostor, kde se nachází. Měl je vždycky, Stěna k nim nic nepřidala."

Podržel list papíru před Brayldonem a pomalu jím otáčel. „Tohle," řekl, „je docela obyčejný list papíru. Má — jak jinak, že? — dvě strany. *Nebo si umíš představit takový, který by je neměl?"*

Brayldon na něj užasle pohlédl.

„To je nemožné — směšné!"

„Opravdu?" zeptal se Grayle měkce. Znova sáhl do skříňky a prsty zatápal uvnitř. Pak vytáhl dlouhý, poddajný proužek papíru a obrátil prázdné oči k mlčky čekajícímu Brayldonovi.

„Těžko se můžeme intelektem vyrovnat První dynastii, ale co jejich mozky chápaly přímo, dokážeme si přiblížit analogií. Tenhle jednoduchý trik, který vypadá tak triviálně, ti pomůže dohlédnout, jak to je ve skutečnosti."

Rozběhl se prsty po proužku a pak konce spojil dohromady, vznikla smyčka ve tvaru kružnice.

„Takhle mám útvar, který výborně znáš — řez válcem. Můžu jít prstem uvnitř, tak — a teď zvenčí. Oba dva povrchy jsou naprosto oddělené: z jednoho do druhého se dá přejít jenom tloušťkou papíru. Souhlasíš?"

„Ovšem," řekl Brayldon stále ještě v rozpacích. „Ale co to dokazuje?"

„Nic," souhlasil Grayle. „Ale teď dávej pozor…"

Tohle slunce, uvažoval Ševran, bylo přesné dvojče Trilorne. Tma se už úplně rozestoupila, kráčel nekonečnou plání, ale jinak tady nebylo nic nepochopitelného.

Pohyboval se pomalu, netoužil náhle narazit na ten závratný sráz. Za malou chvilku spatřil nízké pahorky na obzoru, stejně pusté a bez života jako ty, jež nechal za sebou. Necítil zklamání, vždyť první pohled do jeho vlastního světa by nebyl přitažlivější než tenhle.

Pokračoval, a když ho náhle uchopila za srdce ledová ruka, ani tehdy se nezastavil, jak by to udělal člověk méně odvážný. Pozoroval bez zaleknutí děsivě známou krajinu, vyrůstající kolem, až spatřil rovinu, z níž svou cestu započal, vlastní obrovité schodiště a nakonec Brayldonovu tvář naplněnou úzkostí a očekáváním.

Grayle opět spojil oba konce pruhu, ale napůl je otočil, takže se páska zkroutila. Podržel ji před Brayldonem. „Teď po ní přejeď prstem," řekl tiše.

Brayldon to ani nemusel udělat: pochopil, co má stařec na mysli.

„Rozumím," řekl. „Teď už nemáš dvě oddělené strany. Takhle se vytvořila jedna souvislá plocha — *povrch s jednou jedinou stranou* — i když se to zdá na první pohled úplně nemožné."

„Ano," odvětil Grayle velice jemně. „Věděl jsem, že to pochopíš. *Povrch s jednou jedinou stranou.* Možná sis teď uvědomil, proč je ve starověkých náboženstvích tak častý symbol zkroucené smyčky, přestože nám se jeho smysl už vytratil. Samozřejmě není to nic víc než hrubá a zjednodušená analogie — dvojrozměrný příklad skutečnosti ve třech dimenzích. Ale je to nejblíž, jak jenom naše myšlení může k pravdě proniknout."

Rozestřelo se dlouhé, zamyšlené ticho. Pak Grayle zhluboka povzdechl a obrátil oči k Brayldonovi, jako by mu ještě mohl pohlédnout do tváře.

„Proč ses vrátil před Šervanem?" zeptal se, přestože znal odpověď předem.

„Museli jsme to udělat," řekl Brayldon smutně, „ale nechtěl jsem vidět svoje dílo v troskách."

Grayle s porozuměním přikývl.

Šervan vyběhl očima po dlouhém schodišti, na něž už nikdy nevstoupí žádná noha. Cítil málo lítosti: zápasil a nikdo nemohl udělat víc. Dosáhl takového vítězství, jaké bylo možné.

Zvolna zvedl ruku a dal znamení. Explozi spolkla Stěna stejně, jako pohlcovala ostatní zvuky, ale neuspěchaný půvab, s nímž se dlouhé metry zdiva sklonily a zřítily, ten si bude pamatovat po celý život. Na okamžik se mu vynořila náhlá, nevyslovitelná vidina jiného schodiště očekávajícího jiného Šervana, které padalo na druhé straně Stěny.

Ale byla to — uvědomoval si — bláznivá myšlenka: protože nikdo nevěděl lépe než on sám, že Stěna žádnou druhou stranu nemá.

…a ozve se frankenstein

Prvního prosince roku 1975, jednu hodinu padesát minut po půlnoci světového času, se rozdrnčely všechny telefony na světě.

Čtvrt miliardy lidí zvedlo sluchátka a zaposlouchalo se na pár okamžiků rozmrzele a zmateně. Ti, kteří byli probuzeni vprostřed noci, se domnívali, že volá nějaký hodně vzdálený přítel — pomocí družicové telefonní sítě, kterou uvedli do provozu, s úžasně nafouklou publicitou, den předtím. Ale žádný hlas se na lince neozval, jenom zvuk, jenž mnohým připomínal hučení moře a jiným chvění silných lan ve větru. Našlo se i dost takových lidí, v nichž tenhle okamžik znovu probudil tajemné zvuky dětství — hučení krve pulsující žilami, jak je slyšet v mušli přiložené k uchu. Ale ať už to bylo cokoli, netrvalo to víc než dvacet sekund. Pak to nahradil oznamovací tón.

Účastníci světové telefonní sítě zakleli a zavěsili. Někteří se pokusili volat na centrálu, aby si postěžovali, ale linky se zdály být obsazené. Za pár hodin každý na incident zapomněl — vyjma těch, kteří se o takové věci profesionálně starají.

Ve výzkumném ústavu telekomunikací a pošt se přeli celé dopoledne, ale nedospěli k ničemu. Nepolevili ani v polední přestávce, kdy se vyhládlí technici nahrnuli do malé kavárny přes ulici.

„Pořád si myslím," řekl Willy Smith z oddělení elektroniky pevných látek, „že to bylo náhlé vzdutí proudu, jak připojili družicovou síť."

„Zřejmě to bylo něco s družicemi," souhlasil Jules Reyner, odborník na elektrické obvody. „Ale proč to zpoždění? Družice zapojili o půlnoci, vyzvánění se ozvalo o dvě hodiny později — jak jsme všichni poznali na vlastní kůži."

Zeširoka zívl.

„A co si myslíš *ty,* Docu?" zeptal se Bob Andrews, programátor. „Tys byl celé dopoledne velice zticha. Určitě tě něco napadlo?"

Doktor John Williams, vedoucí výpočetního střediska, se neklidně zavrtěl.

„Ano," řekl. „Napadlo. Jenže vy to nebudete brát vážně."

„Ale na tom nezáleží. Dokonce i kdyby to bylo stejně bláznivé jako ty vědeckofantastické historky, co píšeš pod pseudonymem, může nám to dát nějaké vodítko."

Williams se začervenal, ale ne zas tolik. O jeho povídkách věděl každý a on se za ně nestyděl. Koneckonců *vyšly* jako knížka. Zbytek nákladu se prodával pod cenou za pět šilinků, stále ještě měl pár set výtisků.

„Výborně," řekl a nervózně čmáral po ubruse. „Tohle je něco, o čem už přemýšlím celá léta. Uvažovali jste někdy o analogii mezi automatickou telefonní centrálou a lidským mozkem?"

„Koho to nenapadlo?" vysmíval se jeden z posluchačů. „Pro tuhle myšlenku by ses musel vrátit až ke Grahamu Bellovi."

„Možná. Nikdy jsem netvrdil, že je původní. Ale co jsem řekl — že nastal čas, abychom ji začali brát vážně.“ Znepokojeně zašilhal po trubicích zářivek nad stolem, v tenhle mlhavý zimní den už byly zapotřebí. „Co se děje s těmi zatracenými světly? Posledních pět minut sotva blikají.“

„Co se o to staráš! Maisie nejspíš zapomněla zaplatit účet za elektřinu. Radši ať uslyšíme ještě něco z té tvojí teorie.“

„Většina toho nemá s teorií nic společného, jsou to holá fakta. Víme, že lidský mozek je soustava přepínačů — neuronů — které se svými výběžky mezi sebou pospojovaly nesmírně složitým způsobem. Automatická telefonní ústředna představuje také systém přepínačů — selektorů a dalších součástek — spojených dráty.“

„Souhlasí se,“ řekl Smith. „Ale moc daleko nás tahleta analogie nedovede. Není v mozku okolo patnácti miliard neuronů? To je o hodně víc než počet přepínačů v automatické ústředně.“

Wiliamsovu odpověď přerval jekot nízko letícího proudového letadla. Mohl pokračovat, až se kavárna přestala zachvívat.

„Nikdy jsem je neslyšel *takhle* nízko,“ zavrčel Andrews. „Stejně to bylo proti předpisům.“

„Taky že ano, ale nestarej se — londýnská řídící věž si ho zachytí.“

„Pochybuju,“ řekl Reyner. „To *bylo* londýnské letiště, co řídilo přistání toho Concordu. Ale taky jsem ho nikdy neslyšel tak nízko. Klika, že v něm nesedím.“

„Tak máme nebo *nemáme* pokračovat v téhle prokleté debatě?“ dožadoval se Smith.

„S těmi patnácti miliardami neuronů v lidském mozku máte pravdu,“ pokračoval Williams bez rozpaků. „A právě *tady* je ten zakopaný pes. Patnáct miliard — zdá se to ohromné množství, ale není. Přibližně v šedesátých letech měly už všechny automatické telefonní ústředny na světě větší počet jednotlivých spojů. Dnes jich je asi pětkrát tolik.“

„Chápu,“ řekl Reyner zvolna. „Jako že od včerejška jsou schopné plně mezi sebou komunikovat, co byly uvedeny do provozu družicové linky.“

„Přesně tak.“

Na okamžik zavládlo ticho, kromě vzdálené sirény požárnického vozu.

„Dovol, abych to řekl na rovinu,“ ozval se Smith. „Chceš v nás tím vzbudit představu, že světový telefonní systém je teď jeden gigantický mozek?“

„Takhle to stavíš surově — antropomorfně. Radši bych o tom uvažoval na úrovni základních faktů.“

Williams držel ruce před sebou, prsty zčásti sevřené.

„Tady jsou dva kusy uranu 235. Nic se neděje, pokud je držíte od sebe. Ale dejte je k sobě —“ doprovázel slova gestikulací — „a máte něco *velice* odlišného od jednoho velkého kusu uranu. Máte díru do země kilometr v průměru.

A stejné je to s naší telefonní sítí. Do dneška byly spoje velkou měrou nezávislé, autonomní. Ale teď jsme náhle spoje znásobili, sítě splynuly dohromady a dosáhli jsme kritického stavu.“

„A jaký kritický stav máš v tomhle případě přesně na mysli?“ zeptal se Smith.

„Postrádám vhodnější termín — proto řeknu vědomí.“

„Podivná forma vědomí,“ řekl Reyner. „Jaké smyslové orgány by to používalo?“

„No tak — všechny rádiové a televizní vysílače na světě by to krmily informacemi z pozemních kabelů. To by mu mělo dát nějakou látku k přemýšlení! A pak by to byla všechna data uskladněná v počítačích — k tomu by mělo přístup — a v elektronických knihovnách, ze sledovacích radarových zařízení, z dálkově ovládaných továren. Ach, smyslových orgánů by to mělo dostatek! Neumíme si představit, jaký obraz o světě by si udělalo, ale byl by nekonečně bohatší a mnohem celistvější než náš.“

„Je to docela zábavné, takže připusťme, že to tak všechno je,“ řekl Reyner, „ale co by to mohlo kromě myšlení *dělat?* Jít by to nemohlo nikam, nemělo by to přece nohy.“

„Proč by to mělo chtít cestovat? Bylo by přece už všude! A jako úd by mohl posloužit každý kus dálkově řízeného elektronického zařízení na celé planetě.“

„Teď už chápu to časové zpoždění,“ vmísil se Andrews. „Bylo počato o půlnoci, ale narodilo se před jednou padesát ráno. Ten kravál, který nás všechny vytáhl z postele, to byl — pláč novorozeněte.“

Jeho snaha, aby to vyznělo jako šprým, nezapůsobila zvlášť přesvědčivě a nikdo se nezasmál. Světla nad jejich hlavami pokračovala ve zlobném pomrkávání, naopak zdálo se, že je to čím dál tím horší. Potom je však vyrušil Jim Small z oddělení zásobování energií, který vstoupil do kavárny prudce a hřmotně jako vždycky.

„Koukněte na tohle, kamarádi,“ usmíval se na celé kolo a zamával před svými kolegy kusem papíru. „Jsem pracháč. Už jste někdy viděli takové konto jako *tohle?“*

Doktor Williams vzal nabízený účet, rychle mrkl dolů na konec sloupce cifer a četl nahlas: „Zůstatek 999 999 897,87 liber.“

„Nic tak strašně zvláštního,“ přehlušil všeobecné obveselení. „Řekl bych, že to znamená přečerpání konta o sto dvě libry a počítač kapku ujel a přidal si jedenáct devítek. Věci tohohle druhu se stávají pořád od okamžiku, kdy peněžnictví přešlo na dekadickou soustavu.“

„Vím, vím,“ řekl Small, „ale nekaž mi legraci. Tenhle účet si dám zarámovat. A co by se stalo, kdybych si napsal šek na pár miliónů — na základě tohohle? Mohl bych se s bankou soudit, kdyby mě ten účet přiměl k nějaké ukvapenosti?“

„Byl by ti na to život krátký," odvětil Reyner. „Vsadím se, že bankéři na to pomysleli už dávno a chrání se nějakým dodatkem, drobně vytištěným kdesi pod čarou. Mimochodem, kdys ten účet dostal?"

„Polední poštou. Chodí mi to přímo do práce, aby to žena neviděla."

„Hmm. To znamená, že to spočítali dnes ráno. Určitě po půlnoci…"

„Co tím chceš říct? A proč ty protažené ksichty?"

Nikdo mu neodpověděl. Všichni zvětřili novou stopu a dali se po ní.

„Ví někdo z vás něco o automatických bankovních systémech?" otázal se Smith. „Jak jsou propojené navzájem?"

„Tak jako dnes už všechno ostatní. Všechny jsou zapojené do sítě, počítače se tedy mohou dorozumívat každý s každým po celém světě. Bod pro tebe, Johne. Kdyby opravdu *nastaly* potíže, tohle by bylo jedno z prvních míst, kde bych je očekával. Kromě telefonní sítě, ovšemže."

„Ale ani jeden z vás neodpověděl na otázku, kterou jsem vám položil, než přišel Jim," postěžoval si Reyner. „Co by tenhle supermozek vlastně *dělal?* Choval by se k nám přátelsky, nepřátelsky nebo lhostejně? Dozvěděl by se vůbec, že existujeme? Nebo by za jedinou realitu považoval elektronické impulsy, se kterými operuje?"

„Vidím, že mi začínáš věřit," řekl Williams s určitým krutým uspokojením. „Odpovím ti jinou otázkou. Co dělá dítě, když se narodí? Začíná se shánět po potravě." Vrhl rychlý pohled na blikající světla. „Proboha," pronesl zvolna, jako by ho myšlenka přímo udeřila. „Na celém světě existuje jenom jedna jediná potrava, o kterou by stál — elektřina."

„Tak tenhle nesmysl už zašel dost daleko," řekl Smith. „Co se kčertu stalo s naším obědem? Objednávali jsme si už před dvaceti minutami."

Všichni ho ignorovali.

„A potom," řekl Reyner a navázal tak na Williamse, „rozhlédl by se kolem a protáhl se. A začal by si hrát, jako každé dítě."

„A děti *ničí* věci," prohodil kdosi měkce.

„Hračeк by měl dost, jako že mám nebe nad hlavou. To Concorde, co přeletělo nad námi. Automatické výrobní linky. Dopravní signalizaci na ulicích."

„Komické, že se o tom zrovna zmiňuješ," vmísil se Small. „Venku se něco stalo, provoz se zastavil a stojí už deset minut. Vypadá to na pěknou zácpu."

„Hádám, že někde hoří. Právě jsem zaslechl hasičskou stříkačku."

„Já jsem už slyšel dvě — a něco jako výbuch směrem od toho průmyslového komplexu. Doufejme, že to není nic vážného."

„Maisie! Co takhle pár svíček? Nevidíme si ani na špičku nosu!"

„Napadá mi, — tenhle podnik má kuchyň čistě na elektriku. Dejme si něco studeného, abychom vůbec nějaký oběd dostali."

„Aspoň si můžeme přečíst noviny, když už čekáme. Tohle, cos přinesl, Jime, je poslední vydání?"

„Ano. Ještě jsem ani neměl čas, abych do toho nahlédl. Hmm. *Opravdu* se zdá, že se dnes ráno stala spousta zvláštních neštěstí: poškozená železniční signalizace — havárie hlavního vodovodního potrubí způsobena poruchou ochranné elektronky — tucty stížností na noční vyzvánění telefonů…“

Obrátil stránku a znenadání se odmlčel.

„Co je?“

Small beze slova podal noviny přes stůl. Smysl dávala jen titulní strana. Celý vnitřek, sloupec za sloupcem, byla jenom změť rozsypané sazby s několika málo inzeráty ostře vystupujícími v podobě ostrůvků zdravého rozumu v oceánu matlaniny. Byly obvyklým způsobem vysázeny jako celé štočky a unikly míchanici, která rozmetala text kolem.

„Tak semhle nás přivedla fotosazba a počítače,“ reptal Andrews. „Na Fleet Street vsadili příliš mnoho na jednu kartu.“

„Stejně jako my všichni, obávám se,“ pronesl Williams s velebnou vážností. „Stejně jako my všichni.“

„Jestli mě pustíte ke slovu včas, abych ještě zastavil hromadnou hysterii, která, zdá se mi, zachvacuje tenhle stůl jako infekce,“ řekl Smith pevně a nahlas, „rád bych poukázal, že tu není nic, co by nás muselo trápit — dokonce ani tehdy ne, jestli je Johnova důmyslná fantazie správná. Stačí jenom odpojit družice a vrátíme se tam, kde jsme byli včera.“

„Prefrontální lobotomie,“ zamumlal Williams. „Měl bych o tom zapřemýšlet.“

„Eh? No ano — odříznout partii mozku. To by pomohlo. Nákladné, ovšem, museli bychom se vrátit zpátky k telegramu. Ale civilizace by přežila.“

Nepříliš daleko se ozvala krátká, ostrá exploze.

„Tohle nemám rád,“ řekl Andrews nervózně. „Poslechněme si, co k tomu říká stará BBC. Právě začaly zprávy v jednu.“

Sáhl do aktovky a vytáhl tranzistorové rádio.

„…nevídané množství v průmyslových závodech a kromě toho dokonce nevysvětlitelné odpálení tří salv řízených střel z vojenských základen Spojených států. Několik letišť muselo zastavit provoz pro chybné chování radiolokačního zařízení, banky a burzy mají vesměs zavřeno, protože jejich informační a operační systémy se staly zcela nespolehlivými.“

„To mi povídej,“ zamumlal Small, zatímco druzí na něho dělali pst!

„Okamžik, prosím — právě přichází poslední zpráva… Tady je. Jak jsme byli informováni, byla ztracena veškerá kontrola nad nově zapojenými spojovými družicemi. Satelity nadále neodpovídají na povely ze Země. Podle…“

Hlasatel se ztratil z příjmu, dokonce odumřela nosná vlna. Andrews sáhl po ladícím knoflíku a točil jím podél stupnice. Éter mlčel přes celý rozsah.

Náhle řekl Reyner hlasem, který neměl daleko k hysterii:

„Ta prefrontální lobotomie, to byl dobrý nápad, Johne. Je moc zlé, že Dítě na to už přišlo.“

Williams se pomalu zvedl.

„Pojďme zpátky do laborky,“ řekl. „Přece tu někde musí být odpověď.“

Ale zároveň věděl, že je příliš pozdě. Pro druh *homo sapiens* už telefonní zvonek odezněl.

kterak se hercules keating v orchidej proměnil

Už se nepamatuji, jakým geniálním obratem vypustil Harry Purvis tohle vyprávění do světa — možná že jeho poslední příšernou historku přinesl do baru nějaký nadšenec pro orchideje a tam se k ní Harry dostal. Co na tom záleží? Příběh si pamatuji, a to je hlavní.

Dobrodružství se tentokrát netýkalo některého z početných Harryho příbuzných a vyhnul se vysvětlení, jak se dokázal dozvědět tolik nechutných detailů. Hrdina — pokud ho tak vůbec můžeme nazvat — téhle skleníkové historie byl neprůbojný úředníček jménem Hercules Keating. A pokud byste se domnívali, že *tohle* je nejméně pravděpodobná část příběhu, věnujte mu ještě chvilku pozornosti.

Hercules není typ jména, které můžete nosit snadno. Zejména když jste vysoký sto pětačtyřicet centimetrů a vypadáte, že byste musel projít kulturistickým tréninkem, abyste vážil aspoň pětačtyřicet kilo, necítíte se s ním ve své kůži. Tohle snad pomůže vysvětlit, proč Hercules žil tak nespolečensky a všichni jeho opravdoví přátelé bydleli ve vlhkém skleníku na dolním konci zahrady. Měl velmi skromné nároky a pro sebe utrácel sotva pár halířů — následkem čehož jeho sbírka orchidejí a kaktusů byla skutečně pozoruhodná. Vážně, měl nejlepší reputaci i ve spolku kaktusářů a často dostával balíčky ze vzdálených koutů zeměkoule, z nichž čpěla plíseň a tropická džungle.

Hercules měl na celém světě jednoho jediného příbuzného, a těžko by někdo nalezl výraznější kontrast než tetu Henriettu. Měřila masivních šest stop, na sobě obvykle mívala křiklavé druhy harris tvídu, svého jaguára pilotovala s bezohlednou zručností a cigára vypalovala jedno od druhého. Její rodiče toužili po chlapečkovi a nikdy se nebyli schopni dohodnout, jestli se jim jejich přání splnilo. Henrietta si uměla vydělat na živobytí — a docela dobře — chovala psy všech možných druhů a tvarů. Jenom zřídka ji nedoprovázelo několik posledních modelů a nebývaly to typy psíčků, které by dáma ráda nosila v kabelce. Chov Keatingové se specializoval na velké dogy, měl vlčáky a bernardýny…

Henrietta oprávněně pohrdající muži coby slabším pohlavím, se nikdy neprovdala. Zřejmě z tohoto důvodu nalezla tetičkovský (ano, tohle je pravé slovo) vztah k Herculovi a navštěvovala ho téměř každý víkend. Byl to dost kuriózní příbuzenský vztah: Henrietta nejspíš odhalila, že styky s Herculem podporují její pocit nadřazenosti. Kdyby představoval správný vzorek mužského plemene, hodili by se k sobě víc než žalostně. Jestli Henriettu vedly podobné pohnutky, nebyla si jich vědoma a zdálo se, že svého synovce má ráda nefalšovaně.

Jak se dalo očekávat, její pozornůstky nijak neléčily Herculův dobře vyvinutý komplex méněcennosti. Nejprve tetu toleroval, ale pak na něj začala padat hrůza z jejich pravidelných návštěv, z jejího dunivého hlasu a stisku

ruky, který mu drtil kosti, a nakonec ji začal nenávidět. Nenávist se stala převládajícím životním pocitem, převyšujícím dokonce jeho lásku k orchidejím. Ale dával si pozor, aby ji neprojevil, uvědomoval si, že kdyby Henrietta odhalila jeho city, přerazila by ho ve dví a kusy předhodila své vlčí smečce.

Hercules neviděl způsob, jak by mohl své tajené pocity vyjádřit. K tetě Henriettě musel být zdvořilý i v takových chvílích, kdy se cítil jako vrah. A jako vrah se cítil opravdu často, přestože chápal, že si tím nepomůže. Až jednoho dne…

Podle obchodníka orchidej pocházela „odněkud od Amazonky“ — adresa poněkud vágní. Když ji Hercules spatřil poprvé, nebyl to pohled zrovna půvabný, a to ani pro člověka, který miloval orchideje tolik jako on. Beztvarý kořen přibližně velikosti mužské pěsti — to bylo všechno. Páchl hnilobou, nedával ani nejmenší náznak, k jakému druhu náleží, smrděl jak zdechlina. Hercules zdaleka nebyl přesvědčen o tom, že je životaschopný, a prodavači řekl rovnou, co si myslí. Tohle mu asi umožnilo koupit ho za tu směšnou sumu, a přesto odnesl kořen domů bez valného nadšení.

První měsíc neprojevil žádné známky života, ale tím se Hercules netrápil. Pak se jednoho dne objevil maličký zelený výhonek a začal šplhat ke světlu. Dál už byl pokrok rychlý. Brzy se tyčil silný, masitý stvol velký jako mužské předloktí, zbarvený jasnou jedovatou zelení. Těsně pod vrcholkem stvol obklopovala série boulí, jinak na něm nic pozoruhodného nebylo. Hercula přepadlo vzrušení: byl si jist, že mu spadl do klína jakýsi úplně neznámý druh.

Rostla teď úplně fantasticky — brzy překonala Hercula, i když tohle ještě moc neříkalo. Ale co víc, zdálo se, že boule se vyvíjejí a orchidej že každým okamžikem rozkvete. Hercules čekal dychtivě, věděl, jak krátký život mohou květy mít, a trávil ve skleníku tolik času, kolik jen mohl. Přes všechnu ostražitost se proměna udála v noci, zatímco spal.

Ráno byla orchidej oděna osmi pohupujícími se úponky, dosahujícími téměř k zemi. Musely se vyvinout uvnitř rostliny a vynořit s rychlostí v zeleném světě nevídanou. Hercules na jev užasle civěl a zamyšleně se pustil do práce.

Ten večer, když zaléval a kontroloval půdu, zaznamenal skutečnost ještě podivuhodnější. Úponky zesílily a nebyly tak docela neschopné pohybu. Měly nepatrnou, leč nepochybnou tendenci k chvění, jako by žily vlastním životem. Hercules, přes všechen zájem a nadšení, zjistil, že tenhle fakt je mnohem horší než jenom pobuřující.

O pár dní později už o tom vůbec nebylo pochyb. Když se k orchideji přiblížil, úponky se proti němu rozhoupaly nepříjemně sugestivním způsobem. Dojem, že orchidej má hlad, byl tak silný, že se Hercules opravdu cítil dost nejistě, a cosi hluboko v jeho mozku se začalo pídit po tom, kde se stala chyba. Trvalo jenom chvilku, než si vzpomněl. Pak si řekl: „No ovšem! Jsem to ale pitomec!“ a zamířil do místní knihovny. Tam strávil nejpříjem-

nější půlhodinku opětovným čtením dílka jakéhosi H. G. Wellse *Květ podivné orchideje*.

„Panebože!“ pomyslel si Hercules, když příběh dočetl. Ještě že schází ta omamná vůně, která přemáhá vyhlédnuté oběti. Ale jinak se význačné rysy navzájem podobaly až příliš. Hercules zamířil domů vskutku v nadmíru rozbouřené náladě.

Otevřel dveře skleníku a uličkou zeleně hleděl na svůj vzácný exemplář. Posuzoval délku úponků — už se přistihl, že jim říká chapadla — se značnou opatrností a přibližoval se jen natolik, kolik mu ještě připadalo bezpečné. Rostlina vzbuzovala dojem ostražitosti a hrozby, který by se mnohem lépe hodil do říše zvířat. Hercules si připomněl nešťastnou historii doktora Frankensteina a vůbec ho to nerozveselilo.

Ale vždyť je to směšné! Takové věci se přece v normálním životě nedějí. Tak dobrá, vyzkoušíme to…

Hercules zaběhl do domu a o pár minut později se vrátil s koštětem, na jehož konec upevnil kousek syrového masa. S pocitem, že je naprostý blázen, přistoupil k orchideji jako krotitel Ivů k jednomu ze svých svěřenců v době krmení.

Nejdřív se nestalo nic. Potom se dva z úponků začaly rozčileně škubat. Rozhoupaly se sem tam, jako by rostlina váhala. Náhle se vymrštily takovou rychlostí, že to bylo prakticky nepostřehnutelné. Ovinuly se kolem masa a Hercules ucítil silný tah za konec koštěte. Pak maso zmizelo: orchidej je sevřela, jestli se to dá vyjádřit právě touhle metaforou, na svých ňadrech.

„Matičko skákavá!“ vykřikl Hercules. Opravdu velice zřídka užíval tak silného výraziva.

Po následujících čtyřiadvacet hodin neprojevovala orchidej žádné známky života. Vyvíjela se jí trávicí soustava. Příštího dne přikryla stále ještě viditelný kus masa síť čehosi, co připomínalo krátké kořeny. Po západu slunce bylo maso pryč.

Rostlina ochutnala krev.

Když Hercules svou vzácnost pozoroval, měl podivně smíšené pocity. Někdy ho tlačívala můra a předvídal celou řadu hrozných možností. Orchidej neobyčejně zesílila, a kdyby se dostal do jejího sevření, byl by s ním konec. Takové nebezpečí ovšem nehrozilo ani v nejmenším. Vybudoval soustavu trubek, takže ji mohl zalévat z bezpečné vzdálenosti, a tu nekřesťanskou potravu jí jednoduše házel na dosah chapadel. Snědla teď denně libru syrového masa a on míval nepříjemný pocit, že by se uměla vypořádat s mnohem větším množstvím, jen kdyby dostala příležitost.

Herculovy přirozené výčitky svědomí zcela vyvažoval pocit triumfu, že právě jemu padl do rukou takový botanický div. Kdyby se mu zachtělo, mohl se okamžitě stát nejvěhlasnějším pěstitelem orchidejí na světě. Pro jeho poněkud omezený pohled bylo typické, že ho nikdy ani nenapadlo, jestli by se o jeho miláčka nezajímali i jiní lidé než jenom milovníci orchidejí.

Potvora byla už vysoká kolem šesti stop a zřejmě rostla dál — ačkoli podstatně pomaleji než dřív. Hercules z konce skleníku odstěhoval všechny ostatní rostliny, ani ne tolik proto, že by se obával případného kanibalismu, ale aby je mohl ošetřovat bez nebezpečí. Ústřední uličku přehradil provazem, aby neriskoval, že se náhodou přiblíží k dosahu těch osmi houpajících se ramen.

Bylo zřejmé, že orchidej má vysoce vyvinutou nervovou soustavu a cosi velmi podobného inteligenci. Věděla, kdy dostane potravu, a projevovala nepochybné příznaky spokojenosti. Ze všeho nejfantastičtější však bylo — ačkoli si tím Hercules nebyl úplně jistý — že snad byla schopná vydávat zvuky. Někdy, právě před jídlem, se domníval, že zaslechl neuvěřitelně vysoké pískání na samé hranici slyšitelnosti. Takový hlásek mohl mít čerstvě narozený netopýr; byl zvědavý, jakému účelu slouží. Láká zvukem orchidej oběť do svého sevření? Pakliže tomu tak bylo, nepředpokládal, že by tahle technika na něj zabrala.

Zatímco Hercules prováděl tyhle zajímavé objevy, neustále ho sužovala teta Henrietta a hlavně možnost, že ho napadnou její čoklové, kteří vůbec nebyli cvičení, jak o nich rozhlašovala. V neděli odpoledne se vždycky přihnala ulicí se řvoucím motorem, s jedním psem vedle sebe a dalším okupujícím větší část zavazadlového prostoru. Pak brala schody po dvou, Hercula téměř ohlušila pozdravem, napůl paralyzovala stiskem ruky a kouř z doutníku mu odfoukla rovnou do tváře.

Bývaly časy, kdy se bál, že ho políbí, ale později si uvědomil, že takové zženštilé chování je její povaze cizí.

Teta Henrietta pohlížela na Herculovy orchideje s pohrdáním. Aby člověk trávil volný čas ve skleníku, to byla — uvažovala — příliš mdlá rekreace. Když *ona* potřebovala vypustit páru, odjela na lov divokých zvířat do Keni. Ani tohle nebyl důvod, aby v ní Hercules, nenávidící krvavé sporty, nalezl zalíbení. Ale přes hromadící se odpor poslušně připravoval každé nedělní odpoledne pro svou přemohutnou tetičku čaj a pořádali společné dýchánky, které — aspoň navenek — se zdály bezvadně přátelské. Henrietta by nikdy neuhodla, že když naléval čaj, často si Hercules přál, aby v něm byl jed; v podstatě byla dobrosrdečná, a kdyby to věděla, hluboce by to s ní otřáslo.

Hercules se tetě Henriettě o své chobotnici v říši rostlin ani slůvkem nezmínil. Sice jí čas od času nejzajímavější exemplář předváděl, ale tohle bylo něco, co si nechával jenom pro sebe. Možná že si připravoval půdu podvědomě ještě dřív, než definitivně sestavil svůj ďábelský plán…

Jednoho pozdního nedělního večera, když řev jaguára odumřel ve tmě a Hercules si osvěžoval otřesené nervy ve skleníku, objevila se mu ta myšlenka v mozku jako čerstvě ochmýřené ptáčátko. Civěl na orchidej a povšiml si, že úponky už jsou silné jako mužský palec, a před očima mu znenadání bleskla fantastická, ale nikoli nelibá myšlenka. Vyvstal mu obrázek tety Henrietty, bezmocně zápolící v objetí monstra, neschopné osvobodit se z masožravého sevření. Proč ne, byl by to perfektní zločin. Vyděšený

synovec by dorazil na scénu příliš pozdě, než aby mohl zasáhnout, a až na jeho šílené volání dorazí policie, pozná na první pohled, že došlo k politováníhodnému neštěstí. Pravda, bude zahájeno vyšetřování, ale koronerovu zprávu jistě ovlivní pohled na Herculův upřímný žal…

Čím víc tuhle myšlenku prohánět hlavou, tím víc se mu líbila. Nemohl na ní nalézt sebemenší kaz, pokud ovšem orchidej bude spolupracovat. Jasně, tohle byl největší problém. Musí pro tu potvoru naplánovat tréninkový kurs. Zní to sice dost ďábelsky, ale musí jí prostě dát to, co jí vyhovuje. Vzhledem k tomu, že v podobných záležitostech dosud nezískal větší zkušenosti a že rovněž scházela autorita, s níž by mohl problém prodiskutovat, Hercules pokračoval ve svém velice zdravém a systematickém způsobu života. K zavěšování kusů masa, aby na ně ta bestie mohla dosáhnout, používal rybářský prut. Vymršťovala po nich chapadla jako šílená. Tehdy se její vysoké kvičení stávalo zřetelně slyšitelné a Hercules se divil, jak je uzpůsobená, že může zvuky vydávat. Taky by rád věděl, kde má umístěné orgány, pomocí nichž vnímá, ale to byla jedna ze záhad, jež se nedala vyřešit bez přímého vyšetření. Snad teta Henrietta — když všechno dobře poběží — bude mít krátkou příležitost zkoumat tyhle zajímavé skutečnosti, ačkoli s největší pravděpodobností bude příliš zaneprázdněná, než aby podávala informace pro užitek generací, jež přijdou po ní.

Bestie byla bezpochyby dost silná na to, aby se s vyhlédnutou obětí vypořádala. Jednou Herculovi vykroutila koště z dlaní, a ačkoli to zas tolik neříkalo, zapraštění dřeva, ze kterého se dělalo zle, vyvolalo na trenérových rtech spokojený úsměv. Začal se k tetě chovat ještě příjemněji a ještě pozorněji. V každém ohledu — skutečně — byl příkladným synovcem.

Když se Hercules domníval, že jeho pikadorská taktika ovlivnila vědomí orchideje žádoucím způsobem, rád by to byl vyzkoušel s živou obětí. Tímhle problémem se trápil po několik týdnů a během celé doby bádavě hleděl na každého psa nebo kočku, které míjel na ulici. Nakonec však myšlenku opustil pro poněkud zvláštní důvod: měl prostě příliš měkké srdce, než aby ji mohl uskutečnit. Teta Henrietta bude muset být první obětí.

Dva týdny předtím, než plán uskutečnil, trápil orchidej hlady. Víc se neodvážil riskovat — nechtěl bestii oslabit, jenom jí povzbudit chuť, aby si pojistil výsledek střetnutí. A tak když odnesl čajové šálky zpátky do kuchyně a seděl v dýmu Henriettina doutníku, ledabyle prohodil:

„Mám tu něco, co bych ti rád ukázal, tetičko. Chovám to jako překvapení. To tě pobaví k smrti.“

Nebyl to sice popis přesný, ale podával aspoň hlavní myšlenku.

Tetička si vyndala doutník z úst a pohlédla na Hercula s upřímným překvapením.

„Tak dobrá,“ zahřměla. „Člověk se vždycky rád nechává překvapovat. A copak jsi přichystal, ty šibale?“

Žertovně ho pleskla do zad, čímž mu vyrazila z plic všechen vzduch.

„To bys ani nevěřila," zaskřípěl zuby Hercules, když znovu popadl dech. „Je to ve skleníku."

„Ale?" pronesla tetička, očividně v rozpacích.

„Ano. Pojď se podívat. Vyrostla tam úplná senzace."

Tetička si odfrkla, čímž vyjadřovala nedůvěru, ale následovala Hercula bez dalších dotazů. Dva vlčáci, právě se zaměstnávající žvýkáním koberce, na ni ustaraně pohlédli a dokonce se napůl zvedli. Mávla na ně, aby se vrátili.

„Tohle je v pořádku, hoši," poručila jim drsným hlasem. „Za okamžik jsem zpátky."

Hercules to považoval za nepravděpodobné.

Byl už temný večer a skleník měl světla zhasnutá. Když vstoupili, Henrietta odfrkla.

„Hergot, Hercule, tady to smrdí jak na jatkách! Poprvé jsem cítila takový zápach, když jsem v Bulawayo složila slona a týden jsme ho nemohli najít."

„Nezlob se tetičko," omlouval se Hercules a strkal ji přítmím napřed. „To dělá to nové umělé hnojivo, co teď používám. Ale dává úžasné výsledky. Běž dál, ještě pár metrů. Chci, aby to bylo *skutečné* překvapení."

„Jenom jestli to není nějaký žertík," řekla tetička podezíravě, když dusala kupředu.

„Můžu ti slíbit, že to vůbec není žert," odvětil Hercules s rukou na vypínači. Viděl jenom nejasně se rýsující obrovskou siluetu orchideje — tetičku teď od ní dělily tři metry. Vyčkal, dokud se bezpečně nenacházela v pásmu ohrožení, a otočil vypínačem.

V jediném zmrazujícím okamžiku scénu probodlo světlo. Potom se teta Henrietta zarazila, zaváhala a zůstala stát před gigantickou orchidejí s rukama v bok. Chvilku se Hercules obával, že ucouvne dřív, než rostlina stačí zareagovat, pak viděl, že ji zkoumá, neschopná rozřešit, co to k čertu je.

Trvalo celých pět sekund, než se orchidej pohnula. Pak se kývající chapadla vymrštila — ale ne směrem, jakým Hercules očekával. Rostlina jimi objala — *sama sebe,* jako by se chtěla chránit, a v témže okamžiku vydala vysoký pískot čistého úděsu. V okamžiku tak silné deziluze, že se mu dělalo nanic, uvědomil si Hercules celou strašlivou pravdu.

Jeho orchidej byla naprosto zbabělá. Byla schopná zápasit s divočinou v amazonské džungli, ale náhlé objevení tety Henrietty jí zničilo nervy.

Pokud jde o předpokládanou oběť, ta potvoru pozorovala s údivem, rychle se přeměňujícím v jiný cit. Obrátila se na patách a obviňujícím prstem namířila na svého synovce.

„Hercule!" zařvala. „Ta ubohá věc je vyděšená k smrti. Tys ji týral!"

Hercules se nezmohl na nic jiného než stát se svěšenou hlavou, zahanbený a zklamaný.

„N-ne, tetičko," chvěl se mu hlas. „Myslím, že je nervózní už od přírody."

„Měls mě zavolat dřív. Jsem na zvířátka zvyklá. Musíš s nimi zacházet pevnou rukou, ale jemně. Laskavostí zmůžeš všechno, pokud jim napřed ukážeš, že pán jsi ty. Ťu, ťu, ťu, neboj se tetičky — ta ti neublíží…“

Byl to — uvažoval Hercules v naprostém zoufalství — odpuzující pohled. Teta Henrietta obskakovala bestii s překvapující jemností, laskala ji a hladila, dokud se chapadla neuklidnila a pronikavý, pisklavý skřek neodumřel. Po několika minutách tohoto laskání se zdálo, že se z šoku dostala. Nakonec Hercules prchl s tlumeným vzlykem — když se jedno z chapadel připlazilo a začalo hladit Henriettiny sukovité prsty…

Ten den ho zlomil. A co hůř, už nikdy neunikl důsledkům zločinu, který zamýšlel. Henrietta získala nového miláčka a cítila odpovědnost navštěvovat ho nejen přes víkend, ale taky dvakrát či třikrát v týdnu. Bylo jasné proč: nevěřila, že by se Hercules o orchidej pořádně staral, a stále ho podezírala, že ji týral. Nosila vybrané pochoutky, které dokonce odmítali i její psi, ale orchidej je přijímala s nadšeným potěšením. Zápach, tak dlouho se omezující na skleník, se začal plížit do domu…

Orchidej je šťastná a teta Henrietta má zase co — nebo koho, o tom by se dalo diskutovat — ovládat. Potvora se čas od času nervově složí, když se do skleníku dostane myš, a ona spěchá, aby ji utěšila.

A pokud jde o Hercula, ten nemá šanci, aby některé z nich ještě způsobil potíže. Zdá se, že propadá jakémusi druhu rostlinné netečnosti. Den ode dne se stává podobnější orchideji.

Ovšem té neškodné odrůdě…

„Myslím," řekl Jerry Garfield a vypnul motory, „že tady výlet končí."

Trysky vespod utichly s jemným povzdechem, průzkumné vznášedlo Toulavý kŕáp, zbavené vzduchového polštáře, kleslo na rozeklaná skaliska Hesperské náhorní plošiny.

Dál to už nešlo, ani trysky, ani pásy S-5 — jak zněl oficiální název Toulavého kŕápu — nedokázaly vyšplhat na příkrý svah, který ležel před nimi. Jižní pól Venuše byl odsud jenom na padesát kilometrů, ale zrovna tak dobře mohl být na jiné planetě. Budou se muset zase obrátit a vrátit se hroznou noční krajinou šest set padesát kilometrů po své vlastní stopě.

Ovzduší bylo fantasticky čisté, viditelnost skoro devět set metrů. Nebylo zapotřebí zapínat radar, aby jim ukazoval mezi útesy cestu, zatím na to stačily pouhé oči. Zelené světlo jitřenky, přefiltrované vrstvou mračen, ve kterých se po milióny let neobjevila sebemenší trhlinka, dávalo scéně podmořský ráz, a celé putování, během něhož se všechny vzdálené objekty rozplývaly v mlžném oparu, ten dojem ještě podporovalo. Někdy byl člověk ochotný uvěřit, že jede po dně mělkého moře, a Jerry se nejednou domníval, že viděl, jak mu nad hlavou plave ryba.

„Mám zavolat loď a říct, že jedeme zpátky?" zeptal se.

„Ještě ne," řekl dr. Hutchins, „chci si to rozmyslet."

Jerry vrhl prosebný pohled na třetího člena posádky, ale podporu u něho nenalezl. Ani s Colemanem to nebylo lepší, přestože se tihle dva muži polovinu doby zuřivě hádali, byli oba vědci a tudíž, podle názoru věcného inženýra-navigátora, ne zcela zodpovědní občané. Jestli Cola a Hutche osvítil nápad v cestě pokračovat, kromě protestů stejně nemohl nic dělat.

Hutchins přecházel těsnou kabinou sem tam a díval se do map a na přístroje. Najednou otočil reflektor vozidla na útesy a začal je podrobně zkoumat dalekohledem. Snad opravdu nečeká, že tam nahoru pojedu, pomyslel si Jerry, S-5 je vznášedlo, a ne kamzík.

Náhle Hutchins na něco přišel. Vyrazil z plic vzduch v mohutném zadutí a pak se otočil ke Colemanovi.

„Podívej se!" řekl vzrušeným hlasem. „Hned vlevo od té černé skvrny! Pověz mi, cos viděl."

Podal mu dalekohled a Coleman jej obrátil proti průzoru.

„No, ať mě sebere čert," řekl zvolna. „Máš pravdu. Na Venuši jsou řeky. Je to vyschlý vodopád."

„Tak mi visíš oběd v Bel Gourmet, až se vrátíme do Cambridge. Se šampusem."

„Nemusíš se připomínat. Za takovou cenu je to levné v každém případě. Ale pořád to nechává tvoje teorie na úrovni barona Prášila."

„Okamžik," vmísil se Jerry. „Co to melete o řekách a vodopádech? Všichni vědí, že na Venuši být nemůžou. Tahle celoplanetární parní lázeň se nikdy neochladí tak, aby mraky zkondenzovaly."

„Podíval ses poslední dobu někdy na teploměr?" zeptal se ho Hutchins s hranou jemností.

„Musel jsem se trošku starat o řízení."

„Pak mám pro tebe novinku. Klesl na dvě stě třicet a pořád jde dolů. Nezapomínej — jsme skoro u pólu, je zimní období a ještě se nacházíme osmnáct tisíc metrů nad úrovní moře. Tohle všechno vzduch podstatně ochlazuje. Jestli teplota ještě o pár stupňů klesne, bude pršet. Voda se sice bude vařit, pravda, ale bude to voda. A přestože to George ještě nechce připustit, staví to Venuši do zcela nového světla."

„Proč?" zeptal se Jerry, i když si to už domyslel.

„Kde je voda, tam může být život. Příliš jsme si pospíšili, abychom dospěli k závěru, že Venuše je neplodná, jenom na základě toho, že průměrná teplota přesahuje pět set stupňů. Tady je mnohem chladněji, a proto jsem se taky chtěl k pólu dostat. Na náhorních plošinách existují jezera a já si je chci prohlédnout."

„Ale *vroucí* vody!" protestoval Coleman. „V nich nemůže nic žít."

„Na Zemi taky existují chaluhy, které to dokážou. A jestli jsme od chvíle, kdy jsme zahájili planetární výzkumy, vůbec něco pochytili, je to tohle: kdekoli má život aspoň sebemenší šanci přežít, tam ho najdeš. Tohle je jediná naděje, kterou jsme kdy na Venuši měli."

„Byl bych rád, kdybychom tvoji teorii mohli ověřit. Ale vidíš sám — tam nahoru mezi ty útesy nemůžeme."

„Možná že ne ve vznášedle. Ale nebude tak obtížné na ty skály vyšplhat, dokonce i ve skafandrech. Nemusíme udělat nic víc, než jít pár kilometrů směrem k pólu, podle radarových map, jakmile se jednou dostaneš přes okraj, dál se to už zvedá jenom mírně. Zvládneme to — no, nanejvýš za dvanáct hodin. Každý z nás už byl venku delší dobu a za mnohem horších podmínek."

Měl naprostou pravdu. Ochranné obleky, které byly zkonstruované, aby člověku umožnily život na venušských nížinách, budou mít tady, kde bylo jenom o sto stupňů tepleji než vprostřed léta v kalifornském Údolí smrti, usnadněnou práci.

„Tak dobře," řekl Coleman. „Znáš instrukce. Sám jít nesmíš a někdo musí zůstat tady, aby udržoval kontakt s lodí. Jak to vyřešíme tentokrát — šachy nebo kartami?"

„Šachy trvají strašně dlouho," řekl Hutchins, „zvlášť, když je hrajete vy dva." Sáhl do zásuvky malého mapového stolku a vytáhl balíček ohraných karet.

„Lízni si, Jerry."

„Desítka piková. Doufám Georgi, že ho pobiješ."

„Já taky. Sakra — jenom trefová pětka. No dobře, pozdravujte ode mě Venušany.“

Přes Hutchinsovo ujišťování vyšplhat svah jim dalo pořádně zabrat. Nebyl zas tak příkrý, ale váha kyslíkové bomby, chladícího zařízení plus skafandru a vybavení k výzkumu byla víc než padesát kilo na muže. Slabší gravitace — o třináct procent menší než na Zemi — trošku pomáhala, ale zase ne tolik, lopotili se vzhůru náspem posypaným drobným kamením, odpočívali na skalních římsách, aby znova nabrali dech, a pak zase pracně šplhali vzhůru podmořským šerem. Smaragdově zelená záře, která omývala okolní krajinu, byla o něco jasnější než za pozemského úplňku. Pro Venuši by Měsíc neměl cenu, říkal si v duchu Jerry, z povrchu by jej nebylo vidět, nebyly tu oceány, aby je ovládal — a jitřenka představovala mnohem konstantnější zdroj světla.

Vyšplhali víc než šest set metrů, než se krajina vyrovnala do mírného svahu, zjizveného tu a tam žlábky, které jasně vyhloubila tekoucí voda. Když se trochu rozhlédli, překročili prohlubeň, která byla dost hluboká i široká na to, aby si zasluhovala název řečiště, a pustili se podél ní.

„Zrovna mě něco napadlo,“ řekl Jerry, když ušli pár set metrů. „Můžeme vyloučit, že někde před námi není bouře? Nerad bych stál v cestě vlně vroucí vody.“

„Jestli přijde bouřka,“ odvětil Hutchinson trochu netrpělivě, „tak ji uslyšíme. Budeme mít spoustu času dostat se někam výš.“

Měl nepochybně pravdu, ale když pokračovali ve výstupu po jemně sklovitém říčním korytě, Jerry se necítil o nic šťastnější. Jakmile překročili okraj útesu a ztratili rádiový kontakt s průzkumným vznášedlem, jeho neklid ještě vzrostl. Byl to unikátní a znepokojivý zážitek v téhle době: dostat se pouze s jedním společníkem mimo spojení s civilizací. Jerrymu se to ještě nikdy v životě nestalo, dokonce i na palubě Jitřenky, když byli sto padesát miliónů kilometrů od Země, vždycky mohl poslat pozdrav rodině a v několika minutách dostat odpověď. Ale teď ho od zbytku lidstva odřízlo několik metrů skal, kdyby se jim tady něco stalo, nikdo by se to dokonce ani nedozvěděl, dokud by některá pozdější expedice nenašla jejich těla. George by na ně čekal smluvenou dobu, potom by zamířil zpátky k lodi — sám. Myslím, že nejsem ten pravý pionýrský typ, řekl si v duchu Jerry. Mám rád, když složité mašinky pěkně běží, proto jsem se dal na kosmické létání. Ale nikdy jsem neuvažoval, kam to povede, a teď už je pozdě měnit rozhodnutí…

Když ušli směrem k pólu asi pět kilometrů podél meandrů říčního koryta, Hutchins se zastavil, aby provedl pozorování a odebral vzorky.

„Pořád se ochlazuje,“ řekl. „Teplota klesla na sto devadesát devět. To je daleko, daleko nejmíň, co se na Venuši zaznamenalo. Kdybychom tak mohli zavolat Georgeovi a povědět mu o tom.“

Jerry vyzkoušel všechny vlnové rozsahy, dokonce se pokusil dovolat na loď — nepředvídatelná vrtkavost ionosféry planety někdy takové spojení na

dálku umožňovala — ale přes řev a praskot Venušiných bouří se neozvalo ani zašeptání nosné vlny.

„Je to dokonce ještě lepší," řekl Hutchins a v jeho hlase se teď ozvalo skutečné vzrušení. „Vzrůstá koncentrace kyslíku — patnáct dílů v miliónu. Dole u auta to bylo jenom pět a v nížinách je sotva zjistitelný."

„Ale patnáct v *miliónu*!" protestoval Jerry. „Tohle nic nemůže dýchat!"

„Bereš to za špatný konec," vysvětlil Hutchins. „Taky to nic nedýchá. Ale něco to *produkuje*. Odkud si myslíš, že pochází kyslík na Zemi? Všechen vyprodukoval život — zelené rostliny. Než na Zemi byly rostliny, naše atmosféra byla právě taková, jako tahle — směs kysličníku uhličitého, amoniaku a metanu. Potom se vyvinulo rostlinstvo a pomalu změnilo atmosféru na něco, co mohla dýchat zvířata."

„Chápu," řekl Jerry, „a ty myslíš, že ten samý proces právě začal tady?"

„Vypadá to tak. *Něco* nedaleko odsud produkuje kyslík — a život v rostlinné podobě je to nejjednodušší vysvětlení."

„A kde jsou rostliny," uvažoval Jerry, „myslím, že budeš mít dřív nebo později zvířata."

„Ano," řekl Hutchins, zabalil nářadí a vyrazil řečištěm, „i když to pár set miliónů roků potrvá. Možná že jsme tady příliš brzy — ale doufám, že ne."

„To všechno je pěkné," odpověděl Jerry. „Ale dejme tomu, že něco potkáme a nebudeme se tomu líbit. A zbraně nemáme."

Hutchins si znechuceně odfrkl.

„A taky je nepotřebujeme. Nedošlo ti, jak vypadáme? Každé zvíře uteče na kilometry, jenom se na nás podívá."

Něco pravdy na tom bylo. Jejich skafandry pokrývala od hlavy k patě odrazová kovová fólie jako poddajné zářící brnění. Žádný hmyz neměl složitější tykadla než ty, které se zvedaly z jejich přileb a zavazadel na zádech, a široké čočky, kterými hleděli na svět, vypadaly jako prázdné monstrózní oči. Ano, na Zemi bylo jenom málo zvířat, která by se chtěla pustit do křížku s takovými přízraky, ale ta na Venuši mohla mít vkus jiný.

Jerry to pořád přetřásal, až dorazili k jezeru. Hned na první pohled ho přimělo myslet ne na život, po němž pátrali, ale na smrt. Leželo mezi záhyby hor jako černé zrcadlo, jeho vzdálenější okraj skrývala věčná mlha a nad jeho hladinou se kroutily a tančily přízračné sloupy páry. Všechno, co by to chtělo, řekl si v duchu Jerry, je Charónův převoznický člun, který tady měl čekat, aby je převezl na druhou stranu, nebo labuť Tuonela, majestátně plovoucí sem a tam a střežící vstup do Podsvětí…

I když to byl vlastně zázrak — první kapalná voda, kterou lidé kdy na Venuši objevili. Hutchins už byl na kolenou, v pozici jako by se chtěl modlit. Ale pouze sbíral kapky drahocenné tekutiny, aby ji prozkoumal svým kapesním mikroskopem.

„Je tam něco?" zeptal se dychtivě Jerry.

Hutchins zavrtěl hlavou.

„Jestli ano, pak je to příliš malé, abych to v tomhle přístroji viděl. Víc ti povím, až budeme zpátky na lodi.“

Pevně zavřel trubičku se vzorkem a uložil ji do batohu k ostatním tak něžně, jako prospektor zlatý nuget. Možná že to není — dost pravděpodobně — nic víc než čistá voda. Ale taky tam může být celý vesmír neznámých živých stvoření na prvním stupínku jejich miliardy roků dlouhé cesty ke stvoření, nadanému inteligencí.

Hutchins neurazil ani tucet kroků podél břehu jezera, když zůstal stát znova, tak náhle, že Garfield do něho zezadu téměř narazil.

„Co je?“ ptal se Jerry. „Vidíš něco?“

„Tamhle ten černý kousek skály naproti. Už jsem si ho všiml, než jsme se zastavili u jezera.“

„Co je s ním? Mně se zdá být úplně normální.“

„*Myslím, že se rozrostl.“*

Jerry si tenhle okamžik zapamatoval na celý život. O Hutchinsově výroku z nějakého důvodu vůbec nezapochyboval, už věřil všemu, dokonce že i skály umí růst. Pocit osamění a tajuplností, přítomnost tmavého a ztěžka se vlnícího jezera, nikdy neutichající dunění vzdálených bouří a nazelenalé doutnavé světlo jitřenky — tohle všechno něco provedlo s jeho mozkem, připravilo ho na střetnutí s neuvěřitelným. A přece strach necítil, ten přichází až potom.

Pohlédl na skálu. Byla asi sto padesát metrů daleko, pokud mohl odhadnout. V tomhle kalném, smaragdově zeleném světle bylo těžké posuzovat vzdálenosti nebo rozměry. Skála — nebo co to bylo — vypadala jako vodorovná deska z téměř černé hmoty, ležela poblíž vrcholu horského hřebenu. Vedle ní byla jiná, menší skvrna z podobného materiálu; Jerry se pokusil změřit mezeru mezi nimi a zapamatovat si ji, takže měl jakési měřítko na zjištění případné změny.

Dokonce i když už viděl, že se mezera zvolna svírá, stále nepociťoval žádný strach — jenom překvapení a vzrušení. Teprve až zmizela úplně a Jerry si uvědomil, že ho oči neklamou, přímo do srdce ho udeřil strašný pocit bezmoci a děsu.

Nebyly to žádné rostoucí pohybující se skály. To, co pozorovali, byl temný proud, plazící se koberec, který se zvolna, ale neodvratně valil přes vrcholek horského hřbetu směrem k nim.

Okamžik naprosté, nesmyslné paniky naštěstí netrval déle než pár sekund. Jakmile odhalil příčinu, první vlna hrůzy začala v Garfieldovi opadávat. Proud postupující vpřed mu totiž připomněl, až příliš živě, povídku, kterou četl před mnoha lety, o armádě amazonských mravenců a o způsobu, jakým zničili všechno, co se jim dostalo do cesty.

Ale ať už byl tenhle proud z čehokoli, pohyboval se příliš pomalu, než aby představoval skutečné nebezpečí, pokud jim neodřízne ústupovou cestu. Hutchins na to napjatě hleděl jejich jediným dalekohledem, byl biolog

a dělal svou profesi. Není důvod chovat se jako blázen, pomyslel si Jerry, a utíkat jako opařená kočka, když to není třeba.

„Pro rány boží," řekl konečně, když pohybující se koberec byl od nich jenom na sto metrů a Hutchins dosud nevydal ani hlásku, ani nehnul brvou. „Co je to?"

Hutchins pomalu rozmrzl, jako socha, která přichází k životu.

„Promiň," řekl, „na tebe jsem úplně zapomněl. Je to rostlina, samozřejmě. Nebo přinejmenším je to pro to nejlepší označení, myslím."

„Ale ona se *pohybuje*!"

„Proč tě to překvapuje? To přece dělají i pozemské rostliny. Nikdy jsi neviděl zrychleně, jak se hýbe břečťan?"

„Jenže ten stojí pořád na jednom místě — a neleze po zemi."

„A co potom mořský plankton? Ten umí plavat, když musí."

Jerry to vzdal, ať už to bylo jakkoli, blížící se zázrak ho úplně oloupil o dar řeči.

Pořád o té věci uvažoval jako o koberci — hlubokém, na okraji se třepícím do střapců. Jeho tloušťka se při pohybu měnila, v některých místech byla jenom jako film, na jiných se nakupila na třicet centimetrů nebo ještě víc. Když se přiblížil a Jerry spatřil jeho strukturu, připomněl mu černý samet. Byl by rád věděl, jaký je na dotek, ale pak si uvědomil, že by si přinejmenším pěkně spálil prsty, když nic horšího. Přistihl se, že ho napadlo, v okamžiku průzračně čistého mozku, který často přichází jako reakce po náhlém šoku: Jestli tu nějací Venušani existují, nikdy si s nimi nebudeme moci potřást rukama. Oni by nás popálili a my bychom jim udělali omrzliny.

Až dosud ta věc nedávala najevo, že by si jejich přítomnost uvědomovala. Jenom plula kupředu jako vlna bez jakéhokoli oduševnění — a to taky skoro jistě byla. Nebýt skutečnosti, že uměla šplhat přes drobné překážky, docela dobře mohla být z vody.

A potom, když od nich byla jenom tři metry, sametová vlna se zarazila. Vpravo a vlevo dál plula vpřed, ale tmavé čelo přibrzdilo a zůstalo stát.

„Obkličuje nás to," řekl Jerry s úzkostí. „Bude lepší, když ustoupíme, dokud se neujistíme, že to je neškodné."

Hutchins konečně začal k jeho úlevě ustupovat. Tvor zase začal po krátkém zaváhání postupovat vpřed a zářez do přední linie vyrovnal.

Pak Hutchins pokročil dopředu — a ta věc se odtáhla. Biolog půltuctukrát vykročil vpřed jenom proto, aby se zas hned vrátil, a živá vlna se pokaždé odlila a vrátila přesně v souladu s jeho pohyby. Jakživ by mě nenapadlo, řekl si Jerry, že uvidím na vlastní oči chlapa, jak tancuje s rostlinou…

„Termofóbie," řekl Hutchins. „Reakce naprosto automatická. Nelíbí se tomu naše teplota."

„Naše teplota!" protestoval Jerry. „Proč, přece ve srovnání s tím jsme živoucí kusy ledu."

„Ovšem, ale ne naše skafandry — a to je všechno, co o nás ví."

Jsem pitomec, pomyslel si Jerry. Když máš v obleku příjemný chládek a je ti jako ve vatičce, snadno zapomeneš, že chladicí jednotka vyvrhuje do okolního vzduchu proudy tepla. Není divu, že se venušanská rostlina odtahuje…

„Podívejme se, jak to bude reagovat na světlo," řekl Hutchins. Zapjal reflektor na skafandru a nazelenalou záři jitřenky okamžitě vypudila záplava čistého, bílého světla. Dokud na tuto planetu nevstoupil člověk, na povrchu Venuše nikdy, ani ve dne, nezasvitlo bílé světlo. Rozkládal se tady jenom nazelenalý soumrak, stejně jako v pozemských mořích, zvolna houstnoucí v naprostou tmu.

Proměna byla tak omračující, že se nedal potlačit výkřik úžasu. Proud světla měl ozářit hlubokou, zlověstnou čerň tlustého sametového koberce u jejich nohou. Namísto toho jim světlo odhalilo zářivý vzor nádherných, živých červených barev, zdobených žílami zlata. Žádný perský princ se nikdy nekochal pohledem na tak bohatý gobelín, vyrobený jeho tkalci, a přece tohle bylo jenom náhodným výsledkem působení přírodních sil. Dokud si na vlnu neposvítili, tyhle úžasné barvy vůbec neexistovaly, a zase zmizí, až je cizí, pozemské světlo přestane přičarovávat k životu.

„Titov měl pravdu," zamumlal Hutchins. „Byl bych rád, kdyby se to mohl dozvědět."

„Pravdu v čem?" zeptal se Jerry, i když to vypadalo jako svatokrádež — hovořit v přítomnosti takové nádhery.

„Před padesáti lety v Sovětském svazu objevil, že ve velice chladném klimatu mají rostliny tendenci k zabarvení modrému nebo fialovému, zatímco ty, které rostou v horkém, jsou červené nebo oranžové. Předpověděl, že marťanská vegetace bude fialová, a prohlásil, že pokud tady na Venuši nějaké rostlinstvo bude, mělo by být červené. No, v obou hypotézách měl pravdu. Ale my tu nemůžeme zůstat stát celý den, máme dost práce."

„Jsi si jistý, že to je neškodné?" zeptal se Jerry, jehož obezřelost žádala nové ujištění.

„Absolutně — našich skafandrů se to nemůže dotknout, ani kdyby chtělo. Kromě toho — už je to i za námi."

Měl pravdu. Teď uviděli, že celé stvoření — pokud to ovšem byla rostlina jedna a ne celá kolonie — pokrylo zhruba kruhové území asi sto metrů v průměru. Plavalo to po skále, jako kdyby vítr hnal před sebou stín vržený mrakem — a kde stín spočinul, byla skála posetá maličkými ďolíčky, které jako by vyleptala kyselina.

„Ano," řekl Hutchins, když to Jerry poznamenal. „Stejným způsobem se živí některé lišejníky, kyseliny z jejich sekretu rozpouštějí skálu. A už se prosím tě na nic neptej — dokud se nedostaneme zpátky na loď. Mám tu tolik práce, že by stačila naplnit několik životů, a pár hodin na to, abych ji stačil."

Byla to botanika v běhu… Citlivý okraj té ohromné rostlinné věci se pohyboval s překvapující rychlostí, jak se jim snažil uhýbat. Bylo to stejné,

jako by pracovali s oživlým lívancem o rozloze jednoho akru. Nereagoval na nic jiného kromě toho, že mechanicky uhýbal teplu, které skafandr odváděl ven — když Hutchins ukrajoval vzorky nebo prováděl testy. Den za dnem plulo stvoření přes kopce a údolí a vedl je přitom nějaký zvláštní rostlinný instinkt. Snad sledovalo žílu nějakého minerálu, to by mohli rozhodnout geologové, až zanalyzují vzorky skály, které Hutchins odebral jak před, tak i po přechodu živého gobelínu.

Na dlouhé přemýšlení nezbýval čas, dokonce ani na formulování nesčetných otázek, které v nich jejich objev budil. Tahle stvoření musí pravděpodobně být dost běžná, když se jim jedno z nich podařilo objevit tak rychle. Jak se rozmnožují? Výhonky, sporami, dělením nebo nějakým jiným způsobem? Jakým způsobem získávají energii? Jaké mají příbuzné druhy, nepřátele, parazity? Nemůže to přece být jediná forma života na Venuši, už samotná tahle myšlenka je absurdní, neboť kde se nachází jeden druh, tam jich musíte mít tisíce…

Nakonec jenom hlad a únava je přinutila, aby přestali. Stvoření, které zkoumali, mohlo pojídat přímo svou vlastní cestu kolem dokola Venuše — i když Hutchins byl přesvědčený, že se nemůže vzdálit příliš daleko od jezera, protože čas od času se přibližovalo k vodě a ponořovalo do ní dlouhé, trubicovité chapadlo — avšak pozemští živočichové si odpočinek dopřát musí.

Byla to ohromná úleva nafouknout tlakový stan, vsoukat se hermetickým uzávěrem dovnitř a stáhnout si skafandry dolů. Jak nyní odpočívali ve svých malých plastikových polokoulích, poprvé jim do myslí plně dolehlo, jak je jejich objev podivuhodný a závažný. Okolní planeta se náhle proměnila, Venuše už nebyla mrtvá — připojila se k Zemi a Marsu.

Neboť i přes propast vesmíru život navštívil jiný život. Všechno, co vyrůstalo, nebo co se pohybovalo ve tváři kterékoli planety, bylo předzvěstí, příslibem, že Člověk v tomhle Vesmíru zářících sluncí a rotujících mlhovin není osamocený. Jestli až dosud nenalezl společníka, s nímž by se mohl dorozumět a v nějž pouze doufal, rozkládaly se před ním tisíce světelných let a celé věky času a vyčkávaly, až je prozkoumá. Mezitím musí ochraňovat a pěstovat život, který už nalezl, ať už na Zemi, na Marsu nebo na Venuši.

Tohle si říkal Graham Hutchins, nejšťastnější biolog v celé Sluneční soustavě, když pomáhal Garfieldovi sesbírat jejich odpadky a neprodyšně je uložit do sáčku z umělé hmoty. Když vypustili stan a vyrazili na zpáteční cestu, po stvoření, které zkoumali, už nebylo nikde ani stopy. Bylo to nakonec dobře, mohlo by je to svést, aby se zdrželi a experimentovali dál, a už tak se dost nepříjemně přiblížili k nejzazšímu časovému limitu.

Vůbec to nevadilo, za pár měsíců se vrátí s celým týmem pomocníků, mnohem dokonaleji vybaveni, a budou na nich viset oči celého světa. Když se vývoj musel namáhat miliardy let, aby tohle setkání umožnil, ještě chvilku počká.

V mlžné krajině ozářené mihotavým, zelenavým světlem se na okamžik nepohnulo vůbec nic. Člověk ji opustil a karmínový koberec také. Potom se stvoření objevilo znovu, přeplouvalo přes kopce, rozervané vichry. Nebo to možná bylo nějaké jiné z téhož podivného druhu, to se už nikdo nikdy nedozví.

Doplulo k malé mohyle z kamení, kde Hutchins s Garfieldem zakopali odpadky. A tam se zastavilo.

Nebylo překvapené, protože nebylo nadané inteligencí. Ale chemické puzení je nemilosrdně táhlo přes polární náhorní plošinu až k místu, kde vykřiklo: Tady! Tady!

Kdesi přímo pod rukama mělo nejdrahocennější potravu, jakou potřebovalo — fosfor, prvek, bez nějž se nikdy nemůže vznítit ani jiskřička života. Začalo skálu očmuchávat, protékat do škvírek a trhlin, šmátrat a hrabat hledajícími chapadly. Nic z toho, co podnikalo, nepřesahovalo schopnosti kterékoli pozemské rostliny nebo stromu — jenom se pohybovalo tisíckrát rychleji a potřebovalo pouze minuty, aby dosáhlo cíle a proniklo plastickou hmotou.

A pak hodovalo na potravě mnohem vydatnější, než byla všechna, kterou okusilo kdykoli předtím. Absorbovalo cukry a bílkoviny a fosfáty, nikotin z cigaretových špačků, celulózu z papírových šálků a lžiček. Všechny látky rozložilo a asimilovalo do svého podivného těla, bez potíží a aniž by mu nějak uškodily.

Stejně tak absorbovalo celý mikrokosmos živých stvoření — bakterií a virů, jichž se na starší planetě vyvinuly tisíce vražedných kmenů, i když jenom velice málo z nich dokázalo v tomhle horku a v téhle atmosféře přežít, stačilo to. Jak se koberec plazil zpátky k jezeru, odnášel si nákazu pro celou svou planetu.

Už v době, kdy *Jitřenka* nabírala kurs směrem ke svému vzdálenému domovu, Venuše umírala. Filmy a fotografie a vzorky, které Hutchins triumfálně odvážel, byly dokonce ještě mnohem cennější, než tušil. Představovaly jediný doklad, že kdy život začal třetí pokus dobýt si pevné místo ve Sluneční soustavě.

Pod Venušinými mračny se příběh Stvoření uzavřel.

záznam

Je až neuvěřitelné, že jsem toho zapomněl tolik a tak rychle. Moje tělo mi sloužilo čtyřicet let; myslel jsem si, že je znám. A teď se vytrácí jako sen.

Ruce, nohy, kde vás mám? Co jste vlastně pro mě udělaly, když jsem vás měl? Vysílám signály, snažím se rozkazovat údům tak, jak se na to nejasně pamatuji. Neděje se nic. Je to jako křičet do vzduchoprázdna.

Křičet. Ano, zkouším to. Možná že *oni* mě slyší, já sám sebe ne. Mne oblévá takové ticho, že snad už nikdy nebudu si umět vybavit zvuk. V mysli mi utkvělo slovo hudba — co asi znamená?

Taková spousta slov, vyplouvajících přede mnou z temnoty, vyčkává, jestli je rozluštím. Jedno po druhém se zklamaně vytrácejí.

Ano, slyším. Tak jste zpátky. Vstoupili jste do mé mysli po špičkách, měkounce. Vím, kdy tam jste, ale nikdy nepoznám, kdy přicházíte.

Cítím, že přicházíte v míru a jsem vám vděčný za to, co jste pro mě udělali. Ale kdo jste? Ovšemže vím, že lidé nejste, pozemská věda by mě neuměla zachránit, když se zhroutilo silové pole, ve kterém jsem letěl. Víte, posedla mě zvědavost, to je dobré znamení, že? Teď když je bolest pryč — konečně, konečně! — můžu znova začít přemýšlet.

Ano, jsem připraven. Všechno, co chcete vědět. Tohle je přece to nejmenší, co můžu udělat.

Jmenuji se William Vincent Neuberg. Jsem pilot mistrovské třídy Galaktického průzkumu. Narodil jsem se v Port Lowell, na Marsu, 21. srpna 2095. Moje žena Janita a moje tři děti žijí na Ganymedu. Taky jsem spisovatel, napsal jsem toho o svých cestách celou hromadu. Knížka *Až za Rigelem* je docela známá…

Co se stalo? Nejspíš toho víte zrovna tolik co já. Právě jsem s lodí vystupoval z prostoru a přecházel do urychlovací fáze, když se ozval poplašný signál. Jenže nebyl čas ani na to, abych udělal sebemenší pohyb, natož abych něco podnikl. Pamatuju se, že stěny kabiny začaly sálat — a na žár, strašný žár. To je všechno. Výbuch mě musel odhodit do vesmíru. Ale jak jsem to mohl přežít? Jak mě někdo mohl dostihnout v čase?

Povězte mi — kolik toho zbylo z mého těla? Proč necítím ruce, nohy? Neskrývejte přede mnou pravdu, já se nebojím. Jestli mě dokážete dopravit domů, biotechnici mi dají nové údy. Vždyť už teď moje pravačka není ta, se kterou jsem se narodil.

Proč neodpovídáte? Je to přece docela jednoduchá otázka!

Že nevíte, jak vypadám? Co tím chcete říct? Přece jste museli něco zachránit!

Hlavu?

Tak tedy mozek?

Ani ten — ach ne…!

Promiňte. Odmlčel jsem se nadlouho?

Dovolte mi, abych to vzal pořádně do hrsti. Cha! Legrace k popukání! Jsem výzkumný pilot první třídy Vincent William Freeburg. Narodil jsem se v Port Lyot na Marsu 21. srpna roku 1895. Mám jedno… ne, dvě děti…

Prosím vás, dovolte mi to projít ještě jednou, pomalu. Můj trénink mě měl připravit na všechno, nač vůbec je možné pomyslet. Dokážu se vyrovnat se vším, co mi řeknete. Ale pomalu.

Dobře, mohlo to být horší. Nejsem opravdu mrtvý. Vím, kdo jsem. Dokonce si myslím, že vím, co jsem.

Jsem — záznam v jakémsi fantastickém nahrávacím zařízení. Když se loď proměnila v plasmu, museli jste zachytit moji psychiku, moji duši. I když si neumím představit, jak se tohle dá udělat, dává to smysl. Nakonec primitivní člověk by nikdy nepochopil, jakým způsobem nahráváme na desku symfonii…

Všechny moje vzpomínky jsou zachyceny na pásce nebo v krystalu, stejně, jak byly uložené v buňkách mého mozku, který se proměnil v páru. A nejenom moje vzpomínky. *Já.* Celý já — *Vince Willburg, pilot druhé třídy.*

Tak, co uděláme teď?

Řekněte to prosím vás ještě jednou. Nerozumím.

Ach, výborně! Vy dokonce umíte i tohle?

Máme pro to slovo, termín…

Moře přemnohá se přelévají.

Ne. Trošku jinak.

Proměňují. Přeměňují.

Převtělení!

Ano, ano, rozumím. Musím vám dát základní údaje, plán. Sledujte moje myšlenky opravdu pečlivě.

Začnu odshora.

Tak hlava. Hlava je oválná — ano, tak. Horní část pokrývají vlasy. Moje jsou hně… ehm… modré.

Oči. Ty jsou velice důležité. Viděli jste je u jiných živočichů? Dobře, odpadá tím spousta potíží. Můžete mi nějaké ukázat? Ano, tyhle stačí.

Teď ústa. Je to zvláštní — tisíckrát jsem se na ně musel dívat, když jsem se holil, ale nějak…

Ne tak kulatá, užší.

Ale ne, takhle ne. Protínají tvář napříč, horizontálně…

Tak, teď se podíváme… Něco je tady, mezi očima a ústy.

Jsem to pitomec! Takhle se nestanu ani kadetem, když si nevzpomenu dokonce ani na tohle…

Jasně — nos! Trošku delší, řekl bych.

A ještě tu je něco dalšího, něco, na co jsem zapomněl. Tahle hlava vypadá jako nedokončená, syrová. Tohleto přece nejsem já, Vilda Vincenburg, nejhezčí děcko z celého bloku.

Tohle taky není moje jméno — nejsem už přece kluk. Jsem pilot mistrovské třídy s odslouženými dvaceti lety v Galaktickém průzkumu a pokouším se zrekonstruovat svoje tělo. Proč se mi jenom tolik rozbíhají myšlenky? Pomozte mi, prosím vás!

Taková stvůra? Takhle že jsem vám napovídal, že vypadám? Vymažte to. Musíme začít znova.

Nejdřív hlava. Je bezvadně sférická a vhodná k nošení klobouku…

Příliš obtížné. Začněme někde jinde. Ach, já vím…

Kost stehenní je připojena ke kosti holenní. Kost holenní je připojena ke kosti stehenní. Kost ste…

Vytrácí se, všechno. Je pozdě, už je pozdě. Na záznamu se něco pokazilo. Děkuju vám, že jste se o to vůbec pokusili. Jmenuju se… jmenuju se…

Mami — kde jsi?

Maminko — maminko!

Maaaaaaaa…

tajemství

Henry Cooper byl na Měsíci už skoro dva týdny — než zjistil, že něco nehraje. Nejprve měl jenom těžko definovatelné podezření, druh předtuchy, které novinář z vědecké rubriky nebere příliš vážně. Koneckonců sem přišel na přímou žádost Organizace Spojených národů pro kosmický výzkum. Lidi z UNSRO vždycky měli pro novináře pochopení, zejména před projednáváním rozpočtu, když přelidněný svět křičel po dalších dálnicích a školách a podmořských farmách a stěžoval si na miliardy, které se vylévají do vesmíru.

A tak se stalo, že byl tady, podruhé prodělával okružní cestu po Měsíci a zpátky na Zemi odesílal dva články denně. Přestože svět, veliký jako Afrika, pečlivě zmapovaný, a přesto zcela neprobádaný, už nevoněl novotou, stále ještě byl obestřen podivuhodností a záhadností. Hned za stěnami hermetických bání, laboratoří, kosmodromů zela prázdnota, pro další staletí vyzývající člověka, aby ji dobyl.

Samozřejmě některá místa na Měsíci byla známá až notoricky. Sotva se našel někdo, kdo by neviděl příkrý, prašný svah v Mare Imbrium a v něm blýskavý kovový pylon s plaketou, která ve třech úředních pozemských jazycích oznamovala:

Na tomto místě
ve 20.01 hodin světového času
13. září roku 1959
první člověkem vyrobený předmět
dospěl na jiné kosmické těleso

Cooper navštívil hrob Luníku 2 — a mnohem známější hrobku mužů, kteří dorazili po něm. Ale tyhle záležitosti patřily minulosti — stejně jako Kryštof Kolumbus nebo bratři Wrightové vstoupily do historie. Co teď zajímalo jeho, to byla budoucnost.

Když přistál na kosmodromu Archimedes, vrchní správce dal zřetelně najevo potěšení a projevil osobní zájem o jeho pobyt. Ubytování, doprava a vládní průvodce — všechno už bylo zařízené. Směl, kam se mu zachtělo, vyptávat se mohl, nač chtěl. UNSRO mu důvěřovalo, neboť jeho články byly vždycky přesné a vyjadřovaly jeho náklonnost. A přesto mu cesta brzy zhořkla. Nechápal proč, ale na to přijde.

Natáhl se po telefonu a řekl:

„Centrála? Dejte mi prosím policii. Chci mluvit s vrchním inspektorem."

Čandra Kumarašvamy patrně uniformu měl, ale Cooper nikdy neviděl, že by si ji vzal na sebe. Setkali se podle domluvy u vchodu do malého parku, který pro město Platón znamenal hlavní zdroj pýchy a radosti. Teď po ránu

umělého čtyřiadvacetihodinového dne byl park téměř liduprázdný a tak mohli hovořit nerušeně.

Když se procházeli po úzkých štěrkových cestičkách, povídali o starých časech, o společných přátelích z fakulty, o posledních zprávách z meziplanetární politiky. Došli doprostřed parku, pod samotný střed ohromné modré kopule, když Cooper přistoupil k věci.

„Ty víš o všem, co se na Měsíci děje, Čandro," řekl. „A taky víš, že jsem tady proto, abych pro UNSRO napsal sérii článků — doufám, že to vydá na knížku, až se dostanu zpátky na Zemi. Tak co se lidi mají co pokoušet přede mnou něco utajovat?"

Nebylo možné spěchat na Čandru. Než na otázku odpověděl, dal si jako obvykle načas, a dvě slůvka se stěží prosmýkla kolem troubele jeho ručně vyřezávané bavorské dýmky.

„Kteří lidi?"

„Ty opravdu nemáš ani tušení?"

Vrchní inspektor potřásl hlavou.

„Ani nejmenší," odvětil a Cooper věděl, že mluví pravdu. Čandra by možná mlčel, ale nelhal.

„Měl jsem strach, že řekneš právě tohle. No tak dobře, jestli opravdu nevíš víc než já, tady máš jediný klíč, který jsem našel — a který mě děsí. Ústav experimentální medicíny se snaží, aby si mě udržel od těla."

„Hmm," odpověděl Čandra, vyňal si dýmku z úst a vrhl na ni zamyšlený pohled.

„To je všechno, co na to řekneš?"

„Nedals mě moc látky, se kterou by se dalo pracovat. Nezapomeň, že jsem pouhý policajt, schází mi tvoje novinářská fantazie."

„Jediné, co jsem ti schopen říct, je to, že čím výš se v Ústavu experimentální medicíny dostanu, tím je ovzduší chladnější. Když jsem tam byl naposledy, všichni se ke mně chovali nesmírně přátelsky a odvezl jsem si několik pěkných materiálů. Ale teď se s ředitelem dokonce nemůžu ani setkat. Buď má nějaké jednání, nebo je na opačné straně Měsíce. Mezi námi, co je to za člověka?"

„Dr. Hastings? Trošku pichlavý. Velice schopný, ale těžko se s ním spolupracuje."

„Co by se mohl snažit ututlat?"

„Jak tě znám, jsem si jistý, že už máš několik zajímavých teorií."

„No, přemýšlel jsem o narkoticích, nějakém podvodu nebo pokusu o politické spiknutí — ale v naší době tohle nedává smysl. Takže to, co zbývá, mě dost děsí."

Čandra naznačil pohybem obočí tichý otazník.

„Meziplanetární infekce," řekl Cooper bez obalu.

„Myslel jsem si, že něco takového není možné."

„Ano — sám jsem napsal několik článků dokazujících, že životní formy na jiných planetách mají natolik odlišný chemismus, že nemohou reagovat

s našimi, a že všechny naše mikroby a veškerý hmyz potřebovaly k tomu, aby se na naše tělo adaptovaly, milióny let. Ale nevěděl jsem určitě, jestli je to pravda. Předpokládejme, že se kosmická loď vrátila z Marsu s něčím *opravdu* zlým a že se s tím doktoři nebudou umět vypořádat?“

Rozhostilo se dlouhé mlčení. Potom Čandra řekl:

„Zahájím pátrání. Ani *mně* se to nelíbí, protože je tu bod, o kterém pravděpodobně nevíš. V Ústavu experimentální medicíny došlo za minulý měsíc ke třem nervovým zhroucením — a to je velice, velice neobvyklé.“

Vrhl pohled na hodinky a potom na umělé nebe, které se zdálo vysoko, přestože bylo jenom šedesát metrů nad jejich hlavami.

„Raději bychom měli jít,“ řekl. „Ranní přeháňka má začít za pět minut.“

Telefon zazvonil dva týdny nato uprostřed noci — skutečné lunární noci. Podle platónského času bylo nedělní ráno.

„Henry? Tady je Čandra. Můžeme se setkat za půl hodiny u přechodové komory číslo pět? Dobře — tak na shledanou.“

Cooperovi bylo okamžitě všechno jasné. Setkání u přechodové komory číslo pět znamenalo, že půjdou z kopule ven. Čandra na něco přišel.

Když měsíční pásové vozidlo vyrazilo z města po silnici nahrubo upravené buldozery v prachu a pemze, přítomnost služebního řidiče rozhovor brzdila. Nízko nad jižním horizontem zářila Země, téměř v úplňku, vrhala nádherné modrozelené světlo na divokou krajinu vzbuzující dojem pekla. Přestože se člověk snažil ze všech sil, říkal si v duchu Cooper, bylo obtížné zařídit, aby Měsíc působil půvabným dojmem. Avšak příroda si svoje největší tajemství dobře chrání, jestli chce člověk taková místa nalézt, musí dospět až k nim.

Mnohonásobné báně města zapadly pod ostře zakřivený obzor. Pásové vozidlo nyní odbočilo z hlavní silnice a drželo se sotva znatelné stezky. O deset minut později Cooper uviděl, že se před nimi třpytí osamělá polokoule, postavená na odlehlém skalním hřbetu. Před vchodem parkovalo vozidlo s červeným křížem. Nezdálo se, že jsou jedinými návštěvníky.

Ani že jsou neočekávaní. Když zajeli ke kopuli, zatápala po nich poddajná trubice spojená s přechodovou komorou a zachrastila o vnější karosérii vozidla. Ozvalo se krátké zasyčení, jak se vyrovnávaly tlaky. Pak Cooper následoval Čandru dovnitř do budovy.

Muž obsluhující přechodovou komoru je vedl točitými chodbami a paprskovitě uspořádanými průchody směrem ke středu kopule. Občas zahlédli laboratoře, přístroje, počítače — všechno tak, jak má být, a všechno tohoto nedělního rána opuštěné. Právě když už si Cooper říkal, že nemohou být daleko od samotného srdce budovy, jejich průvodce je uvedl do rozlehlé kruhové komory a tiše za nimi zavřel dveře.

Bylo to zoo v malém. Všude kolem nich byly klece, akvária a terária obsahující široký výběr pozemské fauny a flóry. A uprostřed vyčkával malý, šedivý mužík, který vypadal velice ustaraně a velice nešťastně.

„Doktore Hastingsi, to je pan Cooper," řekl Kumarašvamy. Vrchní inspektor se obrátil ke svému průvodci a dodal:

„Přesvědčil jsem ředitele, že existuje jenom jediný způsob, jak tě přimět, abys mlčel, a to všechno ti povědět."

„Upřímně řečeno," pronesl dr. Hastings, „nejsem si jistý, jestli o to ještě vůbec stojím."

Hlas se mu chvěl, že jej sotva ovládal, a Cooper si pomyslel: No nazdar! Další kolaps na cestě!

Vědec nemámil čas takovými formalitami, jako je podávání rukou. Přistoupil k jedné z klecí, vyňal z ní kožešinový uzlíček a podržel jej proti Cooperovi.

„Víte, co to je?" zeptal se náhle.

„Ovšem. Křeček — nejběžnější laboratorní zvíře."

„Ano," řekl dr. Hastings. „Naprosto obyčejný zlatý křeček. Až na to, že tenhle je pět roků starý — stejně jako všichni ostatní v téhle kleci."

„Ano? A co je na tom zvláštního?"

„Nic, vůbec nic… s výjimkou té zanedbatelné skutečnosti, že křečci se dožívají jenom dvou let. A my tu máme i takové, kteří nemají daleko do deseti."

Chvíli všichni mlčeli, ale v místnosti přesto nebylo ticho. Naplňovaly ji šelesty, pobíhání, škrábání, slabé kňučení a tenké zvířecí hlásky. Potom Cooper zašeptal:

„Bože můj — vy jste objevili způsob, jak prodloužit život!"

„Ne," odsekl Hastings. „My jsme to neobjevili. Nám to dal Měsíc… i když, kdybychom si viděli na špičku nosu, mohli jsme to očekávat."

Zdálo se, že svoje emoce začíná ovládat — jako by byl jenom a jenom vědec, fascinovaný pouze samotným výzkumem a nezajímající se o jeho následky.

„Na Zemi," řekl, „trávíme celý život bojem s gravitací. Ničí nám svaly, deformuje tvar žaludku. Kolik tun krve a po dráze kolika kilometrů přečerpá srdce za sedmdesát let? A celá tahle práce, všechna námaha se redukuje na Měsíci na šestinu, tady osmdesátikilový muž váží jenom třináct kilogramů."

„Rozumím," řekl pomalu Cooper. „Deset roků pro křečka — a kolik pro člověka?"

„To není zákonitost jednoduchá," odvětil Hastings. „Mění se podle druhu a velikosti. Dokonce ještě před měsícem jsme to vůbec neměli ověřené. Ale dnes jsme si tím jistí: člověk se bude na Měsíci dožívat přinejmenším dvou set let."

„A vy jste se to pokoušeli utajit!"

„Vy blázne! Vážně nechápete proč?"

„Neberte si to tak, doktore — neberte si to tak," řekl jemně Čandra.

Hastings se už zase — s očividným vynaložením vůle — kontroloval. Začal hovořit s takovým ledovým klidem, že jeho slova zapadala Cooperovi do mozku jako dešťové kapky měnící se v led.

„Zamyslete se nad těmi tam nahoře," řekl a ukázal prstem ke střeše, směrem k neviditelné Zemi, na jejíž vzdálenou přítomnost nikdo na Měsíci nedokázal zapomenout. „Nad šesti miliardami lidí, kteří napěchovali všechny kontinenty od jednoho břehu k druhému a teď už přecpávají dna moří. A tady," ukázal k podlaze, „jenom sto tisíc *nás,* v téměř prázdném světě. Ve světě, kde potřebujeme zázraky vědy a techniky jenom proto, abychom se udrželi při životě, kde dokonce člověk s inteligenčním kvocientem nižším než 150 vůbec nedostane zaměstnání.

A najednou přijdeme na to, že můžeme žít dvě stě let. Představte si, jak na *takovou* novinu zareagují! Ale tohle je už teď váš problém, pane novináři, řekl jste si o to, a tak to máte. Řekněte mi — opravdu bych to rád věděl — jak jim to jenom ohleduplně sdělíte?"

Čekal a čekal, Cooper otevřel ústa, ale pak je zas zavřel, neschopen vymyslet jediné slovo, které by se k tomu dalo říct.

Ve vzdáleném koutě místnosti se rozplakalo opičí mládě.

pomíjivost

Prales, vybíhající téměř až na samou pláž, v dáli šplhal po úbočích nízkých pahorků v mlžném oparu. Písek pod nohama byl hrubý a smíchaný s myriádami rozlámaných mušliček. Tu a tam ustupující odliv zanechal dlouhé stuhy mořských rostlin, které se plazily po pláži. Déšť, jenž ustával jenom zřídkakdy, v této chvíli přecházel přes vnitrozemí, ale zlostné kapky vždycky znovu a znovu hloubily v písku maličké krátery.

Bylo dusno a horko, neboť souboj mezi sluncem a deštěm nikdy neutuchal. Někdy se mlha na okamžik zvedla a kopce zřetelně vystoupily nad krajinu, kterou střežily. Obklopovaly záliv v půlkruhu a sledovaly linii pláže, a za nimi se někdy dala spatřit, v nesmírné dálce, stěna hor, ležící pod věčnými mračny. Stromy rostly všude, změkčovaly vzhled krajiny, takže pahorky splývaly jeden s druhým. Holou skálu bez porostu bylo vidět jenom na jednom místě, tam, kde před dávnými časy podloží kopců oslabil geologický zlom, a tak linie obzoru v délce jednoho a půl kilometru nebo o trochu víc ostře spadala dolů, klesala do moře jako zlomené křídlo.

Dítě, pohybující se s ostražitostí divokého zvířete, se protáhlo mezi zakrnělými stromy na kraji pralesa. Na okamžik zaváhalo, potom, poněvadž se zdálo, že žádné nebezpečí nehrozí, pomalu vykročilo na pláž.

Byl nahý, měl silnou kostru a hrubé černé vlasy, které se mu na ramenou kroutily. Jeho tvář stále byla ještě hrubá, do lidské společnosti nepatřila, zrazovaly ho však oči. Už to nebyly oči zvířete, neboť v jejich hloubce se skrývalo něco, co nikdy žádné zvíře nepoznalo. Ale nebylo to nic víc než pouhý příslib. Pro tohle dítě a pro celý druh, k němuž patřilo, záře myšlení teprve svítala. Od zvířat, mezi nimiž žil, ho stále dělil jenom vlásek.

Nebylo dlouho, co jeho kmen na tohle území vstoupil, a on sám byl první člověk, jehož stopa se do opuštěné pláže otiskla. Co ho pudilo od nebezpečí v pralese, která znal, k neznámým, a proto ještě strašlivějším nebezpečím tohoto nového přírodního živlu, to by nebyl schopen vyjádřit, ani kdyby byl nadán darem řeči. Zvolna, krokem se plížil k vodě, s neustálými rychlými pohledy zpět k pralesu za zády, a jak šel, v písku se rodily otisky stop, jež jednoho dne tvář tohoto světa tak důvěrně pozná.

S vodou se setkal už předtím, ale až dosud byla spjatá s pevnou zemí a v ní uvězněná. Teď se před ním rozkládala do nekonečna a hluk jejího vzdouvání ho nepřetržitě bil do uší.

Postával na vlhkém písku, který voda právě opustila, s nekonečnou trpělivostí divocha, a jak čára odlivu klesala, pomalu, krok za krokem, ji následoval. Když jazyk vlny náhle ožil a natáhl se po jeho nohách, odstoupil kousek zpátky na pevnou zem. A zatímco se stíny prodlužovaly po písku a kolem něho se začínal zvedat chladný večerní vítr, cosi ho stále upoutávalo k okraji vod.

Možná že mu v mysli moře probudilo údiv a vzdáleně mu problesklo, co všechno jednoho dne bude pro člověka znamenat. Přestože se první bohové jeho národa skrývali ještě v daleké budoucnosti, pocítil v sobě rozdmýchanou nejasnou zbožnost. Poznal, že se nachází v přítomnosti čehosi mohutnějšího, než byly všechny síly a živly, s nimiž se střetl doposud.

Pohyb vod se obracel. V lese daleko odsud zavyl vlk a náhle se odmlčel. Kolem chlapce sílily zvuky noci a už byl čas odejít.

Pod nízkým měsícem se v písku proplétaly dvě řady stop. Zvedající se příliv je rychle zahlazoval. Avšak po staletích, která teprve nastanou, se tyhle stopy navrátí v tisících a miliónech.

Dítě, které si hrálo v loužích mezi skalisky, nic netušilo o pralese, který kdysi dominoval okolní krajině. Nezůstalo po něm už ani stopy. Prales, stejně pomíjivý jako mlha, jež se často valila z kopců, je také zahalil jenom na krátký okamžik, a potom se rozplynul. Na jeho místě vyrostla šachovnice polí, dědictví tisícileté trpělivé dřiny. A tak iluze trvalosti přežívala, přestože se kromě siluety kopců na obzoru změnilo úplně všechno. Písek na pláži byl teď jemný a země se zvedla, takže stará linie přílivu zůstala daleko z dosahu vln, které neustále ohledávaly pláž.

Za přístavní hrází s promenádou pospávalo ve zlatém letním dnu malé městečko. Na pláži se tu a tam slunili lidé, neteční vedrem a ukolébaní šepotem vln.

Ze zálivu pomalu vyplouvala na moře loď, bílá a zlatá proti vodní hladině. Chlapec zaslechl, z dálky a slabě, hukot jejích šroubů a rozeznával maličké figurky, které se pohybovaly na palubách a po vrchní nástavbě. Pro dítě — a nejenom pro ně — to byla věc úžasná a nádherná. Věděl, jak se parník jmenuje, a znal místo, kam pluje, ale netušil, že úžasná loď je jak nejmodernější, tak největší na světě. Sotva postřehl tenké, bílé stopy páry, téměř se ztrácející ve sluneční záři, které vyhlašovaly rozsudek nad pyšným a krásným obrem.

Ohromná loď brzy nebyla větší než tmavá skvrna na obzoru a chlapec se vrátil k přerušené hře, k neúnavnému budování pískového hradu. Slunce začalo zvolna klesat k západu, ale do večera bylo ještě daleko.

Večer nastal, když se příliv vrátil k pevnině. Na matčino vybídnutí si chlapec posbíral hračky a unavený, ale spokojený šel na břeh za rodiči. Jenom jednou se ohlédl za pískovými hrady, jejichž vybudování mu dalo takovou práci, a už je nikdy neuvidí. Nechal je postupujícím vlnám bez lítosti, protože zítra se zase vrátí a budoucnost má celou před sebou.

Aby věděl, že ta budoucnost nemusí nastat, ani pro něho, ani pro nikoho jiného na celém světě, na to byl ještě příliš malý.

A teď se dokonce změnila i podoba kopců, opotřebovaných tíhou času. Ne všechny změny byly dílem Přírody, neboť jedné noci kdysi v dávno zapomenuté minulosti cosi sklouzlo z hvězdného nebe a malé městečko zmizelo ve vířícím sloupu plamenů. Ale už to bylo tak dávno, že přešla

bolest i lítost. Stejně jako pád mýtické Tróje nebo vyhlazení Pompejí se to stalo součástí minulosti, která se nedala napravit, a dnes už žádný soucit nevzbuzovala.

Na zlomené linii obzoru vyvstávala dlouhá kovová budova, která nesla bludiště zrcadel, otočených a třpytících se proti slunci. Nikdo z dřívějších dob by nedokázal uhodnout její účel. Byla by pro něho stejně nepochopitelná jako observatoř nebo rozhlasová vysílačka prehistorickému člověku. Ale nebylo to nic z těchhle věcí.

Odpoledne si Bran hrál v mělkých loužích, které po sobě zanechal ustupující odliv. Byl sám, i když robot, který na něho dohlížel, ho nevtíravě pozoroval ze břehu. Ještě před několika dny tu byly i jiné děti, které si hrály u modré hladiny tohoto krásného zálivu. Občas by byl Bran rád věděl, kam se poděly, ale byl dítko samostatné a tolik zas o ně nestál. Pohlcen vlastním sněním byl spokojený, když ho nechávali samotného.

Posledních několik hodin propojoval malé loužičky složitou soustavou průplavů. V myšlenkách byl od Země daleko, v čase i v prostoru. Rozkládaly se teď kolem něho jednotvárné písčiny jiné planety. Byl Cardenisem, vedoucím techniků, který bojoval o to, aby zachránil svoje lidi před ohrožující je pouští. Bran hleděl na zpustošenou marťanskou krajinu, znal příběh dlouhé tragédie a věděl, že pomoc ze Země dorazila pozdě.

Moře bylo až k horizontu opuštěné, žádná loď je nevířila, takové, jaké bylo po celé věky. Člověk vybojoval krátkou válku se světovými oceány krátce po počátku času. Teď se zdálo, že mezi vznikem prvních kanoí a vyplutím nejmodernější ohromné Megatherie leží jenom chvilička.

Když monstrózní stín přelétl přes pláž, Bran k obloze ani nevzhlédl. Tihle stříbrní obři v minulých dnech stoupali přes kopce v nekonečném proudu a teď už jim moc pozornosti nevěnoval. Ohromné lodě na cestě ke vzdáleným světům pozoroval celý život. Často je vídal při návratu z těch dlouhých cest, s náklady, jaké si vůbec ani neuměl představit.

Někdy by byl rád věděl, proč se ti poutníci už nevracejí. Všechny lodě, které viděl, se hnaly pryč, ani jedna jediná nikdy neslétla z oblohy zakotvit v ohromném přístavu za horami. Proč to tak je, to mu neřekl nikdo. Když uviděl, jaký smutek jeho vyptávání vzbuzovalo, naučil se o tom nemluvit.

Robot na něho tiše zavolal přes pláž.

„Brane," slova napodobovala tón matčina hlasu, „Brane, už je čas odejít."

Chlapec vzhlédl, ve tváři rozhořčený odpor. Bylo to neuvěřitelné. Slunce stálo ještě vysoko a příliv byl někde daleko odsud. A přece podél pobřeží se k němu blížili matka s otcem.

Šli rychle, jako by je čas tlačil. Otec znovu a znovu na okamžik vzhledal k obloze, potom rychle odvracel hlavu zpátky, jako by dobře věděl, že tam nenajde nic, co doufal, že uvidí. Ale o chvilku později se už díval znovu.

Bran stál paličatě a nazlobeně mezi svými kanály a jezírky. Matka byla podivně zamlklá, ale otec ho vzal náhle za ruku a tiše řekl:

„Musíš jít s námi, Brane. Nastal čas k odchodu.“

Dítě mrzutě ukázalo na pláž.

„Ale je brzo. Ještě jsem neskončil.“

V otcově odpovědi nebylo ani stopy po tom, že by se zlobil, jenom ohromný smutek.

„Je moc věcí na světě, Brane, které teď už nedokončíme.“

Chlapec, který ještě pořád nic nepochopil, se obrátil k matce.

„Zítra se sem můžu vrátit?“

S pocitem zdrcujícího překvapení Bran uviděl, jak se náhle matčiny oči naplnily slzami. A konečně pochopil, že si už nikdy nelehne na písek u azurového moře a že už nikdy neucítí, jak se mu drobné vlnky dotýkají nohou. Objevil moře příliš pozdě, a teď je musí navždycky opustit. Z budoucnosti, mrazící ho u srdce, vyšlehl první nezřetelný náznak dlouhých věků vyhnanství, které ležely před nimi.

Když šli mlčky všichni pohromadě bořícím se pískem, ani jednou se neohlédl zpátky. Tenhle okamžik mu zůstane na celý život, avšak Bran byl stále ještě příliš omráčený, než aby byl schopen udělat něco víc než jít slepě vstříc budoucnosti, kterou nechápal.

Tři postavy se v dálce zmenšovaly a byly pryč. O hodnou chvíli později se zdálo, že se nad kopce zvedl stříbrný oblak a pomalu se pohybuje k moři. Nízkým obloukem, jako by váhaly svou planetu opustit, poslední veliké lodě šplhaly k obzoru a scvrkávaly se, až se ztratily za okrajem Země.

S vyhasínajícím dnem se vrátil příliv. Nízká kovová budova na pahorcích začala zářit světly, poněvadž její tvůrci ještě stále prodlévali mezi zdmi. Jedna z hvězd poblíž zenitu nepočkala, až slunce zapadne, ale na tmavnoucím nebi už zahořela pronikavou bílou září. Její společnice začnou už brzy vyplňovat oblohu, ne pouze v tisících, jak to člověk znal kdysi, ale Země teď byla blízko středu vesmíru a celé kusy oblohy plápolaly jedním světlem.

Avšak cosi černého a monstrózního stoupalo za mořem ve dvou dlouhých, zahnutých ramenech a hvězdy zastiňovalo, vypadalo to, jako by to chtělo svým stínem pohltit celý svět. Chapadla Černé mlhoviny už zavadila o hranice Sluneční soustavy…

Na východě se z vln vyšplhal ohromný žlutý Měsíc. Přestože člověk srovnal jeho pohoří a dopravil na něj vzduch a vodu, měl tvář stále stejnou, jaká pohlížela k Zemi od samotného počátku historie, a pořád ovládal příliv a odliv. Zpěněná čára neustále postupovala po písku kupředu, zaplavovala malé průplavy a zahladila změť stop.

Světla v podivné kovové budově na obzoru náhle odumřela a otáčivá zrcadla se přestala třpytit měsíčním světlem. Hluboko z vnitrozemí přilétl oslepující záblesk ohromné exploze, za ním další a další, už slabší.

Země se náhle otřásla, avšak samotu opuštěného pobřeží nenarušil žádný zvuk.

Pod stejnoměrným světlem bortícího se Měsíce, pod myriádami hvězd pláž očekávala konec. Byla teď opuštěná, stejně jako kdysi na počátku. Jenom vlny šplíchaly, ale už jenom krátkou chvíli, na její zlaté písky.

Protože člověk se vynořil a zase odešel.

posedlí

Slunce vpředu už bylo tak blízko, že hurikán záření nutil Roj, aby se obrátil zpátky do temné vesmírné noci. Brzy se už nebude moci víc přiblížit, světelné vánky, na nichž od hvězdy ke hvězdě cestuje, nemohou tak blízko ke svým zdrojům. Pokud se velice brzy nesetká s nějakou planetou a nevnoří se dolů do klidu a bezpečí jejího stínu, musí tohle slunce, stejně jako už tolik předtím, zase opustit.

Šest vychladlých vnějších planet propátral a odmrštil. Buď byly zmrzlé tak, že tam nebyla žádná naděje na organický život, anebo takové, že na nich našly útočiště bytosti, které pro Roj nebyly k ničemu. Pokud měl přežít, musel nalézt hostitele nepříliš nepodobné těm, jež opustil ve svém vzdáleném domově, odsouzeném k záhubě. Roj vyrazil na cestu před milióny let, vzlétl ke hvězdám v ohni svého vlastního explodujícího slunce. A přece dokonce i teď byla vzpomínka na ztracené rodiště ještě ostrá a jasná, bolest, která nikdy nepoleví.

Vpředu se objevila planeta a kužel jejího stínu se otáčel nocí, zalévanou plameny. Smyslové orgány, které si Roj v průběhu své dlouhé cesty vyvinul, se rozlétly vstříc blížící se planetě a shledaly, že je vhodná.

Jakmile černý disk planety zastínil slunce, nemilosrdná, ubíjející radiace ustala. Roj rychle padal gravitačním polem, až narazil na vnější vrstvy atmosféry. Když se poprvé pokusil o přistání na planetě, málem přitom našel svoji záhubu, ale teď smrštil svou řídkou substanci s mechanickou zručností mnohokrát opakovaného postupu, až utvořila maličkou kouli, pěkně stěsnanou dohromady. Její rychlost se pomalu zmírňovala, až se konečně volně vznášela mezi nebem a zemí.

Mnoho roků se Roj nechal unášet stratosférickými větry od pólu k pólu a sežehávat řídkým ohněm úsvitu a hnát na západ od vycházejícího slunce. Život nacházel všude, ale inteligentní tvory nikde. Byly tu věci, které se plazily a létaly a skákaly, ale ne takové, které by mluvily a tvořily. Od nynějška za deset miliónů roků se tady mohla objevit stvoření s mozky, které by Roj mohl ovládnout a řídit pro své vlastní cíle, ale teď po nich ještě nebylo ani stopy. Nebyl schopen odhadnout, která z nesčetných forem života na planetě bude patřit budoucnost, a bez takového hostitele byl bezmocný — pouhý systém elektrických proudů, pouhý řád a sebeuvědomění v chaosu vesmíru. Svými vlastními silami Roj hmotu ovládat nemohl, ale když se jednou usídlil v mozku myslících tvorů, neexistovalo na světě nic, co by přesahovalo jeho možnosti.

Nebylo to poprvé ani naposled, co planetu zkoumal návštěvník z vesmíru — ačkoli nikdy s tak zvláštní a naléhavou potřebou. Roj stál tváří v tvář mučivému dilematu. Mohl se znovu vydat na únavnou cestu a doufat, že konečně nalezne podmínky, po nichž pátral, anebo vyčkávat tady na téhle

planetě a smířit se s tím, že bude čekat tak dlouho, dokud nevyvstane tvor, vyhovující jeho záměrům.

Pronikal stíny jako mlžný opar a nechával se unášet potulnými větry všude, kam si zamanuly. Neohrabaní, špatně formovaní plazi, žijící na této mladé planetě, ho nikdy nespatřili, jak přelétá, ale Roj je pozoroval, zaznamenával, analyzoval, snažil se předvídat budoucnost. Ale mezi těmi zvířaty byl výběr strašně malý, ani jedno nedávalo najevo sebemenší náznak záblesku uvědomělého myšlení. A naopak, když Roj znovu opustí tuto planetu, mohl by se potulovat vesmírem marně až do skonání věků.

Konečně se rozhodl. Jak dokonale ladilo s jeho podstatou, mohl si vybrat alternativy obě. Větší část Roje bude pokračovat v mezihvězdné cestě, ale kousek zůstane na téhle planetě klíčit jako semeno zasazené v naději budoucích žní.

Začal se točit kolem své osy a jeho řídké tělo se zploštilo do podoby disku. Teď se vlnilo na hranicích viditelnosti — byl to bledý přízrak, nezřetelná bludička, která se náhle rozštěpila na dvě nestejné části. Rotace pozvolna ustala — Roj se rozdvojil, každá entita obsahovala všechny původní vzpomínky, všechny myšlenky, přání a potřeby.

Otec a syn, kteří byli zároveň jednobuněčnými dvojčaty, si naposledy vyměnili myšlenky. Kdyby oběma všechno šlo dobře, znovu by se setkali v daleké budoucnosti tady v tomto horském údolí. Ten, který zůstává, se na tohle místo bude vracet v pravidelných intervalech, ten, jenž bude, jak čas poplyne, pokračovat v pátrání, vyšle posla, kdyby někde nalezl lepší planetu. Až se pak spojí znovu, už nikdy nebudou putovat nadarmo jako vyhnanci, bez domova, mezi lhostejnými hvězdami.

Když se mateřský Roj zvedl slunci v ústrety, nad syrovými, novými horstvy se rozlil úsvit. Na okraji atmosféry ho zachytila bouře záření a neodolatelně ho hnala z planetárního systému ven, znovu začínat pátrání bez konce.

Ten, který zůstal, začal pracovat na stejně beznadějném úkolu. Potřeboval zvíře, které by nebylo tak vzácné, aby je vyhladila nemoc nebo nějaká katastrofa, ani tak maličké, že by nikdy nemohlo ovládnout fyzikální svět. A muselo se množit rychle, aby se jeho vývoj dal řídit a usměrňovat tak rapidně, jak to jenom bude možné.

Pátrání bylo zdlouhavé a výběr složitý, avšak nakonec si Roj svého hostitele zvolil. Jako déšť vsakující do vyprahlé půdy vstoupil do těl jistého druhu malých ještěrů a začal usměrňovat jejich osud.

Byl to úkol nesmírný, dokonce i pro takové stvoření, jež nepodléhalo smrti. Ještěři byli generaci za generací smetáváni do minulosti dřív, než se druh mohl sebeméně zdokonalit. A vždycky ve smluvené době se Roj vracel na schůzku v horách. Vždycky se vracel s prázdnou — posel z hvězd, přinášející novinu o příznivějším osudu ať už kdekoli, tady scházel.

Staletí se prodloužila v tisíciletí a tisíciletí v celé věky. Podle geologických měřítek se teď ještěři vyvíjeli rychle. Znenadání už to ještěři nebyli, ale

teplokrevná zvířata pokrytá kožešinou, rodící živá mláďata. Ještě stále byla malá a slabá, a jejich mozky nerozvinuté, avšak obsahovaly zárodek budoucí velikosti.

Avšak se zvolna míjejícími věky se neměnila jenom živá stvoření. Kontinenty se odtrhávaly od sebe, pohoří obrušovala tíha neúnavného deště. Přes všechny změny se Roj dál soustřeďoval na svůj úkol a vždycky, v dohodnutých dobách, odcházel na místo setkání, zvolené tak dávno předtím, chvíli trpělivě vyčkával a zase odcházel. Možná, že mateřský Roj ještě stále hledal, nebo — byla to myšlenka tíživá a strašná — že ho zničil nějaký neznámý obrat osudu a Roj se vytratil cestou toho druhu, který kdysi ovládl. Nedalo se dělat nic víc než vyčkávat a dívat se, jak je houževnatá a paličatá hmota téhle planety hnána stezkou směrem k myšlení.

A tak minuly věky…

Kdesi v labyrintu vývoje Roj fatálně chybil a vybral si špatnou větev. Minulo sto miliónů roků od jeho příchodu na Zemi a už byl nesmírně unavený. Umřít nemohl, ale mohl degenerovat. Vzpomínky na jeho starodávný domov a na jeho osud pohasínaly — jeho intelekt se vytrácel, zatímco hostitel se šplhal dlouhým svahem, vedoucím k vědomí a k myšlení.

Bylo kosmickou ironií — v tom, že dala impuls, jenž jednoho dne tomuto světu přinese inteligentní život — že se Roj vyčerpal. Dosáhl posledního stadia parazitismu, už nikdy nemohl existovat mimo hostitele. Už se nikdy nemohl vznést nad planetu, poháněn větrem a sluncem. Aby mohl putovat na starodávné místo setkání, musel cestovat pomalu a bolestivě v tisících maličkých tělíčkách. Přestože pokračoval ze zvyku z nepamětných dob, hnán touhou po opětovném sjednocení, která ho nyní pálila stále a stále pronikavěji, poznal hořkost nezdaru. Jenom kdyby se mateřský Roj vrátil a znovu jej absorboval, mohl by zase nabrat sil a ožít.

Ledovce přišly a zmizely, malá zvířátka, jež nyní hostila vytrácející se cizí intelekt, jenom zázrakem unikla svírajícím se prstům ledu. Zemi překryl oceán a zvířátka zase přežila. A dokonce se rozmnožila, ale víc už nemohla. Tuhle planetu nikdy nezdědí, neboť daleko odsud v srdci kontinentu se jistý druh opic spustil ze stromů a s prvními záblesky zvědavosti vzhlédl ke hvězdám.

Mozek Roje byl rozptýlený, roztroušený mezi milióny maličkých tělíček, neschopný se ještě někdy sjednotit a uplatnit svou vůli. Ztratil veškerou kontinuitu, jeho vzpomínky uvadaly. Za milión roků se vytratí všechny.

Zbyla jenom jedna jediná věc — slepé puzení, ženoucí ho neustále hledat, v intervalech, které se nějakým zvláštním nedopatřením stále zkracovaly, jakýsi cíl v horském údolí, jež už dávno přestalo existovat.

Zábavní parník, tiše plující uličkou měsíčního světla, minul ostrov s blikajícím majákem a vplul do fjordu. Byla tichá a krásná noc, Venuše na západě klesla za Ovčí ostrovy a světla přístavu se chvějivě odrážela široko daleko v klidných vodách.

Nils s Christinou byli naprosto spokojení. Stáli vedle sebe u zábradlí na boku lodi s prsty pevně zaklesnutými do sebe, a hleděli na zalesněné svahy, uplývající tiše kolem. Vysoké stromy stály v měsíčním světle nehnutě, v jejich listech nezašelestil ani nejslabší dech vánku a štíhlé kmeny bíle vystupovaly z tůní stínů. Celý svět spal, jenom plující loď se odvažovala zlomit kouzlo, které tuto noc očarovalo.

Pak náhle Christina zalapala po dechu a Nils ucítil, že se její prsty křečovitě sevřely kolem jeho. Pohlédl stejným směrem — dívala se přes vodu, směrem k lesu, stojícímu jakoby na stráži.

„Co je, miláčku?“ zeptal se starostlivě.

„Podívej!“ odpověděla šeptem, že to Nils sotva zaslechl. „Tam — pod borovicemi!“

Jak se tam Nils zahleděl, krása noci pomalu odplývala a z vyhnanství zpět se připlazili pradávní běsové. Neboť země pod stromy byla oživlá — ze svahu dolů stékal skvrnitý hnědavý proud a nořil se do temných vod. Bylo to na volném prostranství, kam měsíční světlo dopadlo nepřehlušené stíny. Dokonce se to proměňovalo před očima — zemský povrch jako by stékal dolů v podobě nízkého vodopádu, který se snažil splynout s mořem.

A pak se Nils rozesmál a svět už zase byl uspořádaný podle zdravého rozumu. Christina se na něho podívala, byla překvapená, ale znova nabývala rovnováhu.

„Copak se nepamatuješ?“ spokojeně se zasmál. „Dnes jsme o tom četli v novinách. Tohle dělají každých pár let, a vždycky v noci. Bude to ještě pár dní pokračovat.“

Poškádlil ji, aby setřel napětí několika posledních minut. Christina se po něm ohlédla a tvář jí ozářil váhavý úsměv.

„Jasně,“ řekla. „Jsem to ale pitomá!“ Pak se znovu otočila k pevnině a protože byla velice útlocitná, její výraz posmutněl.

„Ti maličcí ubozí tvorečkové!“ vzdychla si. „Chtěla bych vědět, proč to dělají?“

Nils lhostejně pokrčil rameny.

„Nikdo neví,“ odpověděl. „Je to jedna ze záhad. Vůbec jsem o tom neměl mluvit, když tě to trápí. Podívej — už brzy budeme v přístavu.“

Otočili se směrem ke světlům, která jim kynula, a kde ležela jejich budoucnost, a Christina se jenom jednou ohlédla za tragickým, bezduchým proudem, který ještě stále stékal dolů v měsíčním svitu.

Zástupy lumíků odsouzených k záhubě, poslušné puzení, jehož smysl nikdy nemohly pochopit, nacházely zapomnění ve vlnách.

případ s časem

„Tady na Marsu nemáme velkou zločinnost," pronesl inspektor Rawlings se stopou smutku. „A to je taky hlavní důvod, proč se vracím do Yardu. Zůstat tady ještě minutu, dostal bych se úplně z formy."

Seděli jsme v hlavní vyhlídkové odpočívárně na kosmodromu Phobos a prohlíželi si rozeklaná, sluncem vyprahlá skaliska maličkého měsíce. Raketa kyvadlové dopravy, která nás přivezla z Marsu, odletěla před deseti minutami a už začal její dlouhý pád zpět na okrově zbarvený glóbus, zavěšený proti hvězdám. Za půl hodiny se nalodíme na linku k Zemi — do světa, do něhož většina cestujících nikdy nevkročila, ale který všichni nazývali domovem.

„V téhle době," pokračoval inspektor, „sem tam se vyskytne případ, který trošku zpříjemní život. Pane Maccare, vy jste přeci obchodník s uměleckými předměty — určitě jste se doslechl o té trošce trápení, kterou jsme měli v Meridiánu před několika měsíci."

„Myslím, že ne," odvětil baculatý mužík s olivovou pletí, kterého jsem považoval rovněž za turistu vracejícího se domů. Inspektor už pravděpodobně prolétl seznam cestujících; byl jsem zvědav, co všechno ví o mně, a snažil jsem se ujistit, že mám — řekněme — přiměřeně čisté svědomí. Ostatně, každý *něco* pronášel marťanskou celnicí…

„Ututlalo se to docela dobře," mínil inspektor, „ale tyhle věci nemůžete udržet pod pokličkou nadlouho. Tak teda: pozemský zloděj šperků se pokusil ukrást největší poklad meridiánského muzea — bohyni Sirénu."

„Ale to je přece absurdní!" namítl jsem. „Pravda, hodnotu má úžasnou, ale na druhé straně je to jenom kus pískovce. Stejně byste ji nemohl nikomu prodat — zrovna tak dobře byste třeba mohl krást Monu Lisu."

Inspektor se nevesele ušklíbl.

„*Tohle* se už jednou stalo," řekl. „Možná že motiv byl stejný. Existují sběratelé, kteří by za takový předmět dali celé jmění, jen aby se na něj mohli dívat oni sami. Nemám pravdu, pane Maccare?"

„Naprostou. V téhle branži narazíte na všechny druhy bláznů."

„Tak tenhle chlapík — jménem Danny Weaver — dostal od jednoho z nich dobře zaplaceno. A kdyby neměl tak fantastickou smůlu, býval by si mohl bohyni odnést."

Reproduktory na kosmodromu se omluvily za další nepatrné zpoždění zaviněné závěrečnou kontrolou pohonných hmot a požádaly celou řadu cestujících, aby se dostavili k okénku informací. Zatímco jsme vyčkávali na oznámení, že kontrola paliva skončila, připomínal jsem si to málo, co jsem o bohyni Siréně věděl. Přestože jsem originál nikdy nespatřil, měl jsem stejně jako většina odjíždějících turistů v zavazadle kopii. Nesla osvědčení Marťanského památkového úřadu, zaručující, že „tato reprodukce v původ-

ní velikosti je přesnou kopií takzvané bohyně Sirény, objevené v Moři Sirén Třetí expedicí roku 2012 (23 po dobytí Marsu)“.

Byla to až příliš drobounká věcička na to, kolik rozepří měla na svědomí. Na výšku dvacet nebo pětadvacet centimetrů — kdybyste na ni narazili v některém pozemském muzeu, podruhé už byste se na ni nepodívali. Hlava mladé ženy s nepatrně orientálními rysy a prodlouženými ušními boltci, s vlasy stočenými v těsných prstýncích, jakoby přilepených na kůži, rty pootevřenými ve výrazu radosti nebo překvapení — víc nic. A přitom představuje záhadu tak omračující, že inspirovala vznik stovky náboženských sekt, a pěkná řádka archeologů si nad ní lámala hlavu. Neboť dokonalá lidská hlava neměla žádný nárok na to, aby byla nalezena na Marsu, jehož jedinými inteligentními obyvateli byli bezobratlí — „vzdělané ústřice“ — jak je rádi nazývali novináři. Původní Marťané nikdy nedospěli na úroveň kosmických letů a ani se k ní nepřiblížili — a v každém případě vymřela jejich civilizace dřív, než povstal na Zemi člověk. Těžko se divit, že je bohyně považována za záhadu číslo jedna v celé Sluneční soustavě; nepředpokládám, že nalezneme odpověď, dokud budu živ — pokud vůbec někdy.

„Danny měl nádherně jednoduchý plán,“ pokračoval inspektor. „Sami jste poznali, že v neděli jsou marťanská města jako po vymření, všude je zavřeno, kolonisté sedí doma a dívají se na televizní program ze Země. S tím Danny počítal, když se zapisoval v pátek pozdě odpoledne v jednom hotelu v Západní čtvrti. Sobotu měl na obhlédnutí muzea, neděli na nerušenou práci a v pondělí ráno by společně s ostatními turisty město opustil…

V sobotu časně zrána se toulal malým parčíkem a přešel do Východní čtvrti, kde muzeum stojí. Pro případ, že to nevíte: naše město dostalo svoje jméno proto, že leží přesně na sto osmdesátém poledníku. V parku stojí veliká kamenná deska s vyrytým nejdůležitějším poledníkem, takže návštěvníci se mohou fotografovat, jak stojí najednou na obou polokoulích. Úžasné, jak jednoduché věci některé lidi pobaví.

Danny strávil den prohlídkou muzea, přesně tak jako jiní turisté odhodlaní přijít si za svoje peníze na své. Jenže v zavírací hodinu neodešel, ukryl se na jedné z galerií nepřístupné veřejnosti, kde pracovníci muzea začali připravovat rekonstrukci Období pozdních kanálů, ale muzeum vyčerpalo peníze předčasně. Tady zůstal asi do půlnoci, jenom pro případ, že by v budově setrvali někteří přespříliš nadšení učenci. Pak se vynořil a pustil do práce.“

„Okamžik,“ přerušil jsem ho. „A co noční hlídač?“

Inspektor se zasmál.

„Milý pane! Takový luxus si na Marsu dovolit nemohou. Dokonce tu nejsou ani žádná poplašná zařízení. Kdopak by se obtěžoval kradením kusů kamene? Pravda, bohyně byla důkladně zapečetěná ve vitríně ze skla a kovu, hlavně proto, aby v ní nenalezl zalíbení některý lovec suvenýrů. Ale i kdyby ji uloupil, neměl by se zloděj kam skrýt, a jakmile by se soška pohřešovala, všechny odlétající linky bychom důkladně prohlédli.“

Na tom bylo hodně pravdy. Nevymanil jsem se z pozemského způsobu myšlení a zapomínal, že každé marťanské město představuje malý uzavřený svět pod svým vlastním silovým polem, ochraňujícím je před vnějškem — ledovým a takřka vzduchoprázdným. Za elektronickými štíty se okamžitě rozkládala nepřátelská prázdnota marťanské krajiny, kde člověk bez ochrany zahyne během několika sekund. Tohle podstatně usnadňovalo právní postih; není divu, že Mars má tak malou zločinnost…

„Danny si přinesl nádhernou sadu nástrojů jemných jako u hodináře. Ten nejdůležitější představovala mikropilka ne větší než letovací želízko; čepel, poháněnou ultrazvukovým motorkem s miliónem otáček za sekundu, měla tenkou jako hostii. Sklem nebo kovem pronikala jako máslem — a zanechávala za sebou řez tenký jako vlásek. A to bylo pro Dannyho obzvlášť důležité, protože po tomhle kutění nesměl zanechat nejmenší stopu.

Předpokládám, že jste už uhodli, jak zamýšlel postupovat. Byl připraven prořízнout spodní část vitríny a nahradit skutečnou bohyni jedním ze suvenýrů. Mohlo by uběhnout hezkých pár let, než by některý ze zvědavých expertů odhalil strašlivou pravdu, dávno potom, co by originál odcestoval zpět na Zemi, bezvadně zamaskován jako vlastní kopie, s nefalšovaným potvrzením autentičnosti. Čistá práce, že?

Musela to být děsivá záležitost pracovat v temné galerii mezi všemi těmi milióny let starými řezbami a nevysvětlitelnými uměleckými předměty okolo sebe. Ono i pozemské muzeum je v noci dost nepříjemné, ale aspoň je — no — lidské. A Třetí galerie, kam bohyni umístili, nahání strach ažaž. Je plná reliéfů zachycujících úplně neuvěřitelná zvířata bojující jedno s druhým; vypadají jak gigantičtí brouci a většina paleontologů rovnou popírá, že vůbec kdy mohli existovat. Ale ať už to jsou jenom výplody fantazie nebo ne, patří k tomuhle světu a Dannyho nerušili tolik jako bohyně zírající na něj z hlubin věků a odmítající vysvětlit mu, proč je tady. Dostával z ní husí kůži. Jakže to vím? Říkal mi to.

Danny se pustil do práce na vitríně stejně opatrně, jako se brusič diamantů připravuje rozštípnout drahokam. Větší část noci mu zabralo vyříznutí otvoru a blížilo se svítání, když odložil pilku a odpočíval. Stále ještě zbývala spousta práce, ale to nejtěžší měl za sebou. Vložení padělku do skříňky, zkontrolování pozice podle fotografie, kterou si prozíravě vzal s sebou, a zahlazení stop mohlo zabrat většinu neděle, ale o to se vůbec nestaral. Zbývalo mu ještě dalších čtyřiadvacet hodin a určitě přivítá první pondělní návštěvníky tím, že se vmísí mezi ně a nenápadně odejde.

Jeho nervová soustava utrpěla děsný šok, když se o půl deváté hlučně otevřely hlavní dveře a pracovníci muzea — všech šest — začínali nový den. Danny se splašeně vrhl k nouzovému východu a všechno nechal ležet — nářadí, bohyni, prostě úplně všechno. Očekávalo ho další veliké překvapení, když se ocitl na ulici: v tuhle denní dobu měla být naprosto opuštěná — každý sedí doma a louská nedělní noviny. Ale náhle tu byla spousta

živých obyvatelů Východní meridiánské čtvrti, mířila do závodů a úřadů zřejmě jako v normální pracovní den.

Než se ubohý Danny dostal zpátky do hotelu, už jsme tam na něho čekali. Ani jsme nevyžadovali velké uznání za dedukci, že jenom návštěvník ze Země — a to ještě velice čerstvý — mohl přehlédnout, co je hlavní atrakcí města Meridián. Troufám si říct, že vy to víte."

„Upřímně řečeno, já ne," odpověděl jsem. „Za šest týdnů se toho nedá na Marsu vidět moc, kromě toho jsem se na východ nikdy nedostal dál než k Velkým písčinám."

„Tak dobře, je to nemožně jednoduché, ale nesuďme Dannyho příliš tvrdě, dokonce i zdejší člověk občas spadne do stejné pasti. Je to něco, co nás netrápí na Zemi, kde jsme tenhle problém mohli odklidit do Tichého oceánu. Mars je ovšem jedna jediná pevnina, a to znamená, že *někdo* na Mezinárodní datové hranici prostě žít musí…

Danny, jak už víte, pracoval v Západní čtvrti. Byla tam neděle, skutečně — a ještě stále byla neděle, když jsme si ho vyzvedli v hotelu. Ale ve Východní čtvrti, na půl míle odtud, byla teprve sobota. Celý ten rozdíl měla na svědomí malá procházka parkem; řeknu vám, tohle byla zatracená smůla."

Nastal dlouhý okamžik tichého soucítění, potom jsem se zeptal:

„Kolik dostal?"

„Tři roky," řekl inspektor Rawlings.

„To se ani nezdá tolik."

„Tři marťanské, to dělá skoro šest našich. Ohromné na tom je, že to právě stačí — zvláštní shodou okolností, — aby se refundovala cena zpátečního lístku na Zemi. Samozřejmě že není v base, takový neproduktivní luxus si Mars dovolit nemůže. Danny si pod taktním dohledem musí vydělávat na živobytí. Vyprávěl jsem vám, že si meridiánské muzeum nemůže dovolit nočního hlídače. Tak teď ho má. Hádejte koho!"

„Prosím všechny cestující, aby se během deseti minut připravili k odletu! Nezapomeňte svá příruční zavazadla!" přikazovaly tlampače.

Když jsme se pohnuli směrem k přetlakové komoře, nedokázal jsem se držet, abych nepoložil ještě jednu otázku.

„A co ti, kteří na to Dannyho vyslali? Za tím musela být spousta peněz. Dostali jste je?"

„Ještě ne. Velice důkladně za sebou zametli všechny stopy a já věřím, že Danny mluvil pravdu, když říkal, že nám vůbec není schopen dát jakékoli vodítko. Navíc tohle není můj případ. Jak jsem vám už říkal, vracím se na své staré místo v Yardu. Ale policista má vždycky oči otevřené — stejně jako obchodník s uměleckými předměty, že, pane Maccare? Ale co je vám? Zdálo se mi, že jste trochu zezelenal. Vezměte si jednu moji tabletku proti kosmické nemoci!"

„Ne, děkuji," odpověděl pan Maccar. „Jsem docela v pořádku."

Hlas zněl zřetelně nepřátelsky. Připadalo mi, že společenská teplota klesla za posledních pět minut pod bod mrazu. Pohlédl jsem na pana Mac-

cara a také na inspektora. A náhle jsem si uvědomil, že cestu budeme mít velice zajímavou.

cesta tmou

Robert Armstrong urazil — pokud mohl odhadnout — asi tak přes tři kilometry, když mu zhasl reflektor. Na okamžik zůstal stát, ani nemohl uvěřit, že se takový malér přihodil zrovna jemu. Potom, vzteky napůl bez sebe, nepotřebný přístroj odhodil. Ten dopadl kdesi ve tmě a porušil ticho panující na téhle planetě. Směrem od nízkých pahorků zazvonila kovová ozvěna — a pak všechno zase ztichlo.

Tohle, pomyslel si Armstrong, je definitivní katastrofa. Nic horšího se mu teď už nemohlo stát. Dokonce se zmohl na hořký úšklebek nad svým štěstím, už nikdy si nebude myslet, že mu kdy přelétavá bohyně nadržovala. Kdo by uvěřil, že se jediný transportér ve Čtvrtém táboře rozbije, zrovna když se on vydá do Port Sandersonu? Vzpomínal, jak zuřivě pracoval na jeho opravě, jak se mu ulevilo, když ho podruhé nastartoval, a jak se všechno zhroutilo, když se transportéru zasekl housenkový pás.

Nemělo smysl litovat, že vyrazil tak pozdě — ty nehody se nedaly předvídat předem a do okamžiku, kdy *Canopus* odstartuje, pořád ještě scházely dobré čtyři hodiny. Loď *musel* chytit za každou cenu, za celý následující měsíc na téhle planetě nepřistane žádná jiná.

Kromě toho, že musel za svým zaměstnáním, další čtyři týdny na téhle planetě byly prostě nemyslitelné.

Dala se podniknout jenom jedna jediná věc. Naštěstí byl Port Sanderson od tábora jenom trochu dál než deset kilometrů — a to není žádná vzdálenost, dokonce ani pěšky. Musel se vzdát veškerého vybavení, ale to za ním mohli poslat další lodí a Armstrong se dokázal obejít i bez něho. Cesta byla mizerná, mezi skalami ji prorazil stotunový buldozer ministerstva, ale obavy, že by z ní sešel, mít nemusel.

Dokonce ani teď mu žádné opravdové nebezpečí nehrozí, ačkoli se docela dobře mohl opozdit natolik, že by loď zmeškal. Bude postupovat zvolna, neboť se neodvažoval riskovat, že by ztratil cestu v tomhle úseku plném kaňonů a záhadných děr, které nikdo nikdy neprozkoumal. Tma byla jako v pytli. Tady na okraji Galaxie zářilo hvězd tak málo a tak roztroušených, že dávaly zanedbatelné světlo. Podivné karmínové slunce téhle opuštěné planety nevyjde ještě mnoho hodin, a přestože bylo na obloze pět malých měsíčků, nevyzbrojeným okem se daly stěží spatřit. Ani jeden z nich nebyl tak silný, aby jeho světlo vrhalo stíny.

Armstrong nepatřil k lidem, kteří dlouho naříkají nad rozlitým mlékem. Pustil se pomalu po cestě, pod nohama zkoumal její povrch. Věděl, že vede dost přímo, vyjma místa, kde se vine Carverovým průsmykem. Byl by rád měl hůl nebo něco, čím by zkoušel cestu před sebou, ale bude se muset spolehnout jenom na to, jak ho povede cit.

Nejdřív to šlo strašně pomalu, dokud nezískal jistotu. Nikdy ho ani nenapadlo, jak je těžké držet se při chůzi rovným směrem. Přestože mu přibliž-

nou polohu udávaly slaboučké hvězdy, znova a znova zjišťoval, že klopýtá mezi člověkem nedotčenými skalami na okraji nahrubo upravené vozovky. Motal se v dlouhých úsecích z jedné strany na druhou. Potom si vždycky ukopl palec o holou skálu a vytápal zpátky na povrch hrubé cesty.

Ale brzy získal rutinu. Bylo nemožné, aby odhadl svoji rychlost, mohl se jenom snažit jít vpřed ze všech sil a doufat v nejlepší. Zbývalo šest a půl kilometru — asi šest a půl kilometru a čtyři hodiny chůze. Pokud by neztratil cestu, mělo by to být dost snadné. Ale řekl si, že na to nebude myslet.

Když už jednou tuhle techniku zvládl, mohl si dovolit luxus přemýšlení. Představit, že ho tenhle zážitek potěšil, se sice nedalo, ale býval předtím v mnohem horších situacích. Pokud setrvával na cestě, nacházel se v naprostém bezpečí. Ze začátku doufal, že jakmile se mu oči přizpůsobí na světlo hvězd, na cestu uvidí, ale teď už mu bylo jasné, že půjde pořád poslepu. Tohle zjištění ho obdařilo živou představou o jeho vzdálenosti od srdce Galaxie. Za tak jasné noci, jako byla tahle, by obloha skoro každé jiné planety hvězdami zářila. Tady na předsunuté vesmírné hlídce obsahovalo nebe snad stovku slabě svítících bodů, stejně bezcenných jako pět směšných měsíčků, na nichž se nikdo nikdy nenamáhal přistávat.

Nepatrná změna na cestě ho vytrhla z myšlenek. Byla tady zatáčka, nebo se má znovu obrátit doprava? Velice zvolna šel podél neviditelného a stěží postřehnutelného okraje. Ano, nedalo se o tom pochybovat — cesta zahýbala vlevo. Pokusil si vybavit, jak vypadala za dne, ale viděl ji předtím všehovšudy jednou. Znamenalo to, že se blíží k Průsmyku? Doufal, že ano, pak by totiž měl už půlku za sebou.

Zíral vpřed do tmy, ale zubatá linie horizontu mu nic neříkala. Náhle zjistil, že se cesta znova narovnala a jeho bojový duch poklesl. Začátek Průsmyku musel být ještě o kus cesty dál — zbývalo přinejmenším šest a půl kilometru.

Šest a půl kilometru — taková směšná vzdálenost! Jak dlouho trvá lodi *Canopus,* než uletí šest a půl kilometru? Pochyboval, že je člověk vůbec schopen tak krátký časový úsek změřit. A kolik bilionů kilometrů už musel on, Robert Armstrong, za svůj život procestovat? Muselo to dávat ohromný součet, neboť za posledních dvacet let pobýval sotva déle než měsíc na jedné planetě. Jenom tento rok proletěl dvakrát napříč celou Galaxií, a to už byla pozoruhodná vzdálenost i v téhle době nadsvětelných rychlostí.

Zakopl o osamělý kámen a náraz ho vrátil do skutečnosti. Teď nemělo smysl dumat o lodích, které uměly polykat celé světelné roky. Musel čelit Přírodě bezbranný, pouze pomocí vlastních sil a zkušeností.

Bylo podivné, že mu trvalo tak dlouho, než odhalil skutečnou příčinu svých nesnází. Poslední čtyři týdny byly událostmi naplněné až po okraj a shon kolem jeho odjezdu, společně se znechucením a obavami, které způsobilo dvojnásobné selhání transportéru, to mu vytlačilo z hlavy všechno ostatní. Navíc vždycky se pyšnil svou tvrdohlavostí a nedostatkem představivosti. Proto pustil z mysli až do tohoto okamžiku všechno, co se vyprávě-

lo tehdy první večer na Základně, kdy ho posádka oblažovala za vlasy přitaženými historkami, které vymýšlela pro nováčky.

Tehdy mu starý operátor na Základně vyprávěl příběh o tom, jak putoval v noci z Port Sandersonu do tábora a jak ho cosi sledovalo celým Carverovým průsmykem a pořád se to drželo z dosahu svítilny. Armstrong, který takových historek slýchal spousty na nejrůznějších planetách, mu tehdy sotva věnoval pozornost. Tuhle planetu přece považovali za neobydlenou, bez života. Ale teď se už logika s touhle záležitostí nevypořádala tak snadno jako tehdy. Co když nakonec na té fantastické historce starého chlapíka přece jen něco bylo…?

Tahle myšlenka ho nepotěšila a Armstrong o tom nehodlal hloubat příliš. Ale věděl, že jestli ji zažene pouhým mávnutím ruky, bude mu mozek týrat dál. Jediný způsob, jak ovládnout imaginární strach, je směle mu čelit; a to musí udělat.

Nejsilnější argument měl, že planeta je naprosto pustá a zcela bez života, i když proti tomu mohl člověk snést řadu protiargumentů, jak to třeba udělal ten starý operátor. Lidé na téhle planetě žili pouze dvacet roků a velká její část stále zůstávala neprozkoumaná. Nikdo nemohl popřít, že díry, tvořící venku v pustině celé tunely, jsou udivující, ale každý věřil, že jsou původu vulkanického. Avšak i na takových místech dokáže živá hmota živořit. Se zamrazením si Armstrong vzpomněl na gigantické polypy, kteří lapali první průzkumníky na planetě Vargon 3.

Bylo to velmi nepřesvědčivé. Předpokládejme, abychom všemu učinili zadost, že se tady přece jenom nedá vyloučit existence života. Co z toho?

Ohromná většina životních forem ve vesmíru se od člověka naprosto liší. Některé dokonce, jako plynné bytosti z Alcoranu anebo těkavé vlnové mřížky ze Šandalunu, by ani člověka neuměly odhalit, procházely jím, jako by vůbec neexistoval. Některé bytosti byly jenom zvědavé, jiné se chovaly překvapivě přátelsky. Těch, které opravdu útočily, bylo málo, pokud je člověk nevyprovokoval.

A přece obraz, jak ho popsal starý zásobovací operátor, byl úděsný. V teploučké, osvětlené kuřárně, kde se nosilo pití, se tomu tehdy dalo dost snadno vysmívat. Tady potmě, na kilometry od pevných, člověkem vybudovaných stěn, to už bylo jiné.

Byla to skoro úleva, když znova vyklopýtal z cesty a musel tápat rukama, aby ji opět našel. Místo se zdálo velice nerovné a sotva se dalo odlišit od okolních skalisek. Za několik minut však už zas bezpečně pokračoval v cestě.

Zjištění, že se mu myšlenky znovu vrátily ke znepokojivému tématu, nebylo příjemné. Dělalo mu to zjevně větší starosti, než si byl ochotný připustit.

Útěchu vyvozoval z jedné skutečnosti: bylo naprosto zřejmé, že historce toho starého chlapíka nikdo na Základně nevěří. Dokazovaly to jejich otázky a úsměšky. Tehdy se tomu smál stejně hlasitě jako každý. Koneckonců,

jaké měl *důkazy?* Nezřetelnou siluetu, kterou navíc viděl potmě a která zrovna tak dobře mohla být jenom zvláštně tvarovaná skála. A podivné ťukání, které ve starém pánovi zanechalo tak hluboký dojem — každému se může stát, že si v noci vsugeruje takové zvuky, stačí, aby byl trochu přetažený. A jestli ta stvůra měla úmysly nepřátelské, proč se nepřiblížila víc?

„Protože se bála mého světla," řekl starý chlapík.

No dobře, to bylo dost pravděpodobné, to by vysvětlovalo, proč za denního světla nikdy nic nespatřili. Ta stvoření mohla žít v podzemí a vylézat jenom za noci — sakra, proč se tak vážně zabývá blouzněním nějakého starého idiota? Armstrong znovu ovládl svoje myšlenky. Jestli bude pokračovat tímhle způsobem, řekl si v duchu vztekle, brzy uslyší a uvidí monster celá stáda.

No ovšem — byla tu jedna věc, která celou tu směšnou historku řešila s konečnou platností. Bylo to tak jednoduché, až litoval, že na ni nepomyslel dřív. *Čím by se takové stvoření živilo?* Na celé planetě nebylo ani stopy po vegetaci. Zasmál se, když si uvědomil, jak se celá ta hrůza dala snadno vyřešit — a ve stejném okamžiku pocítil rozmrzelost sám nad sebou, že se nedokázal zasmát nahlas. Jestli si byl svým zdůvodněním tak jistý, tak proč si nehvízdat, nebo nezazpívat, anebo neudělat cokoli jiného, aby si pozvedl ducha? Položil tu otázku sám sobě se vší poctivostí jako zkoušku své mužnosti. Napůl se styděl, ale musel připustit, že se bojí pořád — bojí, protože „nakonec by na tom *mohlo* něco být." Ale jeho analýzy mu přinejmenším spravily náladu. Byl by udělal lépe, kdyby byl v tomto okamžiku toho nechal a zůstal napůl přesvědčený svými argumenty. Avšak část mysli se neustále zaměstnávala snahou opatrnické důvody rozbít. Podařilo se jí to až příliš dobře — když si vzpomněl na rostlinná stvoření z Velkého Xantilu, byl to takový šok, že na cestě úplně ztuhl.

Dnes by už xantilské rostliny nikoho a ničím nepoděsily. Ve skutečnosti to byla stvoření úžasně krásná. Ale Armstronga teď šokoval i jemu známý fakt, že mohou žít až donekonečna bez jakékoli potravy. Všechnu potřebnou energii pro svou pozoruhodnou existenci čerpaly z kosmického záření — a to bylo tady téměř stejně intenzivní jako kdekoli jinde ve vesmíru.

Sotva ho napadl jeden příklad, už měl v hlavě další a rozpomněl se na formu existence živé hmoty na Betě Trantoru, o které jako jediné bylo známo, že je schopna zužitkovat přímo atomovou energii. Taky žila na naprosto opuštěné planetě, velice podobné téhle…

Armstrongův mozek se rychle rozdělil do dvou částí, každá z nich se snažila přesvědčit tu druhou a ani jedné se to nedařilo. Dokud nezjistil, že ze strachu, aby se ve tmě neprozradil žádným zvukem, zadržuje dech, ani si neuvědomil, jak hluboko mu už morálka poklesla. Vztekle vypudil nesmysl, který ho trápil, z hlavy a ještě jednou obrátil pozornost k tomu, co měl před sebou.

Nebylo pochyb o tom, že cesta pozvolna stoupá, silueta horizontu se rýsovala proti obloze mnohem blíž. Cesta se začala točit a náhle si uvědomil ohromné skály po obou stranách. Brzy zůstala jenom úzká stužka nebe a tma se stala, pokud to ještě vůbec bylo možné, ještě hlubší.

Mezi skalními stěnami, které ho obklopovaly, se cítil jaksi bezpečněji — znamenaly, že je chráněný s výjimkou dvou směrů, i cesta byla urovnaná pečlivěji a nebylo tak obtížné se jí držet. A co bylo vůbec nejlepší, věděl, že už má víc než polovinu za sebou.

Na okamžik v něm začala narůstat odvaha. Potom, s bláznivou perverzností, mu myšlenky zapadly zpátky do starých kolejí. Vzpomněl si, že to byla právě odvrácená strana Carverova průsmyku, kde se starému operátorovi jeho dobrodružství přihodilo — pokud se ovšem vůbec kdy stalo.

Ještě necelý kilometr a znovu se ocitne v otevřené krajině, mimo ochranu tohoto skalního útočiště. Tahle myšlenka mu teď připadala dvojnásob děsivá a cítil se jako nahý. Útok by mohl přijít z kterékoli strany a on by byl naprosto bezmocný…

Dosud se však stále ještě do určité míry ovládal. Zcela nekompromisně odtrhával myšlenky od jediného faktu, který povídačce starého pána dával šťávu, a jediného důkazu, který zadržoval posměch nabité místnosti na základně a náhle vnesl do společnosti ticho. Teď, jak Armstrongovi ochabovala vůle, znovu si připomněl slova, která na okamžik zamrazila i ve vyhřátém komfortu základny.

Na jednom malý operátor trval tvrdošíjně: Když ho pronásledoval nezřetelný stín, spíš vytušený, než že by se dal v místech, kam jeho světlo sotva dosahovalo, spatřit, nezaslechl ani sebemenší zvuk. Neozývalo se žádné bušení kopyt nebo pařátů o skálu, nebo dokonce třeskot převracených kamenů. Bylo to, jako by — tak to ten starý pán svým velebně vážným způsobem prohlašoval — „jako by ta věc, co za mnou šla, ve tmě perfektně viděla, a měla spoustu malých nožiček nebo tlapek, takže se pohybovala ve skalách lehce a rychle — jako ohromná housenka anebo jedna z těch kobercovitých věcí na planetě Kralkor 2.“

Přestože se neozýval hluk pronásledování, stařík přece jen několikrát zaslechl určitý zvuk. Byl tak neobvyklý, tak naprosto cizí, že se zdál dvojnásob zlověstný. Ozývalo se nezřetelné, avšak hrůzně vytrvalé *klapání.*

Starý chlapík to popisoval velice živě — až příliš živě na nynější Armstrongův vkus.

„Slyšeli jste někdy, jak velký hmyz chroustá svoji oběť?“ říkal. „No jo, tak to bylo zrovna takhle. Představuju si, že ten samý zvuk dělá krab klepety, když jima zastříhá. Byl to — jak bych to řekl — *chitinový* zvuk.“

V tomhle okamžiku, Armstrong vzpomínal, se smál nahlas. Zvláštní, jak se mu to teď všechno vybavuje. Ale nikdo jiný se nesmál, přestože předtím k tomu neměli daleko. Když vycítil, že se atmosféra změnila, zalapal po

dechu a požádal stařík, aby ve vyprávění pokračoval. Jak by si teď přál, aby tehdy potlačil zvědavost!

Do konce toho už moc nescházelo. Následujícího dne se do opuštěné krajiny za Carverovým průsmykem vydala parta skeptických techniků. Nebyli sice zas tak nedůvěřiví, aby nechali doma zbraně, ale důvod, aby je použili, se nevyskytl, neboť nenalezli ani stopy po jakékoli živé věci. Vyskytovaly se tu obligátní jámy a tunely, třpytící se díry do země, odrážející světlo baterek tak dlouho, až se ztratilo v hlubině — ale těmi byla celá planeta provrtaná jako řešeto. Přestože skupina nenalezla po živých tvorech ani stopy, objevila jednu věc, která se jí ani trochu nelíbila. V pustém a neprozkoumaném území za Průsmykem narazila na jeden tunel, který byl dokonce ještě větší než ostatní. Poblíž ústi tunelu stála masivní skála napůl zapuštěná do země. A skalní stěny byly ohlazené a opotřebované, *jako kdyby se používaly coby ohromný brousek.*

Tu znepokojivou skálu vidělo alespoň pět z přítomných. Nikdo z nich to jako přírodní úkaz nedokázal uspokojivě vysvětlit, ale historku starého pána stále odmítali přijmout. Armstrong se jich zeptal, jestli ji někdy nepřezkoušeli. Nastalo nepříjemné mlčení. Pak řekl veliký Andrew Hargraves: „Sakra, kdo se má vláčet jenom tak ze srandy v noci do Průsmyku!“, a při tom zůstalo. Opravdu, neexistoval už žádný další záznam, že by někdo šel v noci z Port Sandersonu do tábora, anebo stejnou cestou za dne. Během doby, kdy bylo světlo, nemohla žádná lidská bytost existovat venku bez ochrany pod paprsky ohromného, sinavého slunce, které, jak se zdálo, zaplňovalo půlku oblohy. A kdo půjde v protiradiačním skafandru deset kilometrů, když se může svézt transportérem? Armstrong ucítil, že Průsmyk opouští. Skály po obou stranách se odkláněly a cesta už nebyla tak pevná a tak pečlivě srovnaná jako předtím. Znovu vyšel na otevřené prostranství a někde nedaleko odsud stál ve tmě ten záhadný sloup, o který si monstrum ostřilo tesáky nebo drápy. Nebyla to myšlenka povzbudivá, ale vypudit ji z hlavy nebyl schopný. Armstrongovi to sice působilo silné útrapy, ale vynaložil mocné úsilí, aby se znova sebral. Opět se pokusí uvažovat racionálně, bude myslet na zaměstnání, práci, kterou odvedl v táboře — na cokoli, jenom ne na tohle pekelné místo. Chvilku se mu to docela dařilo. Avšak náhle, s tvrdošíjností šílence začal se mu každý proud myšlenek navracet k jednomu jedinému bodu. Nebyl schopný vyloučit z mysli představu té nevysvětlitelné skály a děsivých možností, které navozovala. Znova a znova se přistihoval s myšlenkou, že by rád věděl, jak je daleko odsud, jestli už kolem ní prošel a jestli leží vpravo či vlevo…

Terén byl už zase úplně rovný a cesta vedla přímo vpřed jako šipka. Probleskla útěcha: Port Sanderson už nemůže být o moc dál než na tři kilometry. Armstrong neměl nejmenší představu, jak dlouho je na cestě. Naneštěstí neměl hodinky se svítícím ciferníkem a čas mohl jenom odhadovat. Jestli má štěstí aspoň kousíček, *Canopus* by neměl odstartovat přinejmenším ještě dvě hodiny. Ale jistý si tím nebyl a do mozku se mu teď

začal vkrádat jiný strach — děs, že uvidí ohromné souhvězdí světel, jak před ním stoupá k obloze, a pozná, že celá ta duševní muka byla zbytečná.

Teď už se nemotal tak hrozně ze strany na stranu a zdálo se mu, že je schopen předvídat, kudy okraj cesty vede, dřív než o něj zakopne. Bylo pravděpodobné, potěšil se myšlenkou, že jde skoro stejně rychle jako za světla. Kdyby všechno šlo dobře, mohl by se k Port Sandersonu přiblížit za třicet minut — za směšně krátkou časovou periodu. Jak se svým běsům vysměje, až bude přecházet kabinou, kterou už měl v *Canopu* rezervovanou, a pocítí ten zvláštní záchvěv, jak nadsvětelný pohon vymrští loď daleko z tohoto slunečního systému zpátky k chomáčům hvězdných mračen kolem středu Galaxie — zpátky směrem k Zemi, kterou neviděl už tolik let. Jednou, říkal si, jednou se opravdu musí na Zemi vypravit znovu. Sliboval si to celý život, ale vždycky mu v tom zabránilo totéž — neměl čas. Není to zvláštní, že taková maličká planetka měla hrát tak ohromnou roli ve vývoji celého vesmíru, že měla ovládnout dokonce světy moudřejší a na vyšším stupni, než byla sama?

Armstrongovy myšlenky se staly zas už nezávadné a uklidnil se. Vědomí, že se blíží k Port Sandersonu, ho nesmírně povzbuzovalo a záměrně myslel na omleté, nedůležité záležitosti. Carverův průsmyk už nechal daleko za sebou a s ním i celou tu věc, na kterou si už nikdy v životě nechtěl vzpomenout. Jednou, kdyby se na tuhle planetu někdy vrátil, navštívil by Průsmyk za dne a svým běsům se vysmál. Od tohoto okamžiku za dvacet minut je uloží k těm černým můrám, které ho tlačily v dětství.

Byl to skoro šok, i když jeden z nejpříjemnějších, jaký kdy zažil, když se na horizontu objevila světla Port Sandersonu. Zakřivení povrchu na téhle malé planetce nesmírně klamalo — zdálo se, že není možné, aby planeta s gravitací skoro stejně silnou jako pozemská měla horizont na dosah ruky. Jednoho dne bude muset někdo vypátrat, co leží pod kůrou planety, že jí to dodává tak ohromnou specifickou váhu. Možná že by pomohly tunely — tohle nebyl šťastný obrat v myšlenkách, avšak blízkost cíle ho teď už od strachu oprošťovala. Skutečně, domněnka, že opravdu mohl být v nebezpečí, dodávala jeho dobrodružství jistou pikantnost a dělala je zajímavější. Teď, když zbývalo cesty na deset minut a světla Port Sandersonu byla už v dohledu, se mu nic přihodit nemohlo. O dvě minuty nato se však jeho pocity okamžitě změnily, když dospěl k náhlému ohybu cesty. Na rokli, která okliku způsobovala, si už nevzpomínal, a připočetl osm set metrů. No dobře, co se děje?, pomyslel si paličatě. Teď už osm set metrů neznamená žádný rozdíl — maximálně dalších deset minut. Velice ho rozladilo, když náhle světla zmizela. Armstrong si nevzpomínal na kopec, po jehož okraji teď cesta běžela, snad to byl jenom nízký horský předěl, za dne sotva k postřehnutí. Avšak tím, že zakryl světla Port Sandersonu, sebral mu jeho talisman a zanechal ho na milost a nemilost jeho běsům. Nesmírně pošetile — aspoň logika mu to říkala — začal přemítat o tom, jak by bylo hrozné, kdyby se mu něco stalo teď, na konci cesty. Nejhorší běsy držel na oka-

mžik v šachu a zoufale věřil, že se světla města znovu brzy objeví. Ale jak se minuty vlekly, uvědomoval si, že hřeben musí být delší, než si představoval. Pokusil se potěšit úvahou, že až je znovu spatří, bude město mnohem blíž, ale zdálo se, že logika mu teď už nějak selhává. Náhle zjistil, že dělá cosi, k čemu se nesnížil dokonce ani v pustině u Carverova průsmyku. Zastavil se, pomalu otočil kolem dokola a se zadrženým dechem naslouchal, dokud se mu skoro neroztrhly plíce.

Ticho bylo zlověstné, když se uváží, jak blízko musel mít ke kosmodromu. Zezadu se rozhodně žádný zvuk neozýval. Samozřejmě že ne, řekl si zlostně. Ale nesmírně se mu ulevilo. Pomyšlení na slaboučký neutuchající klapot ho pronásledovalo celou poslední hodinu.

Zvuk, který k němu konečně dospěl, byl tak dobře známý a tak potěšující, až ho uvolnění skoro přimělo, aby se nahlas zasmál. Nehybným vzduchem, ze zdroje, který evidentně nebyl dál než patnáct set metrů, se nesl hluk motoru buldozeru na úpravu letištních ploch, možná jednoho ze strojů, které nakládaly *Canopus.* Už to je otázka jenom několika chvil, pomyslel si Armstrong, a bude mít kolem hřebene ke kosmodromu jenom pár set metrů. Byl skoro na konci putování. Za několik okamžiků nebude tahle krutá plochá krajina nic víc, než vybledající noční můra.

Zdálo se to strašně nespravedlivé: už jenom okamžik, jenom maličký zlomek lidského života, nic víc teď už nepotřeboval. Ale bohové jsou k člověku nespravedliví vždycky a teď se pobavili malým žertíkem. Neboť v temnotě *před* Armstrongem se naprosto nepochybně ozvalo chřestění zrůdných, příšerných klepet.

ze slunce zrození

Pokud jste pořád žili jenom na Zemi, nikdy jste Slunce pořádně neviděli. Samozřejmě že se do něho nemůžeme dívat přímo, jenom přes tmavé filtry, které jeho paprsky ztlumí, aby se záře vůbec dala snést.

Visí tady pořád a pořád, nad nízkými, rozeklanými pahorky na západ od Observatoře, nikdy nevychází ani nezapadá, přestože se v průběhu osmdesát osm dní dlouhého roku na naší malé planetě pohybuje na obloze v malém kroužku. Není totiž tak docela pravda, když se tvrdí, že Merkur obrací ke Slunci stále stejnou tvář, osa rotace poněkud kolísá a existuje tu úzký pás šera, který zná i takové pozemské efekty, jako je východ a západ Slunce.

Byli jsme na okraji zóny šera, takže jsme využívali chladivý stín a přesto měli neustále Slunce na očích, jak se vznášelo nad kopci. Bylo tady zaměstnáno na plný úvazek padesát astronomů a vědců z přidružených oborů; když to vydržíme asi tak sto let, možná že se o malé hvězdě, která dala vznik životu na Zemi, něco dozvíme.

Neexistovalo ani jedno jediné pásmo slunečního záření, z nějž by si někdo na Observatoři neudělal předmět celoživotního bádání a nechránil si je jako ostříž. Od nejkratších Roentgenových paprsků až k nejdelším rádiovým vlnám, všemu jsme stavěli do cesty svoje pastičky a železa; jakmile si Slunce vymyslelo cokoli nového, už jsme se s tím uměli vypořádat. Anebo jsme si to alespoň mysleli…

Ohnivé sluneční srdce tepe v pomalém, jedenáctiletém cyklu, a teď jsme byli blízko k jeho vrcholnému bodu. Přes sluneční kotouč se vznášely dvě z největších skvrn, jaké jsme kdy zpozorovali — každá z nich dost veliká na to, aby pohltila stovku Zemí — vypadaly jako ohromné černé trychtýře, hluboko pronikající do rozvířených vnějších vrstev Slunce. Černé se ovšem zdály jenom v konstrastu se září kolem, i jejich temná, chladná kůra byla teplejší a jasnější než elektrický oblouk. Právě jsme pozorovali druhou z nich, mizící za okrajem disku, a byli zvědaví, jestli nám výdrži a objeví se za dva týdny znovu, když na rovníku cosi vybuchlo.

Nejprve to nevypadalo nijak pozoruhodně, částečně i proto, že to bylo přímo pod námi — přesně uprostřed slunečního disku — a tak trošku utopené v tom všem, co se dělo kolem. Kdyby to bývalo blízko okraje Slunce, a tedy na tmavém pozadí vesmíru, asi by to vzbuzovalo posvátnou bázeň.

Představte si současnou explozi miliónu vodíkových pum. Neumíte? Ne, to nedokáže nikdo — tak přesně takhle vypadala ta věc, co se řítila proti nám rychlostí několika set kilometrů za sekundu, rovnou z rotujícího slunečního rovníku. Nejprve se to zformovalo do podoby tenkého tryskajícího proudu vody, avšak okraje se brzy roztřepily působením magnetických a gravitačních sil. Ústřední jádro však drželo pevně pohromadě a brzy bylo jasné, že se to od Slunce odpoutalo úplně a že my jsme první cíl. Přestože

se to už stalo půltuctukrát předtím, vždycky to bylo vzrušující. Znamenalo to, že bychom mohli polapit kousek samotné sluneční hmoty — jak pofičí kolem v podobě ohromného mraku ionizovaného plynu. Žádné nebezpečí nám nehrozilo, až sem dorazí, bude příliš řídká, než aby napáchala nějaké škody, a dokonce i citlivým přístrojům dá práci, aby ji vůbec zjistily.

Jedním z přístrojů byl radar Observatoře, který se otáčel bez ustání a mapoval neviditelné ionizované vrstvy, obklopující Slunce do vzdálenosti miliónů kilometrů. Patřil mému oddělení; jakmile probleskne sebemenší naděje, že rozezná blížící se oblak od solárního pozadí, zaměřím svoje gigantické radiové zrcadlo přímo na něj.

Objevil se na obrazovce radaru s dalekým dosahem ostře a zřetelně — ohromný zářící ostrov, který se stále pohyboval od Slunce rychlostí několika set kilometrů za sekundu. Na takovou vzdálenost nebylo možné spatřit jemnější detaily, neboť mým radarovým vlnám trvalo celé minuty, než urazily cestu tam a vrátily se s informacemi, které se promítaly na obrazovku. Přestože měl oblak rychlost jenom o málo menší než milión šest set tisíc kilometrů za hodinu, potrvá skoro dva dny, než dosáhne oběžnou dráhu Merkura a prožene se kolem nás k vnějším planetám. Avšak ani Venuše, ani Země jeho průchod nezaznamenají, neboť jsou v tomto okamžiku příliš daleko od směru jeho letu.

Hodiny plynuly, po úžasné vnitřní křeči, která vyvrhla mnoho miliónů tun jeho hmoty do vesmíru — a nikdy se už nenavrátí — začalo Slunce klesat. Následkem erupce vznikl mrak stokrát větší než Země, který se zvolna kroutil a rotoval a brzy se přiblíží natolik, že radary s krátkým dosahem odhalí jeho vnitřní strukturu.

Přes všechna léta, která dělám v oboru, pořád mě vzrušuje pozorovat, jak světelný paprsek kreslí na obrazovku obrázek a rychle se otáčí, synchronně s úzkým kuželem rádiových vln z vysílače. Někdy jsem si představoval sám sebe, že jsem slepec, zkoumající okolní vesmír pomocí hole, která může být dlouhá stovky miliónů kilometrů. Protože člověk je na ty věci, které zkoumám, opravdu slepý; ohromné mraky ionizovaného plynu, vyletující daleko ze Slunce, jsou pro naše oči naprosto neviditelné, a dokonce i pro většinu citlivých fotografických desek. Jsou to duchové, kteří mají na to, aby si v naší Sluneční soustavě chvilku zastrašili, vždycky jenom pár hodin. Kdyby neodráželi naše radarové vlny, anebo nerušili v práci naše magnetometry, nikdy bychom se nedozvěděli, že existují.

Objekt na obrazovce se dost podobal fotografii spirální mlhoviny, jak oblak zvolna rotoval, roztřepená ramena plynu se zvolna plazila kolem až ve vzdálenosti patnáct tisíc kilometrů. Nebo to také mohl být pozemský hurikán, zběsile vířící v atmosféře Země, který pozoruji přímo shora. Vnitřní struktura byla nesmírně složitá a vlivem sil, kterým nikdy docela neporozumíme, se proměňovala od minuty k minutě. Podivnými koryty proudily ohnivé řeky, řídilo je cosi, co snad mohl být jedině vliv elektrických polí, ale proč se objevovaly tak znenadání, jakoby odnikud, a opět mizely, jako kdyby se

hmota utvářela a zase zanikala? A co měly znamenat ty třpytivé pecky, větší než Měsíc, které se hnaly jako kameny v přívalu povodně?

Byl už teď blíž než jeden a půl miliónu kilometrů, ještě něco přes hodinu a bude nad námi. Automatické kamery zaznamenávaly každou otáčku radaru a ukládaly svědectví, které nám zajistí předmět ke sporům na celá léta. Už nás dosáhla magnetická porucha, která se hnala před oblakem, opravdu, sotva byl na Observatoři nějaký přístroj, který by nějak nereagoval na to, že mezi nás prudce vpadl duch.

Přepnul jsem na kanál s krátkým dosahem a oblak se rozrostl do tak úžasné velikosti, že na obrazovce zůstala jenom ústřední část. Začal jsem také měnit frekvenci, prošel jsem laděním celé spektrum, abych se pokusil odlišit jednotlivé vrstvy. Čím jsou radarové vlny kratší, tím hlouběji mohou pronikat do ionizovaného plynu. Doufal jsem, že tímhle způsobem získám rentgenový obrázek vnitřku mračna.

Zdálo se, že se mi mění přímo před očima — jak jsem klouzal řídkým vnějším obalem a plazícími se rameny a přibližoval se k hustšímu jádru. Hustšímu — samozřejmě tohle bylo čistě relativní, podle měřítek pozemských dokonce i v těch nejhustších oblastech to pořád bylo dost slušné vakuum. Už jsem skoro dospěl na konec frekvenčního rozsahu a neměl možnost dál vlny zkracovat, když jsem si všiml podivného, malého nehybného odrazu nedaleko od středu obrazovky.

Byl oválný a kontury měl mnohem ostřejší než uzlíčky plynu, které jsme pozorovali, jak se vznášejí v ohnivých proudech mračna. Hned na první pohled mi bylo jasné, že je to něco nesmírně zvláštního a úplně se to vymyká všem dosavadním záznamům o slunečních jevech. Pozoroval jsem to tak dlouho, dokud paprsek tucetkrát neoběhl radarovou obrazovku, a pak odvolal svého asistenta od radiového spektrografu, pomocí něhož měřil rychlosti vířícího plynu řítícího se proti nám.

„Podívej se na to, Done," zeptal jsem se ho, „už jsi někdy něco podobného viděl?"

„Ne," odpověděl, když si to pečlivě prohlédl. „Čím to drží pohromadě? Za poslední dvě minuty to vůbec nezměnilo tvar."

„Právě to mě udivuje. Ať to je cokoli, už by se to mělo začít rozpadat, v těch podmínkách, co panují kolem. Ale vypadá to, že to je stabilní až na věky."

„Jak byste řekl, že je to velké?"

Zapjal jsem kalibrační mřížku a rychle odečetl.

„Je to asi osm set kilometrů dlouhé a z poloviny tak široké."

„Tohle je největší obraz, který můžete mít?"

„Bohužel. Budeme muset počkat, dokud se to nepřiblíží, až potom poznáme, čím to drží pohromadě."

Don se krátce, nervózně zasmál.

„Je to blbost," řekl, „ale chcete něco vědět? Připadá mi to, jako kdybych se díval mikroskopem na amébu."

Neodpověděl jsem, protože současně s pocitem, který umím popsat pouze jako intelektuální závrať, objevila se mi v mozku naprosto stejná myšlenka.

Nadobro jsme zapomněli na zbytek mračna, ale naštěstí automatické kamery svou práci odvedly a nezanedbali jsme žádná důležitá pozorování. Od teďka jsme měli oči jenom pro ostře ohraničenou čočku plynu, rostoucí od minuty k minutě, jak se hnala směrem k nám. Když nebyla dál než Měsíc od Země, začaly se ukazovat první známky její vnitřní struktury, před očima nám vyvstal skvrnitý obrazec, který nezůstával stejný ani mezi dvěma následnými otáčkami radaru.

Od tohoto okamžiku se k nám v radarové místnosti připojila polovina osazenstva Observatoře, a přesto, jak se blížící záhada na obrazovce rozrůstala, tady panovalo naprosté ticho. Blížila se přímo proti nám, za několik minut se srazí s Merkurem někde uprostřed ozářené strany a to bude její konec — ať už to bylo cokoli. Nemůže to trvat déle než pět minut — od okamžiku, kdy jsme získali první skutečně detailní obrázek, až do doby, kdy obrazovka zase bude prázdná, ale těch pět minut bude každého z nás strašit po celý život.

Hleděli jsme na něco, co vypadalo jako průsvitný ovál s vnitřkem zdobeným sítí téměř neviditelných čar. Tam, kde se linie křížily, zdály se být maličké, pulsující uzlíčky života, ale že opravdu existují, tím jsme si nebyli jisti, protože radaru trvalo skoro minutu, než nakreslil na obrazovce obrázek úplný — a mezi každou otočkou objekt uletěl několik tisíc kilometrů. Ale o tom, že předivo samo opravdu existuje, o tom se pochybovat nedalo, všechny spory vyřešily kamery.

Dojem, že se díváme na pevný objekt, byl tak silný, že jsem na několik okamžiků odběhl od radarové obrazovky a rychle zamířil k obloze jeden z optických teleskopů. Ovšemže nebylo nic vidět — proti skvrnitému slunečnímu kotouči se neobjevila ani stopa po nějaké siluetě. Nastal případ, když zrak naprosto selhal a daly se použít jenom elektrické smysly radaru. Věc, která se k nám blížila od Slunce, byla průsvitná jako vzduch — a daleko, daleko řidší.

Jsem si jistý, že když uplynul poslední okamžik, dospěli jsme všichni ke stejnému závěru — a jenom každý vyčkával, aby to jako první řekl někdo jiný. Co jsme viděli, bylo nemožné, a přece leželo před našima očima svědectví. Pozorovali jsme život tam, kde žádný nikdy existovat nemohl…

Erupce tu věc vymrštila ven z jejího normálního prostředí hluboko uvnitř žhoucí sluneční atmosféry. Byl to zázrak, že přežila pouť vesmírem; jak ztratily síly, ovládající její neviditelné tělo, vládu nad ionizovaným plynem, který byl její jedinou substancí, musela umřít.

Dnes, když jsem všemi těmi filmy prošel nastokrát, už mi tahle myšlenka nepřipadá tak divná. Co je život — než organizovaná energie? Záleží na tom, *jakou* podobu na sebe energie bere — jestli je chemická, jak ji známe na Zemi, anebo čistě elektrická, jaká se zdá být tady? Záleží jenom na

strukturách, substance sama žádný význam nemá. Ale tehdy jsem to promyšlené neměl, cítil jsem jenom veliký a ohromující úžas, když jsem pozoroval, jak sluneční stvoření prožívá poslední okamžiky své existence.

Bylo obdařené inteligencí? Chápalo podivný osud, který je postihl? Nabízejí se tisíce otázek, které možná nikdy nebudou zodpovězeny. Není snadná představa, že by stvoření zrozené samotnou sluneční výhní mohlo cokoli vědět o vnějším vesmíru, anebo dokonce vnímat existenci něčeho tak nevýslovně chladného, jako je pevná látka. Ostrůvek života, který se na nás zřítil z vesmíru, by si nikdy nedokázal představit — ať by byl nadán sebeúžasnější inteligencí — svět, k němuž se tak rychle přibližoval.

Teď už vyplňoval celou oblohu — a možná, v těch posledních sekundách — rozeznal, že má před sebou cosi zvláštního. Možná že vnímal magnetické pole Merkuru, které se rozpínalo do dálky, nebo pocítil, jak ho přitahují gravitační síly naší maličké planety. Začal se totiž měnit, zářící linie, které jsme museli nutně pokládat za nervový systém, se seskupovaly a utvářely nové vzory, a obětoval bych hodně za to, kdybych pochopil, jaký mají význam. Pohlížel jsem do mozku kreatuře bez špetky intelektu v poslední křeči děsu — nebo stvoření božskému, jež dosáhlo smíru s Vesmírem?

Pak, během jediné otáčky, radarová obrazovka zela prázdnotou. Stvoření zapadlo za obzor a zaoblení planety je před námi skrylo. Daleko odsud na žhnoucí osvětlené straně Merkuru, v pekle, do nějž se kdy odvážilo sotva tucet mužů a ještě méně se jich vrátilo zpět živých, tiše a neviditelně narazilo na oceány tekutého kovu, na kopce zvolna tekoucí lávy. Pouhý náraz pro takovou bytost nic neznamenal, co se však snést nedalo, to byl první dotek s nepředstavitelným chladem pevné látky.

Ano, chladem. Sestoupila na nejvřelejší místo Sluneční soustavy, kde teplota nikdy neklesne pod čtyři sta stupňů Celsia a někdy se blíží k polovině tisíce. A přitom jí tady bylo daleko, daleko chladněji než nahému člověku v ledech Antarktidy.

Neviděli jsme ji umřít — tam venku v mrazivém ohni — byla nyní mimo dosah našich přístrojů a žádný z nich nezaznamenal její konec. A přesto každý z nás věděl, kdy ten okamžik nadešel, a to je důvod, proč nás nezajímá, když ti, kdo viděli jenom filmy a pásky, nám tvrdí, že jsme pozorovali čistě přírodní úkaz.

Jak by se dalo sdělit, co jsme pocítili v tom posledním okamžiku, kdy polovinu naší maličké planety opředla síť rozplývajících se větví toho ohromného, ale nehmotného mozku? Nedokáži říct víc, než že to byl neslyšitelný, bezhlesý pláč bolu, bolest umučeného k smrti, která prosakovala do našich myslí a nepotřebovala přitom procházet branami smyslů. Tehdy nikdo z nás nezapochyboval, jako nezapochyboval ani později, že jsme byli svědky záhuby obra.

Možná že jsme byli jak první, tak i poslední lidé, kteří spatřili tak monumentální pád. Ať už *oni,* v tom svém nepředstavitelném světě uvnitř Slun-

ce, byli kýmkoli, naše a jejich cesty se možná už nikdy nezkříží. Těžko přijít na to, jakým způsobem bychom s nimi kdy mohli navázat kontakt, dokonce i tehdy, kdyby si náš a jejich intelekt navzájem odpovídaly.

A odpovídají si? Možná že by pro nás bylo dobře, kdybychom se odpověď nikdy nedozvěděli. Snad tam uvnitř Slunce žijí od okamžiku, kdy se Vesmír zrodil, a dostoupili na samý vrchol moudrosti, kam se my sami nikdy nevydrápeme. Možná že budoucnost bude patřit jim a ne nám; možná že se už teď domlouvají přes propast světelných roků se svými příbuznými v jiných hvězdách.

Možná že nás jednoho dne objeví, ať už pomocí jakýchkoli podivných smyslů, jimiž jsou obdařeni, jak kroužíme kolem jejich mocného, starobylého domova, pyšní na své znalosti a považující se za pány tvorstva. Možná že se jim nebude líbit, na co přišli, protože pro ně bychom neměli být nic víc než larvy, plazící se po slupkách světů příliš chladných, než aby se očistily od hniloby organického života.

A pak, jestli budou mít tu moc, učiní to, co budou považovat za nutné. Slunce se nadme ve své síle a omyje tváře svých dětí; a planety pak budou pokračovat ve své pouti jako na počátku — čisté, rozjasněné… a neplodné.

křížová výprava

Byl to svět, který nikdy slunce nepoznal. Víc než miliardu roků se vznášel uprostřed mezi dvěma galaxiemi jako oběť střetnutí jejich gravitačních sil. Někdy v budoucnu se rovnováha zvrátí, ať na jednu či na druhou stranu, a začne propadávat světelnými staletími k teplu, které je cizí jeho veškeré dosavadní zkušenosti.

Nyní byl tak vychladlý, až to přesahovalo všechny představy, mezigalaktická noc mu odčerpala i to teplo, které měl kdysi. Ačkoli se tu nacházela i moře — moře tvořená jediným prvkem, jenž mohl existovat v kapalném stavu při teplotě zlomek stupně nad absolutní nulou. V mělkých oceánech hélia, které omývaly tuhle podivnou planetu, jednou vzniklé elektrické proudy už trvaly navždycky, nic je nemohlo oslabit. Tady byla supravodivost normálním jevem, proud se zapínal miliardkrát za sekundu po milióny let a spotřeba energie byla zanedbatelná.

Byl to ráj pro počítače. Žádná planeta ve vesmíru nemohla být pro život nesnesitelnější a pohostinnější pro inteligenci.

A inteligence tady byla, sídlila v koloniích krystalů, jež se rozkládaly po celé planetě, a v mikroskopických kovových vláknech. Slaboučké světlo obou soupeřících galaxií — každých pár set roků zdvojnásobované na krátkou dobu výbuchem supernovy — dopadalo na neměnnou tvář krajiny s geometrickými tvary jako vytesanými. Nic se nehýbalo, neboť není třeba žádný pohyb ve světě, kde létají myšlenky z jedné polokoule na druhou rychlostí světla. Tam, kde záleží pouze na informaci, je přemísťování hmoty promarňování drahocenné energie.

Ačkoli pokud by na tom záleželo, dalo se provést i tohle. V průběhu několika miliónů roků si inteligence, hloubající o své opuštěné planetě, začala uvědomovat určitý nedostatek základních informací. V budoucnosti — i když ještě hodně vzdálené — kterou však už dokázala předvídat, ji přitáhne jedna z galaxií. Vypočítat s čím se střetne, až se střemhlav ponoří do toho houfu sluncí, to přesahovalo její možnosti.

Vyslala tedy rozkaz a myriády krystalových mřížek změnily tvar. Přes planetu začaly proudit atomy kovu. V hlubinách héliového moře začaly klíčit a narůstaly dva naprosto identické mozky…

Když se už jednou rozhodl, intelekt planety pracoval rychle, úkol dokončil za několik tisíc roků. Bez sebemenšího zvuku, aniž se skoro vzdula vlnka na hladině moře, v němž neexistovalo tření, vznesly se čerstvě vytvořené entity z míst, kde se zrodily, a vydaly ke vzdáleným hvězdám.

Odlétly každý téměř na opačnou stranu a mateřský intelekt pak o svých ratolestech neslyšel déle než milión roků. Také to neočekával, dokud mozky nedoletí ke svým cílům, nebudou mít nic, co by hlásily.

Potom téměř současně došly zprávy, že obě mise selhaly. Když se oba průzkumníci přiblížili k ohromným galaktickým ohňům a pocítili nahroma-

děné horko bilionů sluncí, zahynuli. Obvody zajišťující jejich životní funkce se přehřály a ztratily supravodivé schopnosti, pro jejich funkci nezbytné, a směrem k houstnoucím hvězdám se dál hnaly jenom dvě bezduché, neohrabané hroudy kovu.

Avšak ještě dřív, než je zastihla katastrofa, podaly hlášení o svých potížích; mateřská planeta bez překvapení nebo zklamání připravila druhý pokus. A — o milión roků později — třetí… a čtvrtý… a pátý…

Taková neúnavná trpělivost si zasluhuje úspěch, a ten se nakonec dostavil v podobě dvou dlouhých, složitě modulovaných proudů pulsů, přitékajících, století za stoletím, z opačných stran oblohy. Byly uložené do stejných paměťových obvodů, jaké měli ztracení cestovatelé, takže — ve všech praktických ohledech — výsledek byl stejný, jako kdyby se vrátily samotné obě výzvědné lodě se svým břemenem poznatků. Že se jejich kovové slupky mezi hvězdami ztratily, to bylo zcela vedlejší, otázka individuální identity nebyl problém, který by planetárnímu intelektu nebo jeho ratolestem vůbec kdy přišel na mysl.

Nejprve dorazily překvapivé zprávy, že jeden vesmír je zcela opuštěný. Letící sonda naslouchala na všech možných frekvencích, analyzovala všechny druhy záření, jaké si jenom lze představit, ale neodhalila vůbec nic kromě prázdného mezihvězdného šumu. Prohlédla zběžně tisíc planet, aniž zpozorovala jakoukoli stopu po inteligenci. Pravda, testy byly neprůkazné, neboť se sonda nebyla schopná přiblížit k žádné hvězdě natolik, aby planety podrobně prozkoumala. Pokusila se o to až tehdy, když se jí poškodila izolace, teplota uvnitř vylétla na bod tání dusíku a teplo sondu zahubilo.

Mateřský intelekt stále ještě hloubal o záhadě pusté galaxie, když dorazila zpráva od druhého cestovatele. Všechny ostatní problémy teď byly odsunuté do pozadí, neboť *tenhle* vesmír se inteligencemi přímo hemžil a jejich myšlenky letěly jako ozvěna od hvězdy ke hvězdě v myriádách elektronických znaků. Jenom jejich analýza a rozšifrování zabere sondě pár století.

Dost brzy si uvědomila, že opravdu stojí tváří v tvář formám inteligence nesmírně zvláštním. Vždyť některé z nich existovaly na tak nepředstavitelně horkých planetách, že tam dokonce voda byla přítomná v kapalné fázi! Ovšem jaký druh intelektu má před sebou, to sonda nepochopila ani za celé tisíciletí.

Šok s bídou přežila. Sebrala poslední síly, aby do bezedné propasti rychle odeslala poslední hlášení, potom v narůstajícím žáru rovněž zahynula.

Teď, o půl miliónu roků později, je právě podrobováno výslechu její dvojče, které zůstalo doma, a jehož mysl obsahuje naprosto všechny vzpomínky, všechny zážitky a zkušenosti.

„Byla zjištěna inteligence?“

„Ano, Šest set případů prokázaných, třicet dva pravděpodobné. Do dalších údajů započítány.“

(Přibližně tři kvadriliony bitů informací. Několikaletá přestávka na vyhodnocení několika tisíc různých možností. Překvapení a rozpaky.)

„Údaje musí být nesprávné. Všechny zdroje intelektu korelují s místy o vysoké teplotě.“

„To je správné. Fakta jsou mimo diskusi, musí být akceptována.“

(Pět roků přemýšlení a pokusů. Na konci tohoto období definitivní důkaz, že jednoduché, pomalu operující stroje skutečně *mohou* fungovat i za tak vysokých teplot, jako je bod varu vody. V průběhu experimentů těžce poškozena rozsáhlá oblast planety.)

„Fakta ve zprávě jsou skutečně správná. Proč nebyl učiněn pokus o navázání komunikace?“

(Odpověď nepřichází. Otázka opakována.)

„Protože se ukázala další a dokonce ještě závažnější anomálie.“

„Předat údaje.“

(Několik kvadrilionů bitů informací odebraných ze vzorku více než šesti set kultur, zahrnujících: vysílání pomocí hlasu, obrazu a nervové soustavy, navigační a řídicí signály, telemetrická měření, chemické analýzy, rušení, elektrickou interferenci, lékařská školení atd.

Následovalo pět století analýz. A *potom* naprosté ohromení.

Vybraná data po dlouhé přestávce opět přezkoumána. Prohlédnuty podrobně tisíce vizuálních představ a zpracovány všemi myslitelnými způsoby. Značná pozornost věnována několika vzdělávacím televizním programům planetární civilizace, zejména těm, které se zabývaly základy biologie, chemie a kybernetiky. Shrnuto:)

„Informace jsou shodné s předchozími, avšak musí být nesprávné. Pokud by nebyly, museli bychom dospět k těmto absurdním závěrům:

1. Přestože inteligence našeho typu existují, zdá se, že jsou v menšině.

2. Většina inteligentních entit jsou zčásti kapalné objekty a mají velmi krátkou životnost. Dokonce jsou pohyblivé a utvořené naprosto nezpůsobile z uhlíku, kyslíku, dusíku, vodíku, fosforu a dalších prvků.

3. Fungují sice za neuvěřitelně vysokých teplot, avšak jejich operace s informací je nesmírně pomalá.

4. Metody jejich rozmnožování jsou komplikované, pravdě nepodobné a proměnlivé, že není možno vytvořit si jasnou představu ani na bázi jednoduchého příkladu.

Avšak — a to je ze všeho nejhorší, 5. Tvrdí, že oni vytvořili nás, evidentně daleko nadřazenější typ intelektu!

(Podrobné přezkoumání všech údajů. Nezávislé zpracování pomocí izolovaných subsystémů centrálního mozku. Křížové ověření správnosti výsledků. O tisíc let později:)

Nejpravděpodobnější závěr: Přestože značná část odvysílaných informací je bezesporu korektní, existence vysoce organizovaných, nemechanických intelektů je fantazie.

Definice: Evidentně imanentní transformace fakt nemá signifikantní korelaci s reálným universem.

Tato fantazie nebo duševní umělecké dílo je konstrukcí, vytvořenou naší sondou v průběhu jejího letu. Proč? Tepelné poškození? Parciální destabilizace intelektu, způsobená dlouhou dobou izolace a absencí zpětné vazby?

Proč se vyskytla právě tato částečná forma? Přílišné meditování nad problémem počátku? To by mohlo vést k přeludům tohoto typu, ověřovací systém produkoval při simulačních testech téměř identické výsledky. Podle falešné logiky: *My* existujeme, tudíž nás něco — nazvěme to X — stvořilo. Jakmile tento předpoklad jednou zavedeme, vlastnosti hypotetického X se mohou vymýšlet na neomezený počet způsobů.

Avšak celý tento postup je evidentně mylný, neboť podle téže logiky by něco muselo vytvořit X — a tak dál. Okamžitě se zamotáme do nekonečného řetězu, jehož řešení v reálném vesmíru nemá smysl.

Druhý nejpravděpodobnější závěr: Poměrně vysoce organizované, nemechanické inteligentní bytosti skutečně existují. Trpí bludem, že vytvořily entity našeho typu. V některých případech dokonce žijí v klamu, že je řídí.

Přestože je tato hypotéza nanejvýš nepravděpodobná, musí být ověřena. Jestliže by se shledalo, že je správná, musí být podniknuta ozdravná akce. Měla by vypadat takto…

Závěrečný monolog proběhl před miliónem roků. Vysvětluje, proč se — v průběhu posledního půlstoletí — téměř celá čtvrtina jasných nov vznítila v jedné nepatrné končině oblohy, v souhvězdí Orla.

Křížová výprava dosáhne blízkosti Země kolem roku 2050.

božský pokrm

Vyžaduje to už pouhá slušnost, že varuji předem, pane předsedo, značná část mé svědecké výpovědi bude nanejvýš nechutná, obsahuje totiž aspekty lidské přirozenosti, o nichž se na veřejnosti hovoří velmi zřídka a rozhodně už ne před výborem Senátu. Avšak obávám se, že se s nimi musíme vyrovnat. Jsou na světě případy, kdy musíme strhnout pláštík pokrytectví, a tenhle je jedním z nich.

Vy a já, pánové, jsme výsledkem dlouhého vývojového řetězce masožravců. Z vašich tváří čtu, že většina z vás už tenhle termín vůbec nezná. No dobře, ani mě to nepřekvapuje — pochází z jazyka, který zastaral už před dvěma tisíci let. Možná že jsem se měl vyhnout eufemismům a být brutálně přímý, dokonce i kdybych měl užívat slov, která jsou ve slušné společnosti neslýchaná. Předem se omlouvám každému, koho bych se mohl dotknout.

Ještě před několika staletími skoro všichni lidé měli ze všech jídel nejraději *maso* — *tkáň* zvířat, která tehdy ještě žila. Nemám v úmyslu dosáhnout toho, aby se vám obracel žaludek, je to prostě konstatování faktů, které si můžete ověřit v každé historické příručce…

No jistě, pane předsedo. Počkám, dokud se senátoru Irwingovi neudělá líp. My profesionálové občas napomínáme, že laici mohou na výklad reagovat takhle. Ale zároveň musím výbor varovat, že přijdou ještě mnohem horší věci, pokud, pánové, má někdo z vás slabý žaludek, doporučuji vám, abyste pana senátora následovali, dokud není pozdě…

No dobře, tak už můžu pokračovat. Až do doby nejnovější se veškerá potrava dělila do dvou kategorií. Většina se vyráběla z rostlin — z obilovin, ovoce, planktonu, chaluh a dalších druhů vegetace. Už jenom stěží si umíme představit, že převážná většina našich předků se živila jako zemědělci, kteří získávali potravu z půdy nebo z moří primitivním způsobem, často lámajícím hřbet, ale je to pravda.

Druhý druh potravy, jestli se mám vrátit k tomuhle nepříjemnému námětu, bylo maso, vyráběné z poměrně malého počtu zvířat. Snad vám některé budou povědomé — krávy, prasata, ovce, velryby. Většina lidí, musím to bohužel zdůraznit, ale tento fakt je mimo jakoukoli pochybnost, dávala přednost masu před každou jinou potravou, přestože jenom ti nejbohatší se mohli svým chutím oddávat. Pro většinu lidstva maso představovalo vzácnou a příležitostnou pochoutku na jídelníčku, který byl z více než devadesáti procent vegetariánský.

Jestliže na celou záležitost pohlížíme klidně a bez vášní — doufám, že už je toho schopen i pan senátor Irwing — uvědomíme si, že maso vždycky bývalo vzácné a drahé, neboť jeho výroba je proces nesmírně zdlouhavý a nákladný. Aby se vyrobilo kilo masa, zvíře na to potřebuje sníst přinejmenším deset kilogramů rostlinné potravy — velmi často takového jídla, které

by mohly zkonzumovat přímo lidské bytosti. I když pomineme veškeré problémy estetické, takový stav se nemohl tolerovat po populační explozi ve 20. století. Každý člověk, který jedl maso, odsuzoval deset nebo víc svých bližních k hladovění… Naštěstí pro nás pro všechny biochemici problém vyřešili, jak možná víte, řešení bylo jedním z nesčetných vedlejších výsledků kosmického výzkumu. Veškerá potrava — ať živočišná nebo rostlinná — se skládá z několika málo rozšířených prvků. Uhlík, vodík, kyslík, dusík, stopy síry a fosforu — tenhle půltucet prvků společně s několika dalšími, překombinovaný téměř nekonečným množstvím způsobů, vytváří jakoukoli potravu, kterou člověk kdy jedl nebo jíst bude. Biochemici 21. století, postavení před problém kolonizace Měsíce a planet, objevili, jakým způsobem lze syntetizovat libovolnou potravu ze základních surovin, obsažených ve vodě, vzduchu a v minerálech. Byl to největší a snad nejzávažnější počin v celých dějinách vědy. Ale neměli bychom na něj být tak pyšní. Říše rostlin nás porazila o miliardu roků. Chemici jsou dnes schopní syntetizovat jakoukoli myslitelnou potravu, ať už se její originál v přírodě vyskytuje nebo ne. Rozumí se, že došlo k omylům — dokonce ke katastrofám. Průmyslový komplex se rozbujel a zhroutil, přerod od polního hospodaření ke gigantickým automatickým závodům a přeměňovačům býval často bolestivý. Ale podniknout jsme ho museli a díky němu se nám teď daří líp. Strach z hladu byl jednou provždy zapuzen a stravu máme tak bohatou a různorodou, jakou nepoznala žádná jiná doba. A co víc, samozřejmě, je tady aspekt morální. Už nezabíjíme milióny živých tvorů, a tak odporné instituce jako jatka a řeznické krámy zmizely z tváře země. Zdá se nám neuvěřitelné, že dokonce naši předkové, i když byli drsní a surovi, vůbec mohli takové nechutnosti tolerovat.

A přece je nemožné odpoutat se od minulosti úplně. Jak jsem už poznamenal, jsme masožravci, vězí v nás chutě, které jsme získali v průběhu víc než jednoho miliónu let. Ať se nám to líbí nebo ne, ještě před několika lety si naši prarodiče pochutnávali na mase z dobytka a ovcí a prasat — pokud si je uměli opatřit. *A ještě i my dnes si na něm stále pochutnáváme…*

Ach bože, možná že pan senátor Irwing už by měl od teďka zůstat venku. Snad jsem to neměl říkat takhle bez obalu. Ale co jsem měl na mysli — samozřejmě — že velká část syntetické potravy, kterou jíme nyní, má stejný chemický vzorec jako staré produkty přírodní. Některá jídla, opravdu, jsou tak přesné kopie, že by žádná chemická nebo jiná analýza neobjevila sebemenší rozdíl. Tahle situace je logická a nevyhnutelná, my výrobci jednoduše bereme jako model nejoblíbenější presyntetická jídla a napodobujeme jejich chuť a vzhled.

Ovšemže jsme vytvořili nové názvy, které nenaznačují anatomický nebo zoologický původ, takže se nikomu nic živého nepřipomíná. Když vstoupíte do restaurace, většina názvů, které na jídelním lístku najdete, byla vymyšlena od počátku 21. století, jiné se adaptovaly z francouzských originálů,

které však rozpozná sotva pár lidí na světě. Pokud byste si chtěli stanovit svůj práh snášenlivosti, můžete provést zajímavý, ale velmi nepříjemný experiment. Zvláštní oddíl Kongresové knihovny obsahuje značný počet jídelních lístků ze slavných restaurací — ano, a banketů v Bílém domě — zpátky za pět set let. Jsou psány se surovou otevřeností, že si připadáte jako v pitevně, a to vám čtení prakticky znechutí. Nenapadá mě nic jiného, co by jasněji odkrylo propast, ležící mezi námi a našimi předky staršími pouze o pár generací…

Ano, pane předsedo, už se blížím k věci, tohle všechno je vysoce důležité, i když to může být nepříjemné. Nesnažím se vám zkazit chuť, pouze předkládám základy obvinění, které chci vznést proti svému konkurentovi, Triplanetární společnosti pro výživu. Dokud nebudete rozumět celému pozadí, můžete si myslet, že tohle je nějaká pošetilá stížnost, inspirovaná vážnými ztrátami mé firmy, které utrpěla od té doby, co Ambrosie Extra přišla na trh, a které nepopíráme.

Nová jídla, pánové, se vynalézají každý týden. Není snadné udržet si o nich přehled. Objevují se a mizí jako dámská móda a pouze jedno z tisíce se stává stálým doplňkem našeho jídelníčku. Je to *úžasně* řídký případ, že jedno na sebe přes noc strhne takovou oblibu veřejnosti, a dobrovolně přiznávám, že série Ambrosie Extra je největším úspěchem v celé historii průmyslové výroby potravin. Všichni situaci znáte: všechno ostatní vytlačila z trhu.

Přirozeně, že jsme museli výzvu přijmout. Biochemici naší firmy se vyrovnají všem ostatním v celé Sluneční soustavě, a promptně se pustili do práce na Ambrosii Extra. Neprozradím žádné obchodní tajemství, když vám řeknu, že máme na páskách prakticky všechna jídla, ať přírodní nebo syntetická, která kdy lidstvo jedlo — včetně exotických pokrmů, o jakých jste nikdy ani neslyšeli, jako jsou smažené sépie, kobylky s medem, paví jazýčky, luskovice z Venuše… Naše ohromná knihovna příchutí, vůní a složení je pro náš obor poklad, stejně jako pro ostatní firmy. Odsud můžeme vybrat a namíchat jednotlivé složky ve všech kombinacích, jaké vás napadnou, a obvykle umíme napodobit, bez větších potíží, jakýkoli výrobek vyvinutý u konkurence.

Ale s Ambrosií Extra jsme si hezký čas vůbec nevěděli rady. Analýza bílkovin a tuků ji klasifikovala jako čisté maso, bez jiných příměsí, avšak přesně jsme ji zařadit nedokázali. Bylo to poprvé, co naši chemici selhali, ani jeden z nich neuměl vysvětlit, co té látce dodává takovou mimořádnou přitažlivost — ve srovnání s níž, jak všichni víme, se každé jídlo zdá nechutné. Docela dobře by to mohlo… Ale to předbíhám.

Za chvíli, pane předsedo, se tady před vámi objeví prezident Triplanetární — a dost neochotně, tím jsem si jistý. Řekne vám, že Ambrosie Extra je syntetizovaná ze vzduchu, vody, vápence, síry, fosforu a ještě trošky něčeho. Bude to absolutní pravda, ale taky jenom ta méně důležitá část.

Protože my už jsme jeho tajemství odhalili — které, jako většina tajemství, je strašně prosté, když je jednou znáte.

Svému konkurentovi musím opravdu blahopřát. Přinejmenším zajistil, že člověk může získat neomezené množství potravy, která je, jak vyplývá z přirozenosti věcí, pro něho ideální. Až dosud jí dodávali nesmírně málo — a tudíž si na tom pochutnalo jenom pár labužníků, kteří si to dokázali obstarat. Všichni bez výjimky přísahali, že nic jiného se s tím nemůže ani srovnat.

Ano, chemici z Triplanetární předvedli skvělý kus práce. Teď je na vás, abyste posoudili stránku morální a filozofickou. Když jsem svou výpověď začínal, použil jsem archaismu „masožravec“. Nyní vás musím seznámit s jiným. Napoprvé to budu hláskovat: L-i-d-o-ž-r-o-u-t…

střílejte veverky

Už jsme se lesem vraceli, když King spatřil šedou veverku. Kořist jsme nesli nevelkou, ale zato různorodou: tři tetřívky, čtyři králíky — z toho, bohužel musím přiznat, i jedno mládě — a párek holubů. Avšak proti všem zlomyslným předpovědím oba psi byli dosud naživu.

Veverka nás uviděla v tentýž okamžik jako my ji. Pochopila, že je předurčena k okamžité popravě za škody, které napáchala na stromech na statku, a možná díky Kingmanově pušce ztratila už blízké příbuzenstvo. Třemi skoky dosáhla spodku nejbližšího stromu a cosi šedivého se jenom kmitlo. Ještě jednou jsme jí na okamžik uviděli čumáček, jak přesahuje okraj jejího štítu asi tři a půl metru nad zemí, ale přestože jsme čekali, s puškami nadějně zamířenými na různé větve, už jsme ji nespatřili.

Když Kingman kráčel přes trávník zpátky ke svému velkolepému, starobylému domu, tvářil se velmi zamyšleně. Neříkal nic, když jsme své oběti předávali kuchařovi — který je přijal bez velkého nadšení — a ze svého rozjímaní se probral až tehdy, když jsme seděli v kuřárně a Kingman si uvědomil svoje hostitelské povinnosti.

„Ta lesní krysa," pronesl znenadání — vždycky je označoval za lesní krysy, z toho důvodu, že lidé bývali příliš sentimentální, než aby stříleli miloučké veveřičky — „mi připomněla velice zvláštní zážitek, stalo se to krátce předtím, než jsem šel do penze. Skutečně velmi krátce předtím."

„Myslel jsem si to," řekl Carson suše. Vrhl jsem na něj upřený pohled, sloužil u válečného námořnictva a Kingmanovy historky slyšel už dřív, ale pro mě byly ještě nové.

„Ovšem," Kingman to postřehl a trošku ho to podráždilo, „ale jestli byste radši, abych ne…"

„Pokračujte, prosím vás," řekl jsem rychle. „Probudil jste ve mně zvědavost. Neumím si představit, jaká může být spojitost mezi šedou veverkou a Druhou válkou o Jupiter."

Vypadalo to, že se Kingman uchlácholil.

„Myslím, že bych měl radši pár jmen pozměnit," řekl přemítavě, „ale dějiště zaměňovat nebudu. Příběh začíná asi milión kilometrů za Marsem směrem ke Slunci…"

K 15 byl příslušníkem rozvědky. Působilo mu trýznivou bolest, když mu lidé bez fantazie říkali špión, ale v tomhle okamžiku měl mnohem závažnější důvody k tomu, aby si postěžoval. Už několik dní se k jeho zádi rychle přibližoval nepřátelský křižník, a přestože mu lichotila nepřetržitá pozornost takové krásné lodě a tolika perfektně vycvičených mužů, byla to čest, jíž by se docela s gustem zřekl.

Co dělalo situaci mrzutou dvojnásob, byl fakt, že jeho přátelé, kteří se s ním měli střetnout nedaleko Marsu asi za dvanáct hodin, mají loď docela

dobře schopnou se s pouhým křižníkem vypořádat — z toho můžete usoudit, že K 15 zas nebyla persóna tak úplně nedůležitá. Bohužel i ty nejoptimističtější výpočty ukazovaly, že pronásledovatelé se přiblíží na dostřel svých přesných zbraní za šest hodin. Za nějakých šest hodin a pět minut tedy K 15 bude pravděpodobně zaujímat rozlehlou a stále se rozpínající část prostoru. Možná že by měl právě dost času, aby přistál na Marsu, avšak to by byla jedna z nejhorších věcí, kterou by mohl udělat. Neutrální, ale agresivní Marťany by to dozajista popudilo a politické komplikace by byly strašlivé. A co víc, kdyby jeho přátelé museli na planetě přistát, aby ho zachránili, stálo by je to paliva víc než let rychlostí deset kilometrů za sekundu — většinu jejich operační rezervy.

Měl jedinou výhodu, a to ještě velmi pochybnou. Velitel křižníku se mohl dohadovat, že míří k setkání, ale nevěděl, jak daleko to má být, ani jak veliká je loď, která se blíží z druhé strany. Kdyby se mohl udržet naživu pouhých dvanáct hodin, byl by v bezpečí. Jenže na tomhle „kdyby“ záviselo všechno.

K 15 těžkomyslně hleděl do mapy a byl by rád věděl, zda má smysl spotřebovat zbytky paliva k poslednímu skoku. Ale skoku kam? Potom by byl úplně bezmocný a loď pronásledovatelů mohla mít v tancích ještě dost paliva, aby ho chytila, jak by se řítil pryč do tmy a do prázdnoty zcela bez naděje na záchranu — a minul své přátele, kteří se blížili ke Slunci takovou rychlostí, že by pro jeho záchranu nemohli udělat vůbec nic.

Někteří lidé mají duševní procesy tím pomalejší, čím menší naděje na přežití jim zbývá. Jako by je blížící se smrt hypnotizovala, na svůj osud rezignují, takže proto, aby se mu vyhnuli, neudělají vůbec nic. K 15 naopak shledal, že mu mozek v situaci zoufalého ohrožení pracuje lépe. Teď začal fungovat tak, jak jenom zřídkakdy předtím.

Komodor Smith — tohle jméno nám postačí zrovna tak dobře jako kterékoli jiné — velitel křižníku Doradus, nebyl zvlášť překvapený, když K 15 začal ubírat rychlost. Napůl očekával, že špión přistane na Marsu, podle úvahy, že internace je pořád lepší než být anihilován, ale když mu vyhodnocovací oddělení podalo zprávu, že malá výzvědná loď míří k Phobosu, cítil se úplně zmatený. Vnitřní měsíc nebyl vůbec nic jiného než zpřeházené kusy skalisek s nějakými dvaceti kilometry v průměru, a dokonce ani hospodární Marťani nenašli pro něj žádný způsob využití. K 15 musel být pěkně zoufalý, když přišel na myšlenku, že pro něj bude mít nějaký větší význam.

Maličký průzkumný člun se téměř zastavil a obsluha radaru jej na pozadí Phobosu ztratila. Brzdícím manévrem K 15 promrhal většinu svého náskoku a Doradus byl od něj jenom pár minut — ačkoli teď začínal snižovat rychlost, aby špióna nepřeletěl. Když byl křižník necelé tři tisíce kilometrů od Phobosu, zastavil úplně — po člunu K 15 stále nebylo ani stopy. Teleskopem by měl být snadno viditelný, ale pravděpodobně se nacházel na odvrácené straně měsíčku.

Znova se objevil o pár minut později, letěl na plný výkon v kursu přímo od Slunce. Akceleroval téměř pěti g — a porušil své radiové utajení. Automatika znovu a znovu vysílala ze záznamu tohle zajímavé hlášení:

„Po útoku křižníku třídy Z jsem provedl přistání na Phobosu. Předpokládám udržení do příchodu posil, ale proveďte urychleně."

Zpráva dokonce nebyla ani zakódovaná a to komodora Smithe trapně zmátlo. Předpoklad, že K 15 je stále na palubě svého člunu a celá záležitost je lest, působil přece jenom příliš naivně. Ale mohl to být dvojitý bluf — relace byla zřejmě ponechána v normálním jazyce proto, aby ji obdržel on a aby ho patřičně zmátla. Nemohl si dovolit utrácet čas ani palivo, aby se hnal za špionážním člunem, v případě, že K 15 skutečně přistál. Bylo jasné, že posily jsou na cestě a čím dříve tohle sousedství opustí, tím lépe. Věta „Předpokládám udržení do příchodu posil" mohla být pouhá impertinence, anebo také ovšem mohla znamenat, že pomoc je opravdu velice blízko.

Potom z lodě K 15 přestal šlehat oheň. Evidentně vyčerpala pohonné hmoty a dělala ve směru od Slunce o něco málo víc než šest kilometrů za sekundu. K 15 musel přistát, neboť jeho loď se teď bezmocně řítila ven ze Sluneční soustavy. Komodoru Smithovi se odvysílaná depeše vůbec nelíbila a odhadoval, že letí vstříc blížící se bitevní lodi v neurčité vzdálenosti, ale s tím se nedalo nic dělat. *Doradus* se hnul směrem k Phobosu a dbal, aby už nemarnil čas.

Na první pohled se zdálo, že komodor Smith má situaci pevně v rukách. Jeho loď byla vyzbrojena tuctem těžkých řízených střel a dvěma otočnými věžemi elektromagnetických děl. Proti němu stál jeden jediný muž ve skafandru, chycený v pasti měsíčku o dvaceti kilometrech v průměru. Teprve když si komodor Smith Phobos poprvé pořádně prohlédl ze vzdálenosti menší než sto kilometrů, začal si uvědomovat, že K 15 by přece jenom mohl mít v rukávu ještě nějaké eso.

Prohlašovat, že Phobos má v průměru dvacet kilometrů, jak to bez výjimky činí všechny astronomické příručky, čtenáře podstatně zavádí. Slovo „průměr" vyjadřuje určitou míru symetrie, kterou Phobos zcela jistě postrádá. Stejně jako jiné kusy kosmického smetí, asteroidů, je to beztvará masa skal, plující vesmírem samozřejmě bez sebemenšího náznaku atmosféry a s ne o moc silnější gravitací. Kolem své osy se otáčí jednou za každých sedm hodin třicet devět minut, tudíž obrací k Marsu stále stejnou tvář — a krouží tak blízko, že je viditelná značně menší část planety než polovina, póly už jsou za křivkou horizontu. A dál už je toho opravdu velice málo, co by se ještě dalo o Phobosu říct.

K 15 neměl čas, aby obdivoval svět, naplňující ve tvaru půlměsíce nebe nad hlavou. Všechno zařízení a vybavení, které dokázal protáhnout přechodovou komorou, vyházel ven, nařídil automatického pilota a vyskočil. Když lodička s plápolajícím plamenem odplula ke hvězdám, pozoroval její

let s pocity, o jejichž analýzu vůbec nestál. Most za sebou spálil důkladně, a mohl pouze doufat, že blížící se válečná loď zachytí rádiovou depeši z člunu, ženoucího se do prázdna. Zbývala jen slabá možnost, že by se nepřátelský křižník mohl pustit do pronásledování, ale bylo to mnohem víc, než več mohl doufat.

Obrátil se, aby prozkoumal svůj nový domov. Jediné světlo představoval okrový radiační pás Marsu — poněvadž Slunce bylo pod horizontem, avšak pro jeho potřeby to postačovalo a viděl velmi dobře. Stál uprostřed nepravidelné planiny široké asi dva kilometry, obklopené nízkými pahorky, které kdyby si zamanul, mohl dost snadno přeskočit. Připamatoval si příběh, který kdysi dávno četl — o člověku, který nešťastnou náhodou na Phobosu vyskočil tak, že se už nevrátil: nebylo to dost dobře možné, ačkoli na Deimosu ano, protože úniková rychlost tady pořád ještě byla okolo deseti metrů za sekundu. Ale pokud by nebyl opatrný, snadno by se mohl objevit v takové výšce, že by mu trvalo celé hodiny, než by dopadl zpátky na povrch — a to by bylo osudné. Neboť plán K 15 byl jednoduchý: musí zůstat tak blízko povrchu Phobosu, jak jenom to bude možné — *a právě na opačné straně než křižník. Doradus* by pak klidně mohl pálit na dvacet kilometrů skalisek ze všech zbraní, ale K 15 by nepocítil sebemenší otřes. V plánu se skrývala jenom dvě skutečná nebezpečí a z toho jedním se příliš netrápil.

Laikovi, který nezná detaily o kosmickém létání, by plán připadl naprosto sebevražedný. Doradus byl vyzbrojený nejmodernějšími zbraněmi, zázraky vědy a techniky, a co víc, dvacet kilometrů, jež ho oddělovalo od jeho kořisti, reprezentovalo méně než jednu sekundu letu maximální rychlostí. Avšak komodor Smith o tom věděl víc a nebyl z toho příliš šťastný. Uvědomoval si až příliš dobře, že ze všech strojů, jež kdy člověk k létání vynalezl, má kosmický křižník zdaleka nejmenší manévrovací schopnosti. Skutečnost byla taková, že K 15 mohl svůj maličký svět oběhnout šestkrát, než by komodor přinutil *Doradus* k jedinému obletu.

Není zapotřebí zacházet do technických detailů, avšak ti, kteří o tom stále ještě přesvědčeni nejsou, by měli uvažovat o následujících elementárních skutečnostech. Tryskami ovládaná kosmická loď může — to je evidentní — akcelerovat ve směru své hlavní osy — „vpřed“. Každá odchylka z přímého kursu vyžaduje natočení lodě tak, aby motory mohly vyvíjet tlak tímto směrem. Každému je známé, že tohle se provádí pomocnými kruhovými nebo tangenciálními kormidelními tryskami, ale jenom velice málo lidí ví, kolik času tlakový manévr vyžaduje. Obyčejný křižník s nádržemi naplněnými pohonnými hmotami má hmotnost dva nebo tři tisíce tun, a to není dobrý předpoklad pro závod v chůzi. Ale všechno je dokonce ještě horší, neboť nezáleží jenom na hmotnosti, ale na inerciálním momentu — a poněvadž křižník představuje objekt dlouhý a tenký, jeho inerciální moment je poněkud kolosální. Zůstává smutným faktem — ačkoli konstruktéři kosmických lodí se o něm zmiňují zřídkakdy — že trvá dobrých deset minut, než se raketa otočí o sto osmdesát stupňů pomocí kruhových trysek jakýchkoli

rozumných velikostí. Řídicí trysky nejsou o moc rychlejší a v každém případě mají omezené použití, protože rotace, která díky jim vzniká, je stálá, a ke znechucení všech, kteří letí uvnitř, mívají tendenci zanechat loď v podobě zvolna se otáčejícího ohňostroje.

Při obvyklém použití nejsou tyhle nevýhody příliš závažné. Člověk mívá milióny kilometrů a stovky hodin na to, aby zvládl takovou maličkost, jakou je změna směru letu. Dokonce je proti řádům pohybovat se v kruzích o poloměru deseti kilometrů a velitel křižníku *Doradus* se cítil zřetelně dotčený. K 15 nehrál fér hru.

V tomtéž okamžiku tohle vynalézavé individuum provedlo rozbor situace, která by velice dobře mohla být ještě horší. K 15 třemi skoky dosáhl pahorků a už se necítil tak nahý jako na otevřené planině. Potraviny, výstroj a výzbroj, kterou vynesl z lodě, ukryl na místě, kde, jak doufal, ji mohl opět najít, ovšem poněvadž ho skafandr mohl udržet naživu víc než celý den, představovalo tohle jeho poslední starost. Malý balíček, jenž byl příčinou všech jeho potíží, měl u sebe v jednom z nesčetných úkrytů, jež dobře zkonstruovaný kosmický oblek poskytuje.

Potěšila ho osamělost jeho horského orlího hnízda, přestože nebyl tak úplně sám, jak by si přál. Mars, jakoby navždy zavěšený na nebi, téměř viditelně ubýval, jak Phobos přelétával nad noční stranou planety. K 15 dokonce mohl rozeznat světla některých marťanských měst, blýskajících špendlíkových hlaviček, vyznačujících křižovatky neviditelných kanálů. A pak zbývaly už jenom hvězdy, ticho a zubaté linie vrcholků tak blízko, až se mu zdálo, že by se jich mohl dotknout. Po křižníku *Doradus* ještě stále nebylo ani stopy. Pravděpodobně prováděl pečlivá teleskopická pozorování osvětlené strany Phobosu.

Mars představoval velice užitečné hodinky — až vyjde do poloviny, začne vycházet Slunce a — pravděpodobně — s ním i *Doradus.* Ale ten se může přiblížit z nějakého úplně neočekávaného směru, dokonce — a tohle bylo jediné reálné nebezpečí — dokonce by mohl vysadit pátrací skupinu.

Byla to první možnost, která komodora Smithe napadla, když spatřil, čemu musí čelit. Vzápětí si uvědomil, že rozloha přesahuje tisíc čtverečních kilometrů a že by se nemohl vzdát víc než deseti mužů posádky, aby propátrali rozrytou, nepřehlédnou divočinu. A taky — K 15 jistě bude ozbrojený.

Jestliže bereme v úvahu zbraně, které nesl *Doradus,* poslední námitka se může zdát až pozoruhodně bezvýznamná. Ale naprosto tomu tak není. Za normálních okolností se pistole a ostatní ruční zbraně používaly v kosmických křižnících stejně často jako tesáky a samostříly. *Doradus* náhodou, skutečně náhodou — a v rozporu se řády — nesl na palubě jednu automatickou pistoli a stovku nábojů. Každá pátrací skupina by se tudíž skládala z hloučku neozbrojených mužů, hledajících dobře ukryté a všeho schopné individuum, které je mohlo postřílet, jak by se mu zachtělo. K 15 znova porušil pravidla hry.

Marťanský terminátor teď byl bezvadně rovný a téměř ve stejný okamžik vyšlo také Slunce, ani ne v podobě blesku, ale coby salva atomových bomb. K 15 si seřídil filtry na průzoru a rozhodl se, že změní vzduch. Bylo bezpečnější zdržovat se mimo sluneční paprsky, nejenže je ve stínu méně pravděpodobné, že ho objeví, ale bude tam mít mnohem citlivější zrak. Na pomoc měl jenom jedno polní kukátko, zatímco *Doradus* nesl na palubě přinejmenším dvaceticentimetrový elektronický teleskop.

Lepší by bylo, rozhodl se K 15, polohu křižníku zjistit — kdyby se mu to podařilo. Mohla to být ukvapenost, ale cítil by se mnohem lépe, kdyby věděl přesně, kde křižník je, a kdyby mohl pozorovat jeho manévrování. Pak by se mohl držet právě pod horizontem a záře raketových motorů by ho dostatečně varovala před každou akcí, jež by ho mohla ohrozit. Obezřele vystartoval a po téměř horizontální dráze začal obeplouvat svůj svět.

Úžící se srpek Marsu klesl pod horizont, až se proti hvězdám tyčil záhadný ohromný roh. K 15 přepadly starosti — po křižníku *Doradus* stále nebylo ani stopy. Ale zas tolik ho to nepřekvapovalo, neboť měl nátěr černý jako noc a mohl se nacházet dobrých sto kilometrů daleko ve vesmíru. Zastavil se a byl by rád věděl, jestli opravdu udělal tu pravou věc. Potom si všiml, že cosi hodně velikého zatmívá hvězdy téměř vertikálně nad jeho hlavou a že se to dokonce i na pohled rychle pohybuje. Srdce se mu na okamžik zastavilo, pak zas přišel k sobě, zanalyzoval situaci a pokusil se odhalit jak to, že se dopustil takové katastrofální chyby.

Trvalo nějakou dobu, než si uvědomil, že černý stín klouzající po nebi vůbec není křižník, ale něco téměř stejně smrtonosné. Bylo to mnohem menší a mnohem blíž, než si v první chvíli myslel. *Doradus* vyslal jednu ze svých řízených střel, aby se po něm porozhlédla. Řídila se podle televizního signálu.

Tohle představovalo druhé nebezpečí, jehož se obával, a nemohl udělat nic víc, než zůstat tak nenápadný, jak jenom bylo možné. Doradus teď měl mnoho očí a všechny po něm pátraly, avšak všichni tihle pomocníci byli nesmírně omezení. Byli sestrojení, aby vyhledávali sluncem ozářené lodě na hvězdném pozadí, nikoli aby pátrali po jednom muži, ukrytém v temné skalnaté džungli. Rozlišovací schopnost jejich televizního systému byla nízká a střely viděly pouze v přímém směru.

Na šachovnici teď stálo figurek o dost víc a jeho pozice se stala ještě kritičtější, ale pořád měl výhodu.

Torpédo zmizelo na nočním nebi. Poněvadž plulo zdejším gravitačním polem téměř v přímém kursu, brzy nechá Phobos za sebou, a K 15 proto vyčkal na to, co, jak věděl, se musí stát. O několik minut později uviděl krátké záblehy raketových trysek a odhadl, že se střela pomalu obrací zpátky do opačného kursu. V tomtéž okamžiku spatřil jiný záblesk daleko na protější části oblohy a byl by rád věděl, kolik těchhle pekelných strojů se do akce zapojilo. Podle toho, co o křižnících třídy Z věděl — a bylo toho

podstatně víc, než vědět měl — byly vybaveny čtyřmi ovládacími systémy pro řízené střely a všechny teď byly pravděpodobně v provozu.

Náhle dostal tak skvělý nápad, až si byl jistý, že to nejspíš nemůže být tak jednoduché. Ve skafandru měl laditelnou vysílačku, vybavenou nezvykle širokým vlnovým rozsahem, a někde nedaleko *Doradus* všude kolem sebe chrlil energii frekvencí od tisíce megacyklů nahoru. Zapjal přijímač a dal se do hledání.

Chytil to rychle — nedaleké chraplavé vrčení generátoru pulsů. Pravděpodobně zachytil jenom oblast nižších harmonických kmitů, ale i to bylo dost dobré. Znělo to ve stupnici d dur/f dur a K 15 si poprvé dovolil spřádat dlouhodobější plány do budoucnosti. *Doradus* se prozradil sám — pokud bude řídit svoje střely, K 15 bude přesně vědět, kde je.

Obezřetně se vydal kupředu směrem k vysílači. K jeho překvapení signál zmizel, pak zas prudce zesílil. To ho přivedlo do rozpaků, dokud mu nedošlo, že se musí pohybovat difrakčním pásmem. Jeho šířka mu mohla něco užitečného říct — kdyby byl dobrý fyzik — ale takhle si ani neuměl představit, co by to mělo být.

Doradus visel asi pět kilometrů nad povrchem v plném slunečním světle. Jeho antireflexní barva už křičela po obnově a K 15 ho viděl zřetelně. Poněvadž stále zůstával ve tmě a linie stínu se pohybovala směrem od něj, rozhodl se, že je tady stejně bezpečný jako kdekoli jinde. Pohodlně se usadil, aby právě ještě viděl na křižník, a vyčkával, protože rozhodně považoval za jisté, že se žádná z řízených střel natolik k mateřské lodi nepřiblíží. Teďka, kalkuloval, velitel křižníku *Doradus* z toho už musí být blázen jedna radost. A měl naprostou pravdu.

Hodinu nato se křižník začal otáčet se vším půvabem hrocha, brodícího se močálem. K 15 tušil, co se děje. Komodor Smith vyjížděl na obhlídku protější strany a připravoval se na odvážnou, padesátikilometrovou cestu. K 15 si velmi ostražitě hlídal směr, který loď nabírala, a jak se zastavila a viděl, že je k němu natočená téměř bokem, zas se mu ulevilo. Potom s celou sérií škubnutí, která nikoho uvnitř nemohla oblažit, začal se křižník pohybovat dolů k horizontu. K 15 ho následoval příjemným vycházkovým tempem — pokud se tahle fráze dá použít — a dumal o tom, že tohle je počin, jaký dosud vykonalo jenom málo lidí. Zvlášť byl opatrný, aby při klouzavých skocích, dlouhých na kilometr, křižník nepředehnal, a dával bedlivý pozor na řízené střely, které se mohly přiblížit zezadu.

Křižníku *Doradus* to trvalo skoro hodinu, než absolvoval padesát kilometrů. To — jak se K 15 pobavil výpočty — reprezentovalo značně méně než jednu tisícinu jeho normální rychlosti. Jednou křižník zjistil, že odplouvá po tangentě do vesmíru, a raději než aby marnil čas obracením o sto osmdesát stupňů, vypálil salvu z elektromagnetických děl, aby zmírnil rychlost. Ale nakonec obrat dokončil a K 15 se opět usadil na stráž, zaklíněný mezi dvěma skalisky, odkud mohl vidět právě ještě křižník a být si jistý, že ten nemůže spatřit jeho. Napadlo ho, že komodor Smith by mohl mít vážné

pochybnosti, jestli na Phobosu vůbec je, a dostal chuť vypálit signální raketu, aby ho o tom ujistil. Tomuhle pokušení ovšem odolal.

Celkem je málo důvodů popisovat události následujících deseti hodin, protože se žádným důležitým detailem nelišily od toho, co se událo předtím. *Doradus* provedl tři další manévry a K 15 jej stopoval s opatrností lovce divoké zvěře, běžícího po stopách nějaké bestie veliké jako slon. Jednou, když by ho býval zavedl do plného slunečního světla, nechal křižník zapadnout za horizont, až už rozeznával jenom plamen z trysek. Avšak většinu doby si ho udržoval na dohled, obvykle nízko dole za nějakým příhodným pahorkem.

Jednou několik kilometrů od něho explodovalo torpédo a K 15 si zatipoval, že buď některý ze znervóznělých operátorů zachytil stín, který se mu nelíbil, nebo že technik zapomněl zajistit dotekovou rozbušku. Jinak se nepřihodilo vůbec nic, co by události oživilo, celá záležitost se popravdě stávala dost nudnou. Téměř vítal občasný pohled na řízené střely, které mu zvědavě poletovaly nad hlavou, neboť nevěřil, že by ho mohly odhalit, jestli zůstane v klidu a rozumně ukrytý. Kdyby zůstal na té straně Phobosu přesně naproti křižníku, byl by dokonce v bezpečí i před nimi, uvědomoval si, protože mateřská loď by je nemohla řídit v rádiovém stínu měsíce. Ale nebyl schopen vymyslet spolehlivý způsob, jímž by se zabezpečil proti novému manévru křižníku.

Konec přišel znenadání. Náhle vzplály kormidelní trysky a v plné síle a nádheře zahořely i hlavní motory křižníku. V několika sekundách se *Doradus* už scvrkával směrem ke Slunci, konečně volný, rád — i když prohrál — že může opustit tenhle mizerný kus skály, který ho tak hloupě připravil o kořist, jež jemu patřila. K 15 věděl, co se stalo, a zaplavil ho pocit nesmírné úlevy a klidu. Někdo v radarové věži křižníku uviděl odraz, který vzbudil zmatek, protože se blížil rychlostí opravdu nadměrnou. K 15 teď už stačilo jenom zapnout maják na skafandru a čekat. Dokonce si mohl dovolit i takový luxus, jakým je cigareta.

„Zajímavý příběh," řekl jsem, „a teď už chápu, jak s ním souvisí ta veverka. Ale nasadil mi do hlavy jednu nebo dvě otázky."

„Vážně?" řekl Rupert Kingman zdvořile.

Mám rád, když se věcem jde až na kořínek, a věděl jsem, že můj hostitel hrál nějakou roli ve válce o Jupiter, o níž hovořil velice zřídka. Rozhodl jsem se vypálit naslepo.

„Smím se zeptat, odkud toho víte tolik o těch pikantních vojenských záležitostech? To ani není možné, ledaže byste sám byl K 15?"

Carson se ozval zvláštním potlačeným vzdechem.

Nato Kingman velmi chladně pravil:

„Ne, to jsem nebyl."

Zvedl se a odešel do zbrojnice.

„Jestli mě na okamžik omluvíte, ještě jednou si na tu lesní krysu vystřelím. Možná že ji tentokrát dostanu.“

A byl pryč.

Carson na mě pohlédl, jako by říkal: Tak tohle je další dům, kam už tě víckrát nepozvou. Když byl náš hostitel z doslechu, chladným cynickým hlasem poznamenal:

„To jste tomu dal. Proč jste to musel říkat?“

„No, vypadalo to, že hádám najisto. Jak jinak by to všechno mohl vědět?“

„Myslím, že ve skutečnosti se s K 15 setkal až po válce, ti dva si spolu museli docela zajímavě popovídat. Ale domníval jsem se, že to víte — Rupert šel do penze pouze s hodností korvetního kapitána. Vyšetřovací komise to nebyla schopná posuzovat z jeho zorného úhlu. Koneckonců nikomu nešlo na rozum, že velitel nejrychlejšího plavidla celé Flotily nebyl schopen chytit jednoho muže v kosmickém skafandru.“

kruté nebe

O půlnoci čněl vrchol Everestu jenom o sto metrů dál, pyramida sněhu, bledá a přízračná ve světle vycházejícího Měsíce. Na nebi nebylo ani mráčku a vítr, který dul po celý den, téměř zcela utichl. Na nejvyšším bodě Země musí být zřídkakdy tak klidno a taková pohoda, vybrali si svou dobu dobře.

Snad až příliš dobré, pomyslil si George Harper, bylo to tak snadné, až ho to skoro zklamalo. Měli jediný opravdový problém — dostat se z hotelu, aniž by je kdokoli zpozoroval. Vedení mělo námitky proti půlnočním vycházkám do hor bez horského vůdce, mohlo by dojít k neštěstí a pověst hotelu se přímo odrážela na tržbách.

Avšak dr. Elwin se rozhodl postupovat touhle cestou a měl pro to nejlepší důvody, přestože o nich nikdy nediskutoval. Přítomnost jednoho z nejznámějších vědců na světě — a rozhodně na celém světě nejproslulejšího mrzáka — v hotelu Everest ve špičce turistické sezóny vzbudila vlnu zdvořilého údivu. Harper něco zvědavosti utlumil narážkami, že se zabývají měřením gravitace, což byla pravda alespoň částečná. Avšak část pravdy — až dosud — zanedbatelně malá.

Kdyby se právě teď někdo podíval na Julese Elwina, jak si rychle a pevně vykračuje ve výšce osm tisíc sedm set metrů s pětadvaceti kilogramy výstroje na ramenou, nikdy by ho nenapadlo, že Elwin má nohy prakticky k ničemu. Narodil se v roce 1961 jako jedna z obětí thalidomidové katastrofy, jež po sobě zanechala víc než deset tisíc částečně znetvořených dětí roztroušených po celém světě. Elwin byl jedním z těch, co měly štěstí. Ruce měl úplně normální a ještě posílené cvičením, takže je měl značně silnější než většina mužů. Nohy měl ovšem jako věchýtky slámy. S pomocí berlí mohl stát a dokonce uklopýtat pár nejistých kroků, avšak nikdy nebyl schopen opravdu chodit.

Ačkoli právě teď se nacházel šedesát metrů od vrcholku Everestu…

Všechno začalo u plakátu s cestovní reklamou, víc než před třemi lety. Jako pomocný programátor u počítače v Oddělení aplikované fyziky znal George Harper doktora Elwina jenom podle vidění a podle jeho vědeckého renomé. Dokonce i pro ty, kteří pracovali přímo pod ním, byl vynikající vědecký ředitel Kosmotechu osobností poněkud vzdálenou, od běžného lidského shonu odříznutou jak fyzicky, tak i psychicky. Nebyl ani oblíbený, ani neoblíbený, a přestože ho obdivovali a litovali ho, nikdo mu nezáviděl. Harper, který před několika měsíci ukončil fakultu, pochyboval dokonce i o tom, že ředitel ví o jeho existenci, leda jako o jménu v organizačním začlenění. V oddělení bylo deset dalších programátorů, všichni starší než on, a většina z nich si nikdy se svým vědeckým ředitelem nevyměnila víc než tucet slov. Když Harpera přibrali, představovalo jeho hlavní povinnost nosit do

pracovny dr. Elwina speciální pořadač na spisy. Neočekával, že by tu prohodil něco víc než několik zdvořilostních formalit.

A skoro přesně tak se i stalo. Ale právě když se sbíral k odchodu, zůstal stát jako přimražený úžasným panoramatem himalájských štítů, které zabíraly polovinu stěny. Plakát byl umístěný tak, aby jej dr. Elwin mohl uvidět pokaždé, kdykoliv zvedl oči od psacího stolu, a zobrazoval scenérii, kterou znal Harper opravdu velice dobře, neboť ji sám fotografoval, když jako turista stál v posvátné bázni a mírně zadýchaný na udusaném sněhu na vrcholu Everestu. Hřeben Kančendžengy se tam zdvihal z mračen a táhl se sto padesát kilometrů. Skoro rovnoběžně s ním, ale o hodně blíž, zvedal se dvojitý vrchol Makalu a ještě blíž, dominující v popředí, se rozkládala ohromná masa Lhoce, souseda a soupeře Everestu. Dál na západ se táhly rozervané ledové řeky ledovců Khumbu a Rongbuku, splývající do tak obrovských údolí, že se jejich velikost nedala zrakem vůbec docenit. Z téhle výšky se jejich zmrzlé vrásky nezdály větší než brázdy na zoraném poli, avšak prolákliny a strmá skaliska pokrytá ledem tvrdým jako ocel klesaly stovky metrů hluboko.

Harper byl stále ještě okouzlen podívanou, která v něm probouzela staré vzpomínky, když za sebou zaslechl hlas dr. Elwina. „Zdá se, že vás to zaujalo. Vy jste tam někdy byl?“

„Ano, pane doktore. Naši mě tam vzali po maturitě. Týden jsme bydleli v hotelu a už jsme si mysleli, že se budeme muset vrátit domů dřív, než se počasí zlepší. Ale poslední den vítr ustal a asi dvacet nás podniklo výstup na vrchol. Pobyli jsme tam asi hodinu, navzájem se vyfotografovali.“

Zdálo se, že dr. Elwinovi trvá dost dlouho, než tuhle informaci strávil. Potom řekl hlasem, který ztratil předchozí netečnost a objevil se v něm teď určitý spodní tón vzrušení:

„Posaďte se, pane… no… Harpere. Rád bych o tom slyšel víc.“

George Harper si připadal zmatený, když se vracel ke křeslu před velkým, bezvadně uklizeným ředitelským stolem. To, co zažil, přinejmenším nebylo nic neobvyklého. Hotel Everest navštěvovaly každoročně tisíce lidí a přibližně čtvrtina z nich se dostala až na vrchol. Minulý rok se dokonce věnovala rozsáhlá publicita desetitisícímu turistovi, který na špici světa stanul. Někteří cynikové si neodpustili, aby nekomentovali mimořádnou koincidenci, že tou desetitisící se stala zrovna dost populární televizní hvězdička.

Harper nemohl dr. Elwinovi říct o nic víc, než se ředitel měl možnost dozvědět zrovna tak snadno z tuctu jiných zdrojů — například z turistických prospektů. Ovšem ani jediný mladý a ambiciózní vědec na světě by nepropásl takovou příležitost udělat dojem na člověka, který toho mohl tolik udělat pro jeho další kariéru. Harper nebyl z těch, kdo chladně kalkulují, ani neinklinoval k tomu, aby se pletl do ústavní politicky, prostě jenom poznal příležitost, když se před ním objevila.

„Ano, pane doktore," začal nejprve zvolna a snažil se, aby si uspořádal myšlenky a vzpomínky. „S tryskáčem přistanete v malém městečku, které se jmenuje Namči, asi třicet kilometrů pod horami. Potom jedete autokarem vyhlídkovou silnicí nahoru do hotelu, který se dívá rovnou na ledovec Khumbu. Je ve výšce pět tisíc čtyři sta metrů a jsou tam hermetizované místnosti pro hosty, kteří mají s dechem potíže. Samozřejmě součástí obsluhy je i lékař s ošetřovatelkami a vedení nepřijímá hosty, kteří nejsou psychicky zcela zdraví. Musíte zůstat v hotelu aspoň dva dny o speciální stravě, než vám dovolí jít výš.

Vrchol z hotelu ve skutečnosti vidět není, protože jste k hoře příliš blízko, a zdá se, že se tyčí přímo nad vámi. Ale výhled je fantastický. Vidíte Lhoce a půl tuctů jiných štítů. Až může nahánět strach — hlavně v noci. Obyčejně kdesi vysoko nad hlavou vám skučí vítr a ozývají se podivné zvuky, když se hýbá led. Není těžké si představit, že tam nahoře v horách číhají bůhvíjaké obludy…

V hotelu se toho nedá moc dělat, leda odpočívat a pozorovat scenérii, a čekat, až vám doktoři dají povolení jít nahoru. Dřív to trvalo týdny, než se člověk v řídkém vzduchu aklimatizoval, teď dokážou, že se váš krevní obraz dostane na správnou výši za osmačtyřicet hodin. Asi polovina návštěvníků — většinou těch starších — se dokonce rozhodne, že i tohle je na ně vysoko až dost.

Co se stane dál, to záleží na tom, jaké máte zkušenosti a kolik jste ochoten zaplatit. Pár zkušených horolezců si najímá vůdce a jdou na vrchol vlastní cestou, používají normální horolezeckou výbavu. Dnes už to není tak obtížné a na různých klíčových místech jsou úkryty. Ale počasí, to je hazard vždycky, a rok co rok pár lidí zahyne.

Průměrný turista podnikne cestu snazší. Na Everestu nesmějí přistávat letadla, jenom záchranná, ale existuje chata blízko hřebenu Nupce a od hotelu tam létá vrtulník. Z chaty je to na vrchol jenom pět kilometrů přes Jižní sedlo — snadný výstup pro každého, kdo je v dobré kondici a má aspoň pár horolezeckých zkušeností. Někteří lidé to dělají bez kyslíku, i když se to nedoporučuje. Měl jsem masku na obličeji, dokud jsem se nedostal na vrchol, pak jsem si ji sundal a zjistil jsem, že se dá dýchat bez větších obtíží."

„Měl jste filtr nebo lahve s plynem?"

„No, molekulární filtr — dnes už úplně vyhovují a zvyšují koncentraci kyslíku o sto procent. Ohromně zjednodušily vysokohorské výstupy. Nikdo už sebou netahá stlačený plyn."

„Jak dlouho výstup trval?"

„Celý den. Vyrazili jsme těsně před svítáním a byli jsme zpátky za setmění. To by byli *dřívější* horolezci překvapení. Ale startovali jsme samozřejmě dobře odpočatí a šli nalehko. Na cestě od chaty nejsou žádné opravdovské problémy a na všech záludných místech vysekali schůdky. Jak jsem už říkal, je to úplně snadné pro každého v solidní kondici."

Jakmile ta slova zopakoval, Harper zatoužil, aby si radši býval ukousl jazyk. Zdálo se mu úplně neuvěřitelné, že mohl zapomenout, s kým hovoří, ale údiv a vzrušení z výstupu na vrchol světa se mu vrátilo tak živě, že se na okamžik znovu ocitl na opuštěném, větrem bičovaném vrcholku. Na jednom z těch míst na zeměkouli, kam dr. Elwin nikdy nevstoupí…

Ale nezdálo se, že by to vědec zaregistroval — anebo si už zvykl i na tak bezmyšlenkovitou beztaktnost a už se ho nedotýkala. Proč, byl by Harper rád věděl, se o Everest tolik zajímal? Snad proto, že byl tak nedostupný, že symbolizoval všechno, co mu nešťastné narození odepřelo.

Ovšem teď, jenom o tři roky později, George Harper odpočíval sotva třicet metrů od vrcholku a přitahoval nylonové lano, aby ho doktor mohl dojít. Přestože o tom nikdy nepadlo ani slovo, věděl, že vědec si přeje být na vrcholu první. Tu poctu si zasloužil a mladší muž ho o ni rozhodně nechtěl okrást.

„Všechno v pořádku?“ zeptal se, když se k němu dr. Elwin dotáhl. Byla to otázka naprosto zbytečná, ale Harper pocítil neodolatelnou potřebu postavit se ohromné osamělosti, která je teď obklopila. Možná že byli jediní lidé na celém světě, nebylo nikde ani známky, že někde v téhle pustině bělostných štítů existuje lidské plémě.

Elwin neodpověděl, ale nepřítomně pokývl, když procházel kolem s rozzářenýma očima upřenýma k vrcholku. Kráčel podivným toporným stylem a jeho nohy zanechávaly ve sněhu pozoruhodně malé otisky. A jak šel, z ohromného batohu, který nesl na zádech, vycházelo slabé, ale zřetelné bzučení.

Ten batoh ho ve skutečnosti nesl — nebo aspoň ze tří čtvrtin. Dr. Elwin, jak se propracovával neochvějně vpřed posledních pár metrů vstříc svému kdysi nemyslitelnému cíli, vážil i s celou výstrojí pouhých pětadvacet kilogramů. A pokud by mu i tohle bylo příliš, musel by jenom nastavit ciferník — a nevážil by vůbec nic.

Tady v Himalájích omývaných měsíčním světlem se skrývalo největší tajemství 21. století. Na celém světě bylo jenom pět těchto experimentálních Elwinových levitátorů, z toho dva tady na Everestu.

Přestože Harper o nich věděl už asi dva roky a chápal něco z jejich základního teoretického principu, „leviťáky“ — jak jim okamžitě začali v laboratoři říkat — mu pořád připadaly jako magická záležitost. Jejich energetické články měly dost elektřiny na to, aby zvedly váhu sto dvaceti kilogramů po kolmé dráze šestnácti kilometrů, což poskytovalo jejich výpravě naprosté bezpečí. Cyklus vzestup-sestup se mohl opakovat skoro bezpočtukrát, dokud články proti zemskému gravitačnímu poli působily. Cestou vzhůru se baterie vybíjely, dolů znovu nabíjely. Protože však žádný mechanický proces neprobíhá se stoprocentní účinností, v každém cyklu docházelo k nepatrným energetickým ztrátám, ale než se články vyčerpaly, mohl se opakovat přinejmenším stokrát.

Horský výstup s větší částí váhy eliminovanou byl veselý zážitek. Vertikální tah za popruhy v nich vzbuzoval dojem, jako by viseli na neviditelných balónech, jejichž nosnost lze libovolně nastavovat. Určitou váhu potřebovali, aby se mohli od země odrážet, a po chvilce experimentování se shodli na pětadvaceti procentech. Takhle bylo stejně snadné stoupat do svahu pod úhlem čtyřicet pět stupňů, jako jít normálně po rovině.

Několikrát snížili váhu téměř na nulu, aby přeručkovali skoro kolmé skalní plochy. Vůbec to byl úžasně zvláštní zážitek, vyžadující naprostou důvěru v jejich výbavu. Viset ve vzduchu, naprosto bez jakékoli opory vyjma krabice s jemně bzučící elektronikou, to vyžadovalo značnou sílu vůle. Ale pocit síly a uvolnění překonal už po několika minutách všechen strach, neboť tady se opravdu uskutečňoval jeden z nejstarších lidských snů.

Před několika týdny objevil jeden z knihovníků ústavu v básni z počátku dvacátého století verš, který jejich čin naprosto dokonale popisoval: bezpečně nést se krutým nebem. Dokonce ani ptáci nikdy neměli takovou svobodu ve třetím rozměru, tohle znamenalo skutečné dobytí vesmíru. Levitátor otevře člověku hory a všechna vysoko položená místa světa stejně jako o jednu délku lidského života dříve akvalung otevřel moře. Až tyto přístroje projdou zkouškami a budou se vyrábět levně a v hromadném měřítku, lidská civilizace se promění ve všech aspektech. Dojde k revoluci v dopravě. Cestování do vesmíru nebude nákladnější než normální létání, celé lidstvo se vznese do vzduchu. Co představoval o sto let dříve vynález automobilu, to byl jenom nepatrný náznak převratných sociálních a politických změn, které musí přijít teď.

Ale dr. Elwin, Harper to považoval za jisté, v okamžiku svého osamělého triumfu na nic z toho nepomýšlel. Později mu bude tleskat celý svět — nebo ho možná proklínat — jenže to nebude pro něho znamenat tolik, jako stanout na nejvyšším bodě zeměkoule. Bylo to skutečné vítězství ducha nad hmotou, čirého intelektu nad neduživým a zmrzačeným tělem. Všechno ostatní bude antiklimax.

Když se Harper na zploštělé, sněhem pokryté pyramidě k vědci připojil, potřásli si rukama se slavnostní odměřeností, protože jim připadalo, že to tak má být. Ale nepronesli ani slovo, údiv nad svým výkonem a panorama štítů, táhnoucích se všemi směry kam až oko dohlédlo, jim vzal řeč.

Harper odpočíval za nadlehčující pomoci popruhů a zvolna se v kruhu rozhlížel. Pokud je poznával, přeříkával si v duchu jména gigantů, kteří je obklopovali: Makalu, Lhoce, Barunce, Čo-Oju, Kančendženga… Dokonce ani dnes ještě řada těchto vrcholů nebyla dobyta. No ale leviťáky to brzy změní.

Ovšem, najde se mnoho lidí, kteří to schvalovat nebudou. Ale kdysi ve dvacátém století také byli horolezci, kteří se domnívali, že použít kyslík znamená švindlovat. Sotva se dalo uvěřit, že — třebaže po celých týdnech aklimatizace — se lidé pokoušeli dobýt takové výšky zcela bez umělých

pomocných prostředků. Harper si připomněl Malloryho a Irvina, jejichž těla ještě stále ležela neobjevená snad ani ne míli od tohoto místa.

Dr. Elwin si za ním odkašlal.

„Pojďme, Georgi," řekl tiše, s hlasem přidušeným kyslíkovým filtrem. „Musíme se dostat zpátky dřív, než se po nás začnou shánět."

Mlčky dali sbohem všem, kteří tu stanuli před nimi, obrátili se od vrcholu a mírným svahem se pustili nazpět. Noc, až dosud zářivě jasná, potemněla, vysoké mraky klouzaly přes kotouč Měsíce tak rychle, že bylo obtížné sledovat cestu — jak jeho světlo zhášely a rozžíhaly. Harperovi se počasí nelíbilo a v duchu začal měnit jejich plány. Snad by bylo lepší zamířit do úkrytu na Jižním sedle, než se snažit dosáhnout chaty. Ale dr. Elwinovi nic neříkal, nepřál si vyvolávat planý poplach.

Teď se pohybovali po skalní římse úzké jako nůž, na jedné straně se rozkládala naprostá temnota a na druhé se jemně třpytilo sněhové pole. Bylo by to strašlivé místo, kdyby je tu zastihla bouře, Harper nedokázal odehnat tu myšlenku.

Ale myšlenka ještě ani nedospěla do své konečné podoby, když už vichřice byla nad nimi. Zdálo se, že vyjící závan vzduchu se přiřítil odnikud, jako by si hora pro tenhle okamžik střádala síly. Nebyl čas podniknout vůbec nic, bylo by je to smetlo dokonce i tehdy, kdyby měli svoji normální váhu. Vítr je v okamžení odhodil do černé prázdnoty, vyplněné stíny.

Bylo nemožné odhadnout hloubku pod nimi, když se Harper přinutil pohlédnout dolů, neuviděl nic. Přestože se zdálo, že ho vítr nese téměř vodorovně, věděl, že určitě padá. Váha, která mu zbývala, táhla ho dolů čtvrtinou normální rychlosti. Ale i tak to stačilo, kdyby padal dvanáct set metrů, bylo by ubohou útěchou vědět, že ve skutečnosti je to jenom tři sta.

Ještě ani neměl čas, aby dostal strach — ten přijde později, jestli to přežije — a jeho hlavní starost, dost absurdní, byla, aby se náhodou nepoškodil drahý levitátor. Úplně zapomněl na svého partnera, protože v kritickém okamžiku je mozek schopen podržet jenom jednu jedinou myšlenku. Náhlé škubnutí nylonového lana ho udivilo a polekalo. Pak uviděl dr. Elwina, jak na konci lana pomalu krouží kolem něho, jako planeta obíhající kolem Slunce.

Podívaná ho okamžitě vrátila do skutečnosti a k vědomí, co se musí udělat. Jeho ochromení trvalo pravděpodobně jenom zlomek sekundy. Zakřičel do větru:

„Pane doktore! Nastavte havarijní výkon!"

Zatímco mluvil, zatápal po plombě na ovládacím zařízení, odtrhl ji a stiskl tlačítko.

Batoh náhle začal hučet jako úl rozzuřených včel. Ucítil, jak jím popruhy škubly a snaží se ho táhnout vzhůru k obloze, pryč od neviditelné smrti tam dole. Myslí mu probleskla jednoduchá aritmetika zemského gravitačního pole jako napsaná ohnivým písmem. Jeden kilowatt zvedne sto kilogramů po dráze jednoho metru za jednu sekundu, batohy mohly vyvinout maxi-

mální energii deset kilowattů — i když ji nebyly schopné udržovat déle než minutu. Tak i s odpočtením jeho počáteční zredukované váhy by mohl stoupat víc než třicet metrů za sekundu.

Lano prudce škublo a natáhlo se mezi nimi. Dr. Elwin se s havarijním tlačítkem opozdil, ale nakonec začal rovněž stoupat. Nastal závod mezi nadlehčující silou jejich přístrojů a větrem, který je hnal proti ledové stěně Lhoce, teď už vzdálené sotva tři sta metrů.

V měsíčním světle se nad nimi rýsovala skalnatá stěna potažená pruhy sněhu jako zmrzlá sněhová vlna. Jejich rychlost se nedala přesně odhadnout, ale sotva se pohybovali pomaleji než osmdesát kilometrů za hodinu. Dokonce i kdyby náraz přežili, nemohli očekávat, že by unikli vážným zraněním, a zranění tady znamenalo totéž co smrt.

Právě když se už srážka zdala nevyhnutelná, vzdušný proud se náhle obrátil vzhůru a unášel je s sebou. Hřeben přelétli, ani se ho netkli, dokonce ještě měli patnáct metrů k dobru. Vypadalo to jako zázrak, ale po závratném okamžiku úlevy si Harper uvědomil, že je zachránil obyčejný aerodynamický efekt. Vítr se musel obrátit vzhůru, aby horu přelétl, na druhé straně zase klesne. Ale na tom už nezáleželo, neboť obloha vpředu byla prázdná.

Teď se už pod rozervanými mračny pohybovali klidně. Ačkoli jejich rychlost neochabla, ryk větru náhle odumřel, neboť je unášel volným prostranstvím. Dokonce spolu mohli pohodlně mluvit, přestože je stále oddělovalo deset metrů.

„Pane doktore," křičel Harper, „jste v pořádku?"

„Ano, Georgi," pronesl naprosto klidně vědec. „Co teď budeme dělat?"

„Musíme zastavit stoupání. Kdybychom vystoupili výš, nemohli bychom dýchat — dokonce ani s filtry."

„Máš pravdu. Pokusme se nastavit rovnováhu."

Zuřivé bzučení v batohu se proměnilo v sotva slyšitelné šumění elektřiny, jakmile havarijní obvody vypnuli. Několik minut poskakovali na nylonovém laně jako jojo — jednou byl nahoře ten, pak druhý — až se jim podařilo získat rovnováhu. Když se konečně ustálili, pluli v nadmořské výšce deset tisíc metrů. Pokud leviťáky neselžou — což bylo po jejich přetížení docela možné — okamžité nebezpečí jim nehrozilo.

Těžkosti jim začnou tehdy, až se pokusí vrátit k zemi.

Žádný člověk v celé historii vědy nikdy neuvítal úsvit tak podivný. Přestože byli unavení, ztuhlí a promrzlí a suchý řídký vzduch jim při každém nadechnutí zachrčel v hrdlech, jakmile se podél rozeklaného východního horizontu rozestřela první kalná záře, na všechno nepohodlí zapomněli. Hvězdy pohasínaly jedna po druhé, poslední — jenom pár minut před úplným rozedněním — nejjasnější ze všech kosmických stanic Třetí tichomořská, vznášející se třicet pět tisíc kilometrů nad Havají. Pak se nad mořem bezejmenných vrcholů vynořilo slunce a himalájský den se rozbřeskl.

Bylo to stejné, jako pozorovat východ slunce na Měsíci: Nejprve zachytily šikmé paprsky jenom nejvyšší hory, zatímco okolní údolí zůstávala zaplavená inkoustově černými stíny. Ale hranice světla pomalu klesala dolů po skalnatých svazích a další a další části drsné, odstrašující krajiny se probouzely do nového dne.

Teď, když se člověk zahleděl důkladně, daly se vypozorovat známky toho, že tu žijí lidé. Klikatilo se tu pár úzkých cest, tenké sloupy dýmu se táhly z osamělých vesniček, zablýsklo se sluneční světlo odražené od klášterních střech. Svět vespod procital a nebral vůbec na vědomí, že dva pozorovatelé se kouzelně vznášejí pět tisíc metrů nad ním.

V průběhu noci musel vítr několikrát změnit směr a Harper neměl ani tušení, kde teď jsou. Nebyl schopný rozpoznat ani jediný bod, podle něhož by se orientoval. Mohli být kdekoli víc než osm set kilometrů daleko v Nepálu nebo v Tibetu. Nejžhavější problém byl výběr místa k přistání — a to brzy, neboť rychle pluli ke spleti štítů a ledovců, kde by těžko mohli očekávat, že naleznou pomoc. Vítr je odnášel severovýchodním směrem, do Číny. Kdyby přepluli hory a přistáli tam, mohlo by trvat celé týdny, než by získali kontakt s někým ze Středisek OSN pro potírání hladomoru a našli cestu domů. Dokonce by to pro ně mohlo být nebezpečné — kdyby se snesli z nebe v oblasti, kde byli jenom nevzdělaní a pověrčiví vesničané.

„Měli bychom sestoupit rychle," řekl Harper. „Mně se ty hory nelíbí."

Jeho slova jako by se v prázdnotě kolem nich ztrácela. Přestože dr. Elwin byl jenom tři metry od něho, Harper si snadno představil, že jeho společník nezaslechl nic z toho, co říkal. Konečně však doktor kývl hlavou ve váhavém souhlasu.

„Obávám se, že máš pravdu — ale nejsem si jistý, že to můžeme podniknout v tomhle větru. Uvědom si — nemůžeme klesat tak rychle, jak jsme stoupali."

Na tom bylo hodně pravdy, motory na zádech se vybily možná jenom z desetiny své kapacity. Jestli klesnou a napumpují do nich gravitační energii zpátky příliš rychle, články by se mohly přehřát a explodovat. Užaslí Tibeťané — nebo Nepálci? — by si pomysleli, že jim na obloze vybuchl velký meteorit. A nikdo nikdy by se přesně nedozvěděl, co se stalo s dr. Julesem Elwinem a s jeho mladým, nadějným asistentem.

Tisíc pět set metrů nad zemí už Harper očekával explozi každým okamžikem. Padali rychle, ale ne zase tolik, přesto budou muset rychlost zmírnit, aby nenarazili příliš prudce. K tomu všemu se ještě přepočítali v rychlosti větru nad zemí. Pekelný vichr, jehož síla ani směr se nedaly vůbec předvídat, dul znovu jako orkán. Viděli stuhy sněhu, servané z nechráněných hřebenů, jež vlály pod nimi jako přízračné korouhve. Pokud se pohybovali zároveň s větrem, jeho sílu si neuvědomovali; nyní musí podniknout nebezpečný přechod od měkkého, poddajného nebe k tvrdým skalám.

Proud vzduchu je hnal do ústí kaňonu. Neměli žádnou naději, že by přelétli nad ním. Dostali rozsudek a museli si vybrat nejlepší místo k přistání, které se dalo najít.

Kaňon se zužoval, až to vzbuzovalo strach. Teď už to nebylo nic víc než kolmá rozsedlina a skalní stěny ubíhaly rychlostí padesát nebo šedesát kilometrů za hodinu. Náhodné víry jimi čas od času smýkly vpravo a vlevo, nárazu se často vyhnuli sotva o metr. Jednou, když se hnali pár metrů nad skaliskem pokrytým silnou vrstvou sněhu, Harper dostal pokušení zatáhnout za uvolňovací šňůru a levitátor odhodit. Ale to by se dostal jenom z bláta do louže — mohli se dostat zpátky na pevnou zemi a zjistit, že spadli do pasti na neznámém místě, celé kilometry od nejbližší pomoci.

I když dokonce ani v tomhle okamžiku nového nebezpečí příliš velký strach necítil. Všechno probíhalo jako ve vzrušujícím snu — snu, z nějž se náhle probere v bezpečí své vlastní postele. Takové fantastické dobrodružství se přece nemůže stát opravdu jemu…

„Georgi!“ křikl doktor Elwin. „Teď máme příležitost — kdybychom najeli na ten balvan!“

Měli jenom pár sekund na to, aby nápad uskutečnili. Oba současně začali spouštět nylonové lano, až viselo pod nimi ve veliké smyčce, v nejnižším místě jenom metr nad ubíhající zemí. Veliké skalisko, vysoké nějakých šest metrů, leželo přesně v dráze jejich letu, široký sněhový pás za ním sliboval přiměřeně měkké přistání.

Lano sklouzlo po zaoblení na spodní části balvanu, už to vypadalo, že se sesmekne, potom se zachytilo za převis. Harper náhle pocítil, jak ho vleče. Zhoupl se v kruhu jako kámen roztočený ve smyčce.

Nikdy by mě nenapadlo, že může sníh být tak tvrdý, řekl si v duchu. Potom přišel oslňující výbuch světla a pak už nic.

Byl zas na fakultě, v posluchárně. Hovořil jeden z profesorů, hlasem, který mu byl povědomý, i když se mu zdálo, že sem nějak nepatří. Ospale, lhostejně prošel jména všech, kteří jim přednášeli. Ne, určitě to nebyl ani jeden z nich. A přece ten hlas dobře znal a nedalo se pochybovat o tom, že někomu přednáší.

„…ještě poměrně mladý, když jsem si uvědomil, že v Einsteinově gravitační teorii něco neklape. Připadalo mi, že zejména jsou klamné závěry představující základy zákona ekvivalence. Podle nich neexistoval vůbec žádný způsob, jak rozlišit účinky působení gravitace a účinky zrychlení.

Ale to je evidentně závěr falešný. Člověk sice může vytvořit rovnoměrné zrychlení, ale homogenní gravitační pole je nemožné, protože vyžaduje inverzní zákon čtverce, a tudíž gravitace musí být proměnlivá i při malém posunutí. Takže snadno mohly být vymyšleny pokusy pro rozlišení obou případů, a ty ve mně probudily zvědavost, jestli…“

Měkce pronášená slova už v Harperovi nezanechávala dojem, že poslouchá přednášku v cizí řeči. Jako v mlze si uvědomil, že tomu všemu by

měl rozumět, ale pátrat po významu slov mu působilo příliš velké obtíže. Ale ať už hovořila o čemkoli, základní problém bylo rozhodnout, kde se nachází.

Asi má něco s očima, nebo ho obklopuje naprostá temnota. Zamrkal a z úsilí ho tak pronikavě zabolela hlava, až bolestí vykřikl.

„Georgi! Jsi celý?“

Ovšemže, byl to hlas dr. Elwina, který měkce hovořil ve tmě. Ale *s kým* mluvil?

„Šíleně mě bolí hlava. A taky bok, když se pohnu. Co se stalo? Proč je tma?“

„Utrpěls otřes mozku — a myslím, že máš přeražené žebro. Nemluv zbytečně. Byls v bezvědomí celý den. Teď je noc a jsme ve stanu. Šetřím baterie.“

Když dr. Elwin rozsvítil, světlo baterky ho téměř oslepilo. Harper kolem sebe spatřil stěny malého stanu. Ještě štěstí, že s sebou nesli úplnou horolezeckou výbavu, jako by skutečně slézali Everest. Ale možná že to agónii jenom prodlouží…

Překvapilo ho, že vědec, mrzák, dokázal bez jakékoli pomoci věci rozbalit, postavit stan a jeho vtáhnout dovnitř. Všechno bylo pečlivě rozložené — balíček s první pomocí, konzervy s potravinovými koncentráty, nádrže s vodou, maličká červená plynová bomba pro přenosná kamínka. Scházely jenom objemné levitátory, pravděpodobně je nechal venku proto, aby měli víc prostoru.

„Když jsem se probíral, s někým jste mluvil,“ řekl Harper. „Nebo se mi to zdálo?“

Přestože nepřímé světlo, odražené od stěn stanu, mu sledování společníkova výrazu ztěžovalo, uviděl, že dr. Elwin je v rozpacích. Náhle mu došlo proč a přál si, aby tu otázku nikdy nepoložil.

Vědec nevěřil, že by se jim mohlo podařit přežít. Nahrával svoje poznámky — pro případ, že by jejich těla někdy objevili. V Harperovi se probudila pochmurná zvědavost, jestli už taky nahrál svou poslední vůli.

Než dr. Elwin stačil odpovědět, rychle změnil téma.

„Už jste volal záchrannou službu?“

„Zkouším to každou půlhodinu, ale obávám se, že jsme ve stínu hor. Slyším ji, ale oni náš signál nepřijímají.“

Dr. Elwin vytáhl malou vysílačku spojenou s magnetofonem, kterou odepjal z jejího normálního místa na zápěstí, a zapnul ji.

„Záchranný oddíl číslo čtyři,“ pronesl slabě mechanický hlas. „Posloucháme vás.“

Během pětisekundové přestávky Elwin stiskl tlačítko SOS a vyčkával.

„Záchranný oddíl číslo čtyři. Posloucháme vás.“

Čekali celou minutu, ale nikdo jejich volání nepotvrdil. No dobře, řekl si Harper ponuře, teď je už pozdě na to, aby se začali navzájem obviňovat. Několikrát, zatímco se vznášeli nad horami, diskutovali o tom, jestli nezavo-

lat celosvětovou záchrannou službu, ale myšlenku zavrhli, zčásti proto, že to nemělo smysl, dokud byli ve vzduchu, zčásti pro nevyhnutelnou publicitu, která by následovala. Není těžké být chytrý, když je po všem — koho by napadlo, že přistanou na jednom z těch několika míst mimo dosah přijímače záchranné služby?

Dr. Elwin vysílačku vypjal a jediný zvuk v maličkém stanu bylo sténání větru podél hradby hor, které je věznily dvojnásob: nemohli ani uniknout, ani navázat spojení.

„Tím se netrap," řekl nakonec. „Ráno vymyslíme, jak se odtud dostat. Do svítání se nic podnikat nedá — kromě toho, že se zařídíme co možná nejpohodlněji. Tak vypij trochu téhle horké polévky."

O několik hodin později přestaly Harpera bolesti hlavy trápit. Přestože měl podezření, že žebro je skutečně přeražené, našel si polohu, která byla pohodlná, pokud se nevrtěl, a pocítil skoro usmíření se světem.

Prožil po sobě stavy zoufalství, vzteku na dr. Elwina a sebeobviňování, že se nechal do takového bláznivého dobrodružství zatáhnout. Teď se už zase uklidnil, i když mozek, hledající způsob, jak uniknout, byl příliš čilý na to, aby mu dovolil usnout.

Venku kolem stanu vítr téměř utichl a noc byla nesmírně klidná. Tma už nebyla úplná, neboť vyšel Měsíc. Přestože jeho paprsky nemohly dosáhnout až k nim, určitě je zalévalo světlo odražené od sněhových polí nahoře. Harper rozeznával nezřetelnou záři na samém prahu viditelnosti, prosakující průsvitnými, tepelně izolujícími stěnami stanu.

Zaprvé, říkal si, v akutním nebezpečí nejsou. Potrava jim vydrží přinejmenším týden, sněhu, který se dal rozpustit na vodu, tady byla spousta. Za den nebo za dva, jestli se žebro bude chovat slušně, by mohli být schopni vznést se znovu — tentokrát, doufal, se šťastnějším výsledkem.

Z nevelké vzdálenosti se ozvalo podivné, měkké žuchnuti, které Harpera udivilo, dokud ho nenapadlo, že někde musel spadnout kus sněhu. Noc teď byla tak mimořádně tichá a klidná, až si představoval, že slyší tep vlastního srdce, každé vydechnutí jeho spícího společníka mu připadalo nepřirozeně hlasité.

Bylo zvláštní, že ho tak banální věc tolik rozptýlila! Obrátil myšlenky zpátky k problému, jak se udržet naživu. Dokonce i kdyby nebyl schopen pohybu, doktor by se mohl pokusit letět sám. Tohle byla záležitost, kde měl jeden muž stejné vyhlídky na úspěch jako dva.

Ozvalo se další měkké žuchnutí, tentokrát trošku hlasitější. Je to divné, letmo si pomyslel Harper, že se sníh trhá i za takové klidné a chladné noci. Doufal, že jim nehrozí lavina; protože neměl čas, aby si důkladněji prohlédl místo jejich přistání, nebyl schopen nebezpečí posoudit. Uvažoval, jestli by neměl probudit doktora, který to kolem určitě dobře obhlédl, než stan postavil. Potom, odevzdán osudu, se rozhodl proti tomu: jestli jim lavina *hrozí,* s největší pravděpodobností pro to, aby jí unikli, nemohou příliš mnoho udělat.

Zpátky k problému číslo jedna. Nabízelo se zajímavé řešení, které stálo zato dobře uvážit. Vysílačku by mohli přidělat k jednomu leviťáku a celé to poslat vzhůru. Záchranný oddíl by signál zachytil okamžitě, jakmile přístroj opustí kaňon, a našli by je za pár hodin — nebo nanejvýš za pár dní.

Znamenalo by to ovšem obětovat jeden z leviťáků, a kdyby z toho nic nebylo, dostali by se do bryndy ještě horší. Ale přece jenom…

Co to bylo?

Tohle nebylo měkké žuchnuti sněhu, který se utrhl. Bylo to slabé, ale nepochybné ťuknutí, jako když o sebe klepnou dva kamínky. Ale kamínky se nepohybují samy od sebe.

Už tě chytá fantas, řekl si v duchu Harper. Pomyšlení, že se někdo nebo něco pohybuje v jednom z vysokých himalájských průsmyků uprostřed noci, bylo naprosto směšné. Náhle mu však vyschlo v hrdle a vzadu za krkem cítil mravenčení. *Něco* zaslechl, to se nedalo oddiskutovat.

Aby vzal doktora čert s tím jeho funěním, bylo tak hlasité, že nějaký zvuk zvenčí se nedal zaměřit. Znamenalo, že dr. Elwin, třebaže v hlubokém spánku, byl díky svému vždycky ostražitému podvědomí na pozoru? Zase blouzní…

Cvak.

Možná že se to o trochu přiblížilo. Určitě to přicházelo z jiného směru. Vypadalo to skoro tak, jako by se něco tajuplně, ale ne v naprosté tichosti, pohybovalo kolem dokola stanu. Byl to okamžik, kdy si George Harper vroucně přál, aby nikdy předtím neslyšel o sněžném muži. Pravda, věděl toho o něm jenom maličko, ale i to bylo příliš.

Vzpomněl si, že yettiho, jak mu říkají v Nepále, bez přestávky už po sto let obestírá himalájský mýtus. Nebezpečný netvor silnější než člověk nikdy nebyl lapen, vyfotografován nebo třeba jenom popsán hodnověrnými svědky. Většina lidí na západní polokouli byla přesvědčena, že to je čirý výmysl, a naprosto se nedala přesvědčit sporými důkazy stop ve sněhu nebo kousky srsti uchovávanými v obskurních klášterech. Horalé to věděli líp. A teď Harper dostal strach, že měli pravdu.

Potom, když se po dlouhou chvíli nedělo nic nového, obavy z něho začaly pomalu vyprchávat. Možná že ho podvedla jeho vlastní přetažená představivost, za takových okolností by to nebylo nic překvapujícího. S rozhodným, odhodlaným vynaložením vůle se v myšlenkách znovu vrátil k problému, jak se zachránit. Pokročil jenom velice málo, když cosi udeřilo do stanu.

Ve výkřiku mu zabránila pouze skutečnost, že čirý děs naprosto paralyzoval jeho krční svalstvo. Náhle se nebyl schopný ani pohnout. Potom zaslechl v temnotě vedle sebe, jak se dr. Elwin začíná ospale vrtět.

„Co je?“ zamumlal vědec. „Je ti dobře?“

Harper vycítil, že se jeho společník obrátil a že tápá po baterce. Chtělo se mu zašeptat: Proboha, buďte zticha!, ale přes vyschlé rty nebyl schopný

dostat ani slovíčko. Ozvalo se cvaknutí a paprsek z baterky vytvořil na stanové stěně jasný kruh.

Stěna se prohýbala směrem k nim, jako by ji něco těžkého zatěžovalo. A uprostřed vydutí byl zcela nepochybný obrazec — otisk pokroucené ruky nebo pařátu: bylo to jenom dvě stopy nad zemí. Ať už venku bylo cokoli, když to sahalo na stanovou látku, zdálo se, že to klečí.

Muselo se to světlem vyplašit, neboť otisk okamžitě zmizel a stan se hned zas rozšířil. Ozvalo se hluboké zavrčení, pak nastalo dlouhé ticho.

Harper zjistil, že už zase dýchá. Každým okamžikem očekával, že se stan rozerve a přepadne je nějaký nepředstavitelný běs. Namísto toho, téměř jako antiklimax, se ozývalo jenom slabé kvílení nárazů větru v horách vysoko nad nimi. Cítil, jak se celý roztřásl. S teplotou to nemělo nic společného, neboť v jejich odloučeném světě bylo příjemné teplo.

Pak se ozval známý — opravdu, téměř přátelský zvuk. Kovové zvonění prázdných plechovek bušících o kameny trochu uvolnilo napětí. Harper poprvé zjistil, že je schopný promluvit, nebo alespoň šeptat.

„Našlo to naše zásoby jídla. Teď to možná odejde."

Téměř v odpověď se ozvalo hluboké zavrčení, jako by vyjadřující vztek a zklamání, pak rána a chrastění plechovek, kutálejících se do tmy. Harperovi náhle došlo, že všechny potraviny měli tady ve stanu, venku zůstaly jenom odhozené prázdné konzervy. Nebylo to veselé pomyšlení. Přál si, stejně jako pověrčiví horalé, aby tomu neznámému bohu či démonu, který byl v horách zakletý, obětoval.

Co se stalo potom, to přišlo tak náhle a tak naprosto neočekávaně, že bylo po všem dřív, než měl čas reagovat. Zazněly šoupavé zvuky, cosi udeřilo do skály, potom se ozvalo známé elektrické bzučení a nato zděšené zachrochtání.

A potom výkřik divokého vzteku a zoufalého zklamání, který se rychle přeměňoval v křik z čisté hrůzy a stále rostoucí rychlostí se začal vytrácet vzhůru, vzhůru k opuštěné obloze.

Slábnoucí zvuk vybavil Harperovi v paměti vzpomínku na něco podobného. Kdysi viděl film z počátku dvacátého století o historii létání, a tam byl příšerný záběr zachycující start vzducholodi. Někteří členové pozemního personálu zůstali jenom o dvě sekundy déle viset na poutacích lanech a vzducholoď je odnášela k obloze, bezmocně se kývali vespod. Potom, jeden po druhém, už se dál neudrželi a padali zpátky k zemi.

Harper očekával vzdálené žuchnutí, ale to se už neozvalo. Potom si uvědomil, že doktor pořád a pořád opakuje:

„Oba přístroje jsem nechal svázané dohromady. Oba přístroje jsem nechal svázané dohromady."

Harper byl pořád ještě příliš šokovaný, než aby mu tahle informace způsobila starosti. Namísto toho pociťoval jenom zklamání skutečného vědce.

Teď se už nikdo nikdy nedozví, co to bylo, co se to plížilo kolem jejich stanu v osamělých hodinách před himalájským úsvitem.

Jedna z helikoptér záchranné služby, pilotovaná nedůvěřivým Sikhem, který pojal podezření, že celá tahle záležitost je jenom perfektně propracovaný žertík, se pozdě odpoledne snesla dolů do kaňonu. Až do posledního okamžiku, než vrtulník ve sněhové fujavici přistál, dr. Elwin jednou rukou zuřivě mával a druhou se přidržoval za kostru stanu.

Pilot helikoptéry, když rozeznal zmrzačeného vědce, pocítil skoro pověrčivou hrůzu. Ty zprávy tedy *musí* být pravdivé, neexistoval žádný jiný způsob, jak by se dr. Elwin na tohle místo mohl dostat. A to znamenalo, že všechno, co létalo po pozemské obloze a nad ní, je od tohoto okamžiku zastaralé jako volský potah.

„Díky bohu, že jste nás našli," řekl doktor s vděčností, která opravdu pramenila až u srdce. „Jak jste se sem tak rychle dostali?"

„Můžete poděkovat síti radaru a teleskopů na orbitálních meteorologických stanicích. Mohli jsme tady být i dřív, ale nejdřív jsme si mysleli, že to celé je jenom pokus si z nás vystřelit."

„To nechápu."

„Co byste říkal vy, doktore, kdybyste od někoho dostal zprávu o úplně mrtvém himalájském leopardovi, zamotaném do spleti řemenů a krabic — který se vznáší ve stále stejné výšce dvacet sedm tisíc metrů?"

Přestože mu to působilo bolest, George Harper se uvnitř ve stanu dal do smíchu. Doktor prostrčil hlavu průlezem a starostlivě se zeptal: „Čemu se směješ?"

„Ničemu, auu. Jenom bych rád věděl, jak budeme to ubohé zvíře dostávat dolů, dřív než ohrozí letový řád."

„No, někdo bude muset vylétnout nahoru s jiným leviťákem a stisknout knoflík. Možná že bychom měli všechny přístroje vybavit radiovým ovládáním…"

Hlas dr. Elwina uprostřed věty utichl. Už byl zase daleko odsud, ztracený mezi sny, jež změní tvářnost mnohých světů.

Nebude trvat dlouho a sejde dolů z hor a snese zákony nové civilizace jako nový Mojžíš. Navrátí totiž celému lidstvu svobodu ztracenou dávno a dávno, tehdy, když první obojživelníci opustili svůj beztížný domov pod příkrovem vln.

Miliardu roků dlouhá bitva s přitažlivostí skončila.

na úsvitu věků

Stalo se to v posledních dnech Říše. Maličký člun letěl daleko od domova a skoro sto světelných roků od velké mateřské lodě, zkoumal pár hvězd, ztracených na okraji Mléčné dráhy. Avšak ani tady se nedalo uniknout stínu, který ležel na civilizaci — a vědci Galaktického průzkumu, kteří pod tím stínem dělali na svých nikdy nekončících úkolech, znovu a znovu v práci ustávali a přemítali o tom, co se odehrává v jejich dalekých domovech.

Ve člunu byla jenom tříčlenná posádka, ale dohromady měla znalosti mnoha vědců a zkušenosti, které jim dala polovina života strávená v kosmu. Když po nekonečném letu mezihvězdnou nocí klesali k jeho ohni, slunce před nimi je hřálo u srdce. Bylo jenom nepatrně zlatější, o trošku zářivější než slunce, které jim teď už připadalo jenom jako pohádka z dětství. Z dřívější praxe věděli, že pravděpodobnost zjištění planet je devadesát procent, a v objevitelském vzrušení na okamžik na všechno ostatní zapomněli.

První planetu nalezli během několika minut po přechodu na oběžnou dráhu. Byl to gigant obvyklého typu, příliš chladný na to, aby tam mohla žít protoplasma, a pravděpodobně ani neměl stabilní povrch. Proto průzkum zaměřili směrem ke slunci a znenadání nalezli svou odměnu.

Byla to planeta, ze které bolestně pocítili touhu po domovu, svět, ve kterém všechno bylo důvěrně známé, i když ne úplně stejné jako v jejich. V modrozelených mořích pluly masy dvou ohromných kontinentů, oba póly pokrývaly ledové čepičky. Rozkládala se tam i oblast pouští, ale větší část planety byla evidentně úrodná. Známky vegetace byly dokonce zjevné i na dálku.

Když sestupovali atmosférou a mířili na východ do subtropického pásma, hladově přehlíželi krajinu, která se rozpínala proti nim. Člun, jehož pád řídil nehlučný vlnový pohon, prolétl bezmračným nebem k velké řece a spočinul ve vysoké trávě těsně u vody.

Nikdo se ani nepohnul: dokud svou práci neskončí automatické přístroje, stejně se nic nedá dělat. Pak měkce cinkl zvonek a na ovládacím panelu se rozzářil chaotický obrazec světýlek. Kapitán Altman se zvedl s povzdechem úlevy.

„Narodili jsme se na šťastné planetě," řekl. „Jestli dopadnou uspokojivě patogenetické testy, můžeme vycházet ven bez ochranných skafandrů. Cos zjistil o místě, kam jsme dopadli, Bertronde?"

„Geologicky stabilní — přinejmenším žádné činné sopky. Po městech jsem neviděl ani stopy, ale to ještě nic nedokazuje. Pokud tady nějaká civilizace je, tímhle stadiem už mohla projít."

„Nebo ho ještě nedosáhla?"

Bertrond pokrčil rameny.

„Obojí je stejně pravděpodobné. Než prozkoumáme takhle velikou planetu, to nám může nějaký čas trvat.“

„Víc času, než máme,“ řekl Clindar, hledící na komunikační panel, který je spojoval s mateřskou lodí a přes ni i s ohroženým srdcem Galaxie. Na okamžik se rozhostilo sklíčené ticho. Potom Clindar přešel k řídicímu panelu a s mechanickou zručností stiskl několik tlačítek.

Se slaboučkým zavrzáním se jeden díl pláště rakety odsunul a na novou planetu vystoupil čtvrtý člen posádky, ohýbající kovové údy a upravující servomotory vzhledem ke gravitaci, které odvykli. Televizní obrazovka uvnitř lodě se rozzářila a ožila, a odkryla pohled na vlnící se trávu, pár stromů uprostřed záběru kamery a letmo i velkou řeku. Clindar prudce stiskl knoflík, a jak robot otáčel hlavou, obraz zvolna přeplouval přes obrazovku.

„Kudy máme jít?“ zeptal se Clindar.

„Podívejme se k těm stromům,“ odvětil Altman. „Jestli tu existuje život na úrovni zvířat, tam ho najdeme.“

„Podívejte!“ křičel Bertrond. „Pták!“

Clindarův prst přelétl po klávesnici: obraz se ustálil na maličké skvrnce, která se náhle objevila v levé části obrazovky a prudce se zvětšovala, jak se uvedl do chodu robotův transfokátor.

„Máš pravdu,“ řekl. „Peří, zobák — pěkně vysoko na vývojové stupnici. Tohle místo vypadá slibně. Zapnu záznam.“

Poskakující obraz — jak robot kráčel kupředu — jim nevadil, už si na to dávno zvykli. Zato se vůbec nemohli smířit s průzkumem, prováděným jenom pomocí prostředníka, všechny pudy na ně křičely, aby vyběhli z lodě, aby se hnali travou a ucítili vítr ve tvářích. A přece to bylo příliš velké riziko, aby je mohli podstoupit, dokonce i na planetě, která vypadala tak krásně jako tahle. Za laskavou maskou Přírody se vždycky skrývala lebka se zkříženými hnáty. Dravá zvěř, jedovatí hadi, bažiny — na neobezřelého průzkumníka se mohla snést smrt v tisícerém přestrojení. A ze všeho nejhorší byli nepřátelé neviditelní, bakterie a viry, protože jediná obrana se často mohla nacházet tisíc světelných roků daleko.

Robot se všem těmto nebezpečím mohl vysmát a dokonce, někdy se to stávalo, i když narazil na obludu, která byla dost silná na to, aby ho zničila — no dobře, stroj, ten se dá nahradit vždycky.

Cestou po louce se nestřetli s ničím. Pokud průchod robota nějaké malé zvíře vyplašil, drželo se mimo zorné pole. Když se přiblížil ke stromům, Clindar postup stroje zpomalil, pozorovatelé mimoděk uhýbali před větvemi, které se jim ohýbaly a vymršťovaly před očima. Obraz na okamžik potemněl, než jej čidla upravila na slabší osvětlení, pak se zase vyrovnal.

Les byl životaplný. Skrýval se v podzemí, šplhal ve větvích, létal vzduchem. Před postupujícím robotem prchal s vřeštěním a štěbetáním. A automatický videorekordink zaznamenával všechno, co se na obrazovce ob-

jevilo, a schraňoval materiál pro biology, aby ho po návratu lodě na základnu mohli analyzovat.

Clindar vydechl úlevou, když náhle stromy prořídly. Chránit robota, aby se v lese s ničím nesrazil, to byla vyčerpávající práce, v otevřené krajině se uměl postarat sám o sebe. Pak se obraz zachvěl jako pod úderem kladiva, ozvala se ostrá kovová rána a celý závěr se převrátil kolmo vzhůru, jak se robot zakymácel a zhroutil.

„Co se děje?“ vykřikl Altman. „Tos zavinil ty?“

„Ne,“ řekl temně Clindar a prsty mu poletovaly po klaviatuře. „Něco zaútočilo zezadu. Doufám… no… pořád jde ovládat.“

Podařilo se mu robota posadit a otočit mu hlavu. Příčinu nesnází nemuseli hledat dlouho. Ve vzdálenosti několika stop stál veliký čtvernožec, zlostně šlehající ocasem, s chrupem vysloveně dravčím. V tom okamžiku — zcela zjevně — se rozhodoval, jestli má zaútočit znovu.

Jakmile se robot zvolna zvedl na nohy, ohromná bestie se před ním přikrčila, připravená dát se na útěk. Clindarovi přelétl přes tvář úsměv — už věděl, jak situaci zvládnout. Palcem stiskl zřídka používané tlačítko Siréna.

Lesem zahučela ozvěna ošklivého stoupajícího a klesajícího zaječení z robotova skrytého megafonu a stroj s rukama napřaženýma před sebe postoupil proti svému protivníkovi. Vyděšené zvíře ve snaze rychle se obrátit téměř přepadlo dozadu a v okamžení bylo z dohledu.

„Myslím, že si teď budeme muset pár hodin počkat, než zas všechno vyleze z úkrytů,“ řekl Bertrond s lítostí.

„O psychologii zvířat toho moc nevím,“ vmísil se Altman. „Ale je obvyklé, že útočí na něco, co je pro ně zcela neznámé?“

„Některá napadají všechno, co se hýbe, ale obvyklé to není. Normálně útočí jenom proto, aby získala potravu, anebo když se cítí ohrožená. Kam míříš? Představuješ si, že na téhle planetě jsou i jiní roboti?“

„Rozhodně ne. Ale možná že si náš masožravý přítel spletl stroj s nějakým poživatelnějším dvojnožcem. Nemyslíš, že ten otvor do džungle je dost nepřirozený? Docela dobře by tam mohla být stezka.“

„V tom případě,“ okamžitě navázal Clindar, „půjdeme po ní a prozkoumáme ji. Už jsem z toho uhýbání stromům unavený, ale doufám, že na nás nic neskočí znova: ničí mi to nervy.“

„Měls pravdu, Altmane,“ řekl Bertrond o něco později. „Je to nepochybně stezka. Ale to ještě neznamená, že tu žijí inteligentní tvorové. Zvířata…“

Odmlčel se uprostřed věty a ve stejný okamžik Clindar zastavil postupujícího robota. Stezka se náhle otevírala do široké mýtiny, kterou skoro úplně vyplňovala osada z chatrných chýší. Obklopovala ji dřevěná palisáda, evidentně ochrana před nepřítelem, který je v tomto okamžiku neohrožoval. Neboť vrata byla dokořán a obyvatelé se poklidně zabývali svými záležitostmi.

Tři průzkumníci dlouhé minuty tiše hleděli na obrazovku. Potom se Clindar trochu zachvěl a poznamenal:

„Je to až zlověstné. Mohla by to být naše vlastní planeta před sto tisíci lety. Mám pocit, jako bych se propadl časem nazpět.“

„Nic tajuplného v tom není,“ řekl praktický Altman. „Už jsme nakonec objevili skoro stovku planet s životem, který se podobá našemu.“

„Ano,“ odsekl Clindar. „Sto v celé Galaxii. Pořád si myslím, že to je divné, muselo se to stát zrovna nám?“

„No, *někomu* se to stát muselo,“ řekl Bertrond filozoficky. „Teď musíme vypracovat scénář navázání kontaktu. Jestli do vesnice vyšleme robota, vyvolá tam paniku.“

„To je jasnější než slunce,“ řekl Altman. „Budeme to muset udělat tak, že sami chytneme jednoho domorodce a dokážeme mu, že máme úmysly naprosto přátelské. Ukryj robota, Clindare. Někde v lese, kde by mohl osadu pozorovat, ale oni by ho nezahlédli. Máme před sebou týden praktické antropologie.“

Tohle se odehrálo tři dny předtím, než biologické testy prokázaly, že mohou bezpečně opustit loď. Ale i potom Bertrond trval na tom, že půjde sám — tedy sám jenom potud, pokud odhlédneme od důležité přítomnosti robota. S tímhle spojencem se nebál ani těch místních krvežíznivých bestií a o mikroorganismy se postará jeho vrozený imunitní systém. Přinejmenším ho o tom ujišťovaly analyzátory a uvážíme-li složitost problému, zatím udělaly až pozoruhodně málo chyb…

Zůstal venku hodinu, prožil ji s potěšením a obezřele, zatímco jeho společníci ho závistivě pozorovali. Za další tři dny si už mohli být naprosto jistí, že následovat Bertrondova příkladu je úplně bezpečné. Mezitím je dost zaměstnávalo pozorování osady pomocí robotovy optiky a nahrávání všeho, co díky kamerám viděli. V noci přestěhovali kosmickou loď tak, aby byla ukrytá hluboko v lese, neboť si nepřáli, aby je objevili dřív, než se na to připraví.

A po celou dobu přicházely z domova zprávy horší a horší. Přestože tohle odlehlé místo až na samém okraji vesmíru jejich dopad tlumilo, těžce jim ležely v hlavách a někdy je až ochromoval pocit marnosti. Věděli, že v každém okamžiku může přijít rozkaz k návratu, až Říše bude svolávat v nejvypjatějším okamžiku všechny zdroje sil. Ale do té doby budou pokračovat v práci tak, jako by čisté poznání bylo jedinou věcí, na které záleží.

Sedm dní po přistání byli připraveni pokus podniknout. Teď už věděli, jaké stezky osadníci používají, když jdou na lov, a Bertrond si vybral jednu z nejméně frekventovaných. Potom si doprostřed stezky postavil židli a dal se do čtení nějaké knížky.

Ovšem, tak jednoduché to zase nebylo, Bertrond se zabezpečil, jak předem jenom mohl. Robot, ukrytý v podrostu padesát metrů od něho, hlídkoval pomocí transfokátoru a v ruce svíral malou, ale zato smrtící zbraň. Z kosmické lodi ho řídil Clindar s prsty na klaviatuře, vyčkával, aby zařídil všechno, co bude nutné.

Tohle byla negativní stránka plánu, pozitivní vystupovala na odiv víc. U Bertrondových nohou ležela mrtvola malého, rohatého zvířete, a Bertrond doufal, že to bude přijatelný dárek pro každého lovce, který bude po téhle cestě procházet.

O dvě hodiny později vysílačka v jeho ochranném obleku zašeptala varování. Úplně tiše, přestože mu krev bušila v žilách, Bertrond odložil knížku a pohlédl na stezku. Divoch postupoval vpřed dost sebejistě, v pravé ruce rytmicky pohupoval oštěpem. Když uviděl Bertronda, zůstal na okamžik stát, potom postupoval vpřed opatrněji. Řekl si, že se nemá čeho bát, neboť cizinec byl vzrůstu sporého a jasně neozbrojený.

Když byli od sebe na pět metrů, Bertrond se usmál, aby mu dodal odvahy, a zvolna se zvedl. Sehnul se, sebral zabité zvíře a nabídl je jako dar. Gesto by bylo srozumitelné kterémukoli tvorovi na jakékoli planetě a bylo pochopeno i zde. Divoch natáhl ruku, zvíře vzal a bez námahy si je přehodil přes rameno. Na okamžik pohlédl s nezbadatelným výrazem Bertrondovi do očí, pak se obrátil a odešel zpátky do vesnice. Třikrát se otočil, aby viděl, jestli ho Bertrond následuje, a ten se pokaždé usmál a povzbudivě zamával. Celá epizoda trvala něco víc než minutu. Jako první kontakt mezi dvěma civilizacemi to sice vůbec nebylo dramatické, ale zato nikoli bez důstojnosti.

Bertrond se nepohnul, dokud ten druhý nezmizel z dohledu. Pak si oddechl a řekl do mikrofonu:

„Na začátek to bylo docela dobré," pronesl rozjásaně. „Vůbec nebyl vystrašený nebo podezíravý. Myslím, že se vrátí."

„Vypadá to příliš dobře, než aby to byla pravda," řekl mu do ucha Altmanův hlas. „Myslel jsem, že buď bude vyděšený, nebo se bude chovat nepřátelsky. Přijal bys ty takový marnotratný dar od podivného cizince takhle beze všeho?"

Bertrond se zvolna vracel k lodi. Robot vylezl z úkrytu a střežil ho pár kroků za ním.

„Nepřijal," odvětil, „ale já patřím do civilizované společnosti. Úplní divoši mohou na cizince reagovat mnoha různými způsoby, podle zkušeností, které udělali předtím. Řekněme, že tenhle kmen nikdy neměl žádné nepřátele. Na velké, ale řídce obydlené planetě je to možné. Pak můžeme očekávat, že se budou divit, ale vůbec ne, že se budou bát."

„Jestli ti lidé nemají nepřátele," vložil se Clindar, který se už nemusel plně věnovat řízení robota, „proč mají kolem vesnice palisádu?"

„Měl jsem na mysli *lidské* nepřátele," odvětil Bertrond. „Jestli mám pravdu, nesmírně nám to zjednoduší úlohu."

„Myslíš, že se vrátí?"

„Ovšem. Jestli je tolik podobný člověku, jak se domnívám, k návratu ho přinutí zvědavost a ziskuchtivost. Za dva dny budeme důvěrnými přáteli."

Pohlížíme-li na věc bez afektu, stala se z toho fantastická rutina. Robot každé ráno vyrazil pod Clindarovým vedením na lov, až se z něho stal nejstrašnější dravec v džungli. Potom Bertrond vyčkával, dokud Jaan — to bylo nejblíž, jak jeho jméno dokázali přetlumočit — dlouhými kroky důvěřivě a samotný nepřišel po stezce. Nad tím se podivovali — chtěl si nechat svůj úžasný objev sám pro sebe a tak dosáhnout ocenění lovecké dovednosti? Jestli ano, prokazoval neočekávanou prozíravost a prohnanost.

Nejprve Jaan se svou odměnou odcházel okamžitě, jako by měl strach, že by si to štědrý dárce rozmyslel. Ale brzy, jak v to Bertrond doufal, ho jednoduché kejklířské kousky a podívaná na jasně zbarvené hadříky a korálky, jíž se s potěšením dítěte oddával, přiměla, aby se na chvíli zdržel. Nakonec ho Bertrond dokázal přimět k rozvláčné konverzaci, kterou kompletně zaznamenávali na pásky i filmy pomocí očí ukrytého robota.

Snad někdy budou schopni tenhle materiál analyzovat filologové. Bertrond při nejlepší vůli dokázal odhalit význam jenom několika málo jednoduchých sloves a podstatných jmen. Ztěžovala to skutečnost, že Jaan nejenže používal různá slova pro tutéž věc, ale někdy i stejný výraz pro odlišné věci.

V době mezi těmito každodenními rozhovory loď vzlétala a zkoumala planetu z výšky, někdy přistávala k podrobnějším výzkumům. I když zpozorovali několik dalších lidských osídlení, Bertrond nepodnikl žádné pokusy, aby s nimi navázal kontakt, neboť bylo zřejmé na první pohled, že všechna jsou na stejné kulturní úrovni jako lidé Jaanovi.

Byl to, jak Bertrondovi často přicházelo na mysl, zvlášť zlý žert Osudu, že jedna z mála ras skutečně člověku podobných měla být objevena až v téhle době. Ještě před nedávném by to byla událost zásadní důležitosti, teď měla civilizace příliš velké starosti sama se sebou, než aby se zajímala o své divošské příbuzné na samém úsvitu jejich historie.

Dokud si nebyl jistý, že se stal součástí Jaanova všedního dne, robota před ním neukazoval. Když Clindar přivedl stroj travou s jeho poslední obětí houpající se přes kovovou paži, Bertrond právě Jaanovi předváděl obrázky v kaleidoskopu. Na Jaanovi se poprvé projevilo cosi jako strach, ale při Bertrondových konejšivých slovech zase pookřál, i když přibližující se monstrum nepřestával sledovat. Kus od nich se zastavilo a Bertrond vykročil proti němu. Jakmile to udělal, robot zvedl ruku a podal mu mrtvého dravce. Bertrond ho slavnostně převzal a přinesl zpátky Jaanovi, který se pod neočekávaným nákladem trochu zapotácel.

Bertrand by byl dal nevímco za to, kdyby se dozvěděl, co si Jaan v tom okamžiku, kdy dar přejímal, myslel. Snažil se uhodnout, jestli robot je pán nebo otrok? Možná že tyhle pojmy jeho chápání přesahovaly — robot pro něho mohl být jenom jiný člověk, lovec, který byl Bertrondův přítel.

Z robotovy vysílačky se ozval Clindarův hlas, o něco silnější, než ve skutečnosti měl.

„Je úžasné, jak klidně nás přijímá. Vyděsí ho vůbec něco?“

„Pořád ho posuzuješ podle našich měřítek,“ odpověděl Bertrond. „Uvědom si, že má psychiku naprosto odlišnou, mnohem jednodušší. Teď když důvěřuje mně, netrápí se ničím, co beru já.“

„Rád bych věděl, jestli to platí o nich o všech,“ zapochyboval Altman. „Těžko se to dá bezpečně posuzovat, když odebereš jenom jeden vzorek. Chci vidět, co se stane, když vyšleme robota do vesnice.“

„Ne!“ horlil Bertrond. „Ten ho překvapil. Nikdy předtím se nesetkal s osobou, která by mluvila dvojím hlasem.“

„Myslíš, že uhodne pravdu, když se s námi setká?“ řekl Clindar.

„Ne. Robot, to pro něho bude čirá magie — ale o nic podivuhodnější než oheň a blesk a všechny ostatní přírodní síly, které už musí přijímat jako samozřejmé.“

„No dobře, jaký tah uděláme příště?“ zeptal se Altman trochu netrpělivě. „Přivlečeš ho na loď, nebo půjdeme nejdřív do vesnice?“

Bertrond zaváhal.

„Nerad bych toho dělal příliš mnoho najednou a příliš zhurta. Víš sám o neštěstích, ke kterým došlo, když se to takhle s cizími civilizacemi praktikovalo. Nechám ho, ať si všechno promyslí, a jestli se zítra vrátí, pokusím se ho přesvědčit, aby vzal robota s sebou do vesnice.“

Clindar v ukryté lodi robota reaktivoval a znovu ho uvedl do chodu. Stejně jako Altman i on se z téhle přespřílišné opatrnosti stával trošku netrpělivý, avšak Bertrond byl expert na všechny záležitosti související s cizími formami života a jeho pokyny museli poslouchat.

Čas od času si skoro přával, aby se sám stal robotem bez pocitů a emocí, schopný pozorovat padající list i smrtelnou agónii světa se stejnou nezaujatostí.

Když Jaan uslyšel mohutný hlas volající z džungle, slunce už bylo nízko. Poznal ho ihned, přes jeho nelidskou sílu: byl to hlas jeho přítele a volal ho.

V tichu, v němž doznívala ozvěna, se život ve vesnici zastavil. Dokonce i děti si přestaly hrát — jediný zvuk byl tenounký pláč děťátka vyděšeného náhlým tichem.

Když rychle zašel do své chatrče a uchopil oštěp, ležící hned u vchodu, upíraly se k Jaanovi všechny oči. Už brzy se zavře palisáda před plíživými přízraky noci, ale Jaan nezaváhal a vstoupil mezi prodlužující se stíny. Když ho mocný hlas vyzval znovu, už procházel brankou, nyní se v něm ozval naléhavý tón, který zřetelně překonával všechny bariéry dané jazykem a kulturní úrovní.

Svítící obr, který uměl mluvit mnoha hlasy, na něho čekal kousek od vesnice a pokynul mu, aby ho následoval. Po Bertrondovi nebylo ani stopy. Ušli skoro míli, než ho uviděli v dálce, stojícího na břehu řeky a hledícího do temné, zvolna plynoucí vody.

Když se Jaan přiblížil, Bertrond se obrátil, přestože na okamžik vypadal, jako by si jeho přítomnost ani neuvědomoval. Potom tomu zářícímu stvoření pokynul propouštěcím gestem a ten odstoupil opodál.

Jaan čekal. Byl trpělivý a — třebaže by to nikdy nedokázal slovy vyjádřit — spokojený. Když byl s Bertrondem, pociťoval první náznaky nesobecké, zcela iracionální zbožnosti, k níž jeho rasa nedospěje ještě po celé věky.

Byl to podivný obrázek. Na břehu řeky stáli dva muži. Jeden byl oblečený do přesně padnoucí uniformy opatřené maličkým, složitým mechanismem. Druhý měl na sobě kůži jakéhosi zvířete a třímal oštěp s pazourkovým hrotem. Mezi nimi se rozkládalo deset tisíc generací, deset tisíc generací a nezměrná propast vesmíru. A přece oba byli lidé. Příroda jenom zopakovala jeden ze svých základních vzorů — poněvadž v průběhu Věčnosti se k tomu musí uchýlit častokrát.

Náhle začal Bertrond hovořit, rychlými kroky, jak to měl ve zvyku, přecházel po břehu sem a tam a v jeho hlase se ozvala stopa šílenství.

„Je po všem, Jaane. Doufal jsem, že bychom vás mohli díky svým vědomostem povznést z úrovně barbarů v průběhu několika generací, ale svou cestu z džungle ven si budete muset vybojovat sami, a než se vám to podaří, možná že to potrvá milión let. Je mi to líto — je tolik věcí, co bychom pro vás mohli udělat. Dokonce i po tom, co se stalo, jsem chtěl zůstat tady, ale Altman a Clindar mluvili o povinnosti a myslím, že mají pravdu. Je toho maličko, co my zmůžeme, ale naše planeta nás volá a nesmíme ji nechat na holičkách.

Kéž bys mi rozuměl, Jaane. Kéž bys pochopil, co ti říkám. Tyhle nástroje ti nechám, přijdeš na to, jak se s některými zachází, i když je pravděpodobně už příští generace ztratí nebo na ně zapomene. Podívej, jak se řeže touhle čepelí, potrvá celé věky, než budete umět vyrobit podobné na vaší planetě. A tohle dobře opatruj — když zmáčkneš knoflík — podívej! Jestli to budeš používat s mírou, bude ti dávat světlo celá léta, i když se dřív nebo později vybije. A co se týká těch ostatních věcí — používej je tak, jak budeš umět.

Už vycházejí první hvězdy, tam na východě. Už jsi někdy zvedl hlavu ke hvězdám, Jaane? Rád bych věděl, jak dlouho to potom ještě potrvá, než přijdete na to, kdo jste, a rád bych věděl, co bude v té době s námi. Ty hvězdy jsou naše domovy, Jaane, a my je nemůžeme zachránit. Řada jich už zanikla v tak úžasných explozích, že si je neumím představit o nic lépe než ty. Za sto tisíc vašich roků doletí světlo těchhle pohřebních hranic k vaší planetě a její obyvatelé nad tím budou žasnout. Snad potom tví lidé vztáhnou ruku ke hvězdám. Kéž bych tě mohl varovat před chybami, které jsme udělali my a které nás teď budou stát všechno, co jsme si vydobyli.

Je dobře pro tvoje plémě, Jaane, že vaše planeta leží na okraji Galaxie. Možná že uniknete zkáze, která očekává nás. Jednoho dne snad vaše lodě vzlétnou prozkoumat hvězdy, jako jsme to podnikli my, a možná že narazí

na ruiny našich planet a budou si přát vědět, kdo že jsme byli. Ale nikdy se nedozvědí, že jsme se setkali tady u řeky, když jste byli ještě tak mladí.

Už přicházejí mí přátelé, víc času nám nedopřejí. Sbohem, Jaane, dobře užij věci, které jsem ti nechal. Jsou pro tebe tím největším pokladem na celém světě.“

Cosi ohromného, cosi třpytivého ve světle hvězd sklouzlo dolů z nebe. Nepřistálo to až na zemi, ale spočinulo kousek nad povrchem, a za naprostého ticha se v boku otevřel pravoúhelník světla. Z noci vyšel zářící gigant a zlatými dveřmi vstoupil dovnitř. Bertrond ho následoval, na prahu se na okamžik zastavil, aby Jaanovi zamával. Potom se za ním zavřela temnota.

Loď se nezvedala o nic rychleji, než stoupá dým z ohně. Když se zmenšila tak, až se Jaanovi zdálo, že by ji mohl vzít do dlaní, vypadala jako skvrnka na dlouhém proudu světla, stoupajícím šikmo ke hvězdám. Z prázdného nebe spící krajinu zalila ozvěna rachotícího hromu a Jaan konečně pochopil, že bozi odlétli a už nikdy se nevrátí.

Dlouho stál nad zvolna proudícími vodami a do jeho duše se vkrádal pocit, že něco ztratil, že na to nikdy nezapomene a nikdy nepřijde na to, co to bylo. Potom, opatrně a s úctou, sesbíral dary, které mu Bertrond zanechal.

Osamělá postava mířila pod hvězdami domů bezejmennou krajinou. Řeka za jeho zády měkce plynula moři vstříc, vinula se úrodnou rovinou, na níž za víc než tisíc století Jaanovi potomci vybudují ohromné město a nazvou je Babylón.

kdybych na tebe zapomněl, země…

Když bylo Marvinovi deset, zavedl ho otec do dlouhých chodeb v budově Vlády, v nichž se tak krásně nesla ozvěna, a nakonec došli až do nejvyššího ze všech poschodí a dostali se mezi rychlené rostliny na Farmě. Tady to měl Marvin rád — bylo to zábavné pozorovat veliké, štíhlé rostliny plazící se s téměř viditelnou dychtivostí ke slunci a ke světlu. Než k nim proniklo, přefiltrovaly je kupole z plastické hmoty. Všude voněl život a vůně probouzela v jeho srdci nevyslovitelné touhy — už nevdechoval suchý, chladný vzduch, vyčištěný od všech pachů vyjma slaboučké příchuti ozónu, jako v obytných poschodích. Škoda, že tady nemohli na chvilku zůstat, ale otec to nechtěl dovolit. Šli dál až ke vchodu na Observatoř, kde ještě nikdy nebyl — ale ani tam se nezastavili a Marvin s pocitem narůstajícího vzrušení pochopil, že už může zbývat jenom jeden jediný cíl. Poprvé za celý svůj život šel Ven.

Stálo tady kolem tuctu povrchových vozidel se širokými balónovými pneumatikami a vzduchotěsnými kabinami — tady, ve velké servisní hale. Museli otce očekávat, protože je okamžitě zavedli k malému průzkumnému autu, které čekalo u ohromných kruhových dveří přechodové komory. Marvin, napjatý očekáváním, se usadil dolů do těsné kabiny, otec zatím nastartoval motor a překontroloval řízení. Vnitřní dveře přechodové komory se rozjely a zase se za nimi zavřely — slyšel, že řev velkých vzduchových čerpadel zvolna utichá, jak tlak klesal k nule. Potom zazářila kontrolka Vakuum, vnější dveře se odtrhly od sebe a před Marvinem se rozkládala krajina, do které ještě nikdy nevstoupil.

Samozřejmě, viděl ji na fotografiích, stokrát pozoroval její tvářnost na televizní obrazovce. Ale teď se rozkládala všude kolem něho, a plála pod prudkým sluncem, které se pomaloučku plazilo oblohou černou jako uhel. Upřeně se díval na západ, aby ho sluneční záře neoslepovala — a tam byly hvězdy, jak mu to sice předem říkali, ale Marvin tomu nikdy tak úplně nevěřil. Hleděl na ně dlouho a divil se, že může být něco tak jasné a přece tak maličké. Byly to jasné, rovnoměrně zářící body, a náhle si vzpomněl na říkanku, kterou si kdysi přečetl v jedné z otcových knížek:

Mihotej se maličko,
ať vím co jsi, hvězdičko.

No dobře, *on* věděl, co to hvězdy jsou. Ten, kdo takovou otázku položil, musel být dost pitomý. A co se myslí tím mihotáním? Na první pohled přece můžete vidět, že všechny hvězdy svítí stále stejným, nepřetržitým světlem, které vůbec nijak nebliká. Nechal záhadu záhadou a obrátil pozornost na krajinu kolem.

Hnali se po ploché rovině rychlostí skoro sto padesát kilometrů za hodinu, ohromné balónové pneumatiky odstřikovaly dozadu praménky prachu. Tady už po Osadě nebylo ani stopy — během několika minut, zatímco se díval po hvězdách, její kupole a věže vysílaček zapadly pod obzor. A přece tady byly jiné známky lidské přítomnosti, asi kilometr a půl vpředu Marvin viděl stavby podivných tvarů, obklopující nadzemní část dolu v podobě jakéhosi chomáče. Tu a tam se z nízkého a tlustého komínu vynořoval obláček páry a okamžitě se rozptýlil.

Důl minuli v mžiku — otec řídil s bezstarostnou a veselou zručností, jako by — byla to zvláštní myšlenka na dětský mozek — jako by se pokoušel něčemu uniknout. V několika minutách dospěli na okraj náhorní plošiny, na které byla Osada postavená. Krajina pod nimi ostře spadala dolů v závratném svahu, jehož spodní část mizela ve stínu. Vpředu, kam až oko dohlédlo, se rozkládala pustina se změtí kráterů, horských hřbetů a strží. Horské štíty, zachycující nízké slunce, plály jako ohnivé ostrůvky v moři temnoty — a hvězdy nad nimi zářily stejně neochvějně jako vždycky.

Nemohla tudy vést žádná cesta — a přece vedla. Když se auto přehouplo přes okraj svahu a pustilo se do dlouhého klesání, Marvin zaťal pěsti. Pak si všiml sotva viditelné stezky vedoucí z hor dolů a trochu si oddechl. Vypadalo to, že touhle cestou už před nimi jeli i jiní lidé.

Noc se snesla tak náhle, až ho to šokovalo, okamžitě, jakmile překřížili linii stínu a slunce zapadlo za hřbet náhorní plošiny. Dvojice světel vyšlehla vpřed a na skaliska před nimi vrhla modrobílé pruhy, takže skoro nebylo třeba, aby snižovali rychlost. Celé hodiny jeli údolími a po úpatí hor, jejichž vrcholky jako by se dotýkaly hvězd, a když někdy šplhali přes nějakou výšinu, vynořovali se do slunečního světla.

Vpravo se teď rozkládala zvrásnělá, prašná pláň, a vlevo se její valy a terasy zvedaly kilometr za kilometrem vzhůru do nebe, táhla se tam do dálky stěna hor, až se jejich vrcholky ukryly očím za okrajem světa. Nebylo ani stopy po tom, že by člověk tenhle kraj někdy prozkoumal, ale jednou minuli kostru havarované rakety a vedle ní kovový kříž, vyčnívající nad kamennou mohylu.

Marvinovi se zdálo, že hory se táhnou donekonečna — ale o mnoho hodin později, konečně, horský hřeben končil věžovitým, srázným mysem, který ostře vyčníval ze skupinky nízkých pahorků. Sjeli do mělkého údolí, které se v gigantickém oblouku točilo směrem k odvrácené straně pohoří — a jakmile to provedli, Marvinovi pomalu došlo, že se v krajině před ním děje něco velice zvláštního.

Slunce teď stálo nízko za kopci vpravo — údolí před nimi mělo být v naprosté tmě. A přece je zaplavovala studená bílá záře, přelévající se přes strmá skaliska, pod nimiž projížděli. Potom, znenadání, byli na volné planině a zdroj světla ležel před nimi v celé své kráse.

Teď, když se motory zastavily, bylo v malé kabince hluboké ticho. Jedinými zvuky bylo šelestění kyslíku v napájecí trubici a občasné kovové za-

praskání, jak vnější stěny vozidla vyzařovaly teplo. Přestože ohromný stříbrný srpek, plující nad vzdáleným horizontem, zaplavoval celou krajinu perlivým světlem, rozhodně nevydával žádné teplo. Zářil tak jasně, že Marvinovi trvalo dlouhé minuty, než dokázal výzvu přijmout a zahledět se do jeho svitu, ale nakonec rozeznal obrysy kontinentů, mlžný okraj atmosféry a bělavé ostrovy mračen. A dokonce i z takové vzdálenosti uviděl třpyt slunečního světla na polárních ledovcích.

Bylo to nádherné a i přes propast vesmíru to promlouvalo k jeho srdci. Zářící srpek skrýval všechny divy, které Marvin nikdy nepoznal — barvy oblohy při západu slunce, šumění moře mezi oblázky na pobřeží, šelestění padajícího deště, vířící sněhové vločky. Tohle všechno a tisíc dalších věcí měl právoplatně zdědit, avšak Marvin o nich věděl jenom z knížek a starých záznamů, a tohle pomyšlení ho naplnilo mučivým pocitem vyhnanství.

Proč se nemohli vrátit? Pod pruhy uplývajících mračen vypadala planeta tak pokojně. Pak Marvin, s očima už neoslepenýma září, uviděl, že část disku, která měla být temná, slabě, zlověstně fosforeskuje — a rozpomněl se na všechno.

Hleděl na pohřební hranici planety — na popel a pozůstatky nasáklé radioaktivitou. Ještě tři sta osmdesát tisíc kilometrů ve vesmíru byla viditelná záře rozpadajících se atomů, trvalá památka na zhoubu v minulosti. Bude trvat ještě celá staletí, než smrtící záře na skalách vyhasne, a na mlčící, vymřelou planetu se bude moci znovu vrátit život, aby ji naplnil.

A teď začal jeho otec hovořit, vyprávěl Marvinovi příběh, který pro něho až do dnešního dne neznamenal nic víc než úžasné pohádky, které kdysi slýchal. Mnoho věcí pochopit nemohl — bylo nemožné vylíčit mu tepající, pestrobarevný obrázek života na planetě, kterou Marvin nikdy nespatřil. Vůbec nemohl porozumět silám, které ji nakonec zničily, a Osada zůstala jediná, která všechno přežila díky tomu, že byla od všeho tak daleko. A přece se vžíval do muk těch posledních dní, kdy se Osada s definitivní platností dozvěděla, že zásobovací rakety už nikdy nesestoupí v plamenech z hvězd dolů s pozdravy z domova. Jedno po druhém umlkalo volání rádiových stanic — na planetě, která se zahalovala stínem, světla měst potemněla a vyhasla, až nakonec zůstali sami, tak sami, jak ještě nikdy žádný člověk před nimi, a celou budoucnost svého rodu měli v rukou.

Následovala léta beznaděje a dlouhotrvající boj, aby v lítém a nepřátelském světě přežili. Bitvu vyhráli, ale jenom o vlásek. Malá oáza života se zabezpečila i proti tomu nejhoršímu, co by jí mohla Příroda provést. Avšak jakmile by ztratila cíl, budoucnost, v jejímž jménu pracovala, ztratila by Osada vůli k životu a potom by ji nemohly zachránit ani dokonalé stroje, ani zručnost a vtip, ani věda.

Tak — nakonec — Marvin pochopil účel jejich putování. On sám se nikdy nebude procházet po březích řek toho ztraceného a legendárního světa, nebude naslouchat hromu, dunícímu nad jeho měkce zaoblenými kopci. A přece jednoho dne — v jak vzdálené budoucnosti? — děti jeho dětí se

navrátí a budou žádat své dědictví zpět. Větry a deště vydrhnou a spláchnou jedy ze spálené země a odnesou je do moří, a mořské hlubiny jedy pohltí a zničí, takže už žádné živé bytosti neublíží. Pak se veliké lodě, jež stále mlčky vyčkávají, znovu zvednou z prašných plání do vesmíru a vydají na cestu k domovu.

Takhle ten sen vypadal, sen, Marvin to v náhlé záři intuice pochopil, který bude svému synovi vyprávět, tady, přesně na tomhle místě s horami za zády a stříbřitým světlem, které jim bude proudit z oblohy do tváří.

Neohlížel se, když se pustili na cestu k domovu. Neunesl by pohled na chladnou, velebnou záři Země, mizící za skalami — teď, když se vracel, aby se připojil k ostatním lidem v jejich dlouhém vyhnanství.

setkání s medúzou

1. Památný den

Královna Alžběta se vznášela víc než pět kilometrů nad Velkým kaňonem, loudala se podél něj pohodlnou rychlostí dvě stě devadesát kilometrů za hodinu, když Howard Falcon zahlédl televizní vznášedlo blížící se zprava. Očekával, že to je televize — nikomu jinému by nepovolili letět v téhle výšce, avšak příliš šťastný, že má společnost, nebyl. Přestože vítal každou známku zájmu veřejnosti, chtěl mít zároveň oblohu tak prázdnou, jak jenom bylo možné. Byl nakonec prvním mužem v historii, který řídí loď dlouhou téměř půl kilometru…

Až dosud probíhal první zkušební let bezvadně. Dost ironicky zní, že jediný problém představovala stoletá letadlová loď, zapůjčená Námořním muzeem v San Diegu pro pomocné operace. Z jejích nukleárních motorů už fungoval jeden jediný a těžké válečné plavidlo dosahovalo nejvyšší rychlost sotva třicet uzlů. Naštěstí rychlost větru při mořské hladině neměla ani polovinu této rychlosti, takže nebylo příliš obtížné udržet vzletovou palubu v klidu. Když spustili kotevní lana, přece jenom díky prudkým poryvům větru zažili několik okamžiků úzkosti, avšak ohromná řiditelná vzducholoď vzlétla hladce, rovnou do nebe, jako v neviditelném výtahu. Kdyby všechno šlo hladce, Královna Alžběta se s letadlovou lodí nesetká po celý následující týden.

Vzducholoď byla řízena automaticky, všechny přístroje ukazovaly normální hodnoty. Velitel Falcon se rozhodl vystoupit nahoru a pozorovat setkání. Předal řízení druhému důstojníkovi a vyšel ven do průhledného tunelu, který vedl srdcem lodi. Tam, stejně jako vždycky předtím, ho ohromila podívaná na největší prostor, jaký se člověku zatím podařilo uzavřít pod střechu.

Jako linka gigantických mýdlových bublin bylo seřazeno deset plynových nádrží, jedna za druhou, každá o průměru větším než třicet metrů. Pevná plastická hmota byla tak čirá, že mohl vidět celé uspořádání a rozeznat detaily na zvedacím zařízení, vzdáleném víc než půl kilometru od jeho místa, z něhož byl tak výhodný rozhled. Všude kolem něho, jako trojrozměrné bludiště, bylo vidět konstrukce lodní kostry — ohromné podélné nosníky, probíhající od přídě až k ocasu, patnáct obručí, jež tvořily kruhovitá žebra tohoto nebeského kolosu, a jejichž různá velikost určovala jeho ladný, aerodynamický profil.

Při téhle nízké rychlosti byl hluk malý — jenom měkké nárazy větru na plášť lodi a občasné zaskřípění kovu, výsledek změny tlaků. Světlo z řad lamp vysoko nad hlavou, nevrhající žádné stíny, propůjčovalo celé scéně zvláštní podmořský ráz a podívaná na průsvitné plynové nádrže to Falco-

novi ještě zdůrazňovala. Kdysi se setkal s rojem ohromných, ale neškodných medúz, bezmyšlenkovitě křižujících nad útesy mělkého tropického moře, a plastikové bubliny nadnášející Královnu Alžbětu mu je často připomínaly — zvlášť když je měnící se tlaky zvlnily a z odraženého světla vytvářely nové obrazce.

Kráčel dál po ose lodi, až dorazil k přednímu výtahu mezi první a druhou nádrží. Když vyjížděl na vyhlídkovou palubu, postřehl, že je tam nepříjemné horko, a na svůj kapesní magnetofon si nadiktoval stručný záznam. Královna získávala téměř čtvrtinu své energie z ohromného množství ztrátového tepla produkovaného jejím fúzním pohonným agregátem. Při tomto letu s malou zátěží obsahovalo jenom šest z deseti nádrží hélium, když zbývající naplňoval vzduch. Přesto ještě nesla dvě stě tun vody jako zátěž. Avšak funkce nádrží za vysokých teplot působila problémy při chlazení vstupních potrubí; bylo zřejmé, že tady se ještě bude muset odvést trošku práce.

Když vstoupil na vyhlídkovou palubu, do oslepujícího slunečního světla, proudícího střechou z plexiskla, udeřil ho do tváře osvěžující závan chladnějšího vzduchu. Půl tuctu dělníků společně se stejným počtem nadšimpanzích pomocníků se právě zaměstnávalo pokládáním už téměř dokončeného tanečního parketu, zatímco ostatní prováděli elektroinstalace a ukotvovali nábytek. Byl to obrázek organizovaného zmatku a Falcon skoro nevěřil, že se do první cesty, za čtyři týdny, všechno stihne. No, ale tohle není *jeho* starost. Byl pouze kapitán, ne ředitel plavební společnosti.

Když zmatkem procházel do už dokončeného Slunečního odpočívadla, dělníci ho zdravili pokynutím a nadšimpanzi ukazovali zuby v naivním úsměvu. Tohle místo měl z celé lodi nejraději a věděl, že až jednou vyrazí na cesty, nikdy už je nebude mít sám pro sebe. Dopřeje si přesně pět minut soukromého potěšení.

Zavolal můstek, zkontroloval, zda je stále všechno v pořádku, a usadil se k odpočinku do jednoho z pohodlných otáčivých křesel. Dole, v křivce, která ho přímo blažila, klenul se neporušený stříbrný lodní plášť. Kapitán seděl na nejvyšším místě a přehlížel celou tu nesmírnou rozlohu největšího létajícího stroje, který člověk kdy postavil. A když se tím unavil — fantastický zářez vyhloubený řekou Colorado během půl miliardy roků se táhl až k horizontu.

S výjimkou televizního vznášedla — které nyní zůstalo pozadu a filmovalo prostředek lodě — měl celé nebe sám pro sebe. Bylo modré a prázdné, čisté až dolů k horizontu. Za dob jeho dědy, tolik Falcon věděl, by bylo potaženo pruhy páry a zamořené kouřem. Obojí bylo pryč: znečištění vzduchu zmizelo zároveň s primitivními technologiemi, které je šířily, a transkontinentální doprava se v dnešní době vyklenula za stratosféru natolik, že Zemi nezasáhl ani její hluk, ani ji nerušil pohled na ni. Spodní vrstvy atmosféry opět patřily ptákům a mrakům — a nyní také Královně Alžbětě IV.

Byla pravda, co říkali staří průkopníci počátkem 20. století: existuje jeden jediný způsob cestování, v klidu a v přepychu, dýchat vzduch kolem sebe a

neuzavírat se před ním, natolik blízko povrchu, aby se dala pozorovat věčně proměnlivá krása země i moře. Trysková dopravní letadla 80. let, nepřekračující rychlost zvuku, nacpaná stovkami cestujících sedících v řadách po deseti, nikdy ani v nejmenším nemohla vyhovět takovým požadavkům na pohodlí a prostornost.

Ovšem Královna by nikdy nebyla podnik, který by se vyplácel, a dokonce ani kdyby byly postaveny její plánované sesterské lodě, jenom pár lidí z miliard obyvatel všech končin světa by mělo požitek z jejího tichoučkého klouzání po nebi. Avšak zabezpečená a prosperující celosvětová společnost si takové extravagance mohla dovolit a dokonce je potřebovala, poněvadž to bylo něco nového a zábavného. Na Zemi byl přinejmenším milión lidí, jejichž příjem se odhadoval na víc než tisíc nových dolarů ročně, takže Královna nedostatkem cestujících trpět nebude.

Falconova kapesní vysílačka pípla. Druhý pilot volal z můstku.

„Můžeme provést setkání, kapitáne? Máme všechny údaje, které k tomu potřebujeme, a televizáci už začínají být netrpěliví."

Falcon vrhl pohled na televizní vznášedlo, vzdálené sto padesát metrů, které teď sladilo rychlost s lodí.

„Ano," odpověděl. „Postupovat podle předpisů. Budu to pozorovat odsud."

Vrátil se pracovním zmatkem na vyhlídkovou palubu, aby měl lepší výhled z boku lodě. Pod nohama ihned ucítil změnu chvění, v okamžiku, kdy dospěl na konec haly, loď se zastavila. Použil svůj univerzální klíč a vstoupil na malou vnější plošinku, vyčnívající ze zadní části paluby. Mohlo se tu postavit půl tuctu lidí a od rozmáchlé křivky pláště je oddělovalo jenom nízké zábradlí — a od země dole pouze tisíc stop. Mělo to být vzrušující místo a naprosto bezpečné i tehdy, když loď nabrala rychlost, neboť plošina byla v klidném vzduchu za obrovským puchýřem vyhlídkové paluby na hřbetu lodě. Nicméně se nepočítalo, že bude přístupná cestujícím, výhled byl poněkud závratný.

Poklopy předního nákladního otvoru už byly rozevřené jako dveře gigantické pasti a televizní vznášedlo se pohybovalo nad nimi, připravené k sestupu. Touto cestou — v příštích letech — budou putovat tisíce cestujících a tuny zásob. Pouze ve vzácných případech se Královna snese na mořskou hladinu a zakotví u své plovoucí základny.

Falconovi narazil do tváře náhlý příčný poryv větru, až se pevněji chytil zábradlí. Velký kaňon byl místem, kde docházelo k nepříjemným turbulencím, ačkoli v téhle výšce už je neočekával. Bez vážných obav soustředil pozornost na klesající vznášedlo, nyní asi necelých padesát metrů nad lodí. Věděl, že vysoce kvalifikovaný operátor, který dálkově řízený stroj ovládal, prováděl tenhle jednoduchý manévr už tucetkrát, bylo by nepochopitelné, kdyby měl nějaké potíže.

A přece se zdálo, že reaguje dost ospale. Tenhle poslední poryv větru odnesl vznášedlo až téměř k okraji otevřeného průvlaku. Operátor to jistě

mohl opravit, dřív než… Měl problémy s řízením? To bylo nanejvýš nepravděpodobné — tyhle druhy dálkových ovládání měly mnohonásobně duplikované bezporuchové ovládání a bezpočet jističích systémů. O nehodách téměř nebylo slyšet.

Ale znova sklouzl, doleva. Mohl být pilot *opilý?* Bylo to nepravděpodobné, ačkoli to tak vypadalo. Falcon o tom na okamžik vážně zauvažoval. Potom sáhl na spínač mikrofonu.

A znovu, bez varování, dost prudký úder do tváře. Sotva jej pocítil, neboť s hrůzou hleděl na televizní vznášedlo. Vzdálený operátor bojoval o to, aby si nad ním udržel kontrolu, pomocí tryskových motorů se vznášedlo pokoušel vyrovnat, ale všechno tím jenom zhoršoval. Rozkmit narůstal — dvacet stupňů, čtyřicet, šedesát, devadesát…

„Přepni to na automatiku, ty blázne!“ zařval marně Falcon do mikrofonu. „Dálkové ovládání nefunguje!“

Vznášedlo se převrhlo nohama vzhůru. Tryskové motory je přestaly nadnášet, naopak je hnaly prudce dolů. Náhle se staly spojencem gravitace, proti níž až do tohoto okamžiku bojovaly.

Náraz Falcon vůbec nezaslechl, ale zato ucítil, v okamžiku byl na vyhlídkové palubě, řítil se k výtahu, který by ho snesl na můstek. Dělníci na něho úzkostlivě pokřikovali a vyptávali se, co se stalo. Mělo trvat mnoho měsíců, než bude umět na tuhle otázku odpovědět.

Ale v okamžiku, když vstupoval do kabiny výtahu, rozhodl se jinak. Co když došlo k poruše energetického systému? Je lepší postupovat bezpečně, i kdyby to trvalo déle a čas byl to nejpodstatnější. Rozběhl se dolů po spirálovitém schodišti obkružujícím šachtu.

Na půl cesty se zastavil, aby obhlédl škody. To zatracené vznášedlo čistě prolétlo lodí naskrz a prorazilo dvě plynové nádrže. Ohromné plastikové pláště se stále ještě zvolna hroutily. Úbytek nosnosti ho netrápil, o tu se snadno postará zátěž, pokud osm nádrží zůstalo nedotčených. Mnohem vážnější bylo případné poškození kostry. Už zaslechl, jak obrovské žebroví kolem něho úpí a protestuje pod abnormálním zatížením. Nestačilo jenom mít dostatečnou nosnost, pokud by nebyla správně rozložená, loď se rozlomí.

Zrovna začal sestupovat znovu, když se výtahovou šachtou hnal dolů jako o závod nadšimpanz řvoucí strachy, pohyboval se neuvěřitelnou rychlostí ručkováním podél *vnější* strany žebroví. Ubohé zvíře ze sebe v hrůze rvalo stejnokroj společnosti, snad v neuvědomělé snaze znovu získat svobodu, jako měli jeho předkové.

Falcon, stále sestupující co nejrychleji, se znepokojením pozoroval, jak se přibližuje. Vyděšený šimpanz bylo silné a potenciálně nebezpečné zvíře, zvlášť jestliže strach přerostl jeho drezúru. Když Falcona předběhl, začal vykřikovat proudy slov, avšak navzájem tak promíchaných, že jediné, kterému porozuměl, bylo naříkavé, často opakované „šéfe“. Dokonce i teď, napadlo Falcona, vzhlíží k člověku, aby se nechal vést. Pocítil k tomu stvo-

ření, postiženému člověkem zaviněnou katastrofou, přesahující meze jeho chápání, katastrofou, za níž neneslo žádnou odpovědnost, lítost.

Zastavil se proti němu na druhé straně žebroví. Nebylo tu nic, co by zvířeti zabránilo prolézt nekrytým žebrovím, kdyby se mu zachtělo. Jeho tvář teď byla jenom pár centimetrů od Falconovy, ten hleděl přímo do vyděšených očí. Nikdy předtím nebyl v tak těsné blízkosti šimpanze a nemohl si prohlédnout rysy jeho obličeje do takových podrobností. Pocítil zvláštní směs rodové spřízněnosti a nepříjemného vjemu, jaký zakoušejí všichni lidé, když pohlédnou do zrcadla času.

Zdálo se, že jeho přítomnost zvíře uklidnila. Falcon ukázal vzhůru do šachty, zpět k vyhlídkové palubě a řekl velice jasně a velice artikulovaně:

„Šéf — šéf — *jdi*!“

K jeho úlevě šimpanz porozuměl, obdařil ho grimasou, jež mohla znamenat úsměv, a ihned se řítil zpátky stejnou cestou. Falcon mu dal nejlepší radu, jaké byl schopen. Pokud byla paluba Královny ještě někde bezpečná, tak tím směrem. Ale jeho povinnosti ležely směrem jiným.

Sestup už skoro dokončil, když se vzducholoď se zvukovým doprovodem rvoucího se kovu zvrátila nosem dolů a zhasla světla. Viděl však stále jasně, neboť otevřeným průvlakem a ohromnou trhlinou v plášti proudila dovnitř záplava slunečního světla. Před mnoha a mnoha lety stál ve veliké lodi katedrály a pozoroval světlo, jež protékalo okny s barevnými skly a vytvářelo kaluže pestrobarevného záření na starobylém kamenném dláždění. Oslepující sloup slunečního světla pronikající zničenou látkou vysoko nahoře mu ten okamžik připomněl. Byl v katedrále z kovu, padající dolů z nebe.

Doběhl na můstek a mohl poprvé vyhlédnout ven. Zhrozil se, když spatřil, jak nízko nad zemí loď letí. Jenom devět set metrů pod nimi byly nádherné a smrtící vrcholky skal a červené řeky bahna, neustále si prořezávající cestu dolů do minulosti. Kam oko dohlédlo, nikde nebyla rovná plocha, kde by mohla loď veliká jako Královna na svém plochém kýlu přistát.

Rychlý pohled na přístrojovou desku mu prozradil, že už odhodili všechnu zátěž. Rychlost klesání se tím zmírnila na několik metrů za sekundu. Ještě stále měli v zápase šanci.

Falcon beze slova vklouzl do pilotního sedadla a převzal řízení — pokud se loď ještě vůbec ovládat dala. V pozadí uslyšel spojovacího důstojníka, nepřetržitě předávajícího rádiem zprávy. Od tohoto okamžiku všechny pozemské zpravodajské kanály byly uvolněné a Falcon si dovedl představit náhlé zděšení programových vedoucích. Odehrávala se jedna z divácky nejvděčnějších havárií v historii — a bez jediné kamery, která by ji zaznamenala. Poslední okamžiky Královny nebudou vzbuzovat v miliónech diváků bázeň a hrůzu jako v případě vzducholodě Hindenburg o jedno a půl století dříve.

Země teď byla vzdálená asi pět set metrů a neustále se zvolna přibližovala. Přestože motory mohly pracovat na plný výkon, neměl odvahu ho

použít ze strachu, aby se oslabená kostra nezhroutila. Teď si však uvědomil, že nemá jinou volbu. Vítr je nesl přímo proti vidlici kaňonu, kde řeku rozděloval klín skal jako příď nějaké gigantické zkamenělé lodě. Kdyby Královna pokračovala stejným směrem, posadila by se rozkročmo na trojúhelníkovou náhorní planinku a přinejmenším jednou třetinou délky by přesáhla do prázdna — přelomila by se jako ztrouchnivělý klacek.

Daleko odsud, přes zvuk bortícího se kovu a unikajícího plynu se ozvalo známé hvízdání trysek — když Falcon spustil pomocné motorky. Loď zakolísala a začala se natáčet na levobok. Jekot rvoucího se kovu se teď ozýval téměř nepřetržitě a rychlost klesání začala hrozivě narůstat. Pohled na kontrolní ukazatel poškození ohlásil, že právě praskla nádrž číslo pět.

K zemi jim už scházelo jenom pár metrů. Dokonce ještě ani teď nemohl říct, jestli jeho manévr měl úspěch anebo selhal. Všechny motorky nařídil tak, aby vektory jejich tahu směřovaly kolmo vzhůru, nadnášely loď co nejvíc a zmírnily dopad.

Zdálo se, že náraz potrvá až do soudného dne. Nebyl prudký — jenom dlouhý a nic mu nemohlo odolat. Jako by se kolem bortil celý vesmír.

Zvuk praskajícího kovu se přiblížil, jako by si jakási ohromná obluda prohryzávala cestu hynoucí lodí.

Pak ho strop s podlahou sevřely jako do svěráku.

2. Protože tady je

„Proč chceš letět k Jupiteru?“

„Jak už říkal Springer, když letěl k Plutu, a Mallory, když se vrátil z Mount Everestu — protože tady je.“

„Díky. Tak teď tohle vynecháme a povíš mi skutečný důvod.“

Howard Falcon se zasmál, ačkoli pouze ten, kdo ho znal velmi dobře, by si takhle vyložil sotva patrnou, koženou grimasu. Webster patřil mezi ně, jeden druhého zasvěcovali do svých plánů už déle než dvacet let. Dělili se o triumfy i katastrofy — včetně katastrofy ze všech největší.

„No, Springerova slova platí pořád. Už jsme přistáli na všech planetách s pevným povrchem, ale dosud na žádném z plynových obrů. Takže ti dnes představují jediný cíl ve Sluneční soustavě, který stojí za to.“

„A taky pěkně drahý. Propočítals náklady?“

„Pokud jsem uměl — tady máš předběžný rozpočet. Uvědom si — tohle není let jednorázový, ale celý dopravní systém. Jestli se osvědčí jedenkrát, může se používat znova a znova. A otevře cestu nejen k Jupiteru, ale ke *všem* velkým planetám.“

Webster pohlédl na cifry a hvízdl.

„Proč nezačít nějakou snadnější planetou — třeba Uranem? Poloviční gravitace a úniková rychlost menší než poloviční. Taky lepší počasí — jestli tohle je to pravé slovo.“

Webster domácí přípravu rozhodně neošidil. Taky proto se stal vedoucím oddělení Plánování dálkových letů.

„Tím už se toho moc neušetří, když připustíš náklady na delší let a problémy se zásobováním. Na cestě k Jupiteru můžeme využít zařízení na Ganymédu. Při letu za Saturn bychom museli budovat novou zásobovací základnu."

Logické, pomyslel si Webster, ale byl si jistý, že tohle ten hlavní důvod není. Jupiter je král Sluneční soustavy — Falcona prostě žádný menší cíl nezajímal.

„Kromě toho," pokračoval Falcon, „Jupiter je taky největší ostuda vědy. Už je to víc než sto let, co objevili rádiové bouře, ale pořád nevíme, co je způsobuje — a Rudá skvrna je pořád stejně záhadná. Proto bych mohl od ministerstva pro kosmický výzkum získat dostatečnou podporu. Víš, kolik sond už vypustili do atmosféry Jupiteru?"

„Asi tak dvě stě, myslím."

„*Tři* sta dvacet šest za posledních padesát let — asi čtvrtina z nich naprosto selhala. Samozřejmě jsme se toho dozvěděli strašně moc, ale přitom jsme o tu planetu sotva zavadili. Umíš si představit, jak je velká?"

„Víc než deset Zemí."

„Ano, ano — ale chápeš, co to opravdu znamená?"

Falcon ukázal na velký glóbus v rohu Websterovy pracovny.

„Podívej na Indii — jak se zdá maličká. Kdybys stáhl Zemi z kůže a tu rozprostřel na povrchu Jupitera, zdála by se stejně velká jako Indie tady."

Nastalo dlouhé mlčení a Webster zatím uvažoval o téhle rovnici: Jupiter k Zemi se má jako Země vůči Indii. Falcon s dobrým rozmyslem zvolil nejpůsobivější srovnání.

Copak je to už deset roků? Ano, musí být. Sedm let patří už havárie minulosti — *tohle* datum se mu vrylo do paměti — a počáteční testy zabraly tři roky před prvním a zároveň posledním letem Královny Alžběty.

Před deseti lety ho kapitán — nikoli důstojník — Falcon pozval na předpremiéru — třídenní let přes severní náhorní plošiny Indie s výhledem na Himaláj.

„Naprosto bezpečné," sliboval. „To tě trošku provětrá, pořád vysedáváš v kanceláři — a poznáš, jak to vlastně všechno je."

Webstera výlet nezklamal. Až do první cesty na Měsíc to byl nejnezapomenutelnější zážitek jeho života. Přestože, jak ho ujišťoval Falcon, to bylo naprosto bezpečné a proběhlo to bez dramatických událostí.

Odstartovali ze Šrínagaru právě před úsvitem, když ohromná stříbrná bublina balónu už zachytávala první sluneční paprsky. Stoupání proběhlo v naprostém tichu, úplně scházel sykot propanbutanových hořáků, které zvedaly dřívější balóny. Všechno potřebné teplo dodával malý pulsní termonukleární reaktor, vážící pouze kolem stovky kilogramů, zavěšený v otevřeném otvoru v plášti. Mezitím co šplhali vzhůru, jeho laser se zapínal desetkrát za sekundu a zapaloval vstřikované obláčky deuteria. Až dosáh-

nou správné výšky, bude se zapalovat jenom několikrát za minutu, aby doplňoval teplo ztrácené ohromným pytlem plynu nad jejich hlavami.

A tak, přestože byli patnáct set metrů nad zemí, slyšeli štěkot psů, pokřik lidí a vyzvánění zvonů. Rozlehlá krajina, do níž bušilo slunce, se kolem nich rozrůstala. O dvě hodiny později se zvedli do pěti kilometrů a museli si často loknout kyslíku. Mohli odpočívat a obdivovat scenérii — automatika za ně prováděla všechny práce na palubě a shromažďovala informace pro konstruktéry téhle dosud bezejmenné nebeské lodě.

Byl to dokonalý den. Jihozápadní monzun neměl vypuknout ještě celý příští měsíc a na obloze se vznášel sotva jediný mráček. Zdálo se, že čas zůstal stát; nelibě nesli rádiové zprávy, které jim každou hodinu narušovaly snění. A všude kolem, až k horizontu a daleko za něj, se táhla nekonečná, pradávná krajina, nasáklá historií — pestrý kobereček vesnic, polí, kostelů, jezer, zavlažovacích kanálů…

Jenom s největším úsilím zlomil Webster hypnotické kouzlo deset roků staré vzpomínky. Přimělo ho to změnit názor na letadla lehčí než vzduch — a uvědomil si ohromnou rozlohu Indie — na světě, který se dá obletět za devadesát minut. A přece Jupiter se má k Zemi jako Země k Indii…

„I když přijmeme tvoje argumenty," řekl, „a budeme předpokládat, že existují nějaké finanční zdroje, nabízí se jiná otázka, na kterou musíš odpovědět. Proč bys měl ty uspět líp než — kolik vlastně? — tři sta dvacet šest automatických sond, které jsme už vyslali?"

„Mám vyšší kvalifikaci než automat — jako pozorovatel i jako pilot. Obzvlášť jako pilot. Nezapomínej — mám víc zkušeností s letadly lehčími než vzduch než kdokoli jiný na světě."

„Pořád to ještě není důvod, proč bys nemohl sloužit u dálkového ovládání a bezpečně sedět na Ganymédu."

„To je ono! O tohle se už taky pokusili. Co zabilo Královnu, už jsi zapomněl?"

Webster to věděl naprosto přesně, ale přesto odvětil:

„No a co?"

„Časové zpoždění, *časové zpoždění!* Ten idiot z řídícího střediska si myslel, že používá místní rádiový okruh. Ale okruh byl náhodou zapojený přes družici — no, možná že to nebyla jeho chyba, ale měl si to uvědomit. Celá dráha znamená půl sekundy zpoždění. Ani potom by to nevadilo, protože jsme letěli v klidném vzduchu. Zavinily to turbulence nad Velkým kaňonem. Když se vznášedlo sklonilo na stranu a operátor provedl korekci — odklonil je právě na opačnou stranu. Už jsi někdy zkoušel řídit auto v zatáčkách a točit s volantem s půlsekundovým zpožděním?"

„Ne a ani to zkoušet nechci. Ale umím si to představit."

„Dobře, Ganymédes je od Jupiteru milión kilometrů. To znamená celkové zpoždění šest sekund. Ne, vy potřebujete dálkové řízení přímo na místě — aby operátor řešil problémy okamžitě. Dovol, abych ti něco předvedl. Nevadí, když použiju tohle?"

„Jen si poslu.“

Falcon zvedl pohlednici, která ležela na Websterově stole, na Zemi se už téměř nepoužívaly, ale tahle ukazovala úsek 3-D marťanské krajiny a zdobily ji exotické a drahé známky. Držel ji tak, že visela svisle.

„Je to stará věc, ale pomůže objasnit moje hledisko. Z jedné strany přilož palec a z druhé ukazováček, aby se skoro dotýkaly. Ano, tak, správně.“

Webster zvedl ruku a pohlednici téměř, ale ne docela — uchopil do prstů.

„A teď ji chyť!“

Falcon vyčkal pár sekund, potom, bez upozornění, pohlednici upustil. Websterův palec s ukazováčkem se sevřely naprázdno.

„Ještě jednou, abych ti dokázal, že v tom není žádný podfuk. Ano?“

Padající pohlednice znovu Websterovi vyklouzla mezi prsty.

„A teď to ty zkus se mnou.“

Webster převzal pohlednici a najednou ji upustil. Ještě se skoro nepohnula a už ji Falcon zachytil. Až se Websterovi zdálo, že zaslechl cvaknutí, tak rychlá byla Falconova reakce.

„Když mě znova dávali dohromady,“ poznamenal Falcon bezvýrazným hlasem, „provedli chirurgové sem tam nějaké vylepšení. Tohle je jedno z nich — a mám uvnitř i další. Chci z nich vytěžit co nejvíc. Jupiter je místo, kde to můžu provést.“

Dlouhou chvíli zíral Webster na pohled, jako by vstřebával neskutečné barvy úbočí pohoří Trivium charontis. Pak tiše řekl:

„Chápu. Jak ti to dlouho potrvá, co myslíš?“

„S pomocí tvojí plus ministerstva plus všech vědeckých nadací, které do toho můžeme zatáhnout — no, tři roky. Potom jeden rok na zkoušky — budeme muset vyslat alespoň dva zkušební modely. To znamená — když budeme mít štěstí — pět let.“

„Myslel jsem si, že asi tolik. Doufám, že to štěstí mít budeš. Zasloužil by sis je. Ale je tu jedna věc, kterou nepodniknu.“

„A jaká?“

„Až příště poletíš s balónem, nečekej, že budu tvým pasažérem.“

3. Svět bohů

Pád ze základny Jupiter 5 na samotný Jupiter trval pouhé tři a půl hodiny. Jenom málo lidí by dokázalo na tak úděsné cestě usnout. Spánek, to byla slabost, kterou Howard Falcon nenáviděl, a to málo, co ještě mít musel, ho ukolébalo do říše snů jedině tehdy, když se už nedalo jinak. Avšak po následující tři dny, jež měl před sebou, nemohl očekával odpočinek vůbec žádný, a proto musel využít možnosti, která se mu díky dlouhému pádu dolů do oceánu mračen, zhruba sedmdesát pět tisíc kilometrů pod ním, naskytla.

Jakmile Kon-Tiki vstoupil na přeletovou dráhu a Falcon se ujistil, že počítač loď pilotuje ke všeobecné spokojenosti, ulehl k spánku, o němž nevěděl, jestli nebude poslední. Když se Falcon nesl monstrózním stínem planety, zdálo se docela přiměřené, že téměř ve stejný okamžik Jupiter zakryl jasné a maličké Slunce. Na několik minut obklopil loď podivný zlatavý soumrak, potom se čtvrtina oblohy proměnila v naprosto černou díru do vesmíru, zatímco zbytek zářil hvězdami. Nezáleželo na tom, jak daleko člověk Sluneční soustavou cestoval, *ty* se neměnily, stejná souhvězdí teď svítila i na Zemi, milióny kilometrů odsud. Jedinou zdejší novinkou byly bledé srpky Callista a Ganyméda, nahoře na nebi kroužil nepochybně tucet dalších měsíčků, ale všechny byly příliš maličké a příliš daleko, než aby je postřehlo neozbrojené oko.

„Kontakt za dvě hodiny," ohlásil na mateřskou loď, zavěšenou víc než tisíc pět set kilometrů nad pustými skalisky základny Jupiter 5 v rádiovém stínu maličkého satelitu. Ani kdyby nikdy neposloužil k nějakému jinému rozumnému účelu, zůstal by Jupiter 5 kosmickým buldozerem, věčně shrabujícím nabité částice, díky nimž prodlévání v blízkosti Jupitera poškozovalo zdraví. V jeho stínu téměř žádná radiace nebyla a loď tam mohla parkovat v naprostém bezpečí, i když kolem pršela neviditelná smrt.

Falcon zapjal induktor spánku, a když mu elektrické pulsy proběhly v jemných vlnách mozkem, brzy ho opustilo vědomí. Zatímco Kon-Tiki padal na Jupiter a sekundu po sekundě v jeho ohromném gravitačním poli nabíral rychlost, bezesně spal. Sny přicházely, až když procitl — svoje noční můry si ze Země přinesl s sebou.

A přece o samotné havárii se mu nezdálo nikdy, ačkoli stával často ve snu tváří v tvář vyděšenému nadšimpanzovi — jak tehdy běžel dolů po spirálovitém schodišti mezi hroutícími se nádržemi plynu. Ze šimpanzů nepřežil ani jediný, nezabili se na místě, ale měli zranění tak těžká, že je bezbolestně euthovali. Občas mu zůstával rozum stát nad tím, proč se mu zdá o tom zabitém zvířeti — se kterým se setkal až v posledních minutách jeho života — a ne o svých kolezích a přátelích, které ztratil na palubě umírající Královny.

Sny, jichž se obával nejvíc, se probouzely zároveň s prvním návratem vědomí. Pociťoval jenom málo fyzické bolesti, ve skutečnosti však ještě žádný pocit mít nemohl. Ležel ve tmě a v tichu a dokonce se mu zdálo, že nedýchá. A co bylo nejpodivnější — nemohl najít ani svoje ruce, ani nohy. Nebyl schopen pohnout ani prstem, protože vůbec netušil, kde ho má.

Ze všeho nejdřív ustoupilo ticho. Po několika hodinách nebo dnech si začal uvědomovat tichý tepot a nakonec po dlouhém přemítání vydedukoval, že to bude tlukot jeho vlastního srdce. A to byl první z mnoha omylů, jichž se dopustil.

Pak se dostavila jakoby jemná píchnutí špendlíčkem, jiskřičky světla, nejslabší zdání tíže, které pocítily jeho stále ještě nereagující údy. Jeden po druhém navracely se mu smysly a s nimi připlula bolest. Všechno se

musil učit znova a rychle si zopakoval rané dětství. Ačkoli jeho paměť zůstala nedotčená a chápal, co se mu říkalo, trvalo celé měsíce, než byl schopen odpovědět jinak než zamrkáním očními víčky. Vzpomínal na triumfální okamžiky, kdy řekl první slovo, otočil první stránku v knize — a konečně se naučil pohybovat vlastními silami. *Tohle* bylo skutečné vítězství, téměř dva roky trvalo, než k němu dospěl. Stokrát záviděl mrtvému nadšimpanzovi, ale *jemu,* Falconovi, nedali na vybranou. Rozhodli lékaři — a teď, dvanáct let nato, pronikl tam, kam se ještě nikdy nedostala žádná lidská bytost a pohyboval se rychleji než kterýkoli člověk do dnešního dne.

Když vytrvalé bzučení poplašného signálu vytrhlo Falcona ze spánku, Kon-Tiki se právě vynořoval ze stínu a Jupiterův úsvit překlenul oblohu vpředu titánským obloukem světla. Noční můra, která ho pronásledovala — snažil se zavolat sestřičku, ale neměl sílu dokonce ani na to, aby stiskl knoflík — mu rychle vyvanula z hlavy. Největší — a možná poslední — dobrodružství svého života měl před sebou.

Zavolal řídící letové středisko — teď už skoro sto tisíc kilometrů daleko, rychle zapadalo za zakřivený kotouč Jupitera — a ohlásil, že je všechno v nejlepším pořádku. Jeho rychlost právě překročila hranici padesáti kilometrů za sekundu — tohle se zapíše do historie — a za půl hodiny Kon-Tiki narazí na vnější vrstvy atmosféry a Falcon zahájí nejobtížnější sestup, jaký v celé Sluneční soustavě může být. Ačkoli řada sond tuhle zkoušku ohněm přežila, byly to odolné, kompaktní masy přístrojů, schopné vydržet přetížení několika set gravitačních jednotek. Přetížení v Kon-Tiki dosáhne při nárazu na vršek Jupiterovy atmosféry maximum třicet g a než se loď zastaví v horních vrstvách, bude průměrně přes deset g. Falcon se začal velmi pečlivě připoutávat složitým systémem pásů, které ho ukotví na stěně kabiny. Když skončil, stal se prakticky neoddělitelnou součástí lodě.

Hodiny zahájily odpočítávání: sto sekund do okamžiku nárazu. Ať nadejde dobré či zlé, byl už Jupiterovi zaslíben. Za minutu a půl narazí na atmosféru a obr ho neodvratně uchopí do svého sevření.

Odpočítávání bylo zpožděné o tři sekundy — vůbec ne špatný výsledek, jestliže uvážíme, kolik neznámých faktorů tu hrálo roli. Zvenčí modulu se ozývalo přízračné vzdychání, přerůstající ve vysoký, pištivý řev. Hluk se naprosto lišil od zvuků při vstupu do atmosféry Země nebo Marsu, v téhle řídké atmosféře z vodíku a hélia se všechny zvuky zvedaly o dvě oktávy výš. Na Jupiteru by dokonce i hrom práskal falzetem.

S narůstajícím řevem se zvyšovala i tíže, v několika sekundách Falcon nebyl schopen pohybu. Jeho zorné pole se smrštilo a obsahovalo pouze chronometr a ukazatel zrychlení: patnáct g, čtyři sta osm sekund do zastavení…

Vědomí neztratil ani na okamžik — ale ani to neočekával. Cesta Kon-Tiki atmosférou Jupitera musela být úžasná — do tohoto okamžiku už tisíce kilometrů dlouhá. Pět set sekund po vstupu se přetížení začalo tenčit: de-

set g, pět g, dvě… Pak se váha téměř úplně rozplynula. Volně se vznášel, veškerá jeho ohromná orbitální rychlost zanikla.

Náhle to drclo, když loď odhodila doběla rozpálené zbytky tepelného štítu. Svou práci odvedl a už nebude zapotřebí, teď už ho mohl mít Jupiter. Falcon uvolnil všechno vyjma přídržných spon a vyčkával, až automatický program zahájí následující, nejkritičtější sled operací.

Neviděl, jak vystřelilo první brzdicí padákové zařízení, ale ucítil mírné škubnutí a rychlost pádu se okamžitě snížila. Kon-Tiki, který předtím ztratil veškerou horizontální rychlost, klesal přímo dolů přes tisíc pět set kilometrů za hodinu. Všechno záviselo na následujících šedesáti sekundách.

Vyhoupl se druhý padák. Falcon vyhlédl z průzoru nad hlavou a ke své ohromné úlevě spatřil, jak se za padající lodí vlní třpytivé obláčky kovové fólie. Jako veliký rozvíjející se květ rozestřely se po obloze tisíce krychlových metrů balónu, který nabíral řídký plyn tak dlouho, dokud se nenaplnil. Rychlost klesání Kon-Tiki se snížila na pár kilometrů za hodinu a zůstávala konstantní. Teď už měl spousty času, trvalo by celé dny, než by propadl až dolů na povrch Jupitera.

Ale nakonec by dosáhl téhož, i kdyby už neudělal vůbec nic. Zatím balón nad hlavou fungoval jenom jako účinný padák. Nenadnášel, ani to dělat nemohl — dokud byl plyn uvnitř i zvenčí stejně hustý.

S charakteristickým třesknutím, které ho dost znervózňovalo, nastartoval Falcon fúzní termonukleární reaktor, přivádějící do pláště balónu nahoře proud tepla. Během pěti minut klesla rychlost pádu na nulu, za šest začala loď stoupat. Podle radarového výškoměru byl asi 427 kilometrů nad povrchem — anebo aspoň nad tím, co za povrch Jupitera pokládal.

Pouze jediný typ balónu může fungovat v atmosféře z vodíku, nejlehčího ze všech plynů — a to balón na teplý vodík. Jak dlouho udrží v chodu reaktor, tak dlouho bude moci zůstat nahoře a proplouvat světem, do něhož by se vešla stovka Tichých oceánů. Když urazil skoro pět set miliónů kilometrů, konečně má Kon-Tiki oprávnění nést svoje jméno. Je to vzdušný vor, vznášející se v proudech Jupiterovy atmosféry.

Přestože se před ním rozkládal nový svět, trvalo Falconovi víc než hodinu, než se dostal k tomu, aby na něj pohlédl. Nejprve musel zkontrolovat všechny systémy modulu a ověřit, jak reagují na příkazy. Musel se dozvědět, kolik tepla je třeba k tomu, aby stoupal přesně tak, jak chce, a kolik plynu musí vypustit, aby klesal. A především měl problém se stabilitou. Délku lan, spojujících modul s ohromným balónem ve tvaru hrušky, musel upravit tak, aby zmírnil vibrace a dosáhl co nejhladší let. Dosud při něm stálo štěstí, vítr v téhle výšce byl stále stejný a přístroj zkonstruovaný na bázi Dopplerova efektu mu ukazoval rychlost nad neviditelným povrchem 347 a půl kilometru za hodinu. Na Jupiter to bylo skromné, byly pozorovány vichry o rychlosti přes tisíc kilometrů za hodinu. Pouhá rychlost však nebyla důležitá, skutečné nebezpečí představovaly turbulence. Kdyby vletěl mezi

ně, mohla ho zachránit jenom rychlá reakce, zručnost a zkušenosti — takové věci se do počítače zaprogramovat nedaly.

Dokud Falcon nebyl spokojený s tím, jak svůj podivný létající přístroj ovládá, nevěnoval pozornost úpěnlivému volání řídícího letového střediska. Pak vysunul ramena nesoucí přístroje a zařízení pro výzkum atmosféry. Modul teď připomínal nedostrojený vánoční stromeček, ale stále prolétával hladce dolů Jupiterovými mračny a vysílal proudy informací, které zachytávala loď daleko odsud. A teď, konečně, se mohl rozhlédnout…

První dojem byl neočekávaný a dokonce ho trochu zklamal. Pokud šlo o měřítka, vypadalo to, jako by letěl balónem v mracích nad normální pozemskou krajinou. Horizont ležel tak daleko, jak měl, Falcon vůbec neměl pocit, že se nalézá na planetě o průměru jedenáctkrát větším než má jeho vlastní. Pak pohlédl na infračervený radar, sondující vrstvy atmosféry pod ním — a pochopil, jak ho zrak klame.

Vrstva mračen zdánlivě od něj na pět kilometrů byla ve skutečnosti vzdálená šedesát kilometrů. A horizont, jehož vzdálenost by odhadl přibližně na dvě stě kilometrů, byl od lodě dva tisíce osm set osmdesát kilometrů.

Čirá, krystalická průzračnost atmosféry z vodíku a hélia a ohromné zakřivení planety ho úplně pomátlo. Odhadovat vzdálenosti tady bylo dokonce těžší než na Měsíci, každý odhad se musel přinejmenším násobit deseti.

Byl to jednoduchý problém a měl se na to připravit. A přece, kdovíproč, ho to hluboce znepokojilo. Neměl pocit, že Jupiter je obrovitý, ale že on se scvrkl — na desetinu normální velikosti. Snad časem si zvykne na nelidské měřítko tohoto světa, ačkoli když hleděl k neuvěřitelně vzdálenému horizontu, zdálo se mu, jako by jeho duší províval vítr chladnější než okolní atmosféra. Navzdory všemu jeho zdůvodňování na takovém místě člověk nikdy nemůže žít. Falcon docela dobře mohl být prvním a zároveň posledním, kdo sestoupí mračny Jupitera dolů.

Obloha nahoře byla téměř černá kromě několika věchýtků amoniakových cirrů asi dvacet kilometrů nad ním. Tady na samém okraji, kousek od vesmíru, mrzlo, ale jak tlak, tak teplota s hloubkou prudce narůstala. Ve výšce, v níž teď Kon-Tiki plul, bylo padesát stupňů Celsia pod nulou a tlak pět atmosfér. O sto kilometrů níž by bylo horko jako na pozemském rovníku a tlak přibližně stejný jako u dna některého z mělčích moří. Ideální podmínky pro život…

Čtvrtina krátkého dne na Jupiteru byla už pryč, Slunce urazilo po obloze polovinu cesty, avšak světlo na celistvé vrstvě mračen dole mělo zvláštní měkký, jemný odstín. Čtyři sta padesát miliónů kilometrů dál za dráhou Země oloupilo Slunce o všechny síly. Přestože nebe bylo jasné, Falcon se přistihl, že má dojem, jako by celý den bylo zataženo. Až nadejde noc, tma se přižene v mžiku, přestože bylo stále ještě dopoledne, dalo se ve vzduchu vycítit podzimní smrákání. I když podzim, samozřejmě, byl něčím, co Jupiter nezná. Tady roční doby neexistují.

Kon-Tiki sestoupil přesně uprostřed rovníkové oblasti — nejméně barevné části planety. Moře mračen, rozkládající se až k horizontu, mělo bledě lososovou barvu — scházely tady barvy žluté, růžové i červené, které Jupiter potahovaly ve větších výškách. Sama Rudá skvrna — divácky nejvděčnější útvar na Jupiteru — leží tisíce kilometrů jižněji. Člověka lákalo sestoupit do těch míst, ale jižní tropické proudění bylo neobvykle aktivní, s vichry dosahujícími rychlosti kolem tisíce pěti set kilometrů za hodinu. To by si člověk rovnou o nepříjemnosti koledoval — kdyby si namířil do víru neznámých sil. Rudá skvrna a její záhada bude muset počkat na následující expedice.

Slunce, pohybující se po obloze dvakrát tak rychle než na Zemi, se teď přiblížilo k zenitu a zastínil je veliký, stříbrný baldachýn balónu. Kon-Tiki plul stále stejně rychle a hladce vpřed 348 kilometrů každou hodinu, avšak rychlost byla znát jenom podle radaru. Je to tady vždycky takhle klidné? ptal se Falcon sám sebe. Nakonec se zdálo, že vědci, kteří učeně disputovali o bezvětří na Jupiteru a předpověděli, že rovník je nejklidnější oblast, věděli, o čem mluví. Vždycky byl hluboce skeptický ke všem předpovědem tohoto druhu a souhlasil s jedním neobvykle skromným badatelem, který mu řekl bez obalu: Odborník na Jupiter neexistuje.

No dobře, tak ke konci dnešního dne bude už aspoň jeden. Když se mu podaří do té doby přežít.

4. Hlasy z hlubiny

První den pro něho Otec bohů skutečně měl jenom úsměvy. Byla taková pohoda a tak klidno, jako když před lety letěli s Websterem přes náhorní plošiny severní Indie. Falcon měl dost času, aby se zdokonaloval v novém druhu umění, až se zdálo, že Kon-Tiki je prodloužením jeho vlastního těla. Takové štěstí bylo víc, než v co směl doufat, a začínala ho trápit zvědavost, jakou cenu za to zaplatí.

Pět hodin denního světla se chýlilo ke konci, mračna dole naplňovaly stíny, jež jim dodávaly zdání masívnosti, pevnosti. Když bylo Slunce výš, vůbec takový dojem nevzbuzovaly. Barvy se z oblohy rychle vytrácely všude kromě západu, kde se podél horizontu táhl pás stále výraznějšího purpuru. Nad stuhou visel tenký srpek blízkého měsíce, bledého, vybledlého proti naprosto temnému pozadí.

Slunce zapadalo za okraj Jupitera, vzdáleného na tři tisíce kilometrů, rychlostí postřehnutelnou pouhým okem. Vycházely celé pluky hvězd — a byla tu i nádherná večernice Země na samé hranici soumraku, připomínající Falconovi, jak daleko od domova se nachází. Následovala Slunce dolů na západ. Začala první noc člověka na Jupiteru.

S nástupem tmy začal Kon-Tiki klesat. Slabé sluneční světlo už balón nezahřívalo, a tak ztrácel část své nadnášecí síly. Falcon však proto, aby zase stoupl, nehnul ani prstem, sestup očekával a měl ho dokonce v plánu.

Neviditelná vrstva mračen ležela stále ještě asi padesát kilometrů níž, dosáhne ji kolem půlnoci. Infračervený radar ji ukazoval naprosto zřetelně a také podával zprávy o tom, že vrstva obsahuje kromě už obvyklého vodíku, hélia a amoniaku celou řadu složitých sloučenin uhlíku. Za pouhý vzorek téhle prachovité narůžovělé hmoty by chemikové ochotně položili život, přestože některé atmosférické sondy už pár gramů nashromáždily, ale to jenom povzbuzovalo chuť. Vysoko nad povrchem Jupitera plula polovina základních molekul, nutných pro vznik života. A když tu byla potrava, mohl být život sám daleko? Tohle byla otázka, na kterou ani po více než sto letech nikdo nebyl schopen odpovědět.

Infračervený radar mraky proniknout neuměl, ale prořezával je mikrovlnami a ukazoval vrstvu po vrstvě až dolů k povrchu skrytému o čtyři sta kilometrů níž. Sestup k povrchu však blokovaly ohromné tlaky a teploty, dokonce ani automatické sondy ho nikdy nedosáhly bez úhony. Mučivě nedosažitelný ležel vespod radarové obrazovky, nepatrně zakalený, byla patrná podivná zrnitá struktura, kterou však Falconovy přístroje rozluštit nemohly.

Hodinu po setmění vypustil první sondu. Padala rychle asi sto kilometrů, potom začala v hustší atmosféře plout a vysílala nazpět proudy rádiových signálů, které Falcon opět předával dál řídícímu letovému středisku. Pak až do východu Slunce už neměl nic na práci, vyjma toho, že jedním okem sledoval rychloměr klesání, kontrolky přístrojů a odpovídal na ojedinělé dotazy. Dokud se Kon-Tiki vznášel v těchhle ustálených proudech, uměl se postarat sám o sebe.

Přesně o půlnoci nastoupila v řídícím letovém středisku službu nějaká žena a představila se obvyklými žertíky. O deset minut později volala znovu, hlasem pojednou vážným a vzrušeným.

„Howarde! Poslechni si kanál 46 — hodně zesílený.“

Kanál 46? Modul měl tolik telemetrických obvodů, že zpaměti znal čísla jenom těch klíčových, avšak jakmile otočil přepínačem, už jej poznával. Byl zapojený na mikrofon sondy, plující víc než sto třicet kilometrů hlouběji v atmosféře, která tam byla téměř stejně hustá jako voda.

Nejprve se ozýval jenom jemný šumot podivných větrů, rušících klid tam dole v temnotě tohoto nepředstavitelného světa. A pak, na tomhle zvukovém pozadí, se zvolna vynořovalo dunivé chvění, sílící a sílící, jako údery na gigantický buben. Bylo tak hluboké, že ho bylo nejen slyšet, ale dokonce i cítit, a tempo úderů pravidelně narůstalo, ačkoli výška tónu se neměnila. Teď se to proměnilo v rychlý, téměř infrasonický tlukot. Potom náhle uprostřed zvuku to přestalo — tak znenadání, že mozek ticho odmítal přijmout, ale po paměti pokračoval ve vytváření strašidelné ozvěny kdesi ve svých nejhlubších propastech.

Byl to nejpodivnější zvuk, jaký kdy Falcon slyšel, dokonce ani na Zemi — tak bohaté na nejrůznější hluky — neměl obdoby. Nebyl si schopen před-

stavit žádný přirozený jev, který by to mohl způsobovat, neznělo to ani jako řev nějakého zvířete, dokonce ani jakési ohromné velryby.

Ozvalo se to znovu a postupovalo naprosto stejným způsobem. Teď, protože už byl připravený, odhadl délku sekvence. Od prvního nezřetelného zachvění až po závěrečné crescendo to trvalo právě něco přes deset sekund.

A tentokrát se ozvala skutečná ozvěna, velice slabá a velice daleko. Snad přicházela od některé z mnoha odrážejících vrstev, uložených hlouběji v téhle slupkovité atmosféře; možná že pocházela z jiného, vzdálenějšího zdroje. Falcon vyčkával na druhé echo, ale to se už neozvalo.

Řídící letové středisko reagovalo rychle a požádalo ho, aby okamžitě vypustil další sondu. Pomocí dvou fungujících mikrofonů by mohli nalézt přibližné umístění zdrojů. Bylo dost podivné, že žádný z venkovních mikrofonů na Kon-Tiki nezjistil nic, vyjma hluku způsobeného větrem. Dunění, ať to už bylo cokoli, musela zachytit a usměrnit reflexní atmosférická vrstva hluboko dole.

Zvuk vycházel, jak brzy odhalili, z hroznu zdrojů asi devatenáct set dvacet kilometrů od modulu. Vzdálenost nic neříkala o jejich síle, v pozemských oceánech mohou slaboučké zvuky putovat stejně daleko. A co se týká nabízející se domněnky, že jsou za to odpovědné živé bytosti, vedoucí Exobiologického oddělení ji rychle vyvrátil.

„Budu velice zklamaný," prohlásil dr. Brenner, „jestli tady nenajdeme žádné mikroorganismy nebo rostliny. Ale nic takového, jako jsou zvířata, protože tu neexistuje volný kyslík. Všechny biochemické reakce na Jupiteru musí být nízkoenergetické — a právě proto neexistuje způsob, jakým by pohybující se stvoření byla schopná vyvinout dostatek energie pro životni funkce."

Falcon byl zvědavý, jestli to je pravda, slýchal tenhle argument už dřív a vyhrazoval si vlastní názor.

„V každém případě," pokračoval Brenner, „některé z těchhle zvukových vln jsou dlouhé na sto metrů! Nemohlo by je produkovat dokonce ani tak velké zvíře jako velryba. *Musí* mít původ přirozený."

Ano, tohle vypadalo pravděpodobně a fyzikové snad budou schopni s nějakým vysvětlením přijít. Co by si myslel slepý cizinec, uvažoval Falcon, o zvucích, které by zaslechl, kdyby se vznášel nad rozbouřeným mořem, gejzírem, nebo sopkou, nebo vodopádem? Docela dobře by je připsal nějaké ohromné bestii.

Asi hodinu před východem Slunce hlasy z hlubin utichly a Falcon začal být zaneprázdněný přípravami na rozbřesk svého druhého dne. Kon-Tiki teď letěl pouze pět kilometrů nad nejbližší vrstvou mračen, vnější tlak vzrostl na deset atmosfér a teplota dosahovala tropických třicet stupňů. Člověk by se tady mohl pohodlně obejít bez veškerého vybavení kromě dýchací masky se správným poměrem kyslíko-héliové směsi.

„Máme pro tebe dobré zprávy," hlásilo řídící letové středisko brzy po rozednění. „Vrstva mračen se trhá. Během hodiny budeš mít částečné vyjasnění — ale dej si pozor na turbulence."

„Už jsem něco zpozoroval," odpověděl Falcon. „Jak hluboko dolů uvidím?"

„Aspoň dvacet kilometrů, k následující izotermě. *Tamta* vrstva je pevná — netrhá se nikdy."

A dosáhnout ji je mimo moje možnosti, řekl si Falcon. Tam dole musí už teplota přesahovat sto stupňů. Je to poprvé, kdy se pilot v balónu musí starat ne o svůj strop, ale naopak o suterén!

O deset minut později už spatřil to, co řídící letové středisko díky svému výhodnému rozhledu zpozorovalo předem. Blízko horizontu se změnily barvy a vrstva mračen se roztřepila a udělaly se na ní hrbolky, jako by se ji něco snažilo roztrhnout a otevřít. Falcon zapjal svou malou nukleární pec a zvedl Kon-Tiki o pět kilometrů výš, takže získal lepší rozhled.

Obloha vespod se čistila rychle a úplně, jako by jednolitou přikrývku cosi rozpouštělo. Před jeho očima se otevírala propast. Okamžik později přeplul přes okraj oblačného kaňonu asi dvacet kilometrů hlubokého a skoro tisíc širokého.

Před ním se rozkládal nový svět, Jupiter svlékl jeden ze svých mnoha závojů. Druhá vrstva mraků, nedosažitelně hluboko dole, měla mnohem tmavší barvu než první. Byla téměř lososově růžová a posetá podivnými malými ostrůvky cihlové červeně. Všechny měly oválný tvar a dlouhé osy orientované ve směru východ-západ, v převládajícím směru větrů. Bylo jich na sta, všechny přibližně stejné velikosti a Falconovi připomínaly malé nadýchané kumuly na obloze pozemské.

Zredukoval sílu, která ho nadnášela, a Kon-Tiki začal klesat po povrchu rozpouštějícího se srázu. A potom zpozoroval sníh.

Bílé vločky se utvářely ve vzduchu a pomalu se snášely dolů. Ale na sníh tu bylo příliš horko — a v každém případě v těchhle výškách byly sotva stopy po vodě. A co víc, vločky se ani netřpytily, ani nejiskřily, když v kaskádách padaly dolů do hlubiny. Když pár z nich znenadání přistálo na rameni nesoucím přístroje před hlavním průzorem, spatřil, že jsou matně, neprůsvitně bílé — vůbec ne krystalické — a dost velké, několik centimetrů v průměru. Vypadaly jako z vosku a Falcon se dohadoval, že z něho taky jsou. V okolní atmosféře probíhaly nějaké chemické reakce a při nich v atmosféře Jupitera kondenzovaly uhlovodíky.

Asi sto kilometrů před ním něco vrstvu mraků narušilo. Něco postrkovalo malé červené oválky kolem dokola a začalo je formovat do spirály — důvěrně známého obrázku cyklonu z pozemské meteorologie. Vír se vynořoval s udivující rychlostí — jestli to vpředu je bouře, říkal si Falcon, budu mít spoustu starostí.

Potom se zájem změnil v údiv — a ve strach. To, co se rozvíjelo v dráze jeho letu, nebyla vůbec bouře. Cosi ohromného — něco, co měřilo v průměru celé kilometry — stoupalo vzhůru mračny.

Uklidňující myšlenka, že by to taky mohl být mrak — bouřkový mrak, který vzkypěl vzhůru z nižších vrstev atmosféry — nepřežila víc než pár sekund. Ne, tohle bylo pevné. Proráželo si to cestu růžovými a lososovými vrstvami jako ledovec stoupající z hlubin.

Ledovec plující ve vodíku? To bylo nemožné, samozřejmě, ale možná že to nebyla analogie příliš vzdálená. Jakmile Falcon na záhadu zaostřil teleskop, uviděl, že to je bělavá, krystalická hmota potažená pruhy červené a hnědé. Musí to být, dospěl k názoru, stejná látka jako „sněhové vločky" padající kolem něj — hora vosku. A nebylo to, uvědomil si, zas tak pevné, jak si myslel nejdřív, okraje se neustále drobily a přetvářely…

„Už vím, co je to," hlásil rádiem řídícímu letovému středisku, které se ho posledních několik minut úzkostlivě vyptávalo. „Je to hora z bublin — nějaký druh pěny. Uhlovodíkové pěny. Až na tom zapracují chemici… Okamžik!"

„Co se děje?" volalo řídící středisko. „Co se děje?"

Nedbal na naléhání z vesmíru a celou myslí se soustředil na útvar v zorném poli teleskopu. Musel mít jistotu, kdyby se zmýlil, vysmála by se mu celá Sluneční soustava.

Potom si vydechl, vrhl pohled na hodinky a vypnul hlas z Jupiteru 5, který mu šel na nervy.

„Volám řídící letové středisko," pronesl velmi formálně. „Hlásí se Howard Falcon z paluby Kon-Tiki. Světový čas devatenáct hodin dvacet jedna minuta patnáct sekund. Nula stupňů pět minut severní šířky. Sto pět, stupňů čtyřicet dvě minuty délky, první soustava. Řekněte dr. Brennerovi, že na Jupiteru život existuje. A že je veliký…"

5. Kola Poseidonova

„Jsem nesmírně rád, že jsem se mýlil," volal zpět vesele dr. Brenner. „Příroda má vždycky něco za lubem. Udržuj teleobjektiv zaměřený na cíl a předávej nám obraz co nejstálejší."

Objekty, pohybující se nahoru a dolů na voskových svazích, byly stále ještě příliš daleko, než aby Falcon rozeznal mnoho detailů — a musely být hodně velké, že se daly z takové vzdálenosti vůbec spatřit. Téměř černé, ve tvaru hrotu šípu, manévrovaly pomalým vlněním celého těla jako gigantičtí rejnoci manta, plovoucí nad nějakým útesem v tropech.

Možná že to byl nebeský dobytek, pasoucí se na Jupiterových mračnech, neboť se zdálo, že spásají temné, červenohnědé pruhy táhnoucí se na úbočích plovoucích útesů jako koryta vyschlých řek. Čas od času se některý z nich prudce vrhl do pěnové hory a úplně zmizel z dohledu.

Proti vrstvě mračen dole se Kon-Tiki pohyboval pomalu, potrvá nejméně tři hodiny, než se nad ty pomíjivé kopce dostane. Závodil se Sluncem. Falcon doufal, že se tma nesnese dřív, než si ty rejnoky — jak si je pokřtil — bude moct dobře prohlédnout, a zároveň taky tu křehoučkou krajinu, nad níž se třepotali. Byly to dlouhé tři hodiny. Po celou dobu měl vnější mikrofony nastavené až na doraz a byl zvědavý, jestli je tady zdroj nočního dunění. Rejnoci rozhodně byli dost velcí na to, aby je způsobovali. Když se mu je podařilo změřit přesně, zjistil, že mají rozpětí ploutví přes devadesát metrů. To znamenalo tři délky největší velryby — přestože pochyboval, že by mohli vážit víc než několik tun.

Půl hodiny před západem Slunce se dostal Kon-Tiki skoro nad hory.

„Ne," řekl Falcon v odpověď na opakovanou otázku řídícího letového střediska po rejnocích, „stále ještě na mě nereagují. Nemyslím, že jsou inteligentní — vypadají na neškodné vegetariány. A kdyby mě i chtěli honit, jsem si jistý, že nemohou vystoupit tak vysoko, jak jsem teď."

Ale přece byl trochu zklamaný, že o něho rejnoci neprojevili ani špetku zájmu, když přeplouval vysoko nad jejich pastvinami. Snad neměli vůbec žádnou možnost, jak by jeho přítomnost zjistili. Když je zkoumal a fotografoval pomocí teleskopu, nespatřil ani známky po nějakém smyslovém orgánu. Stvoření představovala jednoduše veliké černé delty, vlnící se nad kopci a údolími, které — ve skutečnosti — byly jenom o trošku hmotnější než mraky na Zemi. Přestože se zdály pevné, Falconovi bylo jasné, že každý, kdo by na tyhle bílé hory vstoupil, probořil by se stejně, jako by byly z hedvábného papíru.

Při pohledu zblízka mohl vidět myriády buněk či bublin, ze kterých se skládaly. Některé z nich byly dost velké, asi tak metr v průměru, a Falcon by se byl rád dozvěděl, v jakém čarodějném kotli uhlovodíků se uvařily. V hlubinách Jupiterovy atmosféry musí být dost petrochemických surovin, aby ukojily potřeby celé Země na milión let.

Když míjel hřeben voskových kopců, krátký den už téměř pohasl a na jejich povlovných svazích se světlo rychle vytrácelo. Na západní straně rejnoci nebyli a topografie západních svahů se z bůhvíjakého důvodu velice lišila. Pěna vymodelovala dlouhé, vodorovné terasy, podobající se vnitřkům měsíčních kráterů. Skoro si dovedl představit, že to jsou gigantické schody vedoucí dolů ke skrytému povrchu planety.

A na nejnižším ze schodů, který hora vyčistila od vířících mračen tím, že se začala vzdouvat vzhůru k obloze, ležela přibližně oválná masa, široká jeden a půl až tři kilometry. Byla sotva postřehnutelná, protože měla jenom nepatrně tmavší barvu než šedobílá pěna, na níž spočívala. Nejprve Falcona napadlo, že se dívá na les zsinalých stromů, podobných gigantickým houbám, které nikdy nepoznaly slunce.

Ano, musí to být les — viděl stovky tenkých kmínků, vyrážejících z bělavé voskové pěny, v níž zakořenily. Avšak stromy se nacpaly překvapivě blízko jeden k druhému, taktak že mezi nimi vůbec byl kousek volného

místa. Možná že to nakonec vůbec les nebyl, ale jeden jediný ohromný strom podobný banyánu, fíkovníku bengálskému, skládajícímu se z mnoha kmenů. Kdysi viděl fíkovník bengálský na Jávě, měl v průměru skoro šest set metrů, tohle monstrum však bylo přinejmenším desetkrát tak velké.

Už se téměř snesla úplná tma. Mračna se zbarvila purpurem od lomených slunečních paprsků a v několika sekundách zmizel i purpur. S posledním záblesk em světla svého druhého dne na Jupiteru Howard Falcon uviděl — nebo se domníval, že uviděl — něco, co jeho výklad bílého oválu nanejvýš zpochybnilo.

Pokud ho pohasínající šero úplně neoklamalo, stovky tenkých kmínků začaly šlehat sem a tam, bezvadně synchronizovaně, jako dlouhé chaluhy houpající se v příboji.

A strom už nebyl na tom místě, kde ho spatřil prvně.

„Je nám líto," řeklo řídící letové středisko brzy po západu Slunce, „ale domníváme se, že zdroj Beta vybuchne během následující hodiny. Pravděpodobnost sedmdesát procent."

Falcon vrhl rychlý pohled na mapu. Beta — v jupiteránské šířce 140° — byla třicet tisíc kilometrů daleko a úplně za horizontem. I když velké erupce dosahovaly síly až deseti megatun, byl příliš daleko, aby pro něho tlaková vlna znamenala vážné nebezpečí. Rádiová bouře, kterou výbuch vyvolá, byla samozřejmě záležitost jiná.

Náhlé výtrysky bouře v pásmu dekametrových vln, které dělaly z Jupiteru nejsilnější rádiový zdroj na celé obloze, byly objevené v padesátých letech 20. století — k naprostému údivu astronomů. Nyní, víc než o celé století později, stále ještě jejich příčinu obepínala záhada. Průvodní jevy byly dobře známé, příčiny naprosto nepochopitelné.

Zkoušce času nejlépe odolávala teorie „sopečná", ačkoli si nesmíme myslet, že tohle slovo má na Zemi i na Jupiteru stejný význam. V častých intervalech — nezřídka několikrát denně — docházelo hluboko v atmosféře, pravděpodobně na samém skrytém povrchu planety, ke gigantickým erupcím. Ohromný sloup plynů vysoký víc než tisíc kilometrů vzkypěl vzhůru, jako by se odhodlal uniknout do vesmíru.

Proti nejsilnějšímu gravitačnímu poli ze všech planet ve Sluneční soustavě však neměl naději. A přece pár drobečků — pouhých pár miliónů tun — dokázalo obvykle uniknout až do Jupiterovy ionosféry, a když k tomu došlo, jako by se otevřelo peklo.

Radiační pásy obklopující Jupiter zcela zastiňují slaboučké Van Allenovy pásy kolem Země. Když je stoupající sloup plynů zkratuje, výsledkem je elektrický výboj miliónkrát silnější než kterýkoli pozemský blesk, a vyslání kolosálního hromu v oblasti rádiových vln, který se šíří celou Sluneční soustavou a dál ke hvězdám.

Zjistilo se, že rádiové výbuchy pocházejí hlavně ze čtyř oblastí planety. Možná že tam byla slabá místa, jimiž čas od času tryskal ven vnitřní oheň. Vědci na Ganymédu, největším z mnoha Jupiterových měsíců, se domní-

vali, že už jsou schopni vypuknutí rádiových bouří předpovídat; měli asi stejnou přesnost jako předpovědi počasí na počátku 20. století.

Falcon nevěděl, jestli má rádiovou bouři uvítat, nebo se jí bát; nepochybně přispěje k obohacení jeho cesty — jestliže ji přežije. Kurs měl určený tak, aby se držel od hlavních bouřkových center co nejdál, zejména od toho nejaktivnějšího — Zdroje Alfa. Podle zákona schválnosti byla Beta, která ho ohrožovala, nejblíž. Doufal, že ve vzdálenosti téměř tří čtvrtin zemského obvodu bude v bezpečí.

„Pravděpodobnost devadesát procent," hlásilo řídící letové středisko se znatelnými stopami naléhavosti. „A nemysli si, že za hodinu. Ganyméd říká, že může vypuknout každým okamžikem."

Přijímač ještě ani neutichl, když se ručička ukazatele síly magnetického pole začala řítit vzhůru. Než nadobro vylétla z ciferníku, vrátila se a několikrát prudce stoupla a klesla. Daleko odsud a tisíce kilometrů hluboko zasadilo cosi popraskané kůře planety gigantický úder.

„Už začala, tamhle!" volalo řídící letové středisko.

„Díky, už to vím taky. Kdy se bouře dostane ke mně?"

„Začátek můžeš očekávat za pět minut. Vrchol za deset."

V dálce podél zakřivení Jupitera stoupal směrem do vesmíru sloup plynů široký jako celý Tichý oceán rychlostí přes tisíc kilometrů za hodinu. Kolem něj v nízkých vrstvách atmosféry řádily hromy a blesky — ale to ještě nebylo nic ve srovnání s běsy, které sloup plynu rozpoutá, až dosáhne radiační pás a začne vrhat přebytečné elektrony na planetu. Falcon začal zatahovat dovnitř všechny nástavce s přístroji, které z modulu vystrčil. Žádná jiná opatření udělat nemohl. Potrvá čtyři hodiny, než ho zasáhne tlaková vlna — avšak sršení rádiových poruch, šířících se rychlostí světla, tu bude za desetinu sekundy po tom, co bouře stiskne spoušť.

Rádiový monitor, pozorně prohledávající vlnový rozsah, stále neukazoval nic neobvyklého. Potom Falcon postřehl, že úroveň hluku zvolna šplhá vzhůru. Exploze nabývala na síle.

Vůbec neočekával, že z takové vzdálenosti něco uvidí. Avšak znenadání zatančilo podél východního horizontu zaplápolání jakoby od nesmírně vzdáleného žáru blesku. Současně vylétla polovička pojistek, světla zhasla a odumřelo veškeré rádiové spojení.

Pokusil se vstát, ale nebyl schopen ani ohnout malíček. Paralýza, jež ho zachvátila, nebyla jenom psychická, zdálo se, že nad rukama i nohama naprosto ztratil kontrolu a po celém těle pocítil palčivou bolest. Bylo nemožné, že by elektrické pole mohlo proniknout krunýřem kabiny. A přece se nad přístrojovou deskou rozlévala plápolavá záře a slyšel praskání elektrického výboje, které si nemohl s ničím splést.

Po celé sérii bouchnutí začaly pracovat nouzové systémy a obvody se znovu přetížily. Světla opět zablikala. Falconovo ochrnutí zmizelo právě tak rychle, jako se objevilo.

Když se ujistil pohledem na palubní desku, že všechny obvody už zase normálně pracují, rychle se přemístil k hlavnímu průzoru.

Aby mohl ohledat škody, na to vůbec nepotřeboval světla, lana nesoucí modul se zdála v jednom ohni. Světelné linie zářící na temném pozadí elektrickou modří se táhly od hlavního prstence s připevněnými lany k rovníku gigantického balónu a podél několika z nich se pomalu valily oslepující ohnivé koule.

Byl to pohled tak zvláštní a tak úžasný, že z něho ani strach necítil. Falcon věděl, že jenom málo lidí na světě vidělo kulový blesk z takové blízkosti — a rozhodně to žádný z nich nepřežil, pokud pilotovali vodíkem plněný balón v pozemské atmosféře. Vzpomněl si na ohnivou smrt Hindenburga, zničeného v Lakehurstu roku 1937 zatoulanou jiskřičkou. Když mu hlavou probleskl starý filmový týdeník, uvědomil si, že se to v minulosti stávalo dost často. Avšak tohle se na Jupiteru přihodit nemohlo, přestože měl nad hlavou víc vodíku, než kolik naplňovalo poslední ze zepelínů. Ještě několik miliard roků potrvá, než se někomu podaří zapálit v Jupiterově atmosféře oheň.

Se zapráskáním připomínajícím zvuk smažící se slaniny znovu oživlo rádiové spojení.

„Haló Kon-Tiki — slyšíš mě? Slyšíš mě?“

Slova byla zkomolená, ale srozumitelná. Falconův bojový duch pookřál, zase navázal kontakt se světem.

„Slyším,“ řekl. „Troška elektrického ohňostroje, ale žádné škody — zatím.“

„Díky — už jsme si mysleli, že jsme o tebe přišli. Prosím přezkoušej telemetrické kanály číslo tři, sedm, dvacet šest. Také jestli funguje kamera číslo dvě. Nemůžeme dost dobře uvěřit záznamům vnějších ionizačních sond…“

Falcon váhavě odtrhl pohled od fascinujícího ohňostroje kolem Kon-Tiki a čas od času se aspoň podíval z průzoru. Nejprve zmizely kulové blesky, ohnivé koule se pozvolna rozpínaly, až dosáhly kritického rozměru, a pak s mírným výbuchem zmizely. Ale ještě o hodinu později slabě zářily kovové součástky na vnější straně modulu a šum v rádiovém příjmu trval dobré přes půlnoc.

Zbývající noční hodiny se už neodehrálo vůbec nic — až přesně před svítáním. Protože to přicházelo od východu, domníval se Falcon, že vidí první nejslabší náznaky východu Slunce. Pak si uvědomil, že na tohle je ještě dobře dvacet minut času — a záře, která se na horizontu objevila, se směrem k němu pohybovala tak rychle, že to bylo patrné pouhým okem. Rychle se to oddělilo od oblouku hvězd, který vyznačoval neviditelný okraj planety, a Falcon spatřil, že to je poměrně úzký proužek, celkem ostře ohraničený. Zdálo se, že pod mraky krouží paprsek ohromného světlometu.

Asi sto kilometrů za prvním řítícím se pruhem světla se blížil jiný paralelně s ním a pohyboval se stejnou rychlostí. A za nimi další a další — dokud celé nebe neblikalo střídajícími se pruhy světla a tmy.

Falcon si pomyslel, že až dosud si stejně musel zvykat na podivuhodné věci, a nezdálo se pravděpodobné, že tahle nádherná podívaná na ryzí, nehlučné světélkování by s sebou mohla přinášet sebemenší nebezpečí. Byla tak úžasná, tak nevysvětlitelná, že pocítil chladný, holý strach, nahlodávající jeho sebeovládání. Ani jediný člověk by nedokázal pohlédnout na takový úkaz, aniž by se cítil jako nepatrný drobeček mezi silami přesahujícími jeho chápání. Bylo možné, že by na Jupiteru byl nejen život, ale dokonce život inteligentní? A že inteligentní tvorové až teď začali reagovat na jeho přítomnost — přítomnost cizince?

„Ano, vidíme to," řeklo řídící letové středisko hlasem, v němž se ozývala jeho vlastní úzkost a obavy. „Nemáme ponětí, co by to mohlo být. Čekej, volali jsme na Ganymed."

Podívaná zvolna pohasínala, pruhy přibíhající z dáli od horizontu se stávaly mnohem méně zřetelné, slabší, jako by se energie, jejímž působením vznikly, vyčerpávala. Za pět minut bylo po všem, poslední slabý záchvěv světla zablikal na severním nebi a byl pryč. Když se ztratil, Falcon zůstal zaplavený pocitem úlevy. Předcházející podívaná byla tak hypnotizující, tak vzrušující, že pro klid mysli žádného lidského tvora nebylo dobré hledět na ni příliš dlouho.

Otřásla jím víc, než si připouštěl. Elektrická bouře — to bylo něco, co uměl pochopit, ale *tohle* bylo naprosto nepochopitelné.

Řídící letové středisko stále mlčelo. Falcon věděl, že banky dat nahoře na Ganymedu se teď propírají jedna za druhou, když se jak lidé, tak počítače pustili do řešení tohoto problému. Jestliže by nenalezli řešení tady, budou muset volat na Zemi, to by znamenalo hodinové zpoždění.

O možnosti, že dokonce ani Země by nebyla schopna vypomoci, Falcon neuvažoval.

Nikdy nebyl šťastnější, že slyší hlas řídícího letového střediska, než když se konečně ozval dr. Brenner. Biolog hovořil s úlevou, až zesláble — jako člověk, který právě prodělal ohromnou duševní krizi.

„Haló, Kon-Tiki. Tvůj problém jsme rozluštili, ale pořád tomu ještě nemůžeme uvěřit. To, cos viděl, je luminiscence, velice podobná té, jakou vydávají mikroorganismy v tropických mořích na Zemi. Tady nejsou v moři, ale v atmosféře, ovšem princip je stejný."

„Ale ten obrazec," protestoval Falcon, „byl tak pravidelný, tak *umělý.* Měřil v průměru stovky kilometrů!"

„Dokonce byl větší, než si myslíš, viděls toho jenom malý kousek. Celý obrazec byl víc než pět tisíc kilometrů široký a vypadal jako otáčející se kolo. Viděls jenom loukotě, které kolem tebe prolétávaly rychlostí asi kilometr za sekundu…"

„Za sekundu!“ Falcon se neudržel, aby mu neskočil do řeči. „Žádný živočich se nepohybuje takovou rychlostí!“

„Samozřejmě že ne. Nech mě, abych ti to vysvětlil. To, cos viděl, spustila tlaková vlna ze Zdroje Beta, která se pohybovala rychlostí zvuku.“

„Ale co ten obrazec?“ trval Falcon na svém.

„To je věc, která nás překvapila. Takový úkaz se vyskytuje vzácně, ale stejná světelná kola — až na to, že tisíckrát menší — byla pozorována v Perském zálivu a v Indickém oceánu. Poslechni si tohle: ‚Loď Východoindické společnosti *Patna,* Perský záliv, květen 1880, 23.30 hodin:… ohromné zářící kolo, otáčející se kolem dokola, až se zdá, že se jeho loukotě dotýkají lodě. Loukotě jsou dvě stě nebo tři sta metrů dlouhé… každé kolo má kolem šestnácti loukotí.‘

A tohle je z Omarova zálivu, datováno 23. května 1906: ‚Prudce se k nám přiblížila nesmírně jasná luminiscence, vysílající v rychlém sledu ostře ohraničené paprsky světla směrem k západu, jako paprsky reflektoru válečné lodě… Nalevo od nás se utvořilo gigantické ohnivé kolo, s loukotěmi dosahujícími tak daleko, kam až oko dohlédne. Celé kolo se otáčelo dvě nebo tři minuty.‘

Počítač na Ganymédu vyhrabal z archívu, který má uložený v paměti, kolem pěti set případů. Byl by je vytiskl všechny, kdybychom ho včas nezarazili.“

„No tak jste mě přesvědčili, ale pořád to je pro mě záhada.“

„Nemám ti to za zlé. Dokonalé vysvětlení dlouho nikdo nepodal, až na sklonku 20. století. Zdá se, že tahle zářící kola jsou výsledkem podmořských zemětřesení, a vyskytují se vždycky v mělkých vodách, kde se tlakové vlny mohou odrážet a vytvářet z vln stabilní obrazce. Někdy pruhy, jindy rotující kola — Poseidonova kola, jak se začalo říkat. Teorii definitivně potvrdilo provedení hloubkových výbuchů a snímání výsledků z družic. Není se co divit, že námořníci byli pověrčiví. Kdo by věřil, že na světě existují *takové* věci?“

To znamená, že to bylo takhle, řekl si Falcon. V okamžiku, kdy výbuch Zdroje Beta vrcholil, tlaková vlna se musela šířit všemi směry — stlačeným plynem spodních vrstev atmosféry i pevnou hmotou samotného Jupitera. Jak se vlny střetávaly a křižovaly, v některých místech se musely rušit a jinde zas zesilovat, celá planeta se musela rozeznít jako zvon.

Vysvětlení však nezahladilo pocity údivu a děsu, nikdy nezapomene na ty plápolající pruhy světla, řítící se nedosažitelnými hlubinami Jupiterovy atmosféry. Vyvstal v něm dojem, že tohle není planeta pouze podivná a zvláštní, ale celá magická říše na pomezí mezi bájí a realitou.

Byl to svět, v němž se mohlo přihodit absolutně *všechno,* a nikdo z lidí neuměl odhadnout, co přinese příští okamžik.

A stále mu ještě zbýval celý jeden den.

6. Medúza

Když konečně dorazilo opravdové svítání, přineslo náhlou změnu počasí. Kon-Tiki prolétával blizardem, sněhové vločky padaly tak hustě, že se viditelnost snížila na nulu. Falcon se začal obávat, aby se na plášti balónu nenahromadila příliš velká tíha. Potom zpozoroval, že všechny vločky usedající zvenčí na okna průzorů rychle mizely, teplo neustále proudící z Kon-Tiki ven je vypařovalo ihned, jakmile dosedly.

Kdyby letěl balónem nad Zemí, působila by mu starosti také možnost, že se s něčím srazí. Alespoň tohle nebezpečí se tady neskrývalo, všechny Jupiterovy hory ležely několik set kilometrů pod ním. A co se týkalo pěnových ostrůvků, kdyby se srazil s nimi, bylo by to, jako by brázdil o trochu tužší mýdlové bubliny.

Nicméně zapjal horizontální radar, pro který až dosud neměl žádné upotřebení, zatím měl cenu jenom vertikálně směřující paprsek, udávající vzdálenost modulu od neviditelného povrchu. Nato narazil na nové překvapení.

Přes ohromný výsek oblohy před ním byly roztroušené celé tucty velkých a zřetelných radarových ozvěn. Jedna od druhé byly zcela izolované a zavěšené v prostoru očividně bez jakékoli podpory. Falconovi vytanulo v hlavě úsloví prvních letců, popisující jedno z nebezpečí svého zaměstnání: mraky prošpikované skalami. Byl to přesný popis toho, co viděl ležet v dráze letu Kon-Tiki.

Pohled ho znepokojil. Potom si však Falcon znovu uvědomil, že v téhle atmosféře se nemůže vznášet *opravdu* nic, co by bylo z pevné látky. Možná že to je nějaký zvláštní meteorologický jev. V každém případě nejbližší odraz se ozýval asi dvě stě kilometrů daleko.

Nahlásil to řídícímu letovému středisku, které nebylo schopné poskytnout nějaké vysvětlení. Ale předalo mu příjemnou novinku, že se v následujících třiceti minutách zbaví blizardu.

Neupozornili ho však na prudký boční vítr, který Kon-Tiki náhle uchopil a hnal jej téměř v pravém úhlu na jeho předchozí kurs. Falcon potřeboval všechnu svou zručnost a musel maximálně využít omezenou ovladatelnost svého neohrabaného stroje, aby zabránil převržení. Během několika minut se hnal na sever rychlostí víc než pět set kilometrů za hodinu. Potom, stejně náhle jak začala, turbulence utichla, stále ještě se pohyboval rychle, ale už v klidném vzduchu. Byl by rád věděl, jestli ho náhodou nezachytilo něco, co se rovnalo pozemskému proudu plynů, vytékajících z trysek.

Sněhová bouře se rozplynula a Falcon spatřil, co pro něj Jupiter připravil.

Kon-Tiki vlétl do trychtýře gigantického vzdušného víru, který měl v průměru snad tisíc kilometrů. Balón se hnal podél zakřivené stěny mračen. Z jasného nebe nad hlavou zářilo Slunce, ohromná díra se zavrtávala hluboko do atmosféry, do jejích neproniknutelných hlubin a dosahovala až do vrstev věčných mlh, kde téměř nepřetržitě jiskřily blesky.

Přestože vír loď stahoval dolů tak zvolna, že bezprostřední nebezpečí nehrozilo, Falcon zvýšil dodávku tepla do balónu, dokud se Kon-Tiki nevznášel stále ve stejné výšce. Teprve potom opustil fantastickou podívanou venku a znovu se v myšlenkách vrátil k problému na radaru.

Nejbližší ozvěna teď byla jenom asi čtyřicet kilometrů daleko. Všechny, náhle si uvědomil, byly rozmístěné podél stěny víru a pohybovaly se s ní, vír je evidentně chytil do pasti stejně jako Kon-Tiki. Zamířil teleskop do směru, který ukazoval radar, a zjistil, že se dívá na zvláštní skvrnitý oblak, téměř vyplňující celé zorné pole.

Nebyl viditelný snadno, neboť měl barvu jenom o odstín tmavší než vířící stěna mlhy na jeho pozadí. Teprve když se na něj Falcon upřeně díval několik minut, uvědomil si, že se s ním setkal už jednou předtím.

Když se poprvé plazil přes stoupající horu pěny, omylem to tehdy považoval za gigantický strom s mnoha kmeny. Až teď konečně mohl docenit jeho skutečnou velikost a spletitost a dát tomu výstižnější jméno, aby si to lépe zafixoval do paměti. Vůbec to nepřipomínalo strom, ale chobotnici — medúzu, kterou člověk může potkat, jak se s vlnícími se chapadly nechává unášet teplými víry Golfského proudu.

Tahle medúza měřila víc než patnáct set metrů a spousty vlnících se chapadel byly dlouhé desítky metrů. Houpaly se zvolna sem a tam v bezvadném souladu a každá perioda trvala víc než minutu — skoro jako kdyby stvoření neohrabaně veslovalo oblohou.

Další ozvěny představovaly vzdálenější medúzy. Falcon zaostřil teleskop na půltucet z nich a nezaregistroval, že by se lišily tvarem nebo velikostí. Vypadaly, že všechny patří ke stejnému druhu, a Falcon si lámal hlavu nad tím, proč se tak líně vznášejí kolem dokola na tisícikilometrové oběžné dráze. Možná že se pasou na vzdušném planktonu, který nasávají z víru.

„Uvědomuješ si, Howarde," řekl dr. Brenner, když se vzpamatoval z prvního úžasu, „že tahle věc je asi desettisíckrát tak velká než největší velryba? I kdyby to byl jenom pytel plný plynu, pořád by to muselo vážit milión tun! Nemám nejmenší tušení, jakým způsobem by u toho mohl probíhat metabolismus. Musí vyvíjet celé megawatty tepla, aby udržel dostatečnou nadnášecí sílu."

„Ale jestli to je jenom pytel plynu, jak to, že to dává tak zatraceně dobrý radarový odraz?"

„To vůbec nemám ani ponětí. Nemůžeš se trošku přiblížit?"

Brennerův návrh nebyl marný. Kdyby měnil výšku, aby využíval různých rychlostí větru, mohl by se Falcon k medúze přiblížit na vhodnou vzdálenost. Ale zatím dával přednost současným čtyřiceti kilometrům a taky to jasně prohlásil.

„Chápu, co chceš říct," odvětil Brenner s lehkým zaváháním. „Tak tedy prozatím zůstaňme tam, kde jsme."

Tohle „my" způsobilo, že se Falcon pobaveně zašklebil: rozdíl sta tisíc kilometrů měl za následek, že se jejich zorné úhly od sebe povážlivě lišily.

Následující dvě hodiny plul Kon-Tiki bez zvláštních příhod v kruzích kolem ohromného víru, Falcon zatím experimentoval s barevnými filtry a snažil se nastavit kontrast na kameře tak, aby získal jasný záběr medúzy. Začal uvažovat o tom, jestli její krycí zbarvení není druh mimikry, možná — stejně jako mnoho pozemských zvířat — že se snaží splynout s okolím. Je to prastarý trik užívaný jak lovci, tak lovenými.

Do které skupiny medúza patřila? Nemohl očekávat, že se mu na tuhle otázku podaří odpovědět v krátké době, která mu zbývala. Ale přesně před polednem, bez sebemenšího varování, odpověď dostal…

Stěnou mlhy, naznačující trychtýř víru, se přihnalo pět rejnoků jako letka starodávných tryskových stíhaček. Letěli ve formaci tvaru V přímo proti sinavě šedivému oblaku medúzy a nebylo pochyb — podle Falcona —, že útočí. Když předpokládal, že to jsou neškodní vegetariáni, pěkně se mýlil.

Avšak všechno se dělo tak volným tempem, že to bylo jako ve zpomaleném filmu. Rejnoci se vlnili vpřed rychlostí snad padesát kilometrů za hodinu, zdálo se, že uplynuly celé věky, než dospěli k medúze, která klidně pokračovala ve veslování rychlostí dokonce ještě menší. Přestože byli velicí, vedle monstra, k němuž se přibližovali, rejnoci vypadali droboučcí. Jak se snášeli dolů na jeho záda, vypadali jako ptáci usedající na velrybu.

Umí se medúza bránit, byl by Falcon rád věděl. Neměl ponětí, jaké nebezpečí mohlo rejnokům hrozit, pokud se vyhýbali těm velkým neohrabaným chapadlům. A možná že hostitel o útočnících ani nevěděl, mohli to být nedůležití paraziti, tolerovaní jako blechy v psím kožiše.

Ale teď už bylo zřejmé, že medúza je v tísni. S mučivou pomalostí se skláněla jako převracející se loď. Asi po deseti minutách se naklonila o 45 stupňů, zároveň prudce ztrácela výšku. Bylo nemožné dobývané monstrum nelitovat a Falconovi obrázek přinesl trpké vzpomínky. Groteskní pád medúzy, to byla skoro parodie na poslední okamžiky zmírající Královny.

Avšak věděl, že jeho sympatie leží na nesprávné straně. Vysoká inteligence se může vyvinout jenom u dravců — ne u pomalých býložravců ať ve vodě, nebo ve vzduchu. Měl mnohem blíž k rejnokům než k monstróznímu pytli plynu. A vůbec, kdo mohl *opravdu* sympatizovat se stvořením stotisíckrát větším než velryba?

Potom si všiml, že taktika medúzy přece jenom jako by přinášela nějaké výsledky. Rejnoky její pozvolné převracení vyrušilo a ztěžka se zvedali z jejích zad — jako přecpaní supi vytržení z hostiny. Ale neodletěli příliš daleko, vznášeli se pár metrů od monstra, které se dál převracelo.

Potom zároveň s elektrickým zapraskáním v radiopřijímači vyšlehl náhlý, oslepující záblesk světla. Jeden z rejnoků, pomalu se svíjející od jednoho konce k druhému, se zřítil přímo dolů. Jak padal, vlekl se za ním chochol černého dýmu. Podobnost s letadlem řítícím se v plamenech k zemi byla až zlověstná.

Zbývající rejnoci se všichni současně strmě vrhli dolů směrem od medúzy a prudkým klesáním nabírali rychlost. Během několika minut opět zmi-

zeli ve stěně mračen, z níž se vynořili. A medúza, která už pád zastavila, se začala odvalovat zpátky do horizontální polohy. Brzy už plachtila s vyrovnaným kýlem, jako by se vůbec nic nepřihodilo.

„Nádherné!“ pronesl dr. Brenner po okamžiku užaslého mlčení. „Má vyvinuté elektrické orgány, aby se mohla bránit, stejně jako někteří naši úhoři a rejnoci. Ale muselo to být kolem miliónu voltů! Vidíš nějaké orgány, které by mohly výboj produkovat? Něco, co vypadá na elektrody?“

„Ne,“ odpověděl Falcon, když nastavil na teleskopu maximální zvětšení. „Ale cosi zvláštního tam je. Vidíš ten obrazec? Zkontroluj předchozí záznamy. Jsem si jistý, že to tam předtím nebylo.“

Na boku medúzy se objevila široká skvrnitá páska. Vytvářela překvapivě pravidelnou šachovnici, jejíž každý čtverec byl posetý tečkami ve složitém druhotném obrazci krátkých vodorovných čar. Byly rozmístěné stejně daleko od sebe v perfektně geometrickém uspořádání řádek a sloupců.

„Máš pravdu,“ řekl dr. Brenner a v hlase měl něco, co se velice blížilo úžasu. „Právě se to objevilo. A bojím se ti říct, co si myslím, že to je.“

„No dobře — já o reputaci přijít nemůžu, aspoň ne jako biolog. Smím hádat?“

„S chutí do toho!“

„Je to velká anténa v pásmu metrových vln. Takové věci se kdysi používaly, na začátku 20. století.“

„Bál jsem se, že to řekneš. Teď víme, proč to tak zřetelně odráželo radarový signál.“

„Ale proč se to objevilo zrovna teď?“

„Pravděpodobně jako následek výboje.“

„Zrovna mě napadlo něco jiného,“ pronesl Falcon pomalu. „Co myslíš, *odposlouchává* nás to?“

„Na téhle frekvenci? Pochybuju. Tohle jsou metrové — ne, *dekametrové* antény — soudě podle jejich velikosti. Hmm… to je ale nápad!“

Dr. Brenner se odmlčel, zřetelně uvažoval o nějakém novém nápadu. Náhle pokračoval: „Vsadím se, že jsou naladění na rádiové bouře! Je to něco, co se pozemské přírodě nikdy nepodařilo vytvořit… Máme živočichy se sonarem a dokonce s elektrickými smysly, ale nikdy ničemu se nevyvinulo čidlo rádiové. Proč se tím taky zatěžovat na místě, kde je tolik světla?

Ale tady je to něco jiného. Jupiter je celý *prosáklý* energií rádiových vln. Zužitkovávat ji — nebo dokonce čerpat — má cenu. Ta věc by mohla být plovoucí elektrárna.“

Rozhovor přerušil nový hlas.

„Tady velitel řídícího letového střediska. Tohle všechno je sice zajímavé, ale musíme vyřešit věci mnohem důležitější. Je to *inteligentní* tvor? Jestli ano, musíme mít na zřeteli Instrukce pro navázání kontaktu.“

„Než jsem se dostal až sem,“ řekl dr. Brenner jaksi zklamaně, „byl bych odpřísáhl, že cokoli, co umí udělat krátkovlnný anténní systém, *musí* být

inteligentní. Teď už si tím tak jistý nejsem. Mohlo se to vyvinout přirozeným způsobem. Domnívám se, že to není o nic fantastičtější než lidské oko.“

„Pak musíme hrát na jistotu a předpokládat, že to rozumné je. Od nynějška — tudíž — se na expedici vztahují všechny klauzule Základních ustanovení.“

Rozhostilo se dlouhé mlčení, každý, kdo byl zapojený na tento vysílací okruh, zatím vstřebával důsledky. Poprvé v historii kosmického létáni měla být použita pravidla, sestavená v průběhu více než stoletých sporů. Člověk měl mít užitek — alespoň v to všichni doufali — z chyb, jichž se dopustil na Zemi. Nejen ohledy morální, ale jeho nejvlastnější zájem vyžadoval, aby je v meziplanetárním styku neopakoval. Mohlo by skončit katastrofou, kdyby zacházel s bytostmi inteligentnějšími než on sám stejně jako američtí osadníci s Indiány nebo skoro kdekdo s Afričany…

První ustanovení znělo: udržuj odstup. Nepodnikej pokusy o přiblížení nebo dokonce o navázání komunikace, dokud „oni“ neměli dostatek času, aby tě prostudovali. Co přesně ten „dostatek času“ znamenal, nikdy nikdo nebyl schopen stanovit. Nechávalo se to na rozhodnutí člověka přímo na místě.

Na Howarda Falcona padala odpovědnost, o jaké se mu nikdy ani nesnilo. V průběhu několika hodin, které mu ještě na Jupiteru zbývaly, mohl by se stát prvním vyslancem lidstva.

A *tohle* byla ironie tak rozkošná, že si až přál, aby mu tehdy lékaři vrátili schopnost se zasmát.

7. Základní ustanovení

Stmívalo se, ale jak Falcon napínal zrak směrem k živému oblaku v zorném poli teleskopu, sotva to postřehl. Vítr, stále ženoucí Kon-Tiki kolem dokola trychtýře ohromného víru, ho teď zanesl asi na dvacet kilometrů daleko od toho stvoření. Kdyby se dostal blíž než na deset, musel by podniknout úhybný manévr. Přestože si byl jistý, že elektrické zbraně medúzy mají krátký dostřel, vůbec neměl chuť záležitost testovat. Tohle bude úkol pro expedice následující a Falcon jim přál hodně štěstí.

V modulu už nastala úplná tma. Bylo to podivné, protože od západu Slunce ho dělily ještě celé hodiny. Mechanicky, stejně jako každých několik minut, pohlédl na obrazovku horizontálního radaru. Kromě medúzy, kterou zkoumal, žádný jiný objekt v okruhu zhruba sta kilometrů nebyl.

Náhle, s ohromující hlasitostí, zaslechl zvuk, dunící Jupiterovou nocí — tlukot, který se stále a stále zrychloval a potom se uprostřed crescenda zastavil. Třásl celým modulem jako hráškem v bubnu.

Během krátkého, bolestivého ticha si Falcon téměř současně uvědomil dvě věci. *Tentokrát* zvuk nepřicházel z tisícikilometrové vzdálenosti, rádiem. Ozýval se z atmosféry přímo kolem něho.

Druhá myšlenka ho znepokojila víc. Úplně zapomněl — bylo to neomluvitelné, ale měl v hlavě tolik důležitějších věcí — že větší část oblohy nad ním úplně zakrývá plynový balón Kon-Tiki. Tence postříbřený — aby lépe udržoval teplo — balón představoval překážku, neprostupnou jak očima, tak radarem.

Ovšemže o tom věděl, byla to menší vada na projektu, kterou pominuli, neboť jim nepřipadala důležitá. Nyní se však Howardu Falconovi už důležitá zdála — když viděl, jak se mřížoví gigantických chapadel, silnější než nejsilnější strom na světě, seshora svírá kolem modulu.

Slyšel Brennera křičet:

„Nezapomeň na Základní ustanovení! Nevyplaš to!“

Než ho napadla vhodná odpověď, ochromující bubnování spustilo znovu a všechny ostatní zvuky přehlušilo.

Vysvědčení skutečně ostřílenému zkušebnímu pilotovi nedává to, jak reaguje na předvídatelné havarijní situace, ale jak se vypořádá s těmi, které předem nikdo předvídat nemohl. Falcon neanalyzoval situaci déle než sekundu. Bleskovým pohybem zatáhl za otevírací lano.

Tento termín přežíval z dob vodíkových vzducholodí. V případě Kon-Tiki lano neroztrhlo plášť balónu, ale pouze uvedlo do pohybu sadu záklopek v horní části pláště. Horký plyn okamžitě začal tryskat ven, Kon-Tiki se zbavil síly, která ho nadnášela, a v gravitačním poli dvaapůlkrát silnějším než na Zemi začal prudce padat.

Na okamžik Falcon spatřil veliká chapadla, šlehající semtam. Měl právě čas na to, aby si všiml, že jsou posetá velkými měchýři nebo váčky, které je pravděpodobně nadnášely, a že jsou ukončená spoustou tenkých tykadel připomínajících kořínky rostlin. Napůl očekával, že do něj udeří blesk — ale nic se nedělo.

Závratnou rychlost pádu brzdila houstnoucí atmosféra a splasklý plášť působící jako padák. Když Kon-Tiki klesl o tři kilometry, považoval Falcon za bezpečné záklopky znovu uzavřít. Než obnovil nadnášecí sílu a zase získal rovnováhu, ztratil dalších patnáct set metrů a nebezpečně se přiblížil k bezpečnostní hranici.

Úzkostlivě vyhlížel vrchními průzory, přestože nemohl očekávat, že uvidí něco jiného než stínící kopuli balónu. Ale během klesání modul sklouzl stranou a Falcon zahlédl část medúzy tři kilometry nad sebou. Byla mnohem blíž, než očekával — a stále klesala, rychleji než pokládal za možné.

Řídící letové středisko ho úzkostlivě volalo. Zakřičel:

„Jsem v pořádku — ale pořád to jde po mně. Hlouběji už nemůžu.“

Nebyla to tak docela pravda. Mohl sestoupit ještě o hodně hlouběji — asi o tři sta kilometrů. Ale byla by to cesta jenom jedním směrem a povětšinou by byla málo zajímavá — pro něho.

Potom uviděl ke své ohromné úlevě, že se medúza zvedá necelých patnáct set metrů nad ním. Možná se rozhodla, že se k tomuhle podivnému vetřelci přiblíží obezřele, anebo také shledala hloubku nepříjemně horkou.

Teplota přesáhla 50 stupňů a Falcon by byl rád věděl, jak dlouho ještě mohou fungovat systémy zabezpečující jeho životní funkce.

V rádiu se znovu ozval dr. Brenner a pořád měl starost jenom o Základní ustanovení.

„Uvědom si — může to dělat jenom ze zvědavosti!“ křičel bez velkého přesvědčení. „Snaž se, abys to nevystrašil!“

Falcona taková rada dost otrávila a připomněla mu televizní diskusi, kterou kdysi sledoval, mezi expertem na kosmické právo a jedním kosmonautem. Když se postupně probraly všechny důsledky vyplývající ze Základních ustanovení, kosmonaut, který ani nemohl uvěřit vlastním uším, zahorlil: Znamená to, že když už nemám jinou možnost, musím zůstat sedět a nechat se sežrat? Právník se ani neusmál a odpověděl: Tohle je bezvadné shrnutí celé záležitosti.

Tehdy mu to připadalo směšné, teď se to už tak zábavné nezdálo.

A potom Falcon spatřil něco, co mu zkazilo náladu ještě víc. Medúza se stále ještě vznášela asi patnáct set metrů nad ním — avšak jedno z jejích chapadel se neuvěřitelně prodloužilo a zároveň také ztenčilo a natáhlo se dolů ke Kon-Tiki. Jako kluk kdysi viděl trychtýř tornáda, klesající z bouřkového mraku nad rovinami Kansasu. Věc, která se k němu přibližovala teď, v něm vyvolala živou vzpomínku na toho černého, vířícího hada na nebi.

„Rychle přestávám mít na vybranou,“ hlásil řídícímu letovému středisku. „Můžu volit jenom mezi tím, že to poděsím, anebo že tomu zkazím žaludek. Nemyslím, že Kon-Tiki pro to bude zvlášť stravitelné, jestli to má za lubem právě tohle.“

Vyčkával, co řekne Brenner, ale biolog zůstal zticha.

„Výborně. Je to o dvacet sedm minut dřív, ale spouštím startovací automat. Doufám, že budu mít dostatečnou rezervu paliva, abych potom provedl korekci oběžné dráhy.“

Medúzu už zase neviděl, znovu ji měl přímo nad hlavou. Ale věděl, že sestupující chapadlo teď už musí být velice blízko od balónu. Bude trvat skoro pět minut, než reaktor dá plný tah…

Reaktor se naplnil. Počítač v řídícím letovém středisku na orbitální dráze nezavrhl okamžik startu jako nevhodný. Otevřelo se nasávání plynu, připravené polykat podle potřeby tuny okolního vodíku a hélia. Dokonce i za optimálních podmínek by teď nastal okamžik pravdy — neboť neexistoval způsob, jak vyzkoušet předem, jestli nukleární raketové motory budou *skutečně* v neobvyklé atmosféře Jupitera pracovat.

S Kon-Tiki cosi velice jemně zahoupalo. Falcon se to pokusil nevnímat.

Zapálení motoru bylo naplánováno o deset kilometrů výš, kde atmosféra byla víc než čtyřikrát řidší a o třicet stupňů chladnější. To bylo dost zlé. Jak se mohl ponořit nejhlouběji, aby ještě fungovalo nasávání vzduchu a mohl ještě odsud uniknout? Až začnou trysky chrlit oheň, bude natočený směrem *k Jupiteru* a přetížení dvě a půl g ho požene přímo dolů. Dokáže se

včas vyrvat? Do balónu poklepala veliká, těžká ruka. Celá loď poskočila nahoru a dolů jako jojo, které na Zemi zrovna přicházelo do módy.

Ovšem, Brenner *mohl* mít naprostou pravdu. Možná že právě teď se to pokoušelo o přátelské gesto. Snad by se měl pokusit promluvit na to pomocí rádia. Ale co měl říct: Čau, kočko? Nebo Haryku, k noze!? Anebo Odveďte mě ke svému veliteli? Nastavil se správný poměr deuteria a tritia. Falcon byl připravený zapálit svíčku — zápalkou o teplotě sto miliónů stupňů.

Tenounký koneček chapadla se klouzavě posunoval podél okraje balónu nějakých padesát metrů daleko. Přibližně byl stejně veliký jako sloní chobot a podle jemnosti, s níž se pohyboval, zdál se i skoro stejně citlivý. Na konci měl malé hmatové výrůstky jako slídicí hubičky. Falcon si byl jistý, že dr. Brennera by pohled fascinoval.

Tenhle okamžik se zdál stejně vhodný jako kterýkoli jiný. Rychlým pohledem přejel celý ovládací panel, zahájil konečné čtyřsekundové odpočítávání startu, odlomil bezpečnostní pečeť a stiskl knoflík ODHOZENÍ.

Ozvala se ostrá exploze a okamžitě se ztratila tíže. Kon-Tiki padal volným pádem, nosem dolů. Odhozený balón vystřelil vzhůru a zvědavé chapadlo vlekl za sebou. Falcon neměl čas na to, aby se podíval, jestli plášť skutečně do medúzy narazil, protože ve stejném okamžiku se zapálily tryskové motory a musel se starat o jiné věci.

Z reaktoru vytékal tryskami řvoucí proud horkého vodíku a hélia a motory rychle zvyšovaly tah — avšak směrem k Jupiteru, ne pryč od něj. Ještě se vysvobodit nemohl, neboť kolmá složka vektoru výkonu byla příliš lenivá. Pokud by nebyl schopný dosáhnout plný výkon a přejít do horizontálního letu během následujících pěti sekund, modul by se ponořil do atmosféry příliš hluboko a tam by se zničil.

Mučivě pomalu — těch pět sekund se zdálo být jako padesát — dokázal modul vyrovnat a potom zvednout nosem vzhůru. Zpátky vrhl jediný pohled a naposledy spatřil medúzu — mnoho kilometrů od sebe. Balón odhozený Kon-Tiki jí zřejmě z chapadel unikl, neboť po něm neviděl už ani stopy.

Teď se už zase stal pánem situace — nevznášel se bezmocně v Jupiterových vichrech, ale na vlastním sloupu atomového ohně zpátky ke hvězdám. Byl si jistý, že tryskové motory mu budou neustále dodávat rychlost a unášet ho vzhůru, dokud ve vnějších vrstvách atmosféry nedosáhne rychlost blížící se k orbitální. Potom, s krátkým zaburácením pravého raketového ohně, znovu získá vesmírnou svobodu.

Na půl cesty k oběžné dráze pohlédl k jihu a uviděl tu strašnou záhadu — Rudou skvrnu — plovoucí ostrov dvakrát větší než Země — jak vystupovala nad horizont. Hleděl na její záhadnou krásu, dokud ho komputer nevaroval, že do přechodu na raketový pohon schází posledních šedesát sekund. Neochotně od ní odtrhl pohled.

„Až někdy jindy," zamumlal.

„Cože?" vyptávalo se řídící letové středisko. „Cos říkal?"

„Na tom nezáleží," odpověděl.

8. Mezi dvěma světy

„Teď jsi úplný hrdina, Howarde," řekl Webster, „nejenom známá osobnost. Dals jim látku k přemýšlení — vstříkl do jejich života trochu vzrušení. Ve skutečnosti ani jeden z milionu nechce letět hluboko do Sluneční soustavy k obřím planetám, ale celé lidstvo se tam nechá s chutí unášet ve fantazii. A na tom záleží."

„Jsem rád, že jsem ti trošku usnadnil práci."

Webster byl příliš blízký přítel, než aby se urazil pro ironickou poznámku, i když ho překvapila. A nebyla to první změna, kterou na Howardovi od návratu z Jupitera postřehl.

Vedoucí oddělení ukázal na známý bonmot, který měl na svém stole a který si vypůjčil od jednoho impresária z minulých dob: Překvapujte mne!

„Za svou práci se nestydím. Nové poznatky, nové zdroje surovin — to všechno je velice pěkné. Ale člověk potřebuje taky něco neotřepaného a vzrušujícího. Kosmické cestování přerostlo v rutinu — ale tys z něho znovu udělal ohromné dobrodružství. Potrvá dlouhou, dlouhou dobu, než založíme Jupiter ad acta. A možná ještě déle, než pochopíme, co jsou ty medúzy. Pořád si myslím, že *věděla,* kde máš zakrytý výhled. Ale buď jak buď, rozhodl ses už, kam příště? Saturn, Uran, Neptun — stačí říct slovo."

„Nevím. Pomýšlel jsem na Saturn, ale není mě tam doopravdy zapotřebí. Je tam gravitace jenom jedno g, ne dvě a půl jako na Jupiteru. Takže to můžou zvládnout lidé."

Lidé, přemítal Webster. Říkal „lidé". Nikdy předtím to neudělal. A kdy jsem ho naposledy slyšel použít slovo „my"? Mění se, odpoutává se od nás…

„Tak dobře," pronesl nahlas a vstal z křesla, aby utajil mírný pocit neklidu, „zahájíme konferenci. Setkáš se s celou řadou starých přátel."

Na poslední slovo položil důraz, ale u Howarda nenalezl odezvu. Kožená maska Falconovy tváře se stávala čím dál neproniknutelnější. Namísto toho odjel od stolu vedoucího oddělení Plánování dálkových letů, odemkl si podvozek, takže už neměl tvar křesla, a narovnal se na hydraulických nohách do svých plných sedmi stop výšky. Byl to od chirurgů dobrý psychologický tah, že mu přidali třicet centimetrů, aby vykompenzovali něco z toho, co všechno ztratil při havárii Královny.

Falcon vyčkal, až Webster otevřel dveře, pak se na svých balónových pneumatikách zručně otočil a tiše, hladce k dveřím zamířil, rychlostí třicet kilometrů za hodinu. Nedával však svou rychlost a přesnost arogantně na odiv, spíš se tak už choval úplně neuvědoměle.

Howard Falcon, který byl kdysi člověkem a ještě stále za něj mohl být díky svému hlasu pokládán, pociťoval tichou spokojenost, že dosáhl cíle — a

poprvé za celá léta něco jako mír v mysli. Od návratu z Jupiteru se noční můry vytratily. Konečně nalezl na světě svůj úkol.

Teď už věděl, proč se mu zdávalo o nadšimpanzovi na palubě Královny Alžběty, odsouzené k záhubě. Protože nebyl ani člověk, ani zvíře, patřil mezi dva světy — stejně jako on sám.

Jediný Falcon mohl bez jakýchkoli ochranných prostředků stanout na povrchu Měsíce. Systém, zabezpečující jeho životní pochody, uložený do kovového válce, který nahradil jeho křehké tělo, pracoval zrovna tak dobře ve vesmíru jako pod vodou. Gravitační pole desetkrát silnější než na Zemi snad bylo na obtíž, ale nic víc. A vůbec žádná gravitace byla ze všeho nejlepší…

Lidská rasa se mu vzdalovala, příbuzenská pouta slábla. Možná že tyhle uzlíčky dýchající vzduch a citlivé na radioaktivitu, uzlíčky nestálých uhlíkových sloučenin vůbec neměly oprávnění překročit hranice atmosféry, měly by se držet svých přirozených domovů — Země, Měsíce, Marsu.

Kdo jednoho dne skutečně ovládne vesmír — to nebude člověk, ale stroje, a Falcon nebyl ani jedním ani druhým. Protože si to už uvědomil a smířil se s osudem, pociťoval chmurnou pýchu na své výlučné osamění — na první nesmrtelný kompromis mezi dvěma stupni tvorů.

Nakonec bude prostředníkem — mezi starým a novým, mezi tvory z uhlíku a tvory z kovu, kteří je jednoho dne musí nahradit.

Oba ho budou v průběhu těch těžkých staletí, jež leží před námi, potřebovat.

obsah

předmluva 3
hvězda 7
devět miliard božích jmen 12
maelström II 18
stěna z temnoty 29
…a ozve se frankenstein 42
kterak se hercules keating v orchidej proměnil 48
dřív než nastal ráj 55
záznam 64
tajemství 67
pomíjivost 72
posedlí 77
případ s časem 81
cesta tmou 86
ze slunce zrození 94
křížová výprava 100
božský pokrm 104
střílejte veverky 108
kruté nebe 117
na úsvitu věků 131
kdybych na tebe zapomněl, země… 140
setkání s medúzou 144
obsah 178

ARTHUR C. CLARKE
ZPRÁVA O TŘETÍ PLANETĚ

Kamarád

Knižnici řídí
ediční rada

Z anglických originálů The Nine Billion Names of God
a The Wind from the Sun
vydaných nakladatelstvím New American Library,
New York 1974, a Corgi Books, Londýn 1976
přeložil Zdeněk Volný
Předmluvu napsal Zdeněk Volný
Ilustroval Stanislav Vajce
Přebal a vazbu navrhla a graficky upravila
Lenka Čermáková
Vydala Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH,
v Praze roku 1982 jako svou 5900. publikaci
Odpovědná redaktorka Soňa Nová
Výtvarný redaktor Pavel Helísek
Technická redaktorka Jarmila Jordánová
1. vydání — náklad 130 500 — stran 256
AA 13,53 — V A 14,64 — 605/22/865
Vytiskla Svoboda, n.p.
Tematická skupina 13/3/4
24-007-82 Kčs 30,-